

82-8305 B.2

OPPIANI POETAE

ALIEVTICON, SIVE DE PISCIBVS,

Libri quinque à græco traducti ad Antonium Imperatorem.

Post Oppianum sequuntur Disticha ultra centum de rebus uarijs oppido quæ elegantissima, auctore Laurentio Lippio Collensi, interprete librorum quinque Oppiani.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HISTORIAE libri duo, in quorum priori quidem tractat de naturis piscium, in altero uero de medicinis ex aquatilibus siue piscibus.

PAVLI ITEM IOVII DE PISCIBVS liber unus, qui est uelut commentarius in priorem Plinij librum de piscibus, quemadmodum prior Plinij liber in Oppianum.

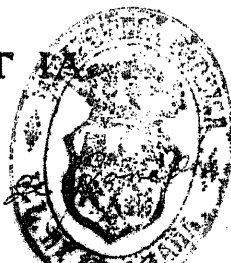
Hos non contemnendos auctores Iohannes Cæsarius, uir non mediocris eruditionis, ad perpendiculum recognouit, castigauit, simulque & scholijs passim explanauit.

ARGENTORATI EXCVDEBAT LIBRARIUS
cobus Cammerlander Moguntinus.
Anno M. D. XXXIII.
Mense Februario.

M. P. Del Collegio de la Comp.ª de Jesus

*Por comision del Sr. D.º de esta casa =
purgado este libro conforme al Exp.º
de 1707.*

Pablo de Cardenas

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL GRANADA
Señal: *1*
Estanteria:
Numero:

2183
2408-40
REAL

72-8305 B.C.

OPPIANI POETAE

ALIEVTICON, SIVE DE PISCIBVS,

Libri quinque à græco traducti ad Antonium
Imperatorem.

Post Oppianum sequuntur Disticha ultra centum de
rebus uarijs oppido quæ elegantissima, auctore
Laurentio Lippio Collensi, interprete li-
brorum quinque Oppiani.

C. PLINII SECVNDI NATVRALIS HI-
storix libri duo, in quorum priori quidem tractat de
naturis piscium, in altero uero de medicinis ex
aquatilibus siue piscibus.

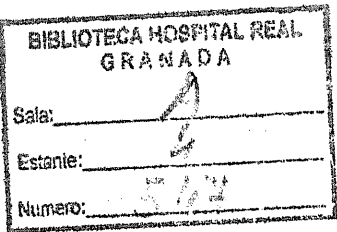
PAVLI ITEM IOVII DE PISCIBVS
liber unus, qui est uelut commentarius in priorem
Plinij librum de piscibus, quemadmodum pri-
or Plinij liber in Oppianum.

Hos non contemnendos auctores Iohannes Ca-
sarius, uir non mediocris eruditionis, ad
perpendicularum recognouit, castis
guit, simulque & scholijs pas-
sim explanauit.

ARGENTORATI EXCVDEBAT
cobus Cammerlander Moguntinus.
Anno M. D. XXXIII.
Mense Februario.

M. Del Collegio de la Comp. de Jesus

*Por comision del Sr. D. Juan de Torres
purgado este libro conforme al Exp.
de 1707. Pablo de Cardenas*

1183187

ILLVSTRIET GE

NEROSO DOMINO, DOMINO REL

nero è comitibus à Vuesterborch Decano & Cano

nico insignis ac maioris ecclesiæ Coloniensis

&c. uiro dignissimo magnificentissimoq;

Ioannes Cæsius Salutem.

VOD bona fide promittitur, sit saepe numero, ut differatur aliquandiu, nō etiā auferatur. Quorsum istud, inquit fortassis uir dignissime, comesq; illustris & generose? En prodijt nunc tandē per me tuæ gratiæ aliquando promissus Oppianus de piscibus, author mirè iucūdus, imo mirus artifex, ut qui naturas & mores pisciū per libros quinq; carmine sic explicauit, ut propemodum ad miraculum sit illorum naturas ex his cognoscere atq; intelligere. Quid enim his ipsis in tota rerū natura mirabilius? Prodiit inquam tandem sub tuo auspicio Oppianus, sed nō absq; sc̄nore, ut cui adiuncti sint libri duo Caij Plinij eiusdem argumenti, in quorum priore quidem de naturis aquatiliū siue piscium ex professo tractat idem Plinius; unde & hic liber instar commentariorum in Oppianum haberi possit, in altero uero de medicinis ex aquatilibus. Qui libri omnes, uidelicet Oppiani quinq; & Plinij duo per me non parua diligentia recogniti & castigati sunt, simulq; & scholijs passim explanati, ut eorum intellectus citius percipiatur ab ijs, quibus non est percipiendi uis tam prompta, ut multis. Cæterum duobus Plinij libris protinus subiunctus est liber unus Pauli Iouij de piscibus Romanis, ab ipso ita inscriptus, in quo tamē

ij obi

PRAEFATIO.

obiter nullum ferè genus piscium prætermittit, cuius naturam & proprietatem non diligētissime exequatur, ita ut hic liber uelut commentarius uideatur esse non in Pliniam modo, sed & in Oppianum ipsum. Itaque hic modo facile animaduertere potest tua gratia me non sine ratione id cum primis conatum, ut tarditas illa promissionis soluendæ utilitate accessus compensetur. Nec dubito in ipse, si quidem animi tui candorem, imo & ingenium tuæ gratiæ ad rerum cognitionem mirifice propensum recte noui, quin hunc nostrum conatum tali animo lubens sis amplecturus, & si exiguum est quod offero ac dedico magnificentiæ tuæ, dignæ profecto anathemate longè gematori. Bene ualeat tua gratia, quæ & me sibi commendatum semper uelit.

Moguntia ex ædibus Domini
rum Teutonicorum. An.

M. D. XXXIII.

mensē Septembri.

VETERA ET RE

centia nomina piscium, marinorum, lacustrium,

& fluuiatilium, quæ in Oppiani, Plinij, Pau-

licij libris continentur.

A		
Acus	cxli	Admoes xxxiiij.
Amia	xxv	Adonis v.
Agriophagus	v	Amia xxv.
Anthieon	quatuor genera.	vij. xxx.
Anguilla	xlvi. lxxv. cxli.	Aphretides xv.
Aphia	xlvi	Afellus iiij. cxxxv.
Astacus	vij.	Aurata v. cxxix.
Aries	xlvi. lxxxiiij.	
Anpisces	spirent, dormiantue, & quibus piscibus brachia non sint, & auditu illis esse & odoratum	lxviiij.
Animalia	quæ silicea testa, & quæ sine uillo includuntur, & reliquis sordidis animalibus.	lxxxv.
Anthias	piscis quo modo capiatur	lxxxviiij.
Aquatilium	amicitiæ & inimicitia.	lxxxix.
B		
Balenæ	lxviiij	Benacus lacus. lxxv.
Boces	xxx. cxiiij	Boca cxxxvi.
Bos	xviiij.	
C		
Caniculi marini	lxxxv. cxiiij.	
Canis	xiiij. xxiiij.	Cancrid prudentia. xix. 79.
Capidolius.	cxiiij.	Capo. cxiiij.
Carcinades	viiij.	Castorides ix.
Cephalus.	iiij. xxix. xxxv. cxxviiij.	
Centrina	ix.	Cete I.
Citula	cxxxviiij	Cyprinus xiiij.
Congrus.	iiij.	Cochleæ lxxviiij. Carabus vij. xxi. iiij.

I N D E X.

Concharum genera, lxxvii. Coruus, cxxvii.
Cochlearum uiuaria, 98.

D

DActyli 99. Delphin 956, 98.
Draco xxij. lxxvi. Dentices cxxx
De augurijs & diuersitate piscium lxxij.
Digestio piscium in figuras corporum, lxxiiii.
De piscibus sanguine carentibus lxxvi.
De his quæ tertiam naturam habent, non animalium neq;
fruticum, lxxxiiii. Diuitiæ marinæ, lxxix

E

ECheneis, vi, lxxv, xci. Echinus viij. xx.
Engraules xlv. Exocoetus lxxiiii

F

FIgura Tritonum, Nereidum, elephantorum, & arie
tum marinorum, lxxvij. Fragolinus cxxx.

G

GEneratio piscium mira, lxxxvi
Generatio omnium animalium in mari uiuēt. xc.
Glani lxxxiiij. Gobius v. cxxxvi

H

HAmeroscita xix. Hippius iiij.
Hirundo x. Hyppurus xliij. Hyenæ xlix

I

Indici maris beluæ lxvi

L

LABrax iiij. xxix. xxxij. Laccia cxiiij.
Lamna xlix. Lampetra cxli.
Lechia cxxvi. Lepus marinus xci
Locuste, lxxvij. cxlix. Lolligo, ix. xxx. xlv. lxxvi. cxlvij
Longissima piscium uita, lxxxvij.
Lupus cxxvij. Lutius cxlvij

I N D E X.

M

MArgarita quomodo nascantur, & ubi, & quomodo
do inueniantur, lxxix.

Medicinæ promiscuæ ex aquatilibus, ci.
Medicinæ ad uitia iocineris, laterum, stomachi & alui, cij.
Medicinæ ad febres omnium generum, & contra diuer-
sas infirmitates, ciiij. Melanurus iiij. xxxiiii.
Merulus xi. xli. xlii. Meruli cxxxv.
Miluus ix. lxxvi. Morbi piscium lxxxvi.
Morbilus iiii. Mormylus xxix
Mugil lxxiiii. Murena lxxv. cxl
Murices lxxviii. Muricis natura lxxxii
Mures Nili lxxxviii. Musculus i

N

NAuplius lxxvij. Nautilus viii. lxxvi
Nerita viii. Nomina & naturæ pis. vii.

O

ORcæ lxxvii. Orcynus xxix
Osophagus v. Oxiphagus ibidem.
Ostrea xv. cli. Ozena lxx.

P

Phalarma ix. Panthera xlix.
Pagurus vii. Passer cxxxviiij.
Platyurus iiii. Pelamides xlvi.
Plani pisces lxxv. Percæ xxx. cxxxvi.
Pectines lxxvij. Pinnother. lxxxiiii.
Pinna xix. lxxxiiii. Piscesterreni lxxxvij.
Polypes viij. Polypus. xx. xlii. lxxvij.
Phoca ix. xlix. Pompilus vi. xlv
Præstis viij. Purpuræ natura, lxxxii.

Q

INDEX.

Quare in mari maxima animalia lxvi
 Quæ in quoque oceano maxima ibidem.
 Quomodo pisces pilo carentes pariant, & quot eorum
 genera lxxi. Qui pisces oua par. lxxxvi
 Quis primus ostrearum uiuaria inuenerit lxxxvij
 Quis primus murenarum uiuaria fecerit lxxxvij.

R

RAia cxxxix Rayna cxlvij.
 Remedia contra uenena & uenenata animalia xcvi
 Remedia ex ostreis, purpuris & alga xcvij
 Remedia ad alopetias, capillos, & ad oculorum, & aurium
 & dentium uitia xcix. Rhombus cxxxvij.

S

SAlfamenta cli Salpa v. xxxiiij. lxxiiij. cxxx
 Sargus v. xi. xliij. xliii. xlviij. cxxx. Saurus cxxxv.
 Scarus iiii. xxvi. xxxix Sepia viii. xviii. xxx. cxlvij.
 Scorpena cxxxvi Solea cxxxviii
 Simius v Scytala vi. Squilla vii. xviii.
 Scolopendra vii. xxiii. lxxxiiii Strombus viii.
 Spongia lxxxiiii. cviii Stella xix. lxxxix.
 Sturio cxiiii Sombri xxxiiiiii
 Sphirena xxix. Sciena xliiiiiii

Sizena xlix. T
TEgmēta aquatiliū. lxxi Testudo liiiii.
Thinus xxxvi Tinca cxlvi
 Thrissa iiiiiii. Trigla. xij. xxxiiii. cxxxiiij.
 Turfiones lxx. Trachurus. cxxxiiii Troctac xliiii.

V

Venenata marina. lxxxiiiiii Vitulus. xiiij. lxxi
 Vmbrina cxxiii. Vrtica lxxxiiii.
 Vulpes marinae lxxxiiii Vuluae piscium. lxxxviii.
 Zygena. viii.

Vita

VITA OPPIANI

LAURENTII LIPPII COLLENSIS

fidei ad Laurentium Medicem.

Oppianus poeta patre Agesilao, matre Zenodota natus: genere autem à Zarbo Cilicie ciuitate. Ceterum quum pater eius opulētus esset, & in republica inter primates iudicatus, in philosophia plurimū excellebat: & philosophicam uitam ducebat: & in huiuscemodi disciplina: & in omnibus liberalibus artibus filium erudiuit, precipue in Musica, Geometria, & Grammatica. Quum Oppianus triginta annos natus esset, Seuerus Romanorum imperator Zarbum uenit (oportebat enim omnes rei publice optimates obuam Imperatori ire). Quum Agesilao Oppiani pater hoc paruifaceret, ueluti homo qui philosophicam uitam ageret, & inanem gloriam contemptui haberet: Imperator hoc iniquo animo tulit, & illum in Miletum Adriatici maris insulam in exiliū misit, in qua quum Oppianus patri congregeretur, scripsit hæc clarissima poemata, & Romam profectus tempore Antonini imperatoris filij Seueri (Seuerus enim in fata concesserat) hoc obtulit uolumen, & dignus iudicatus est, ut impetraret quid animo federet. Ille regressum patris ab exilio petiuit, quod assecutus est, & pro quolibet carmine aureum numisma suscepit, & in patriam cum patre regressus, sæuiente in ciuitate Zarbi paulo post peste obiit. Cives enim eum sepelierunt, & sumptuosam statuam illi erexerunt, & inscripserunt hoc epigramma:
 Oppianus iratum decus immortale fuisse,
 Inuida ni gelidum rapuisset Parca sub orcum

A Me

PROOEMIUM.

Mei tuenem, placida clarum splendore camœnæ:
 Nil tuor longæ uiolasset tempora uitæ:
 Non mihi laude parem quenq; terra alma tulisset.
 Scripsit alia poemata: Vixit annis triginta: habet stilū
 floridum & planum cum facundia & maturitate, quod
 difficillimum est, & in sententijs & parabolis præcipue
 excellit. De quo sic meminit Eusebius in libro de tem-
 poribus: Tēpore Antonini imperatoris anno eius im-
 perij decimo ducentesima trigesima septima olympia-
 de: anno mundi 5370. anno domini centesimo septuages-
 simo secundo. Ab anno Nini regis 2185. Oppianus Ci-
 lix poeta cognoscitur, qui alieutica miro splendore cō-
 scribit.

LAVRENTII LIP-
 PII COLLENSIS PROOEMIUM

super interpretatione Oppiani ad
 Laurentium Medicem.

Lydorum spes una uirum, in quo tota recumbit
 Tuscia, & alpinis posita sub montibus urbes.
 Non totum Etrusci teneant terostra senatus:
 Attoniti semper non spectent ora Quirites.
 Sed Pelopis uises terras, Alphæaq; rura
 Nestoreis regnata uiris, hic Arnus amœnus:
 Hic mare Tyrrhenum uicina fluctuat unda.
 Est instructa ratis, uastum sulcabitur æquor.
 Dux erit Oppianus, qui celsa in puppe sedenti
 Ostendet sedes, & pascua læta natantum:
 Narrabit foetus ponti, narrabit amores:
 Bella, dolos, artes, odium, concubia, ludos:
 Atq; uias pelagi placido sermone leuabit.

Sipo

PROOEMIUM.

Si ponant uenti pacata æqualiter unda
 Sit mare tranquillum, pronus tunc ære recuruo
 Decipiet ponti turmas: nassamq; pacem
 Appendet scopulo, subit iremeabile septum
 Lubrica turba maris, prædam referemus opimam.
 Tunc licet in ternas prædam discindere partes.
 Auspicij est capta tuis, tibi prima futura
 Portio: piscanti debetur iure secunda.
 Sum comes, & curuis humeris tibi retia porto:
 Nodososq; sinus pando, maculo faq; lina,
 Tertia debetur tanto mihi præda labore.
 Nec te commoueant pelagi solatia tantum,
 Nec te commoueat, quod præmia prima reportas,
 Te saltem arripiat diuini gloria cantus.
 Languida piscandi reparat quum membra labore
 Vates, dulcisono modulatur pectine uersus.
 Carmine mulcetur delphin, ducitq; choreas,
 Circum multifoni saliunt magna agmina ponti.
 Undæ subsidunt cantu, scopulicq; mouentur,
 Circundant sacrum scopuli longo ordine uatem.
 Illa quum uatis defecta uoce fathiscunt,
 Succedo tanto lætus, subeoq; labori,
 Et releuo fessum sustentans carmine uatem.
 Quid tardas? ponto Laurenti est parta uoluptas.
 Continuo properes Pifanas uisere turres,
 Et simul immensum cymba lustrabimus æquor.
 Non sine te nobis Medices iocunda uoluptas,
 Et licet exiliant, & lubrica terga reuoluant
 Pisces, & uates uersu demulceat undas.

A ij Ar

OPPIANI DE PISCIBVS
ARGVMENTVM
TOTIVS LIBRI LAURENTII

Lippij Collensis ad Laurentium Medicem.

PRImus habet coitus, proles, & pascua ponti:
Ostendit fraudes, cædes & bella secundus.
Tertius in pisces hamos, & retia iactat.
Ducit amor quarto captos in fata natantes.
Delphis amat quinto, pereuntesq; ingentia cete.

ARGVMENTVM
super interpretatione primi libri.

IN primo ueniunt ad pascua læta cohortes
Aequoris, & scarus pallentes ruminat herbas.
Pompilus associat nautas, sequiturq; carinas.
Attoniti remoræ ponti miracula paruæ
Viderunt nautæ, no scit patriam atq; penates
Aftacus, in propriam cupiens remeare cauernam.
Carcenades spoliū subeunt, tergoq; coaptant.
Nautilus in ponto sub nauis imagine ludit.
Neptuno delphin monstrat Nereida pulchram.
Et coeunt pisces, atq; agmina magna natantum
Euxinos sulcant fluctus, atq; oua resoluunt,
Et foetus edunt, & pignora chara tuentur.
Præcipue delphin princeps, uitulicq; marini
Infantes catulos miro sectantur amore.

Opz

LIBER I.
OPPIANI DE PISCI
BVS LAURENTIO LIP
pio Collensi interprete Liber primus.

Isperfas ponti gentes, aciesq; natantum
Sqmigeras almę uariū genus amphitrites
Antonine canā, rerū cui summa potestas,
Quæq; pcellosis habitāt sub fluctibus alti:
Quæq; maris ueniūt ad pascua læta cohors
Et uitam, & madidas gētes, madidos hymenæos, (tes:
Turpe odium, & dulces Veneris cantabo furores:
Consilia & uarias fraudes, artesq; dolosas:
Quæq; audax mortale genus super agmine ponti
Struxerit, & ratibus sulcans secreta profundī.
Multa occulta prius uasto sub marmore uidit,
Artibus immensum est pelagus, maris ima reclusa.
Prospectat uenator aprum sub montibus altis
Depastum, atq; ursum diuersa ex parte ruentem.
Eminus hunc campo longe iaculatur aperto,
Atq; palam ferro prosternit cominus illum.
Horrida securo committit prælia campo
Et fera uenatorq; simul, gressumq; sequuntur
Ponē canes, dominos ducunt ad lustra ferarum
Aspera, nec gelidæ tantum mala tempora brumæ
Horrorem incutient illis, tantosq; calores
Non feret autumnus, defessi multa laborem
Venantis tollunt, nec defunt gaudia fesso,
Vmbrosæ syluæ, natiui pumicis antra,
De celso fluuij labuntur monte perennes.
Hinc medicina sistis, hinc est medicina lauacri,
Et propter liquidas undas, & læta fluenta.

Pro tollunt, pōt
legi, releuant, ut
sit sensus, Multa
tollunt uel rele
nant laborem de
fessi uenātis, mul
ta inquā, ut um
brosæ syluæ, &
antra natiui pu
micis uel tofi, &
riuli siue fōtes,
qui prope adsūt.

A iij Sunt

Sunt molles herbæ prostrata cubilia somno,
 Quin etiam uiridi discumbens fessus in herba
 Appones quæ sylua feret, quæ plurima monte
 Nascuntur, sequitur uenantem multa uoluptas,
 Et cui piscandi peior collata uidetur
 Gratia, tot campo, tot sunt mera gaudia syluæ.
 At facilem paruo captat discrimine prædam,
 Qui mortem molitur aui, uidet omnia passim,
 Lethæo uolucres perfusas membra sopore
 Clam rapit e nido, facili uel decipit arte,
 Aspersis uisco calamis, uel retia tendit.
 Dumq; petit nidum somno deuicta uolucris
 Incidit in casses, subit & male cauta periculum.
 Vndarum patiens occulta pericula ponti
 Piscator perferre solet certamine tanto,
 Spes mulcet mentem uanoq; simillima somno,
 Nulla supra firmam committit prælia terram.
 In rigidis pugnat lymphis, tumidumq; per æstum
 Tollitur à fluctu uentis agitatus iniquis.
 Fit timor ex terra piscantis bella tueri,
 Nauigat in tenui cymba, seruitq; procellis
 Errando, atq; animum tumida defigit in unda,
 Et spectat nebulas atras, horretq; nigrantes
 Vndarum sulcare uias spirantibus austris,
 Nulla fuga, & nullos uenientes effugit imbres,
 Et miseri æstiuos nequeunt uitare calores,
 Et secreta latent sæui discrimina ponti,
 Obuia quæ ueniunt horrent immania cete.
 Per freta nulla canum monstrant uestigia prædæ,
 Nullaq; sub lymphis prospectant signa natantes,
 Non prædam aduersa cernunt de parte uentem.
 Quum pisces uarios soleant percurrere calles,

Des

Debilibus fetis hamo piscantur acuto,
 Et lino & calamis, hæc sunt sua robora tantum,
 Quam iocunda tuam capient solatia mentem,
 Si fuerit cordi piscandi læta uoluptas,
 Duceris uolucris spacio sa per æquora nauis,
 Cui sit remigium pulchrum, fortisq; iuuentus,
 Sint bene compacti clauis, sint transtra decore
 Iuncta, regat nauem celsa de puppe magister
 Ventorum expertus nauem, quæ iudice nullo
 Culpari possit, uentis immota resistat.
 Lata gubernator findat uiuaria puppi.
 Hic ubi tranquillis uulgo pascentur in undis
 Squamigeræ gentes, his pabula læta feruntur
 A seruis, promptæ saturant hæc agmina prædæ,
 Quæ nato atq; tibi (o fœlix) sunt certa beato
 Gloria piscandi, calamum demitte sub undam
 Implicitum fetis, hamo cito piscis inhæret,
 Sponte ducis trahitur manibus, fortissime princeps,
 Ah quam blanda tuam pertentant gaudia mentem,
 Multa supercilij & toto in pectore regis
 Lætitia est, piscem calamis spectare ligatum,
 Atq; reluctantem, uel lubrica terga mouentem.
 Nunc adsis Neptune mihi Saturnia proles,
 Qui terras pontumq; tenes, adsis mare uastum,
 Et uos multifoni mihi per uia numina ponti
 Ferte pedem, uestras acies, & monstra natantum
 Cantabo, nostrum carmen regina sacрати
 Calliopea chori, nato magnocq; parenti
 Sit gratum, atq; tui spira mihi munera cantus.
 Innumera pelago gentes uoluuntur in imo
 Nantes, quæ numerum uincunt, sunt abdita nobis
 Plurima monstra maris. Quis posset nomina uersu

Acde

Per uiuaria, &
 quora intelligi
 uult.

Inuocatio poeta
 rum more

Aedere, quis ponti metas, quis nomina dicet?
 Terdenas ad summum ulnas nouere sub undis
 Mortales, sed multa latent immensa profundi,
 Aequora sub uasto spirant tot gurgite pisces.
 Sunt uires menti tenues mortalibus agris.
 Abdita non possunt humana uoce referri.
 Alma parens tellus non agmina plura ferarum,
 Nec maiora tulit, quam uastus in æquore pontus.
 Norunt cœlicolæ numerum pensare natantum,
 Terrestresq; acies, an partes æquet utrasq;
 Calculus, humana quantum comprehendere mente
 Possumus, expediam numerum, uictumq; uiasq;.
 Nonnulli flauam pisces in littore harenam
 Mandunt, & terra quicquid nutritur in alta,
 Hippi, coccyges celeres, flauisq; erythini,
 Citargi, triglæq; simul, tenues melanuri,
 Tnachuronq; greges, buglossiq; & platiuri,
 Tania imbelles, & picto mormylus ore,
 Scombri, cyprini stabulantur litora iuxta.
 Ast alij cœno turpi, fœdâq; palude
 Pascuntur, batidesq; boum genus omne proteruum,
 Difficilis trygon, torpedo nomine uero,
 Et clariæ, psetta, scepani, triglis, asellus.
 Atq; lacertorum gentes, quæ putrida pascunt
 Inter cœnosa uoluentes corpora sordes.
 Per molles tantum ripas, herbasq; uirentes,
 Smarides, brenni cum scaris, boves utriq;
 Mænides, & tragi simul, atherina uagantur.
 Cestrees, & cephalii iustum genus amphitrites,
 Labrax, audaces amiæ, placidæq; chremetes,
 Pelamides, congrî (quem dicunt nomine olifton)
 Aequora, quæ fluuio, quæ sunt uicina paludi

In

Quæ hic piscem
 Citargum uocat
 interpres, eundem
 Aristot. κίθαρον
 Oppian. κίθαρον
 appellat.

Incoluisse solent, qua dulcis terminus undæ,
 Et fluctus cœno commixtus uortice multo
 Voluitur à terra, pisces hic pascua læta
 Accipiunt, pingui distendunt membra sagina.
 Ex ponto fluuij dirus petit ostia labrax:
 Ex fluuio anguillæ repunt, pluuiâq; lacuna
 In uastum pontum: scopulos (quos abluuit unda)
 Alga consperios, & multo murice tectos,
 Salpæ habitant uarijs distincti tergora signis,
 Iulides, & percæ, channi, turdîq; uirentes,
 Phucides eunuchi uero de nomine dictæ,
 Scirris saltator, mullus, syene, basiliscus,
 Aspera saxa colunt imo defixa profundo.
 His addas roseo splendentes corpore trig'as.
 Sunt udæ cautes herbis à fronte uirentes,
 Hic domus est sargis, hæc statio læta sciænis,
 Et faber, & nigro cui nomina dicta colore,
 Hæc coracinus habet, hæc scarus saxa frequentat,
 Qui mites inter pisces clamore tremendo
 Intonat, & solus pallentes ruminat herbas,
 Ac ueluti pecudes reuocat sub guttura pastum.
 Ast imos scopulos, fundo quos ostrea multo
 Cingit, queis thalami curui, queis lustra profunda
 Osophagi, scombri, pugnax murena frequentat:
 Addas oxiphagos istis, atq; agriophagos,
 His iungas tarde morientem piscibus orphum:
 In partes scissi luctantur corporis artus.
 Multi alij pisces fundo uersantur in imo,
 Et caua saxa colunt specie formâq; decentes,
 Excelsi, fortes, magni, sed corpore pigro,
 Se mutant, nunquam tales sua lustra relinquunt,
 Piscibus insidias tendunt, si forte sub antrum

B Iuz

κίθρα legitur
 apud Oppianum.

nigro cui nomē
 na dicta colore,
 ad coracinum re
 ferenda est hæc
 descriptio siue de
 scriptio, nam a
 pud Oppianum
 sic legitur. καὶ κ
 σαίνου παύ
 μου ἀθροπε
 χροί.

OPP. DE PISCI.

Inciderint, subito pellunt in funera fato.
 Hos inter pisces segnis numeratur a fellus:
 Qui canis æstiuū motu concussus acerbo
 Ingreditur duras cautes, atq; recessu
 Occulitur: tali dum feruet sydere cœlum.
 Est inter scopulos (ponti quos abluuit unda)
 Piscis ab acteis quondam cantatus adonis.
 Multi, exocoiton dicunt, q̄ profilit undis
 In littus, sicca ponens tellure cubile:
 In quibus a rictu se tendunt undiq; branchæ.
 E ponto in terram solus descendit Adonis:
 Squamea tunc dulci componit membra sopore:
 Quum mare tranquillum, tumidis quū tollitur undis:
 E somno surgit, dormit porrectus in antro:
 Formidat pelagi uolucres, quas horret ut hostes:
 Et si quam cœlo labentem uiderit alto
 Saltanti similis quatitur: sic marmoris unda
 Concita demergit hunc in spelea profundi.
 Cautibus & bibula multi pascuntur harena
 Auratæ fuluæ splendoris nomine dictæ,
 Et simi, & glauci, & densato dente dracones.
 Scorpius in pugna fortis, genus unde gemellum:
 Ambæ sphyrenæ longæ, tenuesq; belonæ,
 Gobius & charax, magna leuitate nantes
 Audaces mures non magno corpore fidunt,
 Viribus haud magnis, sed dura pelle uigorem
 Ostentant, firmi confidunt robore tergi:
 Contra mortales pugnant, contra agmina ponti,
 Innumeros addas istis, qui a littore longe
 Veliferos habitant fluctus tellure relicta.
 Sunt celeres thynni, qui pisces impete uasto
 Pellunt, & gladij diro mucrone potentes.

Ors

BVS LIBER I.

Orcynon gentes & prenades, atq; cybiæ
 Obliquæ, scytalæq; hippuron maxima turba.
 Pompilus his habitat petris, hunc lætus honorat
 Nauita: q; socium nautis se pompilus offert,
 Nomen habet: gaudet celeres per marmora euntes
 Associare rates: cursum uentumq; sequuntur,
 Saltantes circum celsæ latera alta carinæ.
 Nonnulli puppim, & curuæ moderamina nauis
 Prendunt: ast illi collecti examine multo
 Pendent à prora, dicas non sponte secutos,
 Inuitosq; trahi, nec posse obfistere contra,
 Tanto ueliferæ nauis rapiuntur amore:
 Et ueluti regem uel cinctum tempora sero
 Victorem textis ramis & fronde uirentem
 Prouecti patres, & primo flore iuuentus
 Stipant: & circum densi lætiq; feruntur:
 Donec uictorem sub splendida tecta reducant.
 Sic isti ad terram nauem comitantur ouantes
 Connexi circum densi: sed littora postquam
 Aspiciunt: odium terræ immortale recondunt.
 Extemplo celeres ueluti de carcere pisces
 Erumpunt, saltu nauem cursumq; relinquunt:
 Dant certum nautis signum, q; terra propinqua est:
 Fortia quum duos dissoluunt agmina nodos.
 Pompe te nautæ miro uenerantur amore:
 Per te diuinant tranquillæ æquoris auras:
 Pacatus uenias sternens freta lata profundi.
 Est etiam falsis undis Echeneis amica:
 Quæ latis membris, & nigro fusca colore,
 Non cubitum excedit totos porrecta per artus,
 Aspectu anguillæ similis: sub uortice summo
 Stat rictus, curuum circum deductus in orbem:

B ij Cui

adonis piscis fer
 exocoiton

Echeneis piscis

Cui non dissimilem forma mucrone corusco
 Esse hamum credas, sic os portendit acutum,
 Attoniti nautæ parui miracula piscis
 Spectarunt maiora fide, quis crederet unquam
 Mortalis: proprias si fama attingeret aures,
 Ignaræ gentes rerum caligine mersæ
 Indomitam seruant mentem sub pectore duro,
 Non uerum admittunt, nec dictis iure quiescunt.
 Expansis uelis compulsa flamme uenit
 Sulcantem fluctus & cœrula uada profundi
 Apprensam magno nauem non sistit hiatu,
 Viribus adnitens pendet de naue supinus.
 Non fluctus scindit nauis, sed firma tenetur:
 Non aliter quàm si portu deuincta quiescat,
 Et stridunt spiris uela exagitata rudentum:
 Concussi reboant funes, antennæq; nutat,
 Et strepitu properata fremit de puppe, magister
 Compellit nauem, cunctasq; relaxat habenas,
 Nec detenta ratis laxo temone mouetur:
 Nec paret uentis, nec mota impellitur unda,
 Sed compulsa manet, cursum motumq; reuincta
 Sistit, & abiecti piscis retinetur ab ore,
 Non aliter radix terra defixa sub alta est.
 Nautæ formidant turbati uincula ponti,
 Rem miram & somno similem de puppe uidentes.
 At ueluti in sylua ceruam de rupe fugacem
 Spectat uenator cautus, celeremq; sagittam
 Dirigit in pectus, quæ cruri infixam moratur
 Cursum, tunc multo plagæ confecta dolore
 Cerua inuicta manet, uenantis uulnera diri
 Ostendens, nauem tali sub compede sistit,
 Consona miraclo sortitus nomina piscis.

quiescunt pro ac
 quiescunt.

non sistit hiatu.
 Aduerbiu, nō,
 referendum est
 non ad uerbum
 sistit, sed ad adie
 ctuum, magno,
 ut sit sensus, si
 sistit nauem hiatu
 non magno, ap
 prehensam, nam
 græce legitur,
 ἰχθυὸς ἀμφιχῆ
 τῶν ὀλίγων σο
 μά νεσθευεῖν

Echeneis, sic di
 ctus est hic piscis
 nomen sortitus
 quod nauem te
 neat. Latins re
 mora dicitur a re
 morando nauē,
 sed græca etymo
 logia propius ac
 cedit ad rei pro
 prietatem.

Chal=

Chalcides & thrissæ passim abramidesq; feruntur:
 Atq; cateruatim percurrunt æquoris undas,
 Et curuis habitant scopulis, & littora uisunt,
 Alternatq; uias ponti, curruntq; per æquor,
 Hospitium mutant semper, pontoq; uagantur.
 Anihieon petris sunt pascua grata profundis,
 Non illis semper gaudent, uulgoq; trahuntur,
 Quo gula, quo uentris iubet insatiata libido:
 Ante alios istos compellunt œstra palati,
 Et non dentato sunt pascua læta sub ore.
 Quatuor anihieon species uersantur in undis,
 Sunt flauæ & niuæ, sunt atro sanguine fusæ,
 Euopos atq; aulopos hos nomine dicunt:
 Namq; supercilium circum referatur in orbem.
 At duo muniti duro thorace natantes,
 Carabus insidias faciens, atq; astacus acer,
 In faxis habitant curuis, & pascua carpunt.
 Astacus immensum thalami sub pectore amorem
 Condit sponte sua, nunquam de limine cedit.
 Inuitum si quis piscem traducat in altum:
 In propriam subito gestit remeare cauernam,
 Et cupit, & quærit illo saltare profundo,
 Ex quo piscator cymba linoq; fugauit.
 Non alios ponti non uult habitare recessus,
 Non aliam quærit patriam, sed sæpe penates
 Dimissos repetit, consuetaq; saxa reuisit.
 Sic dulcem patriam gentes cupiere natantum
 Et pontum & natale solum, quod stillat amorem
 Illis, & pectus spargit dulcedine blanda.
 Mortali generi patria quid dulcius extat?
 Quid grauius misero: si longis finibus errans
 Sit procul a patria, uitam tolerare coactus,

Oestrum hic pro
 furore posuit, ut
 sit œstrum palati
 idem furor pala
 ti & gula ipsa, si
 ue ædendi cupi
 ditas.

Astacus

B in Exi=

Exilium, durumq; iugum perferre necesse est
 Externas inter gentes ignotaq; rura.
 Errones cancri populis numerantur in istis
 Squillarum gentes, & turba immensa paguron.
 Ast alij pisces omnes (quos ostrea claudit)
 Et terra, & liquidis semper spatiantur in undis:
 Ostreacon amittunt; aliud sed corpore summo
 Germinat, & tegmen renouatur carne recenti.
 Quum uires norunt se disrumpentis amictus:
 Affectant epulas, & pascua læta requirunt:
 Ut saturo faciles disrumpant corpore crustas.
 Labitur e toto quum ruptum corpore tegmen:
 Hi primum in fulua nunquam lætantur harena:
 Nec pastum capiunt, nec quicquam mente reuoluunt,
 Expectant mortem, uitales ore calores
 Non spirant, tenui formidant omnia pelle,
 Quæ nuper creuit tenero sub tegmine: pisces
 Ne quicquam audentes sicca pascuntur harena:
 Sunt timidi, dnec firmentur tegmina membris.
 Ac ueluti medicus languentem corpore curat:
 Atq; uetat primis epulas gustare diebus,
 Attenuans calidas morboſo in corpore uires.
 Paulatim præbens æpulas quæ languida membra
 Instaurant: donec tanto sint membra dolore
 Purgata, & uires restent in corpore firmæ.
 Sic crustis nuper natis sua membra paguri
 Curant, letiferum cupientes pellere fatum.
 Pisces æquoreis alij uoluuntur in undis,
 Polypodes multis sparsi per membra flagellis
 Cordylos & scolopendra, malum quæ spirat odorem
 Piscanti infestum, curuos quum porrigit hamos.
 Osmylus, & reliqui terra pontoq; mouentur.

Agris

Hic ostrea nomen
 ro singulari usur-
 patur pro testa,
 quo etiam nomen
 ro usurpatum est
 a Lucilio, ut au-
 thor est Nonius
 Marcellus.

Apud Oppian in
 græco exemplari
 legitur σκωπιδύ-
 λος quamquam
 in Aristot lega-
 tur κωπιδύλη.
 quoque

Agricola incuruus: cui sunt plantaria curæ,
 Osmylon ad teneros serpentem litore ramos
 Vidit pomiferis reptantem polypon aruis,
 Implicitum ramis oleæ, fructusq; uorantem.
 Hos inter pisces similiq; cupidine fertur
 Sepia: sunt alij, durum quos ostracon armat.
 Hi scopulis curuis, isti pascuntur harena.
 Neritæ, & strombongentes, & purpura rubra,
 Caryces, mures, & uero nomine donax.
 Ostrea rore uiuens, telis armatus echinus.
 Hos si quis paulum scissos demittat in undas,
 Nempe reuiuiscent, uastoq; sub æquore ludunt.
 Carcinades nudæ nascuntur tegmine uulso:
 Atq; sibi fabricant tegetem, dorsoq; coaptant,
 Et non legitimum subeunt testudine tectum
 Imbelles, fragiles tenui per membra uigore.
 Quum tegetes uideant uacuas, quibus incola morte
 Functus, deserto domino dimiserit antrum:
 Has subeunt tegetes, alieno in cortice degunt.
 Hoc tecto serpunt lato, septoq; teguntur.
 Neritæ si quæ spoliū, uel lurida carex,
 Vel strombus durus linquat, sunt tegmine lætæ,
 Præcipue strombi, gaudent sub tergore lato.
 Est amplum illius tectum, sed pondere paruo
 Quum latis crescunt membris, implentq; recessus
 Carcinades tegetis, tunc paruula tecta relinquunt,
 Maioremq; domum maiora palatia quærunt.
 Sæpe etiam circa spoliū certamine multo
 Contendunt: subito duro sub Marte repulsa
 Inferior: uictrix lato se condit in antro.
 Est quidam curuo tectus sub cortice piscis,
 Polypodi similis: quem dicunt nomine uero

Natus

ut sit strombon
 genitiuus plura
 lis pro strombo-
 rum, nam græce
 est, στρομόνιον
 τὸ γένος.

Nautilon.

Nautilon, insignem ponto sua gloria fecit,
 Per frera dum cautus sub naui imagine ludit,
 In fabulo domus est, summa defertur in unda
 Pronus, neu pontum capiat, plenusq; grauetur.
 Quum nando uehitur per fluctus amphitrites
 Extemplo uersus tumidam per marmoris undam
 Labitur, ut nandi doctus, puppisq; peritus.
 Atq; pedes geminos tendit de more rudentum.
 Quos inter medios tenues membrana tumescit
 Extenta, atq; pedes contingunt aequora subter
 Temoni assimiles, nauem, piscemq; domumq;
 Deducunt, si forte malum supereminet ullum.
 Absorbet fluctus intro, lymphisq; grauatus
 A tumidis trahitur cum pondere fluctibus undæ.
 Seu mortalis erat, seu missum numen ab alto,
 Audax ille fuit, qui primum marmora findens,
 Piscis opus cernens humanos traxit in usus,
 Construxit naues, extendens carbasa uentis,
 Explicuit funes, faciles moderatus habenas.
 Miraclum ponti narrant ingentia cete,
 Viribus inuictis, & uasta mole mouentur
 Pondere cum magno, timor est mihi sæpe uidere.
 Armantur rabie, rabiem fera pectora anhelant.
 Inlittus pauca exiliunt, quæ corpore uasto
 Sunt, hæc ueliferis semper uoluuntur in undis,
 Magno horrore leo, post hos horrenda zygæna,
 Pantheræ uariæ maculis, ranæq; furentes
 Atq; melanthynon gentes, & dente timenda
 Præstis, letiferum lamnæ fœdumq; barathrum
 Mollitiæ nomen malthe quæ ferre uidetur.
 Cornu aries pugna, & sacrum pondus hyœnæ.
 Atq; pudenda canum gens, & furibunda propago

Di

Diuisa in gentes ternas, hæc horrida uisu,
 Cum cetis numerata fuit per marmoris undam:
 Quæ restant, aliæ cœno merguntur in alto.
 Pugnaces inter pisces centrina uocatur:
 Altera q; stimulis credatur noxia nigris:
 Tertia dicitur galeorum nomine turba.
 Ast galeis alias gentes numeramus achantas,
 Leosq;, & catulos, squatinas adiungimus istis
 Acres & uarias: cœno merguntur in alto.
 Hi pariter cuncti pastu capiuntur eodem.
 Delphines ludunt circum resonantia ponti
 Littora: sed nunquam discedunt marmore uasto:
 Hos Neptunus amat: nam quum Nereida pulchram
 Quæreret, & castæ peteret connubia nymphæ:
 Oceani thalamis delphin sacer amphitriten,
 Spernentem tædas fertur docuisse latentem.
 At deus arripuit charam, domuitq; puellam:
 Reginam ponti fecit, thalamoq; iugauit.
 Hinc est delphinas tanto dignatus honore:
 Ex illo propria delegit sorte ministros.
 Sunt diri expelago quicunq; littora pisces
 Repunt, frugiferos lustrantes longius agros.
 Curuaq; lunatæ testudo in imagine peltæ,
 Et sicca anguillæ multum tellure morantur:
 Castorides querulam fundunt in littore uocem
 Cum sonitu mœsto, quæ si percusserit aures,
 Vox lachrymanda uiris, letalis nuntia fati:
 Mortiferæ auditor uocis non funera longe
 Expectat: mortem tristi clamore futuram
 Prædicat nobis miseris fœuissima pestis:
 Phalænam fœdam dicas, quæ e marmore lato
 Desilit in terram solem passura calentem.

Castorides.

C Ex

Extra undas phocæ consumunt tempora noctis,
 Sæpe die fessos artus in littore ponunt,
 In terra dulci soluentes membra sopore.
 Iuppiter altitonans in te sunt omnia solo:
 Ex te firma manent, seu celsa palatia cœli,
 Siue locum quemcunq; tenes, non uoce referri
 Humana posses: quanto sub pacis amore
 Per te dispositus clarus seiungitur æther.
 Aeris & uacuum, & terræ circumfluus humor,
 Et tellus rerum mater, nam singula primo
 Sunt distincta locis, & certo sœdere iuncta,
 Et nodi inuicti concordî pace ligata:
 Et fati immota suis coniuncta trahuntur:
 Aeris admittit partem tenuissimus æther.
 Immensus tumidis non est sine fluctibus aer:
 Non lymphæ terra uacua: sic mixta creantur:
 Sic elementa uices seruant hoc iuncta tenore,
 Alternantq; uias generi seruire parata
 Externo, & pelagi gentes, & monstra natantum
 In campis ludunt, uolucres ex aere magno
 In pontum ueniunt, liquidis merguntur in undis
 Alcyonum mœstæ uolucres, aquilæq; marinæ:
 Et mergi, & reliquæ cupientes æquore prædam
 Merguntur lymphis, & findunt aera magnum.
 Lolligo, miluusq; rapax, & mitis hirundo:
 Quum timeant magnum uenientem e marmore piscem:
 Ex mare proflunt scindentes aera branchis.
 Non uolucrum species non est lolligo natantum,
 Turmatim fertur ponto, gestitq; uolare:
 Inferius multo fetollit mitis hirundo.
 At radunt firmam milui lati æquoris undam:
 Hos nanti similes dices, similesq; uolanti.

Piscis

Piscibus hi coetus: hæ sunt in piscibus urbes,
 Inter squamigeros populos, errantia ponti
 Agmina nonnulli collecti examine multo
 Armento & castris similes: pars ista uidetur
 Aequalis turmis, istos cognoscere posses
 Insidijs, decadiq; pares: hic impete solus
 Ducitur: ast illi labuntur per freta bini.
 Quidam se thalamis condunt, scopulisq; recuruis,
 Ante alias ponti gentes agitata tumescunt
 Aequora, turbatos subter uoluentia fluctus:
 Exhorrent nigram magno stridore procellam:
 Formidant gelidam brumam, fluctumq; furentem:
 Accumulant circum terram, sabuloq; teguntur.
 Multi se scopulis condunt, multiq; profundo
 Se claudunt pelago: non uastum fluctuat æquor
 Fundo, non uenti surgunt, densæq; procellæ,
 Quæ tumidos frangant fluctus: nam saxa profunda
 Terribiles arcent uentos & marmoris æstum.
 Florida quum rident depicti tempora Veris,
 Et mare pacatum tranquilla labitur unda,
 Tunc passim saliant pisces prope littora læti.
 Vrbs ueluti dilecta Deis, opibusq; superba,
 Letiferas belli nubes obsessa refugit:
 Quæ fuerat longa belli sub mole grauata,
 Et tandem longa belli obsidione soluta,
 Continuo à duri Martis sudore resecta,
 Et studio pacis gaudens conuiuia læta
 Disponit: tota celebrantur in urbe choreæ.
 Sic pisces læti duos posuere labores,
 Horrida ueliferi fugientes littora ponti,
 Saltanti similes ludunt in fluctibus alti.
 Vere nouo duro Veneris uexantur a silo

Decadique pares
 pro numero decem
 militum ponitur
 In græco exem
 plari legitur &
 uel & numero
 plurali. Sunt au
 tem decades, qui
 ex ordine confi
 stunt decem mili
 tum, Esychius.

C ij Pi

Pisces, qui terra repunt, quiq; aera magnum
 Findunt: atq; salo longe spaciatur aperto.
 Vere laborantes sedat Lucina natantum
 Partus: quum scetus tumido de uentre resoluunt.
 Hi generis curam capiunt: sed foemina partus,
 Et tenuem uentrem fulua contundit harena,
 Anxia non paruo seiungens oua labore:
 Sunt connexa simul, tumido sunt uentre ligata
 Mixtim: quo pacto coniuncta haec aedere posset:
 Et simul innatum posset dissoluere nodum:
 Tormento pressae fecernunt littore foetus.
 Difficilem partum concedunt fata marinis
 Piscibus, haud solum tantum Lucina dolorem
 Mortali praebet generi: nec foemina tantum
 Lucinae durum sola est passura laborem.
 Hoc passim commune malum Lucina parauit
 Illis, qui terra sicca pontocq; feruntur.
 Nam p; mares alij pascentes litora iuxta
 Dum ueniunt, clades adducunt piscibus atras.
 Foemineis alij turbis per litora pulsi
 Praecurrunt, illae Veneris cruciantur a siso,
 Atq; mares urgent cursu, reptantq; prementes.
 Hi serpunt, uentremq; fricant, & spermata mittunt:
 Illae actae stimulis rapiunt, atq; ore rapaci
 Absorbent: tanto Veneris rapiuntur amore:
 Spermate sic implent uentrem, sobolemq; propagant.
 Hic mos est multis, alij connubia, lectos,
 Vxorem, thalamum curuum, taedamq; iugalem
 Coniuncti accipiunt: uexat Cytherea natantes,
 Et furor & zelus, durus deus, atq; cupido
 Feruens: qui calidos accendit corde furores.
 Horrıda pro charo faciunt certamina lecto

Sae

Saepe proci, tales magno conamine pugnant:
 Collecti circa nympham discrimine multo,
 Diuitijs, splendore pares, non piscibus ista
 Ad sunt, sed uires, & uallum dentibus arctum:
 His armis taedas quaerunt: hoc robore fidunt.
 Sic feret optatas illis uictoria taedas.
 Vxores sargi multas & merulus ardens
 Ducunt: alij contenti coniuge sola
 Cantharus, aetnaeus spernentes agmina lecti.
 Non similem taedae finem testudo recurua.
 Polypus atq; anguilla manet, murenacq; nigra.
 Anguillae spiris multocq; uolumine nexae
 Concumbunt: lentor diuillat corpore toto:
 Qui spumae similis bibula caelatur harena.
 Accipit hunc coenum: quid enim foecundius illo?
 Concipit accepto: nascuntur lubrica turba:
 Flexibus innumeris anguillae in littore repunt.
 Sic coeunt congre, sic lubrica membra resoluunt.
 Odit concubitus testudo, inimica refugit
 Taedas: non illam Veneris compellit oestrum:
 Non gaudet lecto, ueluti gens humida ponti.
 Nam coitu tantos patitur testudo dolores.
 Ossea uena mari multo distenta furore
 Arrigit in Veneris usum, quam flectere nunquam
 Est potis, hanc acuit despecti in gaudia lecti.
 Inflexis pugnant rostris & praelia miscunt:
 Inq; uicem morsus figunt, & cominus ore
 Congressi certant, geritur lachrymabile bellum.
 Haec tristes uitat taedas, hunc pellit oestrum,
 Et rapit inuitam pugnando robore multo,
 Donec deuictam cupido sibi iungat amore.
 Ac ueluti longi cupientes praemia belli

Coenum, hoc est,
 limusis arenosis
 hunc, id est, lento
 rem illum, sic e
 nim in graeco le
 gitur exemplari,
 η δ' ε' μιν λυε
 δεξαμενικω
 τε η α) εχελυ
 ων τε κερ ολκωε

Diuisis syllabis
 legendum oestrū
 et ponitur hic
 pro stimulo.

C iij Pu

Anastrophe hic
est, ordo itaque
talis, uincula diu
remanent in du-
to nodo.

Pugnant, & pulchram rapiunt in marte puellam.
Sic coeunt tellure canes, sic æquore phocæ:
Namq; diu duro remanent in uincula nodo.
Ambos arcta Venus iunctos post terga reuincit.
Exitium & tristes tedas commiscet in unum
Polypus, & miseram uitam cum spermate fundit:
Non coitu cessat donec deliquerit artus
Robur, & absumptæ fuerint in corpore uires:
Atq; ipse in fulua iaceat prostratus harena:
Seminecem sicca lacerant tellure iacentem
Carcinades miseræ, & cancri, multiq; natantes:
Quos omnes cupide primo ferus ille uorabat.
Tunc uiuum imbellem minime sua membra tuentem
Discerpunt: donec moriatur funere diro.
Sic perit in coitu piscis, sic lumina claudit.
At ratione pari torquetur fœmina partu:
Extremumq; diem claudit, fœtumq; resoluit.
Non oua (ut pisces alij) semota recluso
Ventre ædit, magno partus cruciata dolore
Iuncta racematim gignit: quæ uulsa meatus
Forte per angustos ueniunt, perimuntq; parentem.
Non annum excedunt, tedis moriuntur in ipsis:
Cum tristi ueniunt crudelia funera partu.
Quæ murena facit, non fama obscura feruntur:
Serpenti nubit, prompteq; ex æquore saltat
In littus, petit à cupido cupidos hymenæos.
Ardet amans serpens, & multo exæstuat igne.
Concitus in rabiem furibundus quærit amores:
Et curuum subito saxum speculatur: & omne
Letiferum ponit uirus, quod gestat in atris
Dentibus, & bilem saxo deponit amaram.
Ut tedas capiat tranquillo pectore mites:

Littor

Littore consistens horrendum sibilat ore:
Concubitusq; petit, subito murena profundo
Excita uoce furens, ruit ocyor illa sagitta.
Ex terra serpens ponti descendit in æstum:
In Venerem prompti gaudent complexibus ambo:
Serpentis caput ore tenens flat sponsa proterui.
Sic ambo tedis læti, murena profundum
Desilit in pelagus, serpens per littora reptans
Omissum repetit uirus, quod dentibus atris
Fuderat, at bilem nigram si forte uisator
Iecerit in pontum, iactat per littora corpus,
Et non sperata clauduntur lumina morte.
Priuatus serpens armis, quibus ipse putabat
Se fortem, & tanto serpentis nomine dignum,
Et uitam & tetrum perdit prope saxa uenenum.
In faciem uersi dulces celebrant hymenæos
Delphines, similes hominis complexibus hærent.
Humano tentus se tollit more priapus:
Atq; palam semper non est, latet inguine tectus.
Exertus mucro Veneris nudatur in usus.
Sic coeunt pisces, sic sunt connubia curæ.
Admissura tori non illis tempore certo.
Nam gignunt fœtus multi sub tempore brumæ,
Isti uere nouo pariunt, hi sole calente,
Hi uero autumnno, quum iam perfecerit orbem,
Hic solum partum, totus dum uoluitur annus.
At bis Lucinam labrax toto inuocat anno.
Quatuor at partus horrendus scorpius ædit.
Accipiunt triglæ terno cognomina partu.
In pelago fœtus quinos ædit cyprinus.
Nunquam fœcundi deprehensus partus aselli.
Cumq; ex ouiperis pariuntur tempore uerno

Pis

Murena.

De Cap. Eius

Pisces, quos otocos quos graio nomine dicunt,
 Hi proprias habitant sedes, lustrisq; quieti
 Degunt, hi ueniunt collecti, examine multo
 Euxinos penetrant fluctus, ubi maxima turba
 Dilectos ædunt foetus, longe sinus ille
 Dulcior est alijs pelagi, nam flumina multa
 Euxinum irrumpunt pontum: sunt pascua læta:
 Sunt curui scopuli pelago, portusq; reducti:
 Sunt duræ cautes ponto, multiq; recessus,
 Umbrosæ celsis surgunt à montibus umbræ.
 Litora tuta manent uento, sæuaq; procella.
 Noxia non ponto monstra educantur in isto,
 Et parui pisces non quicquam hostile timentes
 Securi uiuunt undis, procul astacus ingens:
 Polypodes defunt magni, defuntq; paguri:
 Adfunt delphines pauci, qui corpore uasto
 Contempti imbelles hæc pascua læta frequentant,
 Hinc est, q; quærunt hæc æquora grata natantes,
 Dispersi pelago toto coguntur in unum:
 Atq; cateruatim collecti examine multo
 Huc omnes properant, pontum ducuntur in istum
 Threicias ponti fauces (qua bosphorus amplum
 Ducit in Euxinum) sulcantes agmine denso,
 Bebrycios fluctus, & ponti angusta natando
 Ora secant strepitu multo, tranantq; meatus.
 Et uelut æthiopum ueniunt, niliq; fluentis
 Turmatim Palamedis aues, celsaq; per altum
 Aera labentes fugiunt Atlanta niuosum:
 Pygmaeos imbelles genus, paruumq; fatigant.
 Non perturbato procedunt ordine densæ
 Instructis uolucres obscurant aera turmis.
 Sic pelagi innumeri populi longo ordine findunt
 Euxis

Educantur, secundam huius syllabam contra naturam produxit, in graeco exemplari legitur, ἐπιτρεῖται, nisi uelis legere, educantur, quod idem nonnunquam significat.

Per Palamedis aues grues significat, quas graeco expressit Oppia. cum dixit, ὑπερθετὸν γὰρ ἄνευ χροσός.

Euxinum pontum, turbantur in æquore fluctus,
 Spumant uibratis canentia marmora branchis:
 Absoluant donec cursum, foetumq; natantes.
 Perfecto autumno pisces sub mente regressum
 Voluunt: nam bruma uentis agitata tumescunt
 Aequora: multi soni consurgunt marmoris æstus:
 Atq; sinus ponti se tollunt uertice multo.
 Non alti fluctus extant, non saxa profunda,
 Spirantes crebra furium uertigine uenti.
 Hinc est, q; fugiunt pisces mæotide fusa:
 Et retro flexi pelagi per terga feruntur,
 Sparsi per fluctus ad pabula prisca meantes.
 Ad molles pisces, qui feruent sanguine nullo,
 Qui non ossa tenent, & qui sua tergora crustis
 Armant & squamis, hi foetibus oua resoluunt.
 At canis atq; aquilæ, & quæcunq; selachia dicunt:
 Et delphin ponti princeps, uitulicq; marini,
 Hi pariunt foetus, foetus æquare parenti
 Posses, optatæ cernunt quum tempora lucis.
 Qui foetus ædunt, miro sectantur amore
 Natos, & læti stant circum pignora chara.
 Non ego delphinis solertius esse creatum
 Quicquam crediderim, liceat si uera referre:
 Hi fuerant homines, atq; oppida celsa colebant
 Inter mortales, diuino numine Bacchi
 Delphini in formam uersi saliere per æquor.
 Nunc etiam humanam seruant sub pectore mentem:
 Ingenio celeres factis humana sequuntur
 Consilia, in lucem ueniunt quum pignora chara:
 Atq; parens dulces partu est enixa gemellos:
 Extemplo foetus subeunt genitricis in ora
 Nantes, & saliant læti, noscuntq; parentem.

sub mente, id est, in mente. κατὰ χρησικῶς

Selachia chantila ginea, pro piscibus posuit qui squamas non habent.

Circundat charos partus, est læta gemellis
 Officiosa parens; natís plena ubera præbet;
 Et præbet geminis natís gemina ubera mater,
 Sugere lac gratum postquam Deus ubera bina
 Et lac dulce dedit; tales fecisse putamus
 Humanas mammas talem tribuisse liquorem:
 Educat catulos paruos blandissima mater:
 Fortia quum crescunt iuuenili membra uigore:
 Venandi studio exercet, ducitq; per æquor:
 Antea non matrem linquunt, quàm fortia membra
 Adsint, & firmæ robusto in corpore uires.
 Sed matris semper seruant uestigia longe.
 Arripiet lætam mentem miranda uoluptas.
 Si mare tranquillum cernas, auramq; secundam:
 Delphinum aspicias turmas decus æquoris ingens.
 Præcedunt nati, ueluti iuuenile choreas
 Agmen agunt, uarijs flectentes brachia gyris.
 Longæui ueniunt subito post terga parentes:
 Obseruant teneros carpentes pascua natos.
 Non sic uere nouo pastor teneros agit agnos.
 Grammaticæ ueluti ludo cirtata iuuentus
 Collecti ueniunt; rigidi sunt pone magistri:
 Censores morum, seruatoresq; pudoris:
 Atq; ætate graues; semper ueneranda senectus.
 Reddit honoratos homines uirtute decoros.
 Sic dulcis nati seruant uestigia patres:
 Ne uteneri diro foetu rapiantur ab hoste.
 Et curam sobolis phocæ non forte minorem
 Suscipiunt: illis mammas, lactisq; liquores
 Adfunt: cœruleo non adunt pignora ponto:
 Sed foetus sicca genitrix tellure resoluit.
 Soles bis fenos in flaua mater harena

Des

Degit cum natís charis, & pignora mulcet.
 Tertia post decimam roseo caput obsita peplo
 Confurgens aurora polo, lucemq; reducit:
 Tunc mater madidis catulos complexa sub ulnis
 Detinet; & liquidas subito se mergit in undas:
 Et natís iocunda suis monstrare uidetur
 In ponto patriam charam, dulcesq; penates.
 Et ueluti mater peregrina enixa decorum
 In terra natum, tensis complectitur ulnis,
 Lætitiam immensam effundit: patriamq; domumq;
 Ostendit puero; quamuis non singula norit.
 Attentus spectat miranda palatia natus,
 Perlustrans oculis tectum, moresq; parentum.
 Sic proprios catulos deportat phoca sub æquor:
 Atq; situs pelagi monstrat, lymphæq; meatus.
 O superi nobis non solum pignora chara
 Sunt dilecta magis uita; genus omne ferarum,
 Et pictæ uolucres, & monstra horrenda natantum
 Immenso paruos foetus sectantur amore:
 Dulcis natorum cunctis innata cupido:
 Erumnas perferre uolunt, durosq; labores:
 Pro natís etiam non funera dira recusant.
 Olim uenator uidit de uertice montis
 Horrida pro catulis miscentem bella leonem.
 Spicula contemnit frendens, missosq; molares:
 Inuictas seruat uires, & pectora firma:
 Confossus multis telis & uulnere multo
 Præposuit clara pugnando occumbere morte:
 Quàm dare terga fugæ, uel turpi cedere pugna.
 Seminecem proprij non tangit cura doloris:
 Infelix dira non tantum morte mouetur
 Quantum, neu catulos rapiat uenator ab antro.

D ij For

Educat, & hic me
 diam quoque syl
 labam produxit,
 nisi legas Educat
 pro Educat.

phoca.

Forte cubile canis spectauit pastor amicus:
 Atq; canem tetigit notam, metuitq; furentem.
 Multa timens natis latratu guttura mater
 Pandit: non aliquem noscit furibunda pudorem.
 Mater terribilis cunctis, qui foetibus haerent.
 Arrepta uitula genitrix tristatur, & atos
 Ingeminat luctus: passim furiosa per agros
 Foemineos fundit fletus clamore tremendo.
 Pastor perculsus sentit sub corde dolorem.
 Et matutinus luctus peruenit ad aures
 Humanas, moesto quem fundit pectore Progne
 Pro charo foetu: quanto philomela dolore
 Emittit moestas tenui de gutture uoces.
 Inquales luctus mitis prorumpit hirundo:
 Si nido abstulerint homines, saeuicq; dracones
 Filiolos dulces & pignora chara parenti.
 Pro catulis forti pugnat certamine delphin.
 Sic alij teneros foetus, sobolemq; tuentur.
 Et canis aequoreus foetus (mirabile dictu)
 Custodit: catuli teneri post terga sequuntur.
 Foetibus est scutum genitrix, illosq; tuetur.
 Sed quum formidant (pelago sunt multa timenda)
 Accipit in uentrem natos, iterumq; recurrunt:
 Vnde prius lapsi fuerant: & uentre teguntur.
 Et quamuis partus fuerit cruciata dolore,
 Vt mater, laeto perpeffa est omnia uultu:
 Atq; iterum charos foetus in uiscera condit.
 Atq; parit rursus: quum respirare timore
 Coeperit, & tutas speculetur marmoris undas.
 Obseruant squatinae natos, nec uentre recondunt,
 (Vt canibus mos est) sed pandunt subter hiatus
 In madidis alis, quantos aperire natantes

Ore

Pro charo foetu,
 Ityn hunc tradit
 dictum esse, fabu
 lam hanc Ouidi-
 7. Metamor. lon
 ge describit simul
 & eleganter. Per
 progne hic hirun
 dinem accipimus

Ore solent rictus, sic uetus alta uorago
 Sorbet, & in tanta natos formidine seruat.
 Ast alij pisces metuentia pignora pestem
 Ore tenent, ueluti lustris aut tecta cubili.
 Vt pisces inter glaucus sic praestat amore
 In natos illis, qui foetibus oua resoluunt.
 Oua fouet, donec maturo tempore foetus
 Exiliant, iuxtaq; natat, prolemq; timentem
 Ore tegit, tantum q; cedit pectore paruo
 Formido, & rursus natos mater spuit ore.
 Ast diro thynno non est sceleratior alter.
 Et nullus piscis tanta impietate notandus.
 Namq; soluta parens partu, priuata dolore
 Offendit quicquid, rapidam demergit in aluum.
 Non paruus parcit natis saeuissima mater.
 Qui nec concumbunt, nec foetus nixibus aedunt,
 Per se nascuntur, foedo uelut ostrea coeno.
 Est non distincto semper leuis ostrea sexu.
 Hos inter pisces nec mas, nec foemina nota.
 Aphritides imbelles genus non sanguine natae,
 Paruula sub nullo turba est generata parente:
 Quum fortes imbres densis ex nubibus haurit
 Mens Iouis: extemplo miscetur murmure pontus:
 Tolluntur fluctus celeri uertigine mixti:
 Qui canas faciunt spumas, atq; unda tumescit,
 Ex non prauiis collecta haec agmina tedis
 Emergunt, pelago subito nutrita uidentur:
 Spuma nascuntur, de spuma nomina sumunt.
 Nascuntur multae, tumido quum fluctuat aestu
 Vnda refusa maris commota flamine uenti
 Fertur, & arentem cum coeno eructat harenam.
 Haec uno congesta loco miscetur, & uno

D iij Con

αφριτιδες. A
 phretides scriben
 dum esset per e lo
 gum, sed inter
 pres per i breue
 uertit metri for
 tallis caussa.

OPP. DE PISCIB.

Congeritur tumulo, quum strata æqualiter unda:
 Lataq; tranquillo labuntur marmora cursu:
 Multiplici commixta luto, contacta calore
 Materies corrupta creat: nascuntur eadem
 Vermibus assimilés, qui surgunt agmine denso.
 Non magis imbelles gignunt lata æquora pisces:
 Qui sunt cunctorum gratissima præda natantum,
 Inq; uicem lingua canentia corpora lambunt.
 Hoc tantum uiuunt, hinc illis est cibus usq;
 Turmatim densæ percurrunt æquora turmæ,
 Et curuam quærunt petram, scopulumq; profundum:
 In tanto pelagi cœtu tota albicat unda:
 Et ueluti nix alta cadit, quæ sparsa parentes
 Planities operit, zephyrus quum spirat eous.
 Non oculis late tellus subfusca uidetur,
 Sub niue tectâ latens adparet candida uisus,
 Area Neptuni sic canet sub grege denso.

PRIMI LIBRI DE

piscibus finis.

ARGVMENTVM
 SECVNDI LIBRI ALI

euticon Laurentij Lippij ad magnificum
 uirum Laurentium Medicem.

TVrpe ueneficium sentit torpedo secundo,
 Pisciculos astu capiens mala rana trucidat.
 Sepia natiuos connectit caute rudentes.
 Occisæ squillæ figunt perimuntq; necantem
 Labraca, sed cancer testas depascit hiantes.
 Sæuit, & humano bos dirus sanguine gaudet.
 Custodit pinnam cancer, pinnamq; tuetur.
 Noctua quanta gulæ sortitur damna uoracis:
 Polypus insidijs, & duris astacus armis,
 Et murena ferox alterno Marte domantur.
 Et scolopendra urit foeda prurigine corpus:
 Letifero plagas infigunt iulides ore:
 Et thynni & gladij diro torquentur a silo
 In canis exortu: sed non impune proteruæ
 Delphinum lacerant amicæ, qui regnat in undis,
 Et salit in terram clausurus littore uitam:
 Et iustus scarus non foedat sanguine uentrem.

Op=

OPP. DE PISCI
OPPIANI ALIEVTI
CONIDEST, DE PISCI

bus Laurentio Lippio Collensi interprete

Liber secundus.

Ic errant ponti gentes per pascua læta:
Sic proles populis, sic sunt cōnubia curę.
Quis diuū miseris mortalibus ista reclus

(sic)

Quid norunt homines, nisi quantum lu

(mina possunt

Tendere: sed regnant superi, qui cuncta gubernant:
Et prope sunt, quamuis longe cœlestia templa:
Viribus & nullo mutari robore possunt
Fata deum: si quis tentet contendere contra,
Nititur inuictam frustra depellere sortem.
Et uelut asper equus luctans fremit ore superbo:
Fortiaq; a duris non liberat ora lupatis.
Magni cœlicolæ molles moderantur habenas,
Et ducunt quacunq; uelint, inuitus agetur
Et scutica & stimulis prudens compulsus acutis.
Nam superi uarias artes & munera mentis
Mortali tribuunt generi, dant omnia diui,
Diuersis præsent, diuersaq; numina rebus:
Ut quisq; optatum meritis sortitur honorem.
Legiferæ donum Cereris coniungere tauros,
Atq; in triticeam terram proscindere messem.
Aedificare domos, & celsas condere naues,
Et niuea pulchras lana contexere uestes,
Edocuit pallas, fortis sunt munera Martis
Thoraces, galeæ, gladij, sunt tela corusca

Cæ

Cætera, quæ ad belli studium conuertit Enyo.
Dant musæ, & Phoebus diuini munera cantus:
Eloquium genitus Maia, nitidamq; palæstram.
Lemnia progenies tulit ad fabrilia laudem.
Piscandi finem uasti molimina ponti
Quis superum spectare dedit, quis concava terræ
Cinxit fluminibus multis: & circuit æquor
Littoribus curuis, & sepsit montibus altis:
Siue hunc Neptunum liceat mihi dicere, siue
Nerea iam canum, & meliorem dicere Phorcum,
Siue alium quemuis superum freta magna regentem.
Ast alij quicunq; dei cœlestia templa,
Et pontum, terrasq; tenent atq; æra magnum.
Numina tranquillo præberent mitia uultu
Induperatori, nato, populo atq; camœnis.
Non pudor, & iustum, non pax est piscibus ipsis,
Fœdus amicitia longe, sed bella capeffunt,
Hostilesq; gerunt animos, fortissimus horum
Imbelles laniat pisces, & mergit in aluum.
Hunc armant dentes, est qui gerit ore uenenum:
Atq; alius spina fera uulnera figit acuta.
Quidam feruentis iræ mucrone teguntur,
Cui desunt uires, cui desunt spicula: magnum
Ingenium natura dedit: se fraude tuetur,
Atq; dolis magnum piscem fortemq; trucidat.
Turpe ueneficium tenero sub corpore sentit
Natura torpedo datum, proprium quoq; membris.
Hæc grauis & mollis, sunt nullæ in corpore pigro
Vires, & nimium premitur grauitate: natantem
Non credas: liquidis ira clam subrepit in undis.
At duo se tollunt distenta per ilia rami,
Qui fraudem pro robore habent, piscemq; tuentur.

E Quos

Lemnia progenies. Hic fuit Vulcanus, a Lemno infula sic dictus, quod a Iunone matre ob turpitudinem in eam cœlo deiectus fuerat.

Torpedo piscis.

Quos si quis tractat; perdit per membra uigorem,
 Sanguine concreto rigidos nec commouet artus.
 Voluuntur subito contracto in corpore uires
 Dona Deum, & proprios membris cognoscit honores.
 Porrecta in flaua distendit corpus harena,
 Immota exanimi similis: cui piscis inhæret
 Oppressus torpore graui, somnoq; solutus.
 Hæc celeri properat (quamuis tardissima) gressu,
 Semineces lacerat pisces, & sæpe natantes
 Offendit tactu, uires cursumq; moratur.
 Perculsi torpore graui, uicti q; rigore,
 Atq; fugæ immemores sunt, immemores q; uiarum.
 Hæc manet auxilio cassos, opibusq; trucidat.
 Et uelut obscuris terrent simulachra figuris
 In somnis homines, quatiuntur membra pauore:
 Cor salit, & frustra tentant contendere cursu,
 Et frustra properare fugam, nam uincula dura
 Impediunt uisu pauidos, somno q; grauatos.
 Tales torpedo meditatatur piscibus artes.
 Est turpis uisu, mollissima corpore rana,
 Os aperit latum, cui sunt alimenta dolosis
 Artibus: in cœno putri deiecta recumbit,
 Occuliturq; luto, sed parua caruncula ranæ
 Albicat ex rostro, tetrum quæ spirat odorem.
 Rana latet, cœno pars hæc supereminet atro.
 Escam pisciculi credunt, prædamq; capeffunt:
 Illa trahit placido motu, piscesq; sequuntur,
 Non ueriti occultam fraudem: labuntur in ora
 Fallacis ranæ, & pigra merguntur in aluo.
 Sic puer insidias auibus molitur opertas,
 Ante fores grana aspergens, & limine in ipso
 Intendit casses, Ast illas sæua cupido

Comparatio.

Rana,

Pa

Pa scendi in laqueos pellit, datur unde regressus
 Nullus, & in cœnam properata morte trahuntur.
 Exitij ignaros pisces sic rana maligna
 Decipit, imbelles magno deglutit hiatu.
 Sic tales memorant fraudes intenderè uulpem:
 Agmina quum uolucrum spectabit in aere densa.
 In sylua prostrata iacet, porrectaq; membra
 Ponit humi, claudens oculos, uafra comprimit ora.
 Oppressam somno credas, uel morte peremptam.
 Callida sic fraudes astuto in pectore uersat.
 Quum uariam tenso prospectant corpore uulpem:
 Defunctam credunt uolucres, atq; agmine currunt:
 Proculcant pedibus uillos, luduntq; iacentem.
 At miseræ uolucres uulpis quum dentibus hærent:
 Illa dolos, fraudes, commentaq; facta recludit,
 Distractasq; rapit uolucres, & guttura pandit.
 Callida furtiuam meditatatur sepia prædam.
 Nam tenues molli surgunt de uertice rami
 Extenti tanquam funes, quibus ipsa natantes
 Pisciculos (iactis ueluti capiuntur ab hamis)
 Pendens à fulua caute deprehendit harena.
 Si tumidi magno tollantur in æquore fluctus:
 Hærebit scopulis proprijs deuincta flagellis:
 Natiuos dura connectet caute rudentes.
 Sunt squillæ exiguæ, sunt paruo in corpore uires:
 Et magnum & satutum præclarum labraca uentre
 Interimunt astu: properat, gestitq; teneri
 Labrax pisciculis, qui paruo robore possunt
 Non dare terga fugæ, non æquo occurrere Marte,
 Occisæ occidunt hostem, perimuntq; necantem.
 Quum squillæ rictu piscis sorbentur aperto:
 Turmatim in medium descendit turba palatum:
 E ij Et

Natiuos, hoc est, naturales. Rudentes, a similitudine rudentum siue funium nauicorum, quos in polyptis Plinius, nunc brachia, nunc pedes & manus, nunc acetabula, nunc cirros siue crines appellat libro nono capite 29. Et Ouid. lib. 4. Metamorpho. de conchis & polyptis inibi loquens, flagella uocat. Deprehensum polypus hostem Continet, ex omni demissis parte flagellis, id est. capillis, siue crinibus & cirris qui sunt instar flagellorum

Et feriunt cornu, quod fronte insurgit acuto.
 Explet se præda labrax, nec uulnera curat:
 Vulnere paulatim serpunt, domitantq; uoracem:
 Et sola tanti cessant in morte dolores.
 Se tandem sensit uicti mucrone perire
 Incola bos cœni: qui uasta mole mouetur
 Corporis, & latos sese diffundit in armos.
 Bis senis magnos cubitis porrectus in artus,
 Tam uastum corpus (quis credat?) roboris experts,
 Occulit imbelles dentes, non uiribus ullis
 Confidit: sed fraude uiros in funera pellit.
 Sæuit, & humano bos dirus sanguine gaudet.
 Hinc grati pastus: hinc mollia membra palato
 Grata suo, & sæuo nimium iucunda sapore.
 Quumq; per extremum speculatur nare profundum
 Mortalem quemquam, liquidis qui ludat in undis:
 In caput elatus multa leuitate per æquor
 Enatat: extensus circum, immotusq; uideri
 Possit: ut æquatum librato pondere tectum.
 Atq; homini ueluti tegmentum corpore præstat.
 Ut muri exitium pueri meditantur: & illum
 In laqueos uenter subigit: nec cernere fraudem
 Permittit: nam uasa supra collapsa repente
 Dant strepitum, muremq; premunt, contendere contra
 Non ualet, & tantam capiti propellere molem:
 Atq; puer illudit prædæ, ridetq; reuinctum:
 Multa super capto monstrat solatia mure.
 Sic supra mortale caput porrectus in armos
 Ille sagax homicida natans: emergere lymphis
 Non sinit, & liquidis hominem spirare sub undis:
 Donec destituat uitam, lucemq; relinquat.
 Circuit, & laniat bos sæuus lumine cassum,
 Et

Bos piscis.

Et dirorictu quem falsa cœperat arte,
 Mandit: & in uentris latebras humana recondit
 Viscera, pro' superitali non digna sepulchro.
 Si quis in æquorea cancrum prospexerit alga
 Laudibus extollet: tantam mirabitur artem.
 Concessa ex alto solers prudentia cancro,
 Cui parta est dulcis magno sine præda labore.
 Ostrea distentit testas: & claustra recludit
 Portarum: pascitq; lutum, scopulisq; repanda
 Gliscit aquas: paruam madida de rupe lapillum
 Obliquus tollit cancer: chelisq; recuruis
 Continet: in testas lapidem demittit apertas.
 Assidet: atq; epulis lætus saturatur amicis.
 Non potis est nixu geminas occludere lances
 Ostrea: nam latis portis sciuncta dehiscit,
 Et moriens saturum cancrum lætumq; relinquit.
 Sic struit insidias testis, sic subdola fraudes
 Stella marina parat, sed nullo adiuta lapillo
 Nititur: & pedibus scabris dissiungit hiantes
 Testas, & molles carnes & uiscera pascit.
 Muscosos inter scopulos cautesq; profundas
 Pinna colit, duro tegitur sub tegmine testæ.
 Nil mentis, nil laudis habet: sine robore uiuit
 Experts consilij, testæ languescit in antro,
 Et focium uitæ cancrum sub lance recurua
 Accipit: & præda semper pascuntur eadem.
 Communemq; domum, simul & communia tecta
 Cancer habet: pinnam pascit, pinnamq; tuetur.
 Hinc pinnæ fertur custos cognomine graio.
 Quum tegetem subeunt pisces: tunc pinna dolo
 Pungitur a morsu cancri, contracta dolore
 Comprimit hæc testas, & prædam comperit intus:

E iij Cum

Prudentia cæci.

Gliscit pro cupit:
 posuit, nã græce,
 legitur, ὑγίδια
 τὸς ἰσχυρίων
 τὰ, tametsi in ea
 significacione ra
 ro usurpetur.
 Chelis que recur
 uis, id est, ungui
 bus, nam χελίς
 præter cætera eti
 am ungulas &
 unguis signifi
 cat.

Pinna.

Cum tali celebrat socio conuiuia pinna,
 Inter squamigeras gentes pars callida degit:
 Pars insulsa nimis: non omnibus una uoluntas.
 Non omnes sanam uoluunt sub pectore mentem
 Mortales: non uera tenent uestigia recti.
 Stultitia excellit cunctis ferus hamerocita.
 Est pecus ignauum, capitis cui uertice summo
 Sunt inuersa supra radiantia lumina: rictus
 Est inter medios oculos, lucēs q̄ profundo
 Conterit in somno solidas prostratus harena,
 Et solus noctu uigilat, noctu q̄ mouetur:
 Hinc piscis nigræ fertur cognomine noctis
 Noctua, sed uentris sortitur damna uoracis:
 Non modus est luxus, non est mensura ciborum:
 Indomitam seruat rabiem sub uentre rapaci:
 Quam saturare potest nunquam sed crescit ædendo:
 Donec cum rapido dirumpat uiscera uentre:
 Inuersus tento moriatur corpore in undis:
 Vel nimio pastu uita spoliatur onustus.
 Est tantæ signum crapulæ, uentris q̄ rapacis.
 Apprendat si quis piscem, uel porrigat æscas,
 Est cibus ore tenus, pastu summa ora replentur.
 Non tamen est tantus ardor compressus ædendi.
 Aduertat mortale genus, cognoscere uentris
 Aedificat finem, luxum crapulam q̄ sequuntur
 Innumeris morbi: domito sunt uentre fugandæ
 Mensarum illecebræ, manibus pedibus q̄ reuincta
 Pellenda ingluuies, apulis mensura tenenda:
 Plurima neu uarijs ponantur feracula mensis.
 Et uentris mortale genus dissoluit habenas:
 Per luxum rapitur præceps, ruit impete uasto.
 Talia prospiciens finem fugit hamerocita.

Cal

Callidus in densis spinis se uoluit echinus:
 Nec ratione caret: uentum, rapidam q̄ procellam
 Præfagit: & crustis lapidem sua terga grauantem
 Aptat: quem facilem spinis imponit acutis:
 Fluctibus ut possit firmato pondere ferri:
 Neu tractus media præceps uoluatur harena.
 Polypodon fraudes populos uulgantur in omnes,
 Qui similem petra magnum flectuntur in orbem
 Nexibus & spiris, hominem piscem q̄ rapacem
 Sic subterfugiunt astu, uitam q̄ tuentur:
 Si paruos uideant pisces, prædam q̄ minorem
 Rursus & in piscis formam uertuntur, & arte
 Perquirunt uictum, funesta q̄ fata repellunt.
 Polypodes gelida non uertunt æquora bruma,
 Formidant rapidas uento impellente procellas,
 Et curuis degunt antris, torpent q̄ ueterno,
 Absumunt q̄ pedes longos, non secius ac si
 Carnes non pascant proprias, quæ sæpe renatae
 Exaturant dominos, Neptunus munera donat,
 Fœcundat q̄ pedes in pabula grata natantum.
 Callida sic urfos armat prudentia toruos,
 Saxo sum q̄ sinum subeunt, cautem q̄ reductam
 Detenti gelidæ brumæ caligine nigra,
 Et fugunt lambunt q̄ pedes, carnes q̄ relinquunt
 Intactas, uacuo rimantur prandia uentri,
 Donec iucundo laxentur tempora Vere,
 Immortale odium furioso epectore promunt,
 Polypus insidijs, & duris astacus armis,
 Et murena ferox inter se bella laceffunt,
 Et cædem alternant, in prælia sæua ruentes
 Seperimunt pisces, inter fera surgit Enyo.
 Alter in alterius descendit uiscera semper.

Ex

Luces solidas, id
 est, totos dies.

Polypodes pro
 priis carnibus
 uescuntur.

Comparatio ab
 urfis.

Ex scopulis murena ruit furibunda per undas,
 Perquirens gratum uictum per littora summa
 Polypoda inquirat latum praedamque petentem.
 Ille metu pavidus spectat, metuitque natantem
 Per tumidas undas, atque horrida bella parantem:
 Nec uitare potest, nec cauta occurrere fraude.
 Hostis purpureum rictum murena reuincit.
 Polypus extemplo contra pugnare coactus
 Vertitur: & spiris & magnis nexibus illam
 Arcet: sub uario flexu, firmissque flagellis
 Nititur: ut pedicas murenæ, & uincula dura
 Præpediat, sed nulla fuga est, nec lubrica membra
 Elabi possunt: murena fluit uelut unda.
 Nunc hostis circa collum, nunc tergora circum,
 Nunc circa caudam sinuosa uolumina torquet.
 Sic homines, dura exercent qui membra palestra,
 Ostentantque diu robur: de corpore sudor
 Effluit assiduus: multa contenditur arte,
 Atque undæ in morem mixtus luctator uterque
 Fluctuat, & contra magna uibrachia uersat.
 Polypus extensos iactat nullo ordine ramos,
 Et sudans uana contorquet membra palaestra.
 At murena ferox rabido dat uulnera dente,
 Dilaniat, partes miserum confringit in omnes.
 Nam membra in uentrem partim merguntur: at illa
 Ore uoluntantur crudo: subiguntur acutis
 Dentibus, hi laceri uiuunt sub dentibus artus,
 Atque reluctantur, mortemque repellere tentant.
 Et uelut annosus ceruus, cui cornua fronte
 Sunt ramosa, peti densa uestigia sylua
 Serpentis, nactusque locum, tum naribus illum
 Attrahit elustro, figitque in corpore dentes.

Im:

Implicitus genibus serpens fera pectora nexu
 Deuincit, collumque tenet, semæsa uorantur
 Partim membrorum, partim lacerantur acutis
 Dentibus, & diri cerui laniantur in ore.
 Sic miseri piscis luctantia membra mouentur.
 Consilium misero, uel quid prudentia prodest?
 Quid prodest lapidis proprium sumpsisse colorem:
 Quid toties uitasse necem, uitasse uoraces
 Sub petra pisces, si non latuere dolosa
 Murenæ fraudes: sola hæc deprendere mentem,
 Sola dolos potuit, uanasque illudere fraudes,
 Tunc foedam miserata necem, & crudelia fata.
 Polypus in scopulis duris laceratus inhæret:
 Assidet hæc iuxta subridens, uerba mouere
 In piscem credas: hæc scommata dira referre.
 Te uasfer occultas: nos speras fallere demens?
 Experiar: num te scopuli tutentur & antra?
 Aut spelunca tegat: quæ portis clausa repente
 Arripiat, raptum subito te mergat hiatus?
 Te retro pavidum ex antro conuellere possem.
 Polypus (heu dirum) confossus uulnere multo,
 Non duros scopulos, deprensaque saxa relinquit
 Implicitus ramis, dura sub caute reuinctus:
 Donec sola loco restent connexa flagella.
 Vrbe uelut capta, pueri, matresque trahuntur
 Captiuæ, impubem natum complexibus almæ
 Matris inhærentem miles conuellere tentat
 Per belli leges: natus non brachia nexa
 Distrahit a collo, sed matrem comprimit uulnis.
 Non luctum sedat, non brachia iuncta remittit
 Chara parens: ambo nexi, uinctique trahuntur:
 Nec nodum soluunt, nec pectora iuncta relaxant.

F Des

Trium piscium
certamen.Comparatio a
palestritis.Ramos, hoc est,
brachia, siue fla
gella siue cirros.Comparatio a
ceruis.

Defuncti lacerum corpus sic caute tenetur:
 Sic hærens nunquam laniatum saxa relinquit,
 Murenæ sæuam iactantem munera belli,
 Iactantem cædes, & uana laude tumentem
 Carabus absumit, spectans curua antra secundum:
 Quæ murena colit, subito duo spicula tendens
 Hostibus ostentat uires, bellumq; læcessit,
 Pugnantis similis, qui fidit robore & arte
 Militiæ: & ualidis sese bene munit in armis.
 Contra sed uerbis audax cito percitus hostis:
 Sic acuit murenæ animos, nec bella retardans
 Prosiluit ex thalamo subito murena profundo:
 Et collum curuans ingenti accensa furore
 Fertur: & exitium properat, nec lædere morfu
 Crustas terribilis piscis ualet aspera membra,
 In cassum tendit rictus: & pugnat acutis
 Dentibus: hi dura ueluti de caute reiecti
 Concussi fiunt hæberes: hæc concita motu
 Inflammata furit: forte prorumpit in hostem.
 Carabus erumpit, chelis (ut forcipe ferri)
 Fortiter apprehendit collum, totumq; reuincit.
 Effugere illa cupit, longasq; resolvere chelas:
 Non tamen eripuit sese, atq; inimica refugit
 Spicula, sed magno gemit exagitata dolore:
 Obliquos flectens artus sua uulnera sentit.
 Carabus exhorret telis armatus acutis:
 Et spinis iaculisq; ferit: figuntur in alto
 Corpore murenæ pali, passimq; per omnes
 Mucrones penetrant artus, & uulnera densa
 Efficiunt: murena perit: sed causa ruina
 Ipsa sibi exitium sæuum, mortemq; parauit.
 Sic

Sic agitare feras syluis, & sternere doctus
 Venator populos multos prope limina cogit:
 Percussam strepitu scuticæ, motuq; flagelli
 Pantheram excipiens telo confodit: at illa
 Mucronem cernens ferri turbata repente
 Effundit bilem: duro uenabula ferro
 Hærent: in medio penetrauit gutture telum.
 Sic murena furit: sic ira accensa domatur,
 Sponte uens proprio miseranda in fata furore,
 Talia in arenis faciunt certamina terra
 Non longe à sylua serpens atq; acer echinus
 Congressi: hostiles animos fors cessit utrisq;
 Serpentem spectans telis armatus echinus
 Missilibus spinis totum se claudit in orbem,
 Callidus, incurua seruans testudine membra,
 Ore uenenato frustra dat uulnera serpens:
 Terribiles scabro nec figit corpore dentes.
 Tales spinoso tollunt se tergore crustæ:
 Orbibus innumeris deflectens aspera terga,
 Vertitur obliquus nexu, spirisq; rotatus,
 Flexibus irrumpit multis, & squamea terga
 Serpentis penetrat: sanies distillat utrinq;
 Afficiunt magno iam uulnera crebra dolore
 Serpentem, & totum per scribunt spicula corpus.
 Qui circumductus totus uersatur in orbem
 Duris implicitus nodis, & concitus ira
 Exacuit robur, uires in prælia firmas.
 At densi crustis sentes & lubrica tela
 Altius horrescunt in totum corpus adacta.
 Confossus spinis refugit non prælia serpens.
 Non euitandis telis hunc figit echinus:
 F ij Do

Donec conficiat simul & cum corpore caeso
 Concidat: atque pari casu moriatur uterque.
 Sæpe etiam fato est prudens ereptus echinus.
 Elapsus strictis uinclis, iam morte perempto
 Serpente, in duris quum restant spicula crustis.
 Tali murenam superat certamine uictor
 Carabus: & rapido tribuit sua pabula uentri:
 Et fortem & celerem duris & carabon armis
 Polypus occidit: quamuis sit robore multo
 Inferior: curua spectans sub caute quietum,
 In dorsum irumpit: sinuataque uincula nectens
 Comprimit: & longis ex omni parte flagellis
 Obstruit, & pedibus passis spiracula summa.
 Nec spirare potest: nec missos pectore rursus
 Accipere aereos flatus (a piscibus usque
 Alterno trahitur, flatuque remittitur aer)
 Carabus oppressus, liquidis nunc fluctuat undis.
 Sæpe reluctatur: nunc petra illisus opaca,
 Immotusque manet: nec tanto Marte duellum
 Detrectat: donec longo certamine uitam
 Destituat, sulua moriens procumbat harena.
 Et ueluti paruus infans circum ubera charæ
 Nutricis lac dulce trahit: sic polypus utre
 De curuo sorbet carnes, & mergit in aluum:
 Sic fur qui lucis consumit tempora somno
 Iustitiam nunquam ueritus, nocturnus oberrat:
 Angustoque latet uico, cœnaque regressum
 Excipit insidijs hominem post uina grauatum,
 Ebría qui madida decantat carmina uoce:
 A tergo cædens in somnum pellit acerbum
 Non longe à morte, & pulchros subducit amictus.
 Talia cœruleis pisces meditantur in undis.

Hi

Hi soli inter se pugnant, hostesque feruntur:
 Et soli alterno pereunt certamine pisces:
 Soli se perimunt crudelia bella gerentes.
 Mortiferum quidam diffundunt ore uenenum,
 Horrída pestifero facientes uulnera morfu.
 Est infame pecus ponti scolopendra marina
 Corpore terrestri similis: sed damna doloris
 Hæc maiora facit: si quis modo cominus illam
 Attigerit: feruet fœda prurigine corpus.
 Qualem urtica facit, cognomine dicta doloris,
 Piscanti infesta est: nam si deprenderit hamum:
 Confestim tetrum longe spirabit odorem:
 Et pellet pisces omnes, longeque fugabit
 Ore uenenato, sic lædunt stigmatè paruo
 Iulides: has homines (qui findunt æquora uasta)
 Oderunt: coguntur enim dense agmine multo:
 Si uideant homines rimantes saxa profunda,
 Et studio celeres sulcantes æquoris undas:
 Erumpunt curuis petris examine multo,
 Atque cateruatim fusæ per membra natantis
 Circundant acri morfu, uel dente laborant.
 Hic morfu, & rapidis gemit exagitatus ab undis,
 Atque manu & pedibus madidas arcere cateruas
 Nititur, hæc firmæ circum, immotæque sequuntur.
 Sunt similes muscis, quæ autumnî tempore primo
 Messores fessos circundant agmine denso.
 Hi radijs Phœbi domiti, magnoque labore
 Sudant: mordaces addunt sua stigmata muscæ.
 Non cessant, donec fatientur sanguine rubro:
 Saguinis humani tanta est innata cupido.
 Obuia non tenui lædit nos sepia morfu.
 Nec nos pestifero confodit polypus ore.

F iij Noxia

doloris, hoc est,
 pruritus siue pru-
 riginis, unde &
 nomen urticae in-
 ditum est uideli-
 cet ab urendo,
 quod igneo qua-
 si pruritu atque
 dolore tangentè
 afficiat: Quemad-
 modum & apud
 Græcos tam her-
 ba quæ piscis κνί-
 δη appellatur
 ἐπὶ τῶν κνίδων,
 quod uerbum cū
 dolore pungi ue-
 xarique signifi-
 cat. Itaque & ipse
 Opp. de ea dixit.
 πλὴν κνίδα κη-
 κλήσκειουσιν ἔ-
 πωνυμὴν ὀδύ-
 νάων.

Noxia labuntur strigmenta e corpore toto.
 Horrendus curuo qui gaudet scorpius antro,
 Gobius in fulua nimium contentus harena,
 Et canis atq; draco, uolucrisq; per æquora hirundo,
 Hi duris pugnant stimulis, funduntq; uenenum.
 Trygoniq; & gladio superi fortissima dona,
 Aptarunt membris, atq; arma horrenda dederunt,
 Firmarunt mento iaculum mucrone corusco
 Erectum, tensum, duraq; in cote politum:
 Ferrea non solum superare adamantina posset
 Spicula: duricie tanta se tollit ab ore.
 Hoc posset duram quemuis confringere caudem:
 Tantus inest horror: consurgit acumine tantus
 Impetus, & uires tantas in uulnere mittit.
 Nascitur extrema cauda penetrabile telum
 Trygoni: sunt telo uires, tetrumq; uenenum:
 Non uiuum quicquam, nō quicquam morte peremptū
 Trygones gladij q; uorant, ni spicula figant
 Antea purpureo, lanientq; cadauera telo.
 Quum gladij gelidos dissoluit spiritus artus:
 Corruptus subito languet fortissimus ensis:
 Cum domino pereunt uires, telumq; relinquunt.
 Nil tam pestiferum, sauo nil uulnere maius:
 Trygonis: quæcunq; uiri mauortia tela
 Sunt fabrefacta manu, uel dura incude polita
 Spicula quæ à Persis nigro sunt tincta ueneno,
 Nec tales faciunt plagas, nec uulnera tanta.
 Trygonis uisæ quantum est horrenda sagitta,
 Est nobis audire timor, uel dicere uersu.
 Indomitas seruat uires Trygone perempta,
 Inuictumq; tenet robur: non corpora solum
 Mortalis capit ista lues, sed faxa peradit:

Et

Et uirides lædit ramos: si cominus illos
 Attigerit, pereunt plantæ, ramiq; uirentes:
 Germina uere nouo contacta labe necantur:
 Arboreiq; cadunt autumnî tempore foetus:
 Si radix sauo fuerit mucrone notata,
 At primo uirides labuntur stipite frondes:
 Siccatur truncus, fluit, & uelut agra labascit
 Arbor: corrupti languent cum robore rami.
 In iaculo mater donauit Dædala Circe
 Telegono nato telum, ut prosterneret hostes.
 Hic Ithacæ appulsus magni genitoris abegit
 Armenta, & clarum belli uirtute parentem
 Letifero incautus misit mucrone sub orcum
 (Hunc quærens Ithacæ iustrabat pascua læta)
 Emensum terras, & mille pericula ponti,
 Et passum duros longo sub Marte labores,
 Et multa expertum Trygon mactauit Vlixem,
 Atq; ducem solo prostrauit uulnere tantum.
 Dum canis ardenti turbatur sydere cælum:
 Et thynni & gladij diro uexantur asilo:
 Qui fixus madidis illos contundit in alis,
 Non arcere queunt, non hanc propellere pestem:
 Incutit hæc celeres uires, stimulosq; feroces
 Concitat: armantur rabie, furiuntq; dolore:
 Inuitosq; agit at pestis furibunda natantes:
 Exhorret uulnus, bacchantur in æquore lato.
 Hi torti stimulis incurfant nauibus altis:
 Et sæpe in terram saliant egurgite uasto,
 In tanto uoluunt luctantia membra dolore,
 Et uitam in tanto mutant cum morte furore.
 Quinetiam fortes tauros infestat asilus,
 Ilibus & lateri medio quum fixus inhæret.
 Nec

Magni genitoris
 Vlissem intelligit
 quem scilicet ma
 gnum appellat a
 rebus gestis, &
 qui consilio at
 que prudētia plu
 rimum ualuit.

Trygoni. Hic hu
 ius nominis in
 obliquis casibus
 mediam breuiat,
 & recte quidem,
 nam Trygon in
 obliquis per o mi
 cron scribitur.
 Alias tamen ubi
 que fere mediam
 producit contra
 syllabæ naturā.

seruat, subaudi
 spiculum Trygo.
 iam peremptæ.

Curant, sabaudi,
tauri.

Nec iam pastores curant, nec pascua læta,
Et uirides herbas, stabulum atq; armenta relinquunt
Confossi furiant rabie: non flumina possunt,
Non mare, non ualles, præruptaq; saxa tenere:
Mugitu complent syluas, stimuloq; coacti
Exiliunt, flectuntq; pedes horrore minaci.
Pisces atq; boues angit furibunda procella,
Delpini regnant ponto, gentesq; natantum
Imperio sceptrisq; regunt: sunt robore clari,
Et forma, & uolucris nimium se corpore iactant:
Et saliant: ueluti neruis excussa sagitta,
Ardentem emittunt flammam splendore micantem
Ex oculis, tenuem uisu, si forte timentes.
Aspiciant lustris pisces, sabuloq; latentes.
Est inter pictas quantum regina uolucres
Magna tonantis auis, uel quantum dira ferarum
Agmina magnanimi ducunt uirtute leones,
Squamigeri quantum regnant, præstantq; dracones
Inter serpentes, tantum sua regna ministrant
Delphines, liquidis tantum dominantur in undis,
Imperio madidas gaudent frenare phalanges.
Non iuxta accedunt pisces, non lumina flectunt,
Formidant tumidos reges per marmora euntes.
Qui longe afflatu multo, saltuq; feruntur.
Et strepitu horrissono ueniunt ad pabula nantes,
Collectas turbant acies, pontoq; repellunt,
Exagitant armenta maris, pontiq; meatus
Concutiunt omnes, magna formidine complent,
Piscibus implentur pontus, pontiq; recessus.
Vescuntur læti reges, lectisq; replentur
Piscibus, undisoni saliant multa agmina ponti.
Delphini (quanquam tales sunt piscibus) hostes

Pictas, a uarieta
te colorum, sic &
Vergil. in tertio
Geor. pecudes, pi
æque uolucres,
Has ipse Op. le
ues dixit a plu
marum quibus
uestuntur, & per
sublime feruntur
natura epitheto
sumpto, ὄσσορ
ἢ κούφοισ μετ
οιωδισι ἄνωκ
τες αὐτοὶ &c.

In

Inueniunt diros, amias quos nomine dicunt:
Intrepidæ solæ pugnant, contraq; feruntur
Robore peiores thynnus, in corpore molles
Carnes: continuo densi sunt ordine dentes,
In quibus horror inest, hinc est audacia tanta:
Hinc fortem ponti regem formidine nulla
A rege seiunctum aspiciunt, solumq; uagantem:
Atq; cateruatim ueniunt ad maria bella,
Et ueluti collectæ acies, multæq; cateruæ
Bellantum ad pugnam ueniunt, Martemq; laessunt,
Hostilem expugnant turrem, uimœnia quassant.
At delpin magnis rostris hæc agmina primum
Contemnens, sed post rapidus confurgit in illam,
Arripit hanc: auido dat fortia pabula uentri.
Quum densæ magnum circum delphina phalanges,
Et magnus cuneus fortem delphina coronat:
Tunc agit mentem belli furor, & timet unus
Exitium a multis, & duro Marte laborat.
Hæc rabie circumfusæ per membra reuinctæ
Delphino infigunt dentes, & corpora passim
Scindunt implicitæ, sunt multæ a uertice summo,
Quæ lacerant, glauco rostro, madidisq; sub alis
Nonnullæ infixæ, lateri pars illa recumbit,
Apprendunt aliæ caudam, uentremq; tumentem
Pars cruciat: quædam populantur maxima terga:
Istæ per spinas, illæ per cœrula colla
Pendent: hic magno contorquens membra labore,
Conturbat metu pontum, sunt corda furore
Concussa, & tristes uoluit sub pectore curas:
Et salit, atq; furit uictus, pressusq; dolore,
Et nanti similis, fundo nunc uoluitur imo:
Nunc summo fertur fluctu, cum turbine multo

G Con

Quantis del
phini sunt tam
formidabiles ip
sis piscibus, ta
men inueniunt
hostes diros,
quos amias uo
cant.

Concutitur, saltat, nodumq; reuellerentat.
 Hæ nexu immotæ perstant: nec uiribus ullis
 Conuelli possunt: fluctu merguntur in imo,
 Et cum delphino summam iaciuntur in undas.
 Sic nexæ subeunt undas, summumq; per æquor
 Emergunt: ponto dicas noua monstra creari
 Neptuno, duri sunt fixi in corpore dentes.
 Sic amia & delphin uinclo nectuntur eodem.
 Et ueluti expertus tumido de uulnere multum
 Sanguinis exhaurit medicus: qui uulnera curat,
 Lubrica languenti firmatur corpore hirudo:
 Quæ quondam nigra fuerat generata palude:
 Letiferum sorbet totum tumefacta cruorem.
 Curuatur, saniemq; trahit: nec deserit unquam,
 Emungat donec letalem e uulnere labem.
 Sponte cadat: possit cunctis temulenta uideri.
 Sic amia nunquam tollunt e corpore dentes,
 Ni partem apprensam subigant, lanientq; sub ore.
 Postquam collectus delphin, bellumq; direptum:
 Tum ducis irati rabiem, sæuumq; furorem.
 Spectantes amia, tunc horrida fata timentes
 Effugiunt: sequitur delphin laceratq; teritq;:
 Stridenti similis presteri cuncta resoluit:
 Et morfu laniat, rubet atro sanguine pontus.
 Et ueluti in sylua ceruum exagitare luporum
 Agmina commemorant: collecti qui grege denso.
 Oppugnant timidum ceruum, rictumq; ruentes
 Diripiunt teneras carnes: at cæde recentes
 Dentibus absumunt diris: calidumq; cruorem
 Absorbent: ceruus conspersus sanguine multo
 Mortiferis ululat plagis: & uertice cello
 Montis concutitur: sectatur turba luporum

Dis

Dilaniant: uiuum ceruum sub dentibus atris:
 Et truncant nares, & rictus sanguine fœdant,
 Antea quàm ceruus peragat sua fata: dolentis
 Absumunt carnes, & adhuc de cæde rigentes
 Inuerecunda lupi non pendunt agmina pœnas:
 Quod ceruum ridet crudeli morte cadentem.
 Audaces amia pœnas pro cæde dederunt.
 Sum miratus opus clarum, quod uenit ad aures.
 Delphines morbum quum iuxta accedere sæuum,
 Et prope letalem cernunt impendere lucem:
 Extremum usq; diem misere fata ultima uitæ,
 Norunt, & pontum uastum, scopulosq; relinquunt:
 Et terræ appellunt clausuri in littore uitam:
 Vnus ut e multis surgat mortalibus, atq;
 Neptuno sacrum cernens delphina iacentem
 Condat humo, ueteris conseruet pignus amoris:
 Vel pontus fuluis undans obducat harenis:
 Defunctum ponti regem neu turba natantum
 Aspiciant, hostes defuncta cadauera lædant.
 Aeternum fulgens uiuit post funera uirtus:
 Non decus egregium, non uires labe notantur:
 Post mortem clarum uiuit per sæcula nomen.
 In pelagi populis, norit qui pascua solum
 Ingenio mirem cephalum, iustumq; uocabit.
 Non genus externum lædit, propriasq; cateruas,
 Non mandit carnes, non potum sanguine sedat.
 Est genus intactum, non cædis labe cruentum,
 Eiectamq; salo cum cæno pascitur algam.
 Hinc inter pisces illi reuerentia magna,
 Nec lædunt cephalo fœtus, ut cætera ponti
 Agmina, nituntur dentes cohibere feroces.
 Sic inter pisces cephalus ueneratur honore

G ij Ius

Iustitiæ, quocumq; loco sua præmia seruat
 Astræa, alternas meditantur in æquore fraudes.
 Turbæ aliæ ponti, nec soluunt lumina somno,
 Sed uigilant pisces semper uirtute minores
 Maiores perdunt, & pabula grata reportant.
 Ut memorant, scarus rapitur non tempore noctis.
 In prædam, curuis nocturnus dormit in antris.
 Quid mirum ex tumidis undis si Astræa fugata est?
 Inter mortales non est ueneranda dearum
 Iam uersata diu, strepitus magniq; tumultus
 Mars ferus, & sæui belli discordia nutrix
 Humanum tenuere genus, non turba ferarum.
 Urbibus à celsis penitus seiuncta, leones
 Munitas turres, & cincta palatia muris,
 Atq; altas ædes superum fragantia templa
 Humano nimium sparserunt sanguine diris,
 Implerunt unda fumi & fuligine nigra,
 Romanos donec miseratus Iupiter, & uos
 Aeneadas terræ dominos gentemq; potentem
 Constituit, totumq; dedit sub legibus orbem.
 Ausonia antiquos reges in bella uocauit
 Mars ferus, & contra fortes armauit Hiberos,
 Et Libyem, & Celtas, quid Rhēni grandia gesta,
 Quid fortes Histros in martia bella ruentes,
 Quid memorem Euphratem? terras Astræa nitentes
 Nunc colis, & placidas nutris cum gentibus urbes,
 Ex quo magnanimus genitor, natuq; superbus
 Imperium terræ celsa de sede minifrant.
 Nascitur ex istis mos & doctrina regendi.
 Hos seruate Dei multis uoluentibus annis
 Iupiter & superi, pietati si qua futura
 Præmia, scelices sceptro donabitis annos.

Arz

Dearum, Astræā dicit, quam Op-
 πρῆσθις ἰσχυρὸν θεὸς
 ων appellat, hoc
 est προτιμυτῶν
 id est, maxime in
 ter deas honora-
 bilem, imo omni-
 bus præferendā
 tanquam illarū
 ducem.

ARGUMENTVM
 TERTII LIBRI OPIA

niper Laurentium Lippium Collensem, ad
 Laurentium Medicem.

Tertius in pisces hamos & retia iactat.
 Obseruare docet tempus uentosq; secundos,
 Et uolucris saltu cephalus fugit humida lina.
 Mormylus, & labrax laqueos declinat arena.
 Effugiunt hamos disrupto uulnere multi,
 Piscantis manibus linquit torpedo rigorem.
 Sepia sub nigro fugit occultata liquore.
 Inter se laniant pisces, sunt piscibus æsca.
 Anthieongentes uenter compellit in hamos.
 Cantharus in nassam socios subigitq; cietq;.
 Dumq; parant alijs pestem labuntur in ipsam
 Admoes, chalcis mirrha capietur odora.
 Ast algis salpæ, sed triglæ sorde trahuntur.
 Turbato rapitur ponto melanurus in hamos.
 Terribiles gladij falluntur imagine falsa.
 Sponte subit laqueos scombrus, longaq; belonæ.
 Et Celta & Siculi thynnos piscantur Hiberi.

G iij Op.

OPP. DE PISCI
OPPIANI ALIEVTI
CON, ID EST, DE PISCIBVS,

Laurentio Lippio Collensi interprete
Liber tertius.

PVgnas & uarias piscandi dicimus artes,
Et studium, fraude scq; maris, nunc maxime
(princeps
Carminibus aduerte meis, & nostra camœ-
Te capiat, ponti sub te sunt scepra profundî, (na
Sub te Neptuni gentes, pontiq; meatus.
Inter mortales rerum moderaris habenas.
Mercurij ex adyto Cilicis iussere camœnæ,
Ut uos detineam blanda dulcedine cantus.
O nostræ patriæ numen Cyllenîa proles,
Optime natorum clari Iouis Aegide, cantus
Aspira, atq; uasfrs hominum Deus erige mentes.
Piscantum primus meditor contexere fraudes.
Piscibus exitium uarijs hoc carmine pando.
Pantua progenies per te diuina parauit
Consilia, hunc memorant magnum eripuisse tonantē,
Typhonem perhibent astu maçtasse ferocem,
Deceptum cœna magno eduxisse barathro.
Emersum latî gradientem littore ponti
A Ioue fulminei missi de nubibus ignes
Combussere, caput ter circum saxa rotatum est.
Purpurco ambusti sunt sparsi sanguine crines.
O Maïa generate deus tua numina placat
Piscator, sacri per te mihi gloria cantus,
Fortia sint celeri piscanti in corpore membra,
Nec sint macra nimis, nec sint abdomine tarda.
Nam

Nam fortes pisces est oppugnare necesse,
In quibus inuictum robur, dum pectore matris
Vndæ saltantes tumidum uoluuntur in æquor.
E scopulo in fluctus opus est saltare profundos,
E flucturur sus celsum conscendere caudem.
Si fuerint uasti ponti subeunda pericla,
Cœruleis opus est multum durare sub undis,
Et longas tranare uias, fluctuq; sub imo,
Ut sicca in terra sæuos tolerare labores.
Est patiens mortale genus, non dura recuset
Piscator uarius cui sit prudentia multa,
Ut possit fraudes cautas, tectosq; natantum
Coniectare dolos, & quæ meditantur in undis.
Audax, impaudus, nec somno membra resoluat,
Erectam teneat mentem, nec lumina claudat,
Sit gelidæ patiens brumæ, patiensq; calorîs,
Sole sub ardenti terris quum Syrius ardet.
Sit facilis ponto, nec languida membra labori.
Succumbant, sic grata plagas densissima ponti
Turba incauta subit, piscanti præda futura
Fortunata, sinus retis fractura capaces.
Decipies pisces autumnî tempore sole
Occiduo, & liquidis quum primum emergit ab undis,
Quum Phœbus radios terras dispergit in omnes,
In bruma madidas poteris comprehendere turmas.
Vere nouo longos undis consumere soles
Piscando expedier, tunc fortunata natantum
Succedet captura tibi, tunc lina replebis,
Tunc acies ponti densæ uel littora iuxta,
Vel loca uicinîs habitantes proxima terris,
Infœtum & Venerem miro pelluntur amore.
Exploranda prius lenis sunt flamina uenti,
Si

Si flatu furiant vasti maris agmina, terrent:
 Et pauidi tumidis non euoluuntur in undis.
 Foelicem nobis prædam feret aura secunda:
 Contra spirantes uentos gens lubrica fertur.
 Haciter ad littus facile est, fluctuq; coacta
 Non dare terga retro: patitur mala littore multa.
 Piscator Boream uersus trahat humida lina:
 Quum Notus æolijs madidus se tollit ab antris:
 Inq; notum uertat borea ueniente fagenam:
 In Zephyrum uergat leuiter sufflantibus Euris:
 Contra Eurum uersus Zephyrus post terga sequatur:
 Sic captura tibi foelix, pelagiq; cohortes
 Innumeras capies, & retia plena reduces.
 Piscandi morem sectum dixere priores
 Quatuor in partes, qui gaudent are recuruo.
 Pars calamis longis setas connectit equinas,
 Ut capiat pisces, pars linum uimine iunci
 Contextum epalmis iactat, pars expedit hamos
 Multiplices pelagi turmis, qui retia tendunt
 Nominibus uarijs designant humida lina.
 Gaggamas, gripas, illas dixere fagenas,
 Has dixere pezas, hypochas, curuumq; panagrum:
 Sunt qui sphereones atq; amphiblestra uocantur:
 Et quæ præterea per graias plurima gentes
 Nomina, queis possunt hæc humida lina referre,
 Et retis narrare sinus, maculosasq; dolosas.
 At nassis alij capiunt: dum corpora somno
 Soluuntur: dulci componunt membra quiete
 Pisces, in placido dant menti gaudia somno:
 Et lætum faciunt dominis sub nocte soporem.
 Est labor exiguus: sed præmia magna reportant.
 Nonnulli ponti defigunt monstra tridente

Ex

Ex terra aut cymbis, ut fert sua quemq; uoluptas:
 Vt cuiusq; modum rerum seriemq; decentem
 Cognoscunt, tales meditantur piscibus artes.
 Piscibus inter se non est prudentia solum,
 Consiliumq; sagax, & multæ in pectore fraudes.
 Decipiunt homines etiam: labuntur ab hamis,
 Retibus impliciti fugiunt: linquuntq; dolorem
 Piscanti, & miro uictoria quaeritur astu.
 Non cephalus fraudis expertus in retia lapsus
 Desilit, & summas alte desyderat undas:
 Nititur erectus saltu peruertere lina:
 Et studio properare fugam: prudentia tanta
 Non piscem fallit: postremos subere uinctos.
 Euadit saltu funes: atq; ultima fata
 Sæpe fugit, charam uitam sub fraude tuetur.
 Impete si primo summum non saltet in æquor:
 In laqueum lapsus non uiribus amplius ullis
 Confidit cephalus, multo langore repressus,
 Expertus uires tanto discrimine cessat:
 Et uelut oppressus morbo mœrore fatigat
 Mentem: fatalem cernens impendere lucem:
 Affectat potum, uirtutes anxius auras
 Concupit: & docti medici præcepta capefflit.
 Sed quum letiferas desperat pellere Parcas,
 Contemnit uitam, moribundos deserit artus:
 Et stratus morti cedit languentia membra.
 Sic cephalus noscens miseræ fata ultima uitæ:
 A prædone necem expectat porrectus iniquam.
 Si sphirena sinu retis claudatur in amplo:
 Latum perquirat laqueum, quo lubrica terga
 Serpentum in morem labantur retibus amplis.
 At fuluam labrax alis effodit harenam:

H Co

Facile est, subau-
 di, genti lubricæ,
 hoc est, piscibus,
 qui ideo gens lu-
 brica dicuntur,
 quod facile e ma-
 nibus tenentis e-
 labantur. Hinc in
 Fastis Ouid. um-
 bram mortui lu-
 bricam quo que-
 dixit ob eandem
 causam, Lubrica
 prensantes effu-
 git umbra ma-
 nus.

Cephalus de gene-
 re mugilum, ali-
 as Græcis dici-
 tur κεφαλωσ.

Comparatio ab
 ægroto.

Conatur foueam branchis aptare capacem
 Corporis: ut magnos sub terris occulat artus:
 Ac ueluti lecto iaceat, per littora gripos
 Piscantes uerrunt: hic cœno immer sus in alto
 Effugit exitium prædæ: fugit humida lina.
 Astutus talem meditatur mormylus artem:
 Tentas sub bibula maculas declinat harena.
 Labrax deflexo pendens confossus ab hamo,
 Continuo in lymphis concusso uertice saltat:
 Et setas uiolentus agens sua uulnera frangit,
 Et maiora facit: funestaq; fata repellit.
 Et similes astus or cynus pectore uoluit:
 Continuo raptus flexo mucrone sub undas
 Desilit, & tentus serpit per saxa profunda:
 Piscantum q; manu ui se conuellere tentat,
 Atq; caput subito quassans sua uulnera lata
 Reddit, curuatum magna ui despuat hamum.
 Quum flexa tracti rapiuntur cuspide pisces,
 Immanes ueluti pecudes, & segnīs a sellus,
 Et batis, atq; boues hamum non sponte sequuntur:
 Sed latum sicca distendunt corpus harena:
 Collecti q; trahunt hamum prædone dolente:
 Et sepe effugiunt diro mucrone soluti.
 Ast amia celeres, & uulpes fraude reuinctæ
 Præueniunt summas morsu confringere setas.
 Hinc piscatores plumbum de cuspide nectunt,
 Plumbum quod pisces cruciaret dente remoto.
 Callida torpedo propria non fallitur arte:
 Hæc diræ magno plagæ confecta dolore
 Corpore contractat fœdo pendentia fila,
 Per setas, calamumq; (dolor) percurrit, & hæret
 Tense piscantis dextræ, pestemq; relinquit

No

Nominis affimilem, tenues cecidere relapsi
 Emanibus calami, tali torpore tenetur.
 Quin & natiua fœcunda est sepia fraude:
 Est liquor in tumida concretus turbidus alio:
 Qui fuscus piceam superat caligine massam.
 Conditus hic humor nutritur corpore præfens
 Auxiliū miseræ, subita formidine capta
 Atras emittit guttas, & polluit æquor,
 Obscuratq; uias ponti, tenebrosa cruore
 Permixto sanies piscantis lumina turbans
 Auertit uisum, & prospectum surripit omnem.
 Hæc facili cursu per tinctas æquoris undas
 Effugit horrendos pisces, hominemq; sagacem.
 Lolligo, atq; alij (qui findunt aera) pisces,
 Tales inueniunt artes, non est liquor ater
 Illis: purpureos potius de corpore fundunt
 Humores: sed fraude pares astuq; putantur.
 Quamuis sint tales, uigili capiuntur ab arte
 Piscantis, ponto quoties uoluuntur in alto:
 Currentes rapiunt, pelagi non agmina cunctis
 Sunt instructa dolis, cepis falluntur & hamo.
 Qui madida degunt terra, qua fluctus inundat,
 Hi plus mente uigent: istorum corpore paruos,
 Imbelles, tenues penitus cum caride parua,
 Theutideq; & cancro capies, longisq; flagellis
 Quin & carcinae obliqua, si carne perungas
 Salsa piscosos scopulos, & proxima cauti.
 Sic contra parui magnis sunt piscibus æsca.
 Agmina crede mihi semper sunt cæca natantum.
 Et coracinus agit thynnos: & paruula charis
 Labraca: sed phagrus channi seducitur æsca.
 Dentricem boces: hippuros fallit lulus:

H ij Ore

piscatori affert
 torporem.

In manade pri-
mam corripuit
cum per diphthō
gon scribatur, at
illud interpreti
non est nouum.
ut syllabas natu-
ra longas corri-
piat, & cōtra bre-
ues producat.

Orphum trigla capit: seducit cirrada perce,
Aurata menaden: ponto murena proterua
Polypodas agitata petit: cognomine pulcher
Affectat thynnos, or cynus gaudet a sellis.
Anthieongentes capiuntur labrace sæuo,
Hippuro gladij: cephaloniustissima turba
Decipiunt glaucum, furiant sic monstra natantum.
Ast alijs alias cautus meditabere gentes:
Fallere, maiorem poteris mulcere minore.
Inter se pisces laniāt, & pabula sumunt:
Inq̄ uicem pastus grati, uentrisq̄ uoluptas.
O quantum execranda fames, uentrisq̄ barathrum:
Quo nihil est peius: mortalia pectora semper
Difficilis regina domat: non absq̄ pauore
In nobis habitat miseris, & lumine mentis.
Priuat, cum damnis affert male suada ruborem.
Serpentes, uolucres, pisces, genus omne ferarum
Ingluties uentris domitat: mittitq̄ sub orcum.
Anthieon primum studioso pectore prædam
Disces: quam patriæ sequitur uaferr accola nostræ,
Iuxta cantatum littus Sarpedonis alti:
Et quicumq̄ colunt celebratam nauibus urbem
Corycium, hic Maia natus sortitur honorem.
Quicumq̄ Amphiryten, quam marmoris abluuit unda.
Hic scopuli celsi late curuantur in antra:
Quæ sunt in multas sub terris scissâ cauernas:
Hic autem anthieon stabulatur densa caterua,
Piscandi doctus liquidis speculatur in undis:
Non procul à terra scopulis obseruat ab altis
Innumeras gentes, & nauem ducit in æquor,
Et studet illi fas sonitu quassare tabellas.
Hi pisces strepitu gaudent: emergit ab imo

Vnus:

Vnus, & ad strepitum currens hominemq̄ ratemq̄
Perquirat, uastum piscator promptus in æquor
Demittit percas, uel niliacos coracinos:
Hospitij munus tribuens, hæc prima ciborum
Pabula dispergit: iocundas arripit æscas
Piscis: & astutam prædonis gaudia mentem
Diffundunt, prædam uoluentis mente futuram:
Ac ueluti manibus clarus uel munere mentis,
Hospitis egregij subeat palatia celsa.
Accipit hunc læto uultu dulcissimus hospes:
Et primo grati dat munera pignus amoris:
Ad lautas epulas inuitat fronte serena,
Et læti gaudent placidis sermonibus ambo,
Et gaudent epulis, alternaq̄ pocula miscent.
Sic lætus prædo ridet, subitoq̄ futuram
Concipit elatus prædam: depascitur æscas
Piscis: & est totus præsentis munere lætus.
Hic postquam ad scopulos per multos sæpe regressus
Soles: & toties æscas deiecit in undas.
Et non fessis opus linquit, propriumq̄ laborem.
Collecti ueniunt ueluti præcone uocati,
Ad pastum semper celeres maiore caterua,
Piscator uarias semper dat pluribus æscas,
Non alias fulcare uias, aliasq̄ cauernas
Hi cupiunt pisces, hæc circum saxa morantur
Ac ueluti stabulis brumali tempore clausis
Læta armenta timent frigus: nec cedere longe
A septis cupiunt: & pascura cuncta relinquunt.
Hi quum prospiciunt soluentem è littore nauem
Compulsam remis, erecti examine multo
Applausu expectant æscas, super æquore ludunt:
Nutrici occurrunt flectentes lubrica terga.

Hij Ac

Soles, id est, dies
a causa effectus
intelligitur, est e-
nim dies effectus
solis, dum perno-
strum hemisperi-
um uoluitur, fer-
turque.

hirundo. Ac ueluti zephyri mater prænuntia uerni
 Implumes pascit pullos: hi gutture paruo
 Stridunt, & saliunt nido, charamq; parentem
 Excipiunt læto plausu, matricq; renident,
 Et gratis inhiant æscis, resonantq; penates.
 Pullorum cantu gaudet concentibus hospes.
 Sic dulcem læti pisces sectantur alumnum,
 Occurrunt hilares uenienti examine facto,
 Inq; gyros flectunt artus, agitantq; choreas.
 Esca piscator uaria pastuq; saginat,
 Et manibus mulcens prætendit munera læta,
 Et mites reddit pisces, qui iussa capeffunt
 Confestim regis, diro rapiuntur asylo,
 Quo tendit dextram prædo, & quocunq; recurrit,
 Nunc à fronte manum tendens, ad terga reducit,
 Nunc iuxta iactat littus, fallitq; natantes.
 Aspicias ueluti pueros, qui membra palestra
 Nunc hac nunc illac tendunt, docilesq; magistro
 Parent, & celeres agitant ad iussa lacertos.
 Quum iecit plures æscas, & maxima tantæ
 Cura subit prædæ, longas pendente sinistra
 Comprendit fetas forti mucrone politas,
 Expediens hamos, & iussu submouet omnes
 Dextræ, uel lapidem paruum iaculatur in undas,
 Se super immergunt pisces, lapidemq; sequuntur,
 Quem credunt æscam, & fundum uoluuntur inimum.
 Piscator linquit de tot modo milibus unum
 Seiunctum à turba, qui fato natus iniquo
 Vltima suprema decerpit pabula sorte.
 Huic subito cautus piscator porrigit hamum
 Arripit anthias fraudem, uir fortis utrisq;
 E ponto manibus prædam celeremq; uafraamq;
 At

Attrahit, & piscem cymbæ deponit in aluo.
 Anthias latuere doli, si forte uiderent,
 Aut strepitum audirent sublatis piscis ab hamo,
 Non pastum caperent, non fraudibus amplius ullis
 Conuersi fugerent æscas, artemq; locumq;
 Letiferum exosi, sed magno robore nixus
 Attollit piscem, succedit uiribus alter.
 Cui labor est tractum piscem deponere cymba.
 Sic sint occultæ fraudes: saturataq; turba
 Piscantes reddit saturos: est præda futura
 Fortunata satis: fuerit modo certa uoluntas.
 Viribus aut alij fidunt, magnisq; lacertis
 Expediunt contra sese certamine magno.
 Non labor assiduus illis, mucrone corusco
 Aut magno ualidis contendunt robore membris.
 Formatus solido ferro siue ære micanti
 Hamus sub gemina limatur cuspidem fortis.
 Lino sint texti funes: & labraca uiuum
 Mittat sub fluctus: teneat si labraca uiuum.
 Si uita functus labrax, super ora grauabit
 Plumbum, quod delphina ferunt. At pondere pressus
 Viuenti similis labrax agitur in undis.
 Stridorem funes reddunt: concussa sub alto
 Sparta fremunt: uasto saliunt ex æquore densi
 Anthiæ ad strepitum funis: nauemq; sequuntur.
 Impellit remos alius: piscator ab alta
 Puppe iacit fortes hamos, mittitq; sub æquor:
 Et flectit paruo motu: uersamq; carinam
 Sectantur pisces densi, similemque natanti
 Labraca prospiciunt tractum, cur suq; laborant
 Mentitam superare fugam, & conamine magno
 Certatim glutire cibos, primosq; uorare.
 Ira

Iratum credas hominem concurrere in hostem.
 Appetit Anthias lurco pingues araniscos.
 Est si quos nactus, gratam uaser obicit æscam
 Illi piscator: subito mala pabula carpit
 Anthias rapidus: miræ spectacula pugnae
 Aspicias: magnas uires ostentat uterq;
 Nam fortis prædo duro sub Marte laborat:
 Ille reluctatur tractus, fatumq; repellit.
 Fortia sub tanta curuantur brachia mole,
 Et frons atq; humeri, collum, uenæq; tumescunt.
 Viribus & tanto nixu distenta fatiscunt.
 At piscis multo confectus membra dolore
 Prædonem uiolentus agit, ducitq; sub æquor.
 Ille iubet socium remis impellere nauem.
 Iam strident funes, & iam resperfa cruore
 Est abscissa manus, nec cessat Marte proteruo.
 Non aliter quam si iuuenes duo robore fortes
 Inter se prenfos certent diuellere funes,
 Adducantq; retro collum conamine magno.
 Atq; trahunt æquam mensuram funis uterq;
 Nec mora, nec requies, retrahant pariterq; trahantur.
 Sic pisces prædoq; simul certamina miscent.
 Hic cupit elabi: cupit ille educere piscem.
 At non destituunt pressum mœrore fidelem
 Anthiæ socium: crudeli abducere fato
 Contendunt: hærent tergo, miserumq; prementes
 Non stulti aduertunt socium se perdere charum.
 In cassum pisces cupiunt confringere fetas
 Dentibus obtusis, est illis rictus inermis:
 Tandem concussum remis, uictumq; dolore
 Piscator uiolentus agit: prædamq; capessit.
 Si paulum cedat pisci, conuellere nunquam
 A

Aponto poterit: sunt tantæ in corpore uires,
 Serrata spina filum plærumq; recidunt:
 Labuntur curuis hamis, uacuumq; relinquunt
 Prædonem: & tumidas fugiunt super æquoris undas.
 Viribus est talis piscis cognomine pulcher.
 Orcyni, & quicumq; alij sunt corpore uasto:
 Talia non paruo capiuntur monstra labore.
 Multos obiecta piscator callidus æsca
 Seducit ponti gentes: tibi præda benigna
 Cantharus occurrit, qui degit caute profunda:
 Cui nassa implicitum circumducatur in orbem:
 Sit circum teneris uirgis contexta ligustri:
 Sit lentum sparti connexum uimen hiberi:
 Inlatum uenter se porrigat ore capaci:
 Carabon immittas intro uel polypon, ambos
 Inflamma tostos: tali nidore trahuntur,
 Insidias scopulo contextas uimine denso
 Obliquas tendes: uasto de marmore nidor
 Cantharon impellit nassas intrare capaces.
 Ingreditur timidus primo, passimq; retentat,
 Et retro lapsus nassæ super ora recurrit.
 Coniungunt æscas intro, pastusq; recentes.
 Suscitat hos uenter rapidus, subiguntq; cientq;
 Inter se pisces, clausas animantur ad æscas:
 Ut socius socio dulcis conuiuia uocatur.
 Iamq; cateruatim subeunt, positoq; pauore
 In nassa degunt solida iam luce quieti:
 Ac si possideant miranda palatia pisces:
 Tandem decepti norunt mala lustra natantes.
 Non aliter iuuenes pupilli tecta frequentant
 Aequæui, quibus in luxu consumere uitam
 Est animus, paribus studijs la sciua iuuentus
 I Ace

Accersita ruit: ludis noctesq; diesq;
 Conterit: atq; domus misera; patrimonía fundit.
 Ut stultos iuuenes rapit inconсульта iuuentus:
 Luxuries tandem moestum tulit improba finem.
 Sic clausæ ponti turbæ supereminet atrum
 Exitium, prædo nassæ tegit ora patentis.
 Deprensos curuo septo segnesq; reuellit.
 Sic demum miserum cernunt impendere fatum:
 Luctantur, stultiq; foras obrepere tentant:
 Infortunatos fero nouere penates
 Admoas capiunt autumní tempore nassá
 Vimínea: medias fraudem iaculantur in undas.
 Sub nassá appendunt tophum, quod subere firmum
 Substantant supra: madidas in fraude recondet
 Quatuor humenti cochleas in littore captas.
 Lentorem cochleæ fundunt: hinc spuma marina
 Albicat: & paruos allecat mota natantes
 Turbas in uentrem pronas: quæ uimína circum
 Curua natant, cubito adnixæ speculantur ab alto
 Admoes extra nassám, curuumq; recessum,
 Pisciculos paruos salientes agmine multo:
 Et subito irrumpunt, uenter rapit improbus illas.
 Nec prædam nactæ: liquidas fugit illa per undas:
 Insidijs frustra sese diuellere tentant:
 Dumq; parant alijs pestem, labuntur in ipsam.
 Non aliter sylua in densa montanus agrestis
 Fallaces tendit laqueos, & uíncula dura
 Testibus annectit catulí: latratus ad auras
 It, dense resonant syluæ, panthera gementem
 Sentit: & exultans quærit uestigia uocis.
 Accurrit uincto properans: sed fertur in altum
 Mox canis occulta techna; subit illa lacunam:
 Non

Non cibus est curæ tanto perculsa pauore:
 Desperat superas depressa euadere ad auras.
 Tales admoes sunt passæ ad pabula casus:
 Propastu nigras orci uenere sub umbras.
 Chalcidibus fraudes autumní tempore prædo
 Instruit, & tressas prendit, gentesq; proteruas
 Traguron, nassam sparti de uimine texens:
 Et uili mixtam uiciæ sub uimine massam
 Claudit, & aspersam uino, miscetq; puellæ
 Assyriæ lachrymas: quæ turpi accensa furore
 Thiantis patris, longæuo immixta parente
 Infandum irata patrauit Cypride crimen.
 Exiit humanam fatali numine formam:
 Arboris in faciem uersa est cognomine myrrhæ,
 Deflens concubitum lachrymis aspersa nefandum.
 Hos succos miscet nassam sub fluctibus aptans.
 Talis odor subito spirat per marmora lata,
 Alliciens species uarias, & nassá repletur:
 Et fortunatæ succedunt munera prædæ.
 Obscœni madida Salpæ nascuntur in alga:
 Vili decepti miseri falluntur ab æsca.
 Nauiget in primis piscator forte diebus,
 Obseruetq; locum, & lapidem deturbat in undas,
 Et circum uirides saxum dependeat algas.
 Obscœni Salpæ depascunt hæc loca circum.
 Hic nassæ tendat fraudes, ast ora secundum
 Connectat uirides algas, herbasq; uirentes:
 Collecti carpunt æscas, septiq; recessum
 Irrumpunt: retrahit nassam, cymba q; regressus
 Piscator miro tacitos mouet ordine remos:
 Remperagit tacitus, sunt grata silentia prædis
 Omnibus & salpis: primum gens ista pauore

Concutitur, prohibetq; timor succedere prædam.
 Trigla uorat fœdas fordes, & mergit in aluum
 Omnes illuues ponti, non ulla natantum
 Agmina tam turpi uictus maculata pedore.
 Infectas & sola æscas male gliscit olentes:

Gliscit, & hic pro
 defyderat posuit
 magis uulgi mo
 re quam proprie.
 Græce legitur ab
 auctore, ἰλιεῖς πε
 δὲ δ' ἰσσοῦ ἔσο
 χα δ' αὐτ' ὄσ. quā
 quam non igno
 ro apud Statium
 Papinium in ter
 tio Thebatidos re
 periri in illa sig
 nificatione usur
 patum, Dum pel
 lere legem, et con
 sanguineo gli
 seis regnare su
 perbus. In qua e
 tiam significatio
 ne a Lactantio
 Grammatico ex
 ponitur. Gliscis
 hic cupis, inquit,
 significat.

Atq; hominum cupide corrupta caduera pascit,
 Obruta cum uasto fluctu uoluuntur in æquor.
 Hinc illam prædo sordem male olentibus hamis
 Attrahit, & tetro semper conuellit odore.
 Affectu simili porci, triglaeq; trahuntur
 In uentrem: & pastum tanta feritate sequuntur.
 Spurcitie cedunt triglis, quantum agmina ponti
 Tantum terrestres superat sus fœda cateruas.
 Haud facili paruus melanurus fallitur arte,
 Nec curua capitur nassa, nec retibus amplis.
 Viribus haud magnis fidit, semperq; gulosis
 Abstinet à cœnis, & fulua segnis harena
 Se facit: æquali cursu cum subsidet unda.
 Ne liquidis spaciatur aquis, quum fluctuat æstus,
 Et mare turbatur uentis, tunc agmine denso
 Per fluctus rapitur præceps, non æquoris horret
 Gentes, atq; homines sulcantes stagna profunda.
 Extrema cuncti, fluctusq; crepidine clausi
 Effugiunt, melanurus abire resonantia circum
 Aequora, prospectans si perturbata procellis
 Marmora diffundant æscas ad littora gratas.
 Stultus non hominis nouit prudentia, quanta
 Sit potior, pisces qui brumæ tempore fallit,
 Quum feruent fluctus, quum ponti tollitur æstus:
 Cernuus in scopulo, ponti quem uerberat unda
 Altior, & circumstridentia saxa remugit,
 Piscator tumidis dispertit fluctibus æscas:

Lac

Lac cereri admixtum, currunt ad pascua læti.
 Quum tantum iactu distant à littore retis,
 Vertit in obliquum corpus piscator, ut unda
 Disparens pauidis non reddat piscibus umbram.
 In manibus fragili calamo dependeat hamus
 Appensus tenui filo, cui desuper æscam
 Ponens commotum à fundo deturbet in æquor,
 Exitium arripiet piscis, piscator ab alto
 Vertice subtollens hamos plærumq; reducit
 Elusus calamos, uacuuq; reuellitur hamus.
 Non bene discernit turbata fluctibus unda,
 Si frustra rapiat, uel si comprehenderit hamus
 Piscem, si teneat, subito conuellere tentat.
 Ne reliqui aduertant fraudem, fugiantq; timore.
 Et cephalos fallunt, qui non sunt turba gulosa,
 Admiserunt lacti Cereris gratissima dona,
 Spirantemq; terunt mintham, Cocytida nympham
 Quondam formosam celebri rumore puellam
 Iupiter infirmus petijt, tenuitq; petitam,
 Sed quum Persephonem rapuit sub montibus Ethnæ,
 Zelotipa exclamat mintha exagitata furore,
 Atq; procax uerbis furit indignata superbis.
 Aspectu & forma iactat sibi cedere pulchram
 Persephonem, & stygio nympham propellere regno.
 Tandem fallacis sensit mala præmia linguæ.
 Alma Ceres pedibus mintham tellure iacentem
 Pressit, & in plantam nympham conuertit olentem.
 Hamos illiniunt, cephalus pellectus odore
 Accurrit subito, nec longe sistit ab hamo.
 Est illi similis, qui trita ad compita uenit,
 Ramo fasq; uias cernit, gressuq; represso
 Nunc animum ad dextram uertit, quandoq; sinistra

I iij Ten

Tentat iter: partes dubius se uoluit in ambas:
 Fluctuat ambiguus, uasti ueluti maris unda:
 Vix alternati potior sententia uisa est:
 Sic cephalus partes animum uersabat in omnes:
 Spectabatq; dolos, anceps Neptune petebat
 Pabula, iam fato fuerat uicinus iniquo:
 Et metuit, cessitq; retro, rursusq; timore
 Concussus fraudem repetens uestigia pressit.
 Est occlusa domi talis lasciuia puella:
 Quum cupiat dulces epulas absente parente:
 Vel tractare aliquid, matris charæ timer iram:
 Et quamuis cupiat, non audet tangere quicquam
 Occulte repens: rursus pauefacta recedit:
 Nunc timor est animo, nunc est audacia cordi.
 Formidans semper conuertit lumina portæ.
 Sic piscis liquidis uariis deflectitur undis:
 Et tristem fraudem perlustrat cominus audax,
 Non gustare cibum, non hamum tangere promptus:
 Nisi prius aduertat, si uiuæ carnis odores
 Percutiant nares (pascit non corpora uiua)
 Post summis mordet labris, & pabula libat.
 Piscator subito piscem mucrone reuellit:
 Utq; auriga ferox bene continet ora lupatis
 Fortis equi, aduellit confossum gutture piscem,
 Atq; reluctantem contra, labiq; parantem.
 Quum etiam curuis gladij falluntur ab hamis,
 Non (ueluti reliqui) subeunt crudelia fata,
 Appendunt chorda limatum cuspide bina
 Hamum, qui nulla sit contemeratus ab æscâ.
 Hoc superimponunt piscem de mollibus unum:
 Quæ caute annectunt: gladius uentre excitus audax
 Ense ferit corpus piscis, nodoq; relapsa

Gladius piscis
 uentre, i. cupidita
 te uentris excitus
 ferit corpus suū
 ense. i. binæ cus
 pidis hamo.

Mem

Membra reflecta cadunt: gladijs defertur in hamum.
 Non nouit curuam fraudem, mala prandia carpens
 Ducitur à forti gladius prædone reuinctus.
 In gladios duos piscator plurima cudit:
 Per mare Tyrrenum dum tendit piscibus artes
 Massyliam iuxta sacram, Celtasq; potentes.
 Hic gladij immanes, & uasto corpore degunt:
 Qui superant reliquos ingenti mole natantes.
 Squamigeram effingunt cymbam mucrone feroci:
 Quæ possit gladius squamis atq; ense uideri.
 Occurrunt contra gladij, non transra uidere
 Non cymbam sperant: uerum socia agminarentur,
 A cymbis tandem clausi, mala dira reuoluunt
 Pectore sub tristi sero sua fata uidentes:
 Quum sunt perfossi sua membra tricuspide telo.
 Sæperepellentes hostem mucrone carinam
 Irati penetrant, gladij piscator ab ore
 Abscindit telum: paruæq; foramina cymbæ
 Obstruit: hic trahitur priuatus robore tanto.
 Non aliter capiunt meditatæ fraudibus hostem,
 Qui cupiunt arcem, seu cinctam mœnibus urbem
 Oppugnare dolis: prostrata cadauera furtim
 Armis expoliant nitidis, & scuta uirorum
 Magnorum accipiunt humeris, armantur ouantes
 Hostilibus spolijs, & circum mœnia currunt:
 Et circa portas, qui celsa cominus arce
 Despiciunt: ciues credunt & claustra recludunt
 Portarum, & charis omnes lætantur amicis.
 Sic nauis gladium sub piscis imagine fallit:
 Obliquis septum linis dementia fortem
 Interimit piscem: salit atq; euadere certat.
 Contextas fraudes cædit, nec mente reuoluit:

Curuam fraudē,
 id est, fraudem
 curui hami.

Despiciunt, s. il
 los, circum mœ
 nia & portas cur
 rentes. Ergo, qui,
 hic non relative,
 sed infinite acci
 pitur, ut si qui .i.
 quicunque.

Quo

Quo pacto telo sese componat in hostem.
 Territus in septo retis, totusq; remissus
 Est animo, donec miserum per littora uoluat
 Piscator, gladijque caput diuerberet hastis
 Multis, & piscis peragat crudelia fata,
 Insulos capiunt scombro, thynnoscq; furentes,
 Et pisces dente horrendo, longamq; belonam,
 Quum uideant alios scombrum curuamine retis
 Clausos, affectant retis colludere in aluo,
 Et lini penetrare sinus, curuosq; recessus.
 Sunt similes pueris, rutilas qui lumine flammæ
 Ardentes cernunt ignis, radiosq; nitentes,
 Ridentes tractare uolunt, dextramq; tenellam
 In flammam tendunt, sed quum torquentur ab igne,
 Tunc demum norunt infestæ incendia flammæ.
 Sic illi cupiunt fraudem, datur unde regressus
 Nullus, & hostili miseri satiantur amore,
 Qui septo retis clausi per retia rara
 Exiliunt, illos cohibent angusta plagarum,
 Impliciti lino fato moriuntur iniquo.
 Innumeros scombro spectabis retia circum
 Affixos ueluti clauos, hi lina subire
 Contendunt, fatumq; petunt, hi rete reuincti
 Exiliunt, madidasq; plagas euadere certant.
 Et similis fatuum tangit dementia thynnium,
 Atq; malo tanto, dira q; cupidine damni
 Corripitur, semperq; cupit penetrare recessus
 Retis, & in laqueos sese intricare dolo sos.
 Conatur rictu maculas extendere paruas,
 Et duro morfu laqueos laxare plagarum,
 Nec properare fugam celerem per retia tenta,
 Nec ualet angustos luctando exire meatus,
 Sed

Sed duris uinctis alto sub gutture uinctos
 In terram thynnos rapit inconsculta uoluntas.
 Quinetiam tali dicuntur mente belonæ.
 Quum sunt ereptæ lino, duroq; periclo:
 In laqueos fundunt bilem, morfuq; recidunt:
 Inq; sinus rursus tentant irrumperè dente,
 Decepti insidijs uallato dente natantes.
 Insulsi curuum demissum fluctibus hamum,
 Inq; uicem obliqui prospectant lumine toruo:
 Non hærent fraudi, si quis præcurrat ad æscam:
 Magna subit reliquis rapiendi audacia menti.
 Infixus trahitur primus, sed cætera turba
 Læta uident: rapti gaudent in fata ruentes:
 Certatim ueluti pueri ad ludibria læti.
 Thynnorum gentes grato sub tempore ueris
 Post partum, & Veneris postquam cessauit oestrum:
 Oceani celeres ueniunt à fluctibus altis,
 Atq; sinus alio fulcant, nam fortis Iberi
 Primo trañciunt portum: gens aspera bello,
 Et studio prædæ thynnos populatur euntes.
 Post Celtae capiunt prædam circum hostia pulchri
 Eridani, ueteres quos misit Phoca colonos.
 Trinacriam quicumq; tenent, post retia tendunt
 Thynnus: & præda fortes ditantur opima.
 Tyrrenum iuxta pontum per marmora thynni
 Sparsi per tumidos æstus, fluctusq; profundos
 Errant: quum uernæ findunt uasta æquora turmæ,
 Tuncq; locum piscator habet, non flamine uenti
 Turbatum, & placida qui nunquam fluctuat unda.
 Non adsunt ripæ densæ, non rupe maligna
 Angustus: teneat mensuram littoris æquam
 Piscosis ponti scopulis, latisq; cauernis.

Iberi Hispaniæ
 populi bellicosi.

K Ascen

Ascendat celfo speculator uertice montis :
 Memnonis alma parens, primo quum surgit ab ortu,
 Aspiciat uarias acies, quanto agmine uerrant
 Undas: & socijs subito prædicat ab alto:
 Confestim pelago procedunt retia cuncta,
 Sunt urbes ueluti magnæ: queis limina lata:
 Queis portæ magniç sinus, magniç recessus:
 Perç tribus ueluti properant ad bella phalanges:
 Sic thynni ueniunt, hi sunt in flore iuuentæ,
 Isti longæui, medio sunt corpore multi.
 Innumeri uastam retis labuntur in aluum:
 Donec prædones educant retia læti,
 Distentatç sinus omnes ditissima præda.

LIBRI TERTII FINIS.

ARGUMENTVM
 QVARTI LIBRI OPPIA

ni per Laurentium Lippium Collensem, ad
 Laurentium Medicem.

IN quarto sæui uires narrantur amoris:
 Eripitur socio scarus de uimine cauda.
 Fallit amor cephalus: & foemina tracta per undas.
 Sepia foemineo subit ultima fata furore.
 In Venerem pronus uxores cossyphus ardet.
 Nec galei & catuli socium discrimine linquunt.
 Polypus ad glaucam reptat periturus oliuam.
 Et sargus simæ capitur sub imagine capræ.
 Hippurus laceræ prendit fragmenta carinæ.
 Lolligo longi capitur sub stamine fusi.
 Spiritus anguillas inflato uiscere ducit.
 Ast aphixæ nexæ nodum glomerantur in unum.
 Pelamides uasta fundo sub mole trahuntur.
 Vallatos spinis, manibus trahit æquore sargos:
 Pellit letiferis pisces in fata uenenis.

Cossyphus a Theodoro latine merulus sine merula dicitur est.

trahit, s. piscator

K ij Op

OPP. DE PISCE
OPPIANI ALIEVTI
CON, ID EST, DE PISCIBVS,

Laurentio Lippio Collensi interprete

Liber quartus.

IN prædã multas pōti iubet ire phalāges
Sæuus amor: diras tedas, Veneremq; se
(cui
Letalẽ, et coitu properatã accersere pestẽ,
Enixi sæui subierunt damna furoris:

Antonine pater, cui magna potentia celsit,
Inter magnanimos reges decor inclite nati
Carminibus nostris lætam conuertite mentem:
Præsentes mecum uersu gaudete natantum:
Quem sacrae Musæ tribuentes mitia dona
Exornant, uario cultu cantuq; coronant,
Et mihi diuino concedunt numine uestris
Auribus, & menti dulces miscereliquores.
Improbe amor superas fallaci pectore diuos.
Iocundus uisus: figis sub corde dolores:
Excipis incautos homines, uelut alta procella,
Turbans accensos spiras sub mentibus ignes:
Tristia feruenti depascis pectora cura.
Lachrymulis teneris molles infundis amores:
Teq; iuuat cordis gemitus audire profundos:
Te iuuat ardenti consumere uiscera flamma:
Te formæ nitidos iuuat obscurare colores:
Perturbare potes mentes, oculosq; cauare,
Præcipue, quibus attonitis horrore tremendo
Incutis horrendam rabiem, tantumq; furorem:
Dire Cupido tibi sunt hæc conuiuia grata.

SI

BVS LIBER III.

39

Si superos inter uetus adducatur origo:
Quippe chaos natus fusca flammaq; nitenti
Luces, & faculas mortalibus excutis ignis.
Primus iunxisti tedas in amore iugales:
Et primum mites formasti durus agrestes
Alatum (ueluti uolucrum) te Dædala celsi
Produxit regina Paphi: tu mente serena
Pacatus uentia tranquillo pectore nobis.
Pone modum, nullus duros effugit amores:
Imperium quocumq; regis, quocumq; locorum
Te cupiunt homines, & magno sceptrapauore
Formidant, scælix qui mitem sentit amorem.
Mortales, superi, uolucres, genus omne ferarum
In furias ignemq; ruunt, amor omnibus idem.
Acer amor penetras limosæ in stagna paludis,
Letifero madidos defigis uulnere pisces,
Ut nihil intactum dimittant spicula sæua,
Nec pisces altis celeres linquantur in undis.
Inter se firmum conseruant fœdus amoris
Scari, nec socium summo discrimine linquunt,
Vulnifico scarus quum sit defixus, in hamo
Eripitur socio, sæpe auxiliaribus armis
Pendula serrato resecatur linea dente,
Elusus prædo tristatur pisce recepto.
Ast alius socium curuo sub uimine captum
Subtulit, & dira miserum de peste redemit.
Lapsus in insidias nassæ se uimine piscis
Dissoluisse cupit, clausamq; relinquere cistam,
Obstipo capite defigit lumina terræ,
Et natat in caudam docilem, septoq; uagatur,
In caput erumpens, uirgas formidat acutas,
Quæ circumtextæ subclaudunt hostia summa,
K iij Neu

Neuferiant oculos: alij sub uimine clausum
 Aspiciunt socium flectentem lubrica terga:
 Atq; reluctantem frustra, labiq; uolentem:
 Auxilium præstant misero, calathosq; reuellunt:
 Et caudam ueluti dextram quis porrigit intro:
 Mordicis apprehendit subito, & conuellitur extra
 Cauda salutifero socij sub dente reuincta:
 Sæpe suam clausus mittit per uimina caudam,
 Qua portas extra trahitur reuocatus ab orco.
 A socijs tali scari sunt arte recepti.
 Montibus incultis ueluti sub luce maligna
 Noctis iter carpunt multi, quum Luna recondit
 Lumen, & obscurum subfuscant nubila cælum:
 Anfractus montis illos, tenebræq; fatigant
 Errantes, dextrasq; tenent, tractiq; trahuntur,
 Alterno reparant sudantia membra labore,
 Atq; ita amicitiam pisces, & mutua seruant
 Fœdera, & oclusos alterno dente resoluunt.
 Piscator scaros in mœsto fallit amore.
 Nec mora, fatiferam meditatatur piscibus artem.
 Quatuor ascendunt scapham, sed remige proni
 Sunt duo, qui pellunt per æquora puppim.
 Tertius intexit fraudes, ueritq; per undam
 Scarum foemineus sexus summa ora reuinctum.
 Præstaret uiuam, fuerit si morte perempta,
 Delphini plumbum medio ponatur in ore,
 Quod longas quatiat chordas, & fune reuinctus
 Parte alia cubus plumbi uersetur in undis.
 Foeminea uiuenti similis prædone trahetur.
 E regione trahat quartus de uimine nassam
 Non procul a septo, spectantes agmine multo
 Ut sociam scari tractam per marmora summa
 Eris

romeanda —

in ore. s. scari.

prædone, hoc est,
 a piscatore.

Eripiant celeres, currunt, nauemq; coronant
 Foemineis acti stimulis, hi remige puppim
 Viribus impellunt, pisces examine denso
 Sectantur scapham, subito cum fine supremum
 Auxilium uenit, quum tot uidet agmina circum
 Piscator, tanto Veneris stimolata furore,
 Atq; in foemineum rabiem spirantia sexum,
 In nassa ponit linum, plumbosq; grauatum,
 In cistam pellit scarum, turba ista secuta
 Ut uidet, ut fusa est, textum concurrat in orcum,
 Certatim trahitur studio collisa caterua,
 Artantur fauces latae, portæq; patentes
 Agmine densato tali rapiuntur a silo,
 Non aliter quibus in cursu contingere palmam
 Est animus, celeres erumpunt carcere, tentis
 Ad cursum genibus properant, & uincere certant,
 Alternantq; pedes, fit multus in æquore puluis.
 Omnibus unus amor laudis, contingere metam
 Ardentes cupiunt, & præmia mente reuoluunt.
 Sic amor in septum pellit, nassæq; profundum,
 Et trahit in fraudem pisces, datur unde regressus
 Nullus, & oclusa nequeunt euadere cista,
 Supremo pereunt coitu, Venerisq; furore,
 Et sponte in caueam se deiecere dolosam,
 Et piscatori prædam fecere superbam.
 Quinetiam curua libratur foemina nassa
 Pendens speluncam iuxta, quæ grata putatur
 Scaris, hic multos Veneris demulcet amore
 Foemina, quos Veneris cupidos leuis excitat aura.
 Nam saliant circa septum, faucesq; requirunt,
 Quod nactæ, subito fundum uoluuntur in imum,
 Et Veneris finem stimulos in morte relinquunt.
 Ac

Ac ueluti alitibus fraudes bonus instruit auceps,
 Occultat uolucrum densa sub fronde canoram,
 Quæ multas blandi capiat dulcedine cantus,
 Dulce melos tenui uolucris de gutture fundit,
 Ad quam festinant uolucrum densissima turba,
 Fœmineo allecæ cantu sub fraudibus hærent.
 Sic illi curuam nassæ labuntur in aluum.
 Hoc letale malum subter præcordia figit
 Sæuus amor cephalis, quos fœmina tracta per undas
 Mollior & splendens, & totum corpus obæsa
 Decipit; hac uisa miro pelluntur amore,
 Pellecti circa forma capiuntur, & illam
 Nunquam destituunt, blandi mulcentur amoris
 Illecebris, dominam per marmora lata sequuntur.
 Ad terram si quis lino subduxerit hostis,
 Obliti fraudis uestigia ponè sequuntur.
 Non aliter pulchræ prospectant lumina nymphæ
 Formosi iuuenes, longæ nitidæq; puellæ
 Læti admirantur formam, quæ possit amari,
 Mox iuxta quarunt occulto tramite nympham,
 Non illos reperunt calles quos ante solebant,
 Pellecti nutu dulcem sectantur amicam,
 Sic sparfos pisces uideas in amore furentes,
 Ast amor actutum ueniet despectus, & illos
 Piscator cautus nodosa in retia pellet,
 Nexilibus laqueis iactis teget agmina multa.
 Non fortunato cata sepia carpitur igne,
 Quæ multa in pelago potuit uitare pericla,
 Iam non lina fugit, non densi uimina septi.
 Eliciunt illas piscantes æquore toto,
 Fœmineam appendunt pestem, ducuntq; per æstus.
 Postquam e conspectu uaga fœmina tracta per æquor

Cera

Cernitur à maribus, subito amplectuntur amaram,
 Atq; uolubilibus nodis spirisq; rotati
 Implicitam ramis stringunt, cupiuntq; teneri.
 Ac ueluti uirgo fratrem mitemq; parentem,
 Qui longe à patria fuerant iam tempore longo:
 Incolumes cernens teneris complectitur ulnis.
 Ac ueluti nuper iuueni formosa puella
 (Aurea quam uinco uinxit Cytherea benigno)
 Arrepta ad thalamum sponsi complexibus hæret,
 Candida dilecto circundans brachia collo:
 Inq; rudi nodo consumit tempora noctis.
 Sic istæ implicitæ Veneris nec munera linquunt
 Tali connexæ nodo, nec uinacula soluunt:
 Donec piscator capiat, cymbæq; reponat:
 Connexæq; simul subeant crudelia fata,
 Has etiam nassis capiunt sub tempore uerno.
 Nam curruum septum myrti de fronde coronant:
 Etiungunt uirides frondes, quas horrida gignit
 Arbutus: atq; alijs folijs hoc uimen opacant.
 Quum coitum cupiunt, & dulces soluere partus:
 In caueam properant, & strata fronde quiescunt.
 Sic amor expletur misera cum morte proteruius.
 Pisces in siccam clausi ducuntur harenam,
 Pestifero ante alios merulus cruciatur amore:
 Vxores ardet plures; uexatur oestro,
 Vexatur zelo, zelus grauis urit amantes.
 Non unus lectus merulo, non unica nymphea,
 Non thalamus, multæ uxores, multæq; cauernæ.
 Semotæ occultant numerosa cubilia nymphæ.
 Tota habitant curuis sponsæ sub luce cauernis:
 Suntq; nouis similes nuptis, quæ limine nunquam
 Discedunt thalami, tantum sub corde pudorem

L Vol

Voluunt; & tanto suffundunt ora rubore.
 Sic in secessu scopuli gens ista moratur.
 Coniugis imperio parent, & iussa capessunt.
 Dilectas merulus sponfas non deserit unquam,
 Obseruatq; thoros, alio conuertere mentem
 Non potis est; scopulis semper uerfatur in iisdem,
 Nunc istum quærit thalamum, nunc circuit illum,
 Contemnit partum, totus suspirat in istas.
 Zelotypo misero tantum custodia curæ.
 Nocte cibos quærit, paulum quid nocte quiescit,
 Quum pariunt foetus sponfa, tunc aestuat igne:
 Tunc furit atq; timet, nunc coniuge pendet in illa,
 Nunc obit hanc; pauidum credas, similemque timenti.
 Non aliter tantos uoluit sub mente dolores
 Mater; quum primum foetum parit unica nata.
 Hanc timore excruciat; furit exagitata dolore:
 Per thalamum queritur, gemitus a pectore mittens:
 Atq; preces fundens toto manet anxia corde:
 Donec uagitus pueri pulsauerit aures,
 Sollicita eiciens tantos a matre dolores.
 Assyrios memorant tales adducere mores
 Qui circa ripas Tygris, fluuijque meatus
 Oppida magna colunt, & Bactra, qui procul arcu
 Contra hostem celeres docti torquere sagittas.
 Plures uxores ducunt, nec coniuge sola
 Gaudent, & dulcis ueniunt ad gaudia lecti,
 Alternantque uices noctis, stimulisque coactæ
 Zelotypæ inuidia pereunt, bellumque laceffunt.
 Nil peius zelo mortalia pectora carpit:
 Cum tristi miscens fletu suspiria multa,
 Etrabiem saeuam miseris mala damna ministrat.
 Exitus est illi mortis saeuissima pestis:

Et

Et dulces merulos in tristia funera pellit:
 Qui tristes duræ cupiunt fera præmia tedæ,
 Quum prædo uideat merulum prope saxa profunda
 Sape uolutantem, & pro coniuge multa timentem:
 Expediens hamum, squillam configit in illo:
 Et nexam cubo plumbi submergit in altum
 Aequor; & occultis thalamos rimatur in undis:
 Atq; agitat circum saxosa cubilia fraudem,
 Erumpit merulus thalamis, & carida uiuum
 Riua lem punire ratus, subit impia fata,
 Nam prædo fixum mento mucrone corusco
 Traxit nitentem contra, labiq; uolentem:
 Et carpens tali mouit conuicia uoce.
 Nunc serua lectos; nunc sint connubia curæ,
 Nunc sponsis lætare miser; nunc antra require,
 Nunc thalamos, non una Venus, non una uoluptas
 Est tibi; sed lectis solus multisque cauernis
 Exultas; sed sponse ueni, tibi teda parata,
 Ignis lucentis splendor, flammæque corona.
 At postquam tali sublatus morte maritus,
 Sponfa palantes fato rapiuntur eodem.
 Et galei & catuli pereunt, atq; agmina ponti,
 Quæ stimulis feriunt; seruant dum pignus amoris,
 Auxiliumque ferunt perituris fœdere certo.
 Piscator properat qua cœni est alta uorago:
 Et manibus longis hamum demittit in undas:
 Cui super affixus piscis candore nitenti.
 Extemplo ad catulum furtim mucrone reuulsum
 Ardentes currunt focij, nauemque sequuntur,
 Agmina tunc figes insana tricuspide telo.
 Tunc circumducta retis capientur in aluo.
 Non dant terga fugæ: nisi tractum fune sodalem.

L ij Cer

Per apostropham
 conuertit sermo
 nem ad merulum
 piscem.

Cernant: tunc una fortes occumbere tentant.
 Non aliter mœsti ueniunt ad funera patres
 Defuncti nuper nati, tactiq; dolore,
 Cum gemitu plangunt pectus: nec busta relinquunt:
 Nec tristes proprias cupiunt remeare sub ædes,
 Herent impliciti tumulo, frustra q; laborant:
 Et cupiunt unâ cum nato claudere uitam.
 Sic isti nunquam conuulsum ad funera piscem
 Destituunt, donec casu moriantur eodem.
 Est alijs peregrinus amor, peregrina cupido.
 In terram diro siccâ rapiuntur a silo
 Polypus, & sargus saxi ferus accola duri:
 Externæ gentis sæuo uexantur amore.
 Palladijs gaudet ramis fœlicis oliuæ
 Polypus: & glaucis folijs (mirabile dictu)
 Corripitur: gliscitq; comas frondesq; uirentes.
 Est totus lætus ramis, & fronde benigna:
 Quum iuxta pontum nigris stat splendida baccis
 Arbor: & expansis confurgit littore ramis.
 Polypus ad frondes trahitur, ceu per iuga montis
 Sæpe canes quærunt uestigia tecta ferarum,
 Atq; feras prendunt, dominos ad iustra trahentes.
 Sic uirides ramos discit frondentis oliui
 Polypus, & subito falsis emergit ab undis,
 Per terram repit ramos ubi nactus oliui
 Applaudit trunco lætus, radice sub ima
 Fectitur implicitus, ueluti complectitur ulnis
 Nutricem nuper uenientem paruus alumnus.
 Inq; sinus primum puerilia brachia faciat,
 Atq; cupit niueo connectere brachia collo.
 Sic est Palladiæ ramis connexus oliuæ
 Polypus, & totus lætatur fronde uirenti,

Nunc

Nunc pedibus tentis ramum complectitur illum,
 Nunc istum ueluti peregrina ex urbe reuersus
 Collectos unâ dulces offendit amicos:
 Extensis manibus cupide complectitur omnes.
 Celsa non aliter obrepunt abiete fontes
 Nexæ hederæ: & surgunt primum radicibus imis:
 Et multis nodis longe lateq; per omnes
 Tolluntur ramos ad summa cacumina tensæ.
 Sic lætus glaucæ sua brachia necit oliuæ
 Polypus: hunc similem dulci quis dicat amanti:
 Postquam Palladijs ramis exempta cupido,
 Expleuitq; animum folijs seu fronde uirenti:
 Protinus æquoreas obrepit lætus ad undas.
 Talis amor frondis, uel tam furiosa cupido,
 Hunc capit: & tali piscator fraude peritus
 In medium iactat plumbum: quod fronde reuincit
 Palladia, at piscis ramos non temnit oliui,
 Sed sociam prendit frondem, nec deserit unquam.
 In nauem tractus rami non uincla relaxat:
 Non odit uiridem iam moriturus oliuam.
 Inuadit sargos caprarum mira cupido:
 Qui madidi simas cupiunt tractare capellas.
 Montanis gregibus: quamuis sint agmina ponti,
 Gaudent: & fœde rapiuntur amore capellæ.
 Pro' pudor, an sperant concordem ædere fœtus?
 Incultos montis colles pelagiq; meatus
 Pastores claudunt, cum fera crepuscula lucent,
 Tempore quo flauas Phœbus desiccet aristas:
 Ducunt loturas ad littora sicca capellas,
 Postquam balatus aut uoces littore sargi
 Pastorum audierint: saluunt ex æquore toto:
 Sint licet ignaui, properant examine multo.

L iij Hu

Humida cornigeras gens circumfusa capellas
 Læta salit: lambitq; gregem, & blanditur ouanti.
 Pastores talem longe admirantur amorem:
 Qui primum stupidi cernunt miracula facti.
 At læte accipiunt pisces, spectantq; capellæ:
 Gaudent dilectas ponti spectare choreas.
 Exultant fargi contra: non est modus ullus
 Lætitia: teneri non tantum matribus hæc di
 Adplaudunt, stabulis clausi pastuq; regressas
 Accipiunt gestu læti, saltuq; petulci.
 Omnia quum circum reboant loca uocibus illis:
 Pastores dulces fundunt de pectore risus.
 Ac ueluti mater natum, coniunxq; maritum
 Ire peregrinas longe tristantur in urbes:
 Mœstitiãq; alto tristes sub corde recondunt:
 Et celsas scandunt speculas, & lumine lustrant
 Aequoreas undas, & fletibus ora relaxant:
 Non gressum reuocant: & lumina in æquore figunt.
 Sic mœsti fargi lachrymis tristantur obortis:
 Quum pastor capras abigit de littore lotas.
 Sarge miser subito (ni fallor) dira cupido
 Afferet exitium, pastor tibi caussa doloris:
 In fraudem & mortem piscator uertet amores.
 Piscosas gemino quæ surgunt uertice cautes,
 Non longe à terra distantes æquore paruo,
 Coniectat clari fulgentes lumine solis.
 His habitant fargi scõpulis, hæc saxa frequentant,
 Nam solis gaudent radijs, & luce nitenti.
 Ast olidæ prædo tectus sub tegmine capræ,
 Temporibus summis duo cornua longa coaptat,
 Et pastorales meditatur pectore fraudes,
 Viscere caprino simul & nidore farinam

Temporibus hoc
 loco pro partib.
 capitis accipitur
 quæ a græcis κρο
 τὰ ὀρι dicuntur.
 Op. habet, δ'ὀρι
 κέφα κροτὰ ὀρι
 σι περὶ σφετέ
 ροισι ἐνώφασα.

Com

Commixtam, tumidas ponti demittit in undas,
 Gratus odor, pastor gratus, simulata capella
 Istos decipiunt, nec fraudes mente doctas
 Cernunt, sed læti gaudent, lambuntq; capellæ
 Hostem consimilem, sed mox non mitia corda
 Inuenient miseri fargi sub pelle caprina,
 Tunc cito pestiferum socium sub tegmine noscunt.
 Cornea cum niueo tendens hastilia lino
 Infigit carnes hamo, quas ungula capræ
 Innatas retinet, carpunt obiecta repente
 Pabula, piscator retro sua brachia curuans
 Attollit fargum, si quis præsenferit artem.
 Villosas abigit capras, odioq; sequuntur
 Pastorem; simulachra, cibos, & pascua toti.
 Si sint abstrusæ fraudes, tollentq; laborem,
 Arte uel ox omnes capræ sub imagine faller.
 Rursus amor fargos carpit sub tempore uerno,
 Pro tedis simul, & chara pro coniuge certant,
 Decernunt dira miseri connubia pugna.
 At si quis tanto fuerit certamine uictor:
 Coniugibus cunctis uir tantum sufficit unus,
 Fœmineos cœtus claudens sub caute marina.
 Hi piscatores fundo cicloq; capacem
 Occultam nassam, contextam uimine denso,
 Et stipant fauces myrto, lauroq; uirenti,
 Frondibus aut alijs, quas circum septa renectunt.
 In bellum sponfos quum dirum pellit œstrum,
 Pugnatur, tedas inter fera surgit Enyo.
 Victoris nutu sponfas parere necesse est,
 Qui curuam quærens petram tectoria nymphis,
 Offendit nassam ramis, & fronde latentem.
 Huc nymphas pellit, subeunt hæ septa profunda,
 Hic

Hic alios arceat fargos, caueaq; repellit,
 Sed quum plena choro nympharum nassa profunda,
 Vltimus ingreditur caueæ irremeabile septum.
 Ac ueluti opilio pastas in ouilia ducit
 Lanigeras pecudes, & portæ in limine gressum
 Sistit, & intrantes lustrat, numerumq; recenset,
 Si cunctæ incolumes redeant, sed iam grege clauso
 Stripatur plenum stabulum, subit ultimus ipse.
 Sic prior ingreditur sponfarum in uimina coetus,
 Postremo fargus textum se mittit in antrum,
 Et miseras nymphas misero sectatur amore.
 Talia belligeri miscent certamina pisces,
 Atq; cupidineo pereunt in fraude furore.
 Si qua per æquoreos uideant agitata tumores
 Fragmenta, hippuri quærunt, & pone sequuntur,
 Præcipue nauem disructam turbine uenti,
 Neptuni fluctus scindentem numine leuo,
 Atq; fluitantem dissutis undiq; lignis.
 Hippuri fractis hærent, luduntq; tabellis.
 Obuia si ueniant piscanti concita ligna,
 Venatu facili prædam captabit opimam.
 Auertant talem Neptuni numina pestem
 Nauibus, & uentis sinuentur uela secundis,
 Atq; onus alterno portent, reuehantq; labore,
 Immotæ illesæ subeant trada cæca carinæ.
 Hippuros alio liceat molimine prædæ
 Fallere, securæ currant super æquora naues.
 Densa compactum subnectat harundine fascem,
 Et fluctu in medio ponat, subterq; molarem
 Vinciat, aggestas quatiat qui pondere cannas.
 Hippuron gentes umbra latentur opaca,
 Et circum calamos currunt examine multo,

Ex

Exultant, ludunt: cannae sub fasce residunt.
 Tunc prædam piscator obit: tunc æra recurua
 Deicit in pontum: pisces in fata ruentes
 Certatim arripiunt hamum, fixiq; trahuntur.
 Sic ad bella canes irritat uiscere iacto
 In medium quisquam, furiant pro uentre uoraces,
 Præcurrunt rabie multa, dextramq; retentant
 Iactantis: rixæ fiunt ubi uiscera iactat:
 Dentibus infrendunt, & morsibus ora dehiscunt.
 Sic isti in fraudem incurrunt uertice prompti:
 Post alios alios prædo (mora nulla) reuellit.
 Ad mortem temere properant, hamumq; sequuntur.
 Tali stultitia, taliq; cupidine captus
 Umbrae sub stygias descendit pompilus umbras
 Piscator uirgam contorto fune globatam
 Præparat: innumeros infigens desuper hamos
 Piscibus exitium, forti mucrone propinquos:
 In quibus infigit fallacem iulidis æscam:
 Et resupinatos sub lymphis occulit hamos:
 Furtiuam medijs fraudem suspendit in undis.
 Quum uideat fixam lolligo, irrumpit in æscam:
 Dumq; premit fufum se circum fila uolutans
 Cuspide confossus, quo se conuellere frustra
 Nititur: & luctans contra sua terga reuoluit.
 Atq; puer ludens uasti prope littora ponti
 Decipit anguillas: longa intestina sub undas
 Conijciens: hami setis æquata uideres.
 Ut uidet, utq; ruit, longa intestina petentem
 Arripit, atq; cito sensit tumefacta perire.
 Namq; puer sufflans, anima intestina repleuit:
 Et subito uentus densus percurrit in ora
 Anguillæ: & pueri flatu tumefacta laborat:

Balis piscis.

M Et

Et uento arctatur, frustraꝝ euadere tentat,
 Inflatam penitus, & toto pectore anhelam
 Spiritus educit pueri ludentis in altum.
 Non aliter certat cratera educere pleno,
 Cum calamo uinum si quis trahat ore tumentis:
 Namq; trahit flatu uinum, sequiturq; repente
 Per calamum Bacchus currens ad labra bibentis.
 Sic tumida anguilla sufflantis ab ore trahuntur,
 Roboris est expers genus imbecille natantum.
 Hos densos coetus aphyas dixere priores:
 En graules etiam perhibent hos nomine dictas:
 Piscibus exposita cunctis gratissima praeda:
 Et dant terga fuga, semper formidine uiuunt
 Innata, atq; uno circum glomerantur aceruo,
 Innexaꝝq; manent, magnum cumulantur in orbem,
 Inuiti tanquam patiantur uincla nodi.
 Non posses stricti iuncturam noscere nodi:
 Non aliqua ratione queas dissoluere uincla.
 Saepe globus naues sistit, cursumq; moratur:
 Saepe ratem pulsam remis uisistit euntem,
 Illi si remi ueluti sub caute tenentur.
 Atq; aliquis ualida tollens in terga bipennem,
 Percussit nodum, nec densam scindere turmam
 Eualuit: paruiq; gregis iam parte resecta,
 Haec capite, haec cauda, medio truncabitur illa:
 Ast aliam totam populabit magna securis.
 Defunctis similes multae, miserabile uisu.
 Conscia plagarum nodi non uincla dura.
 Agmina dissoluunt tali compage reuincta.
 Piscibus occurrens aliquis congeffit in unum
 Palmis: ut flauae montem cumularet harenae.
 Implicitos postquam cuneos elittore cernunt

Prae

Praedones, raro circundant agmina lino:
 Atq; trahunt uinctos ad littora tuta natantes,
 Innumerae praedae magni cumulantur acerui.
 Ac ueluti messor culmos, stipulasq; uolantes
 Ventilat: & pala iactat frumenta bicorni.
 In medio Cereris magnos componit aceruos,
 Aerea tot cumulis apparet candida uisu:
 Piscibus innumeris canent sic littora ponti.
 Pelamidum gentes euxini marmore lato
 Nascuntur foetus thynnorum tempore uerno.
 Quos partus dueros thynni super hostia lata
 (Qua pontus miscet fluctus maeotide fusca)
 Collecti pariunt calamis, partuq; soluto,
 Oua uorant subito, & lacerant sub dentibus atris
 Quaecunq; inueniunt, calami iunciq; marini
 Multa occulta tegunt, haec laeti tempore ueris
 Pelamides gignunt: quae primo frigore brumae
 Incipiunt tentare uias, peregrina petentes
 Aequora: non fluctu parua uersantur eodem,
 Quo genitae: externos cupiunt tranare meatus,
 Aequoreos inter tractus Neptunia regna.
 Non perhibent alium fundo maiore putari
 Threicio: hinc nigrum dicunt, nec flamine uenti
 Hoc mare conturbant: nec uoluunt turbine saevo.
 Hic altae cautes: hic coeni uasta uorago,
 Hic quicunq; cibi paruorum turba natantum
 Pascunt: huc properat nuper generata caterua.
 Pelamides horrent gelidae mala frigora brumae,
 Quae faciunt haebetes oculos, & lumina laedunt:
 Hos noctae tractus crescunt, placidisq; morantur
 Fluctibus: & laeti ueniunt ubi tempora ueris,
 Iltas tangit amor lecti, foetuq; repletæ

M ij Quam

Quam celeres primas subito gradiuntur ad undas,
 Et soluent fetus pondus miserabile uentris:
 Tunc diri Thraces saeuo certamine praedam
 Caedibus horrendam, & fatali Marte cruentam,
 Multifoni faciunt tranantes aequora ponti.
 Est non longa abies, sed magna mole grauata,
 Nec cubitum excedit: quam plumbea uertice summo
 Pondera circundant, & acuti robora ferri
 Sunt inflexa supra, teloq; tricuspide multae
 Sunt infixae acies, sunt nexi robora circum
 Intorti funes: contis tolluntur in altum
 Robora: & in magnum iaciunt quassata profundum.
 Quae subito casu, & plumbo ferroq; premuntur,
 Et lapsa in praecipitum haerent radicibus imis.
 Quot miseras prendunt uasta sub mole grauatas:
 Tot miserae saeui penetrantur acumine ferri.
 Pelamidas si quis audaci pectore cernat:
 Et dolet & fortem secum miseratur iniquam.
 Isti letiferum penetrauit in ilia ferrum:
 Haec capite attrita est: aliae letale suprema
 Sub cauda accipiunt telum, sed tergora multis
 Delapsum abscidit robur, sub uentre dolosas.
 Ostendunt acies multae: pars altera fixo
 Est utero, atq; alto telum sub pectore condit.
 Nauali ueluti miscent quum bella tumultu:
 Post pugnam socij respersa cadauera tabo,
 Inq; pyram flentes ponunt: & uulnera multa,
 Et uariae apparent plagae, tetriq; cruores.
 Talia pelamides ostendunt uulnera pressae:
 Piscanti Martis laeta haec simulacra uidentur.
 Turmis pelamidum paruis tenuissima lina
 Tendunt per pontum uastum: quum turbida lympha
 Ex

Exagitata facit tenebras, caligine caeca.
 Percussas capiunt, nam retia rara per orbem
 Lino circundant tenui, & maris aequora uerrunt:
 Et contis quatiunt undas, strepituq; refundunt.
 Pelamides sonitu pauidae, subitoq; tumultu
 Concussae celeres ad pendula retia currunt:
 Immotaeq; manent, ueluti sub tuta receptae:
 Dum uitant strepitu, fato rapiuntur iniquo.
 Hi retis tentos uerrunt ad littora funes.
 Haecernunt longas casses, spirasq; moueri
 Occulte, pauitantq; globum coguntur in unum.
 Piscator rogat diuos, neu saltet in aequor
 Unica: neu quicquam moueatur retibus amplis.
 Si sola aufugiat, reliquae labuntur in altum,
 Atq; fugam arripunt: & retia uana relinquunt.
 Si fuerint uasti praesentia numina ponti:
 Saepetiam pisces ad littora sicca trahuntur,
 Impliciti maculis, pauidi non retia linqunt.
 Ac ueluti doctus cur sus agitare ferarum,
 Arripit imbelles ceruos in saltibus actos.
 Nam totam syluam contorto fime coronat,
 Quo uolucrum connectit alas, formidine uana
 Cerui prospectant pennas, & cominus ire
 Non audent stupidi, donec uenator in illos
 Irruit, atq; capit praeda ditatus agresti.
 Piscandi doctus quidam, pontoq; peritus
 In fluctu palmis prendit non arte natantes,
 Per madidos fructus, ueluti per littora sicca
 Obrepunt pauidi sargi, timidaeq; scienae,
 Secessu ponti sargi fluctuq; recondunt
 Setimidi, & falsis se complectuntur in undis.
 Et spinis (ueluti palis) horrentia terga

unica. s. pelamis.

Est pecus alatum.
Struthionem A
rist. hanc avem
appellat, Plinius
Struthio camelū
composito nomi
ne, uterque Aphri
cam eam esse di
cit, nisi quod Pl.
addit quasi dubi
tans, uel æthiopi
cam. Hanc inter
pres non abs re
pecus alatum uo
cat, imitatus ar
chetypum ubi le
gitur, πτερόεν
βοτόν quod nō
in totum auis sit
struthio, imo par
tim auē, partim
ut uult Arist. qua
drupedem refert,
unde & bipes ab
eodē describitur
tanquam auis, &
bisulcus tanquā
quadrupes. Tan
ta autem stolidi
tate a Plinio esse
dicitur, ut cū col
lum frutice oc
cultauerit, latere
sele existimet.

Obliqui occultant: spinis ualloq; teguntur.
Et ueluti agricolæ circumuincta coaptant
Sepes, & claudunt aditus, neu peruia furi
Vinea, sed uallo seruetur tuta profundo.
Sic nullus fargis hærebit pectore prompto:
Nec dextram iniiciet, rigeant cum tergora densis
Sentibus, & totus ualido mucrone tegatur.
Ast aliquis cautus uastum se mergit in æquor.
Et caput, & caudam fargi speculatur, & in quas
Partes deurgat, prompto sub pectore uoluit,
In caput immittens dextram, sub uertice fargum
Comprendit, stringitq; manu, spinasq; tremendas
Vitans: implicitus piscis, firmusq; resistit.
Nam forti tantum spinæ sub robore fidit.
Piscator palmis suspendens pronus utrisq;
Astutum nauauit opus: piscemq; repressit.
Aspera sed postquam pauido sub corde sciēna
Horrorem sentit; subit in spelæa recurua:
Vel quærit lustrum, uel molles currit ad herbas
Ponti, uel uiles lymphæ se claudit in algas.
Contemnit totum latebris abscondere corpus:
Et caput atq; oculos aliquo sub tegmine claudens,
Quam stulte credit sic cætera membra latere.
Non aliter sylua in densa caput occultit ater
Bubalus, immanem cernens à fronte leonem:
Quadrupedi insipido demens custodia curæ.
Nam capite occulto sperat non posse uideri,
A diro donec lanietur dente leonis.
Est pecus alatum Libyæ, quod colla repanda
In longum porrecta mouet, sub pectore uanos
Astus molitur, uanaq; eluditur arte,
Sic spe frustratur piscis, nam raptor ab alto

Emer

Emergit, piscemq; cauis ex æquore palmis
Attrahit, & cunctis fraudes ostentat inanes.
Tot uarias artes madidis tot piscibus astus
Norunt mortales, & tot meditantur in undis
Exitium, reliqui fato moriuntur eodem.
Retibus & nassis, hamo, iactuq; tridentis,
His capiunt armis pisces, hoc robore perdunt.
Quum Phœbus cœlo meta distabit utraq;
Vel caput occiduus pronus quum mergit in undis,
Tum domitant pisces, uel primo tempore noctis
Accensa impellunt teda per marmora cymbam,
Occulto perimunt fato sub nocte quietos
Pisces, qui flamma læti uel lumine claro,
Dum circa cymbam collecta examina lumen
Exitiale uident, pereunt mucrone tridentis.
Quinetiam sæuam meditantur piscibus artem,
Atq; parant diram properantia pharmaca mortem,
Et denso iaculo remis, contoq; natantum
Horridulas cogunt acies in concaua ponti
Saxa, uel undisoni subter spælea profundī,
Expanduntq; sinus, & ducunt retia circum,
Vtq; hostes duplici circumdant undiq; muro,
Atq; duos miscent panes radice subacta,
(Quam cyclaminon dicunt) candore perunctam
Et pinguem, pisces uastum labuntur in æquor,
Retia proflisunt, curuos male olentia circum
Pharmaca colliniunt scopulos, temerantq; latebras,
Et maculant fluctus, & post ad littora cursum
Cum cymba reuocant, latebras dispersa per omnes
Pharmaca mortiferas diffundunt longius auras.
Et caput atq; oculi caligant, membra uenenis
Nutant, hi scopulis duris latebrisq; pauentes

Pro

Profiliunt, infecta magis sunt æquora lata.
 Pharmacon æquoreas late penetrauit in undas.
 Hi ueluti uino pressi uincuntur odore,
 Vndiq; perquirunt, partes uoluuntur in omnes,
 Nec locus est expers pestis, pars nulla profundi
 Labe caret, fœdum properant uitare periculum,
 In laqueos currunt, non est medicina salutis,
 Non medicina mali, motis agitantur ab undis,
 Et crebro saltu quatiuntur marmore pisces,
 Dum pereunt flatu, compellunt æquoris undas,
 Hoc etiam illis fœuos sub corde dolores
 Excitat, At læti piscantes littore sicco
 Immunes pestis rident mala fata natantum,
 Expectant, donec tanto sedata tumultu
 Aequora tam fœdo late purgentur odore,
 Tum fœua educunt letata examina peste.
 Ac ueluti hostilem sperant qui a mœnibus urbem
 Omnibus insidijs euertere, nulla relinquunt
 Consilia, atq; alias astu uertuntur ad artes,
 Inficiunt undas, illi intra mœnia celsa
 Absumpti tolerant bellum, morbumq; famemq;
 Infectis pereunt indigno funere lymphis:
 Atq; replent urbem defuncta cadauera totam:
 Sic morte immerita, & Parca rapiuntur iniqua
 Pisces letiferis compulsi in fata uenenis.

LIBRI QVARTI FINIS.

Arz

ARGVMENTVM
 QVINTI LIBRI OPPIA

ni per Laurentium Lippium Collensem, ad
 Laurentium Medicem.

IN quinto sternunt cete ductore perempto:
 At lamnæ & catuli pereunt dum uincula remi
 Prendunt: collectam nodosa in retia prædam
 Perturbant, pelluntq; canes: sed uertice cæso
 Occumbunt phocæ: quamquàm in penetrabile tælo
 Tegmen habent: sole arripitur testudo perusta,
 Aut resupinato (luctatur dum mare) tergo.
 Et desyderio pueri correptus amanti
 Immoritur delphin: uiolant pia numina Thraces:
 Delphinum humano generi populantur amicum
 Piscandi socium subeuntem munera prædæ.
 Purpura corripitur lanas sparsum colore:
 Et cædunt spongas prædam (miserabile uisum)
 E fundo educunt mutilati corpore toto.

OPPIANI ALIEVTI
 CON, ID EST, DE PISCIBVS,

Laurentio Lippio Collensi interprete
 Liber quintus.

In tibi nosse licet terræ fortissime princeps
 Qd nihil humana intactum solertia linquit,
 Nec ponto obscuro, nec sub tellure parète.
 Certe aliq; mortale genus sub imagine diuū
 Produxit, sed uim præ se paruam dedit illi,

N Sis

Sive ergo Iapeti proles astuta Prometheus
 Humanas finxit gentes, simulachra deorum.
 Commiscens terram lymphis, & corda perunxit
 Plasmate diuino: seu diro sanguine creti
 Titanidum: nostrum genus est à numine diuum.
 Paremus tantum superis, inuicta ferarum
 Agmina prosterunt homines, qui corpore paruo,
 Quot uolucres cœlum cursu uel nubila findunt,
 Tot capiunt, dirum non uis immensa leonem
 Seruat, nec strepitus concussis liberat alis
 Armigeram uolucrem magni Iouis, & fera nigra.
 India quam gignit procero corpore uastam,
 Imperium patitur mulorum more coacta.
 Ferre iugum, & plaustrum duos perferre labores.
 Et quæcumq; tenent undas immania cete,
 Viribus interimit. Nam monstra horrenda natantum,
 Et maiora ferunt undis Neptunia regna,
 Quàm quæ gignuntur in terris monstra ferarum.
 Testudo in terra est, sed longe uiribus impar,
 Et longe inferior dira testudine ponti.
 Sunt sicca tellure canes horrore timendi,
 Sed nequeunt rabie canibus certare marinis.
 Exitiale facit uulnus panthera tremendis
 Dentibus in terra, fluctu magis aspera ponti.
 Et nimis horrendæ terra uersantur hyenæ,
 Sed multo præstant crudeli horrore marinæ.
 Est aries terræ mitis, natat æquore uasto
 Mitior, ut nequeas hunc assimilare priori.
 Et quis uastus aper superabit robore lamnam?
 Qui tantum fului præstant uirtute leones,
 Quantum sub fluctu fertur præstare Sizenæ?
 Formidant phocas urfi certamine toruas,
 Con

Armig. uol. a qui
 lam intelligit.
 Fera nigra. Ele
 phantus est, quæ
 Op. ita depingit,
 Ἰνδὸν ὄψιν ἄρα καὶ
 λαὸν ὑπερβόρον, a
 proboscide, quæ
 ille nasi loco ha
 bet, & quidem ni
 gram.

Congressi phocis domitantur Marte proteruo.
 Talia sub ponto gignuntur monstra ferarum,
 His tamen exitium tumidis meditantur in undis
 Piscantium imbecille genus, domitantq; natantes.
 Istorum prædam, & duos cantare labores
 Fert animus, mentem nostris aduertite musis
 Induperatores placidi pia robora terræ.
 Plurima cœruleo sunt cete ingentia ponto,
 Quæ uastis membris immensa mole mouentur,
 Nec ponti emergunt fluctu, sed pondere pressa
 Et nimia grauitate colunt spelæa profunda.
 Esuriunt, rabiemq; ferunt in pectore ædendi
 Indomitam, uentris semper trahit alta uorago.
 Quæ mensura cibi, quæ posset copia tanta
 Exaturare chaos uentris, uel ora replere?
 Alterna pereunt per mutua uulnera morte,
 Maiora interimunt semper uirtute minora.
 Inter se pastus & uentris grata uoluptas,
 Formidant etiam naues, quando obuia cernunt
 Talia monstra maris, sulcantes marmor Iberum
 Fluctibus Hesperijs, ubi sunt confinia magni
 Oceani fluctu deserta ingentia cete,
 Voluuntur pigre perituris nauibus æqua.
 Sæpe alta errando ueniunt prope littora ponti,
 Hic contra expediunt piscantes arma corusca.
 Omnia monstra maris, quæ uasta mole mouentur,
 Sunt tarda incesse, & nimia grauitate premuntur
 Post habitis canibus, non longe immania cete
 Cernunt, nec salas percurrunt æquoris undas.
 Pondere magnorum membrorum tarda feruntur,
 Et lente æquoreo circumuoluuntur in æstu.
 Hac ratione comes cunctis, ductorq; uiarum

Musculus est paruus uisus: sed corpore longo:
 Et tenui cauda paulo semotus ab illo
 Præcedit: monstratq; uiam, ducitq; per æquor.
 Hinc piscem uero ductorem nomine dicunt:
 Hic comes est monstro gratus, custosq; fidelis,
 Qua uelit, hunc sequitur: solo confidit in isto:
 Huic fidam seruat mentem: prope porrigit artus
 Longos: & caudam facilem prope lumina ducit:
 Qua cuncta ostendit, fuerit si præda petenda:
 Siue malum imminet: seu sint uitanda propinqua
 Huic uada: commota demonstrat singula cauda.
 At moles onerosa maris præcepta capeffat:
 Et multum socio gaudet comitata benigno:
 Musculus est custos, auris, lumenq; natantis
 Monstri: quo cernit lymphas, quo cuncta tuetur:
 Utq; tueatur uitam: sibi ponit habenas.
 Ac ueluti natus confecto ætate parenti
 Debitor officij iam præmia iusta rependit:
 Debilibus membris, caligantemq; senectam
 Luminibus seruans, dextram præterdit eunti,
 Et mouet à cano cuncta impedimenta parente.
 Sic noua longæui patris sunt robora nati:
 Sic piscis pelagi monstrum deducit amore:
 Et ueluti clauus tentis moderatur habenis
 A uentis nauem magnam, ducitq; per æquor.
 Nunquid principio generis sunt sanguine eodem
 Creti: uel socium delegit sponte fidelem.
 Non tantum uastæ procero in corpore uires
 (Ingenium quantum) prosunt: hic roboris expers
 Immensum seruat monstrum: uel mittit in orcum:
 Paruus homo atq; uaser: postquam sunt pondere tanto
 Cete, ductorem piscem compellit in hamum

Ar

Artibus allectum uarijs & fraude reuinctum.
 Non ponti monstrum uiuo rectore domares.
 Hoc interempto caperes cartamine paruo:
 Non uidet obscuras undas, pontiq; meatus:
 Obuia non ponti ualet euitare pericla
 Exors consilij nullo ductore per undas,
 Quo ducunt fluctus, caligine fertur opaca:
 Obscuros penetrans tractus, atq; auia ponti.
 Nam duce priuatus scopulos & littora præcepss
 Offendit: tanta caligant lumina nocte.
 Tunc animis properant piscantum robora promptis
 Ad prædam: & diuos uotis precibusq; fatigant,
 Qui præsumt magnis cetis, ut sternere monstrum
 Neptuni ualeant, & prædam ducere opimam.
 Ac ueluti insidiæ media sub nocte propinquant
 Hostibus occulto, & curis, somnoq; solutas
 Excubias arcis noctæ sub Marte quieto
 Cædunt, & sternunt custodum corpora passim,
 Hinc propere euadunt summa ad uestigia muri,
 Audacesq; locant flammam in arce micantes,
 Urbis casuræ signum, torremq; ferentes,
 Qui sit robustus iam pressæ malleus arcis.
 Sic tunc piscator fortes, ualidasq; cohortes
 Educit contra monstrum custode necato.
 Primo coniectant pondus molemq; natantis
 Piscis, membrorum sunt hæc tibi signa futura.
 Si fera Neptuni iactetur uertice ponti,
 Et paulo emineat spina uel uertice summo,
 Immensum uasto non ferrent corpore monstrum
 Aequora. Si dorso summa supereminet unda,
 Tunc non tam magnæ designat pondera molis,
 Imbecille pecus gressu leuiore mouetur.

N iij Li

Linea multiplici texatur funere iuncta,
 Et bene compactis nodis adstricta ligetur:
 Se tanta extendens quanta sub naue rudentes:
 Quæ non parua nimis, nec possit magna uideri:
 Sufficiat prædæ in longum porrecta superbæ,
 Et stent alterni mucrones cote politi:
 Qui possint scopulos, qui possint findere rupes,
 Curuatura doli se circumducatur utrinque:
 Obstruat ut vasti spatiosos oris hiatus.
 Ferrea per multos orbis connexa catena
 Extremum nodis multis deuinciat hamum:
 Et quæ pestiferos dentes rictusque repellat.
 Et nodo in medio circuli ducantur in orbem
 Inter se densi: qui uasta uolumina monstri,
 Et spiras uertant rapidas: ut corpore tanto
 Erectum nequeat curuatum rumpere ferrum,
 Fœda cruentato conquassans ora dolore.
 Sed texto implicitum laqueo teneatur utrinque:
 Post tristes curuis æscas defigat in hamis,
 Aut iecur aut humerum taurinum pondere tanto:
 Rictibus æqualis monstri qui possit haberi.
 Piscantes acuunt fortes in bella secures,
 Arpas, & gladios magnos, ualidasque trienas:
 Et quæ conflantur duris incudibus arma:
 Et cymbam ascendunt, cui sint pulchro ordine transtra.
 Si quid opus, nutu designant cuncta loquaci:
 Et taciti motu uerrunt lata æquora paruo,
 Obseruant posita taciturna silentia lingua:
 Et uitant strepitus. Nam si præsenferit artem
 Hanc: moles onerosa maris descendit in imas
 Undas: hi uanos frustra subiere labores.
 Quum prope commiscerint diri certamina Martis:

A

Aproa audaces demittunt æra recurua
 In pecus immensum pelagi: quod saltat ad æscas
 Quam primum uisas, & uentri paret auaro:
 Irrumpens fatale malum deprendit in hamo:
 Cuius mucrones figuntur gutture lato.
 Vulnere terribiles exardet pronus in iras:
 Et quassat rictus contra indignatus acerbos:
 Et furit, atque gemit uersans sub corde furores
 Ardentes: pelagi fundum se uoluit in imum:
 Huic piscatores cedunt: funesque remittunt:
 Non uires hominis tantam conuellere molem:
 Et domitare feram inuitam, contraque trahentem,
 Ingens immensam traheret cum remige nauem
 Exagitata fera, & fundo demergeret alto:
 Funibus annectunt utres uentoque repletos:
 Atque feram uersus iaciunt in marmoris undas,
 Illa dolore plagæ confecta irrumpit in utres:
 Inuitosque trahit cupientes æquora summa.
 Postquam animo fessa est, fundum peruenit in imum,
 Stat fera terribilis fluctu, succensa furore:
 Et uelut acer equus cursu, summasque labore
 Qui nactus metas duris terit ora lupatis
 Sanguinea fusus spuma, & defessus anhelat:
 Sic fera respirat: cupientem stare sub undis
 Hi non permittunt utres, ex æquore summo
 Sese tollentes, tumefacti flamine multo.
 Tunc aliæ surgunt pugnae, rictusque minaci
 Incassum rapitur rursus, pellentesque trahentes
 Oppugnare cupit: quæ emergunt æquore summo
 Viuis affimiles: hæc indignata sub undas
 Fertur, & in multos conuertit corpora flexus.
 Hæc reflue currunt tractæ, pariterque trahuntur:

Et

Arpas, i. fales,
 & πη enim falx
 latine dicitur.
 Trienas, i. triden
 tes, τριενας nam
 que tridens est.

Et nunc inuite raptæ, nunc sponte trahuntur,
 Et ueluti tracta findentes robora ferra,
 Ambo communi distendunt membra labore,
 Et ferra nauis properant ab soluere transtra,
 Vel si quid nautis opus est, contendit uterq;
 Dentatum duri robur conuellere ferri,
 Denfati nunquam mutant uestigia dentes,
 Atq; secant sonitu celeres, refluicq; trahuntur.
 Talia commiscet ponto certamina pisces,
 Pellibus inflatis in partes raptus utraq;
 Sanguineam eiecat sufflans super æquora sordem,
 Atq; dolore furens per pontum spirat anhelis
 Flatibus, & tanto reboat sub flamme pontus,
 Collisæq; fremunt undæ, furit æstus in altum,
 Difficilem dicas Boream stabulare sub undis.
 Sic moles furiosa maris per fluctus anhelat.
 Sic densæ circum spiræ sub uertice uasto
 Undas incurrunt altas, scinduntq; meatus.
 Ac uelut Ionij circum parua hostia ponti
 Tyrrheno resonante freto, media aspera porthmi
 Voluitur a flatu rupes Typhonis anhelis,
 Flexibus immensis unda exagitata tumescit,
 Et nigra uorticibus refluît distracta Charybdis.
 Sic monstri flatu conuoluitur amphitrite.
 Scissi tolluntur multo curuamine fluctus.
 Tunc aliquis curuam compellit remige cymbam
 Ocyus in terram ueniens, atq; æris adunci
 Funem littoreo uincit prope marmora faxo,
 Tanquam si funem nauis sub caute renectat,
 Et subito æquoreas uersus gradiatur ad undas.
 Quum iam plectendis monstri satiata cupido
 Pellibus, & finem uoluendi terga labore

Opz

Fluctus corripitur
 tur cōtra naturā

Oppressus dederit: corda irritata quierint:
 Et iactet tumidas fatalia pondera pelles:
 Nuncius ut palmæ primus mare profilit uter,
 Piscantum tollens animos in munera prædæ.
 Præconem ueluti tristi de Marte regressum
 Vestibus indutum niueis, facieq; serena,
 Iucundi socij non mœsta fronte sequuntur:
 Nuncia q; expectant gesti præconia belli.
 Sic piscatores læti, quum nuncius uter
 Confestim ex imo fluitat super æquora fundo,
 Atq; alij emergunt ponto, qui immania monstri
 Terga trahunt, magno rapitur consumpta dolore
 Belua, quæ (miserum) torquetur uulnere sæuo.
 Tunc piscatores audaci pectore naues
 Remis impellunt: fit multus in æquore fragor,
 Et multus flatus tanta properante caterua,
 Quæ sese magno clamore in bella ciebant.
 Dicas horrendi Martis spectare cohortem.
 Est tantus strepitus, & pugnae tanta cupido,
 Clangorem exaudit longe de ualle recurua
 Pastor uillosas ducens ad pascua capras:
 Vel qui ferales abscindit robora pinus:
 Vel qui magnarum prosternit terga ferarum:
 Attonitus lati uenit prope littora ponti,
 Et stans in scopulo turbato prælia fluctu,
 Et finem tantæ pugnae magnumq; laborem
 Miratur: rapidus mouet hæc certamina Mauors.
 Hic ualidis palmis forti mucrone tridentem
 Concutit: iste tenet forti uenabula ferro:
 Hic curuam falcem, rapidam uehit ille bipennem.
 Omnibus est armata manus, ferroq; ruentes
 Cædunt: impelluntq; feram, uel uulnera figunt.

O Ro

Roboris oblitus cymbas in terga ruentes
 Euitare nequit piscis; nec pellere iactu,
 Alarum extremo fluctus molimine findit;
 Remigium ualidas puppes, roburq; uirorum
 Impellit; uelut aduersus quum flamina uentus
 In proram uertens aduersas concitat undas:
 Atq; in nauali reboat clamore; lacertis
 Dum remos quatunt, & tanto Marte laborant:
 Distillant multo fatalia uulnera tabo:
 Et foedant sanie fluctus; aqua sanguine feruet
 Effuso; & glauci late rubet æquoris unda.
 Ac ueluti torrens brumalis lapsus in aluum
 Fluminis undosum; rubro de uertice montis
 Sanguineum rapido cœnum conuoluitur æstu
 Fluctibus admixtum, late rubet æquoris unda
 Pondere sub flauo sanies uelut æquore lato
 Apparet; rubro sic mixta est unda fluore,
 Confecto telis & multo uulnere monstro:
 Sentinæ eijciunt fluctum conamine magno
 Letalem, & uasti iaciunt in uulnera ceti:
 Qui ueluti plagas ignis succendit hiantes:
 Et sicuti æthereis uibratus nubibus ignis
 A Ioue cœlesti cædit per marmora euntem.
 Hunc missi absumunt ignes, multo magis unda
 Aequoris exagitat flammis admixta coruscis.
 Sic in difficiles plagas & uulnera iulca
 Sentina exhausti fluctus iaciuntur olentes.
 Quum domitum plagis piscem, uictumq; dolore
 Vestibulum ante ipsum, primoq; in limine mortis
 Fata maligna ferunt; tunc sicca ad littora leti
 Deuictum uoluunt; trahitur (miserabile uisu)
 Inuitus multo corpus mucrone foratus,

Les

Letali nutans fato sub sine grauatus.
 Victores lati remis pæana canentes
 Festinant; resonat compulso remige pontus:
 Ac ueluti quondam nauali Marte dirempto
 Extemplo naues uictas, hostesq; trahentes
 Subducunt celeres cantantes munera belli,
 Remigiumq; mouent lætum pæana canentes:
 Victoresq; ferunt dulces ad sydera cantus:
 Inuiti tristes capti sub Marte trahuntur.
 Sic uastum atq; immane trahunt ad littora monstrum:
 Quod quum littoribus curuis, terræq; propinquat
 Supremæ infœlix occludit lumina uitæ:
 Atq; reluctatur, & fluctus uerberat alis.
 Et ueluti uolucris structa collidit in ara:
 Quum moritura nigræ capitur uertigine mortis:
 Quam cupit æquoreas monstrum remeare sub undas
 Robore iam languens, & membra soluta retentans:
 Diffidit; trahitur grauius per littus anhelans.
 Ac ueluti nauem, cui sunt longo ordine transtra,
 Subducunt nauatæ: quando instant tempora brumæ
 Postea quàm tristi pelagi sudore relecti
 Rursus opus ponti repetunt, duosq; labores:
 Sic monstrum immensis ducunt ad littora membris,
 Quod toto uastos in littore porrigit artus,
 (Horrendum uisu) quantum tellure recumbens
 Occupat: hoc aliquis misera iam morte peremptum
 Et terræ stratum timet; & prope ducere gressum
 Formidat, tanto cernens horrore cadauer:
 Quamuis defunctum, quamuis sit lumine cassum
 Horribilis malæ dentes formidat acutos.
 Vix ausi tandem circumducuntur in orbem
 Attoniti spectant proiecta cadauera monstri.

O ij Illi

Illi admirantur rictu triplici ordine natos,
 Terribiles flexos sicuti uenabula dentes,
 Ast alij fortis prospectant uulnera ferri:
 Hic spinam proræ similem miratur aduncam,
 Quæ uallo arrigitur longe per terga tremendo:
 Nonnulli caudam spectant, uentremq; capacem:
 Hi caput immensum perlustrant lumine toruo:
 Atq; aliquis cernens horrendo corpore monstrum
 Neptuni, sicca multo tellure uidetur
 Maius, quam tumidis quum uerfabatur in undis,
 Cunctatus paulo' sic est affatus amicos
 Haud procul adstantes: & uoce silentia rupit:
 Alma parens tellus ego sum tibi charus alumnus,
 Per te sum genitus, mihi grata alimenta dedisti:
 Atq; perire tuo gremio, cum uenerit hora
 Fatalis, liceat, ponti mihi mitia sunt
 Aequora: & a sicca liceat tellure litare
 Neptuno: nec me salvas tam parua per undas
 Ligna ferant, nunquam uentos & nubila cœli
 Explorare uelim, nam sunt satis æquoris undæ,
 Difficilesq; maris cursus, duriq; labores
 Semper, & horrifonas uentorum audire procellas,
 Horrendas etiam metuunt intrare latebras:
 In uastos metuunt monstri descendere hiatus:
 Ut non composito condantur membra sepulchro:
 Congeriemq; mali timeo, tellure quiescam,
 Et ualeant sæui fluctus, procul æquoris unda
 Sit placata mihi, fauceant pia numina ponti.
 Tali conficiunt ingentia monstra labore,
 Quæ uastos tendunt falsis sub fluctibus artus:
 Et præstant alijs oneroso corpore monstribus.
 Haud labor est tantus, capiuntur si qua minora
In

In falsis cetelymphis, quata parantur
 Spicula pontigenum membris, hamiq; minores,
 Quos non tam magno pastu, nec fune reducunt.
 Nam pro distentis corijs & pelle caprina
 Sufficiet lato siccata cucurbita uentre:
 Et trahet e ponto non magno corpore piscem.
 Et lamnæ & catuli piscantibus æquore uasto
 Occurrunt, rabieq; trahunt firmissima uinclâ
 Remorum in fluctus, sed multo lamnæ furore
 Rictibus irrumpens magno cum robore fertur:
 At prensi in circo dentes retinentur adunci
 Infixi tanquam nodis mucrone tridentis.
 Haud magno lamnam poteris mactare labore.
 Gens furibunda canum inter male olentia cete
 Præcipue furiunt in uentrem gutture proni,
 Iniuriam faciunt elata mente proterui,
 Et nil formidant, ueniant si qua obuia contra.
 Sed rabiem sub corde ferunt, positoq; pudore
 Impellunt rapidi gripos, nassisq; propinquant,
 Perturbant prædam piscantum, sæq; saginant.
 Hos aliquis pisces auido sic uentre uoraces
 In facilem rapiens prædam forat ære recuruo.
 Non hamî penetrant phocas, sæuiq; tridentes,
 Nam duro claudunt pellis sub tegmine membra.
 Sic pisces inter nodosa in retia phocas
 Prædones claudunt, celeres ad littora uerrunt
 Distinctos maculis laqueos, non retia densa
 Hos arcere queunt, discerpunt unguibus atris
 Retia, & auxilium perituris piscibus adsunt.
 Piscantes multo turbati corda dolore,
 In terram phocas compellunt impete uasto.
 Hic hastam & fortem clauam, ualidumq; tridentem

Gripos per i lati
 num retia, per y
 uero, eum qui est
 naso adunco sig
 nificat.

In caput incutiunt, & circum tempora pulfant.
 Nam subita pereunt capitis per uulnera morte.
 Quin & testudo piscantibus obuia damnum
 Afferet, optatae perturbans munera praedae.
 Haud labor audaci posito post terga timore,
 Surripere e ponto duro sub cortice tectam.
 Si quis se mergat lymphis, uertatq; supinam:
 Et quamuis cupiat fatum uitare supremum:
 Non ualet, & summo leuiter luctatur in aestu,
 Atq; in uersa supra pedibus desiderat undas.
 Praedones rident, quum maculant cuspide uersam,
 Vel quando euellunt torto sub fune reuinctam.
 Et ueluti in sulcus errans in montibus altis
 Forte puer, terrae curua testudine capta:
 Ponit humi in uersam in maculosa in terga iacentem.
 Haec reuoluta cubans terram calcare uirentem
 Affectat, leuiterq; pedes & genua labore
 Curua mouet, crebroq; salit: ridentq; uidentes.
 Sic lato fertur ponto testudo marina,
 Et resupinatum uoluit super aquora tergum:
 Et curuum laedunt piscantes per freta monstrum,
 In siccam arripitur terram, quum terga perustam
 A solis radijs uersant, uoluuntq; per aestus
 In ualidam summas pedibus contingere lymphas
 Optantem; & frustra fluitantem marmore uasto.
 Delphinum in foelix fugienda est aquore praeda,
 Nam qui delphinis sacris meditabitur atrum
 Exitium non ille deis per sacra litabit:
 Non arae acceptus pueros imponet honores,
 Totum incestabit tectum, & qui tecta frequentant.
 Et quantum caedes odit regnator aquarum
 Humanas, tantum delphini fata perosus.

Huc

Humano generi similis prudentia fertur:
 Et Iouis undisoni seruis capiuntur amore,
 Collectiq; simul pisces socia agmina iungunt:
 Et sibi conciliant homines, praedamq; capessunt
 Communem, atq; dolo in pisces armantr eodem.
 Fluctibus aegis, & celsa in chalcide praedam
 Piscator fallit, quum uesper claudit olympum
 Aenea subfuscum lumen claudente laterna,
 Delphines mortem properant dare piscibus atram
 Ast illi errando magno dant terga pauore,
 Hi contra pisces pellunt a fluctibus imis,
 Inuisum in littus cupientes aequore labi.
 Sic manus in uere cunda canum latratibus urget,
 Impellitq; feram uenantibus impete uasto.
 Interram pulsos caedit mucrone tridentis
 Piscator, facilem captans de littore praedam.
 Nulla fuga est miseris, quando tellure necantur,
 Atq; a delphinis pelluntur marmore lato.
 Sed postquam foelix piscantum praeda peracta,
 Mercedem iusti repetunt certaminis aequam
 Concordis pugnae partem, meritumq; laboris
 Suscipiunt homines in praedae parte libenter.
 Delphinos si qui fraudant mercede proterue,
 Non post auxilio uanis piscantibus adsunt.
 Lesbicus Arion uectus delphine recuruo
 Impavidus tumidas sulcauit marmoris undas,
 Et cantu euasit mortem, fraudesq; latronum
 Thenariae appulsus prope littora grata laconum.
 Forte aliquis Libyci pueri cognouit amores,
 Dum ducit simas per pascua laeta capellas.
 Feruenti delphinum puerum complexus amore,
 Gaudebatq; simul ludo calamisq; sonoris.

Hunc

Sernis, id est, mi
 nistris & uatibus
 nam προπόλοις
 ministrum, ser
 uum, aedituum &
 prophetam signi
 ficat.

In Aenea contra
 naturam ultimā
 syllabam produ
 xit, quia ablat.

Hunc pastorali mulcebat fistula cantu,
 Atq; greges inter uersabat lubrica membra,
 A ponto ad syluas (mirum) ueniebat opacas.
 Nunc etiam pueri notos bene noscit amores
 Aeolis, haud uetus est sed nostro tempore factum,
 Nam delphis pueri miro succensus amore
 Insula inhaerebat semper, portumq; tenebat,
 Ut ciuis, socijs sese distingere charis
 Non animo fuerat, grato uelut incola portu
 A cunis catulus pueri sub moribus infans,
 Eductusq; simul fuerat iucundus alumnus.
 Sed quum florentis peregerunt tempora pubis,
 Etiam robusto creuerunt corpore uires,
 Hic inter iuuenes clarus uiget æquore delphin.
 Tum mirum uisu factum, & mirabile dictu,
 Externas pariter gentes ciuesq; mouebat
 Multos uicinos acciuit fama sodales,
 Ut uideant iuuenem curuum delphina colentem,
 Versantemq; simul, multi per littora cœtus
 Inq; dies uisunt tantum miracula facti.
 At puer ascendit cymbam, portumq; per omnem
 Nomine compellans solito delphina recuruum,
 Quo fuerat paruus notus, uolat ille sagitta
 Ocyor, & iuueni charo, cymbæq; propinquat
 Dilectæ superis, cauda blanditur amica
 Et capite elatus iuuenem tractare benignum
 Concupit, hic manibus piscem demulcet amicum,
 Et tenet amplecti, grata cupit ille carina
 Vectari iuuenis, sed quum prope ludit in undis
 Pone natat piscis blandus, sequiturq; natantem,
 Et latus adiungit lateri, mento quoq; mentum:
 Et caput inclinat capiti, uelut oscula carpat.

Tu

Tu dicas cupidum pectus cum pectore uelle
 Iungere, tam magno puerum prope nabat amore.
 Sed quum clamatus delphin stat littora iuxta,
 Demulcetq; caput iuuenis, dorsumq; natantis
 Insilit: exceptum piscis quocumq; iubebat
 Vectabat puerum: laurus iubet ire per altum,
 Obsequitur: portus gestit sulcare patentes,
 Per portum uehitur, cupiat si littora iuxta,
 Annuat, & chari pueri præcepta capessit.
 Mollis equus flexis non tantum parer habenis:
 Nec canis assuetus tantum uenantibus audit,
 Quantum nec freno delphin nec tractus habenis
 Vadit subiectus, pueri quocumq; uoluntas
 Imperat, haud solum uehit hunc, uerumq; sodales
 Admittit quoscumq; iubet, nullumq; laborem
 Effugit, ut pueri chari conseruet amorem:
 Tali uiuenti delphin gaudebat amico.
 Non tantum serui domini præcepta capeffunt,
 Atq; opus efficiunt commissum sponte uocati,
 Quantum delphinus iuueni parebat amico.
 At postq; iuuenis uitæ sua fata peregit,
 Ploranti similis delphin prope littora fertur,
 Aequæuum puerum quærens, audire gementis
 Tu posses uoces, effundit pectore luctus
 Tantos, non aliqua clamatus uoce mouetur,
 Amplius oblatas tristis non accipit æscas,
 Non exauditus ponto, nec littore in illo
 Amplius est uisus, pueri iam morte pempti
 Est desyderio delphin consumptus amoris,
 Iam cum defuncto properans occumbere amico.
 Quamuis delphini conseruent pignus amoris,
 Quamuis sint homini concordis fœdere iuncti,

P. Cru

Crudeles Thraces, uel qui Bizantis in urbe
 Degunt: tam mites capientes mente feroci
 Delphinas, charis natis canoq; parenti
 Ignouisse queunt, uel dulci parcere fratri
 Possunt, inuisam capiunt sic æquore prædam,
 Efferam matrem sectantur pone gemelli
 Mollibus assimiles pueris: Thrax durus in istos
 Armatur celeri cymba, & defertur in æquor
 Infaustam quærens prædam, qui forte uidentes
 Armatam contra celerem concurrere cymbam,
 Impauidi expectant, nec fraudem corde uerentur,
 Non hominum insidias, non ulla pericula ab illis:
 Applaudunt sicuti socijs, gaudentq; periculo:
 Hi celeres properant, cæduntq; tricuspide telo
 Quod dicunt acidem telum letale natanti.
 Delphinum iuuenem, plaga qui tortus acerba,
 Suspirans imas sese demersit in undas:
 Viribus enixi non illum educere certant:
 Incassum prædam caperent, uanumq; laborem,
 Sed nauem & funem cupienti abscedere laxant:
 Festinant remis domitum delphina sequentes.
 Quocunq; incedat demittunt uincla natanti.
 At postquam multo confectus membra dolore
 Languet, & duro ferri mucrone foratus.
 Iam tabescentis emergunt fortia membra,
 Et iam defessus leuisbus uersatur ab undis.
 Supremum spirans mater non deserit unquam:
 Sed suspirantem sequitur, misereq; dolentem.
 Ipsa etiam tristes alto sub corde dolores
 Voluens: tu dicas moestam plorare parentem:
 Quum capti nati direpta ex urbe trahuntur
 Hostibus in prædam diro certamine Martis.

Sic

Sic dulcem natum confossum uulnere plorat,
 Tanquam infixam parens ferro langueret acuto.
 Qui superest, natum mater dimittit, & illa
 Non iubet ire uia, longe pellitq; fugatq;.
 Heu fuge nate genus nobis hostile uirorum
 Non socium: uenantur enim nos cuspidem ferri:
 Etiam delphinis indicunt Martia bella.
 Concordi uiolant inter nos fœdera dextra
 Percussa: & superos in fœdera firma uocatos.
 Non habitura sonum natis hæc uerba locuta
 Vnus natorum longe est a matre fugatus:
 Alter contortus letali peste parentem
 Torquet: nam pcena mater cruciatur eadem,
 Et sequitur natum charum, nec deserit unquam,
 Non longe a cymba possunt arcere parentem.
 Non si percutiant miseram, quatiantq; timore:
 Cum nato trahitur charo inæstissima mater.
 Ut subit hostilem uenanti proxima dextram,
 Hostes crudeles non flectunt ferrea corda:
 Et moestam rapiunt matrem mucrone tridentis.
 Filius & genitrix fato rapiuntur eodem,
 Non inuita subit in nati funere mortem,
 Et spectat sentitq; libens sua uulnera mater.
 Et ueluti serpens qui tigno nactus ab alto
 Alitis est uernæ pullos sub tecta sonantes:
 Mactat, & occisos subiicit sub dentibus artus.
 At mater primo grauiter tristata mouetur.
 Effundens tristes natorum in funere questus:
 Sed postquam laceros pullos ab sumptaq; membra
 Spectat: non mortem uitans subit ora draconis
 Voluitur, & dulcis comitatur funera partus.
 Sic festinauit delphini in funere mater,

P ij Ad

Sub hic per Pleo
 nasmum abun
 dat.

Gentes. Testaceū
genus piscium
describit, quæ
Op. ἔθνεα ὀστρα
κόρινθα uocat a
tegumento testa
ceo, nomine com
posito ὀστράκη
ὄστρακον, quod
testam significat
& ἔθνη, quod
pellem & scutum
Arist. uocat ea
ὀστράκωδες ἄμα
a cute siue pelle
testacea.
Strombos. i. co
chleas uel con
chilia.

Spongas pro
spongas.

Ad mortem diris piscantibus obuia facta.
Gentes quæ duro clauduntur tegmine testæ,
Quæ serpunt ponto, quum Luna impleuerit orbem,
Fama refert proprio plenas pinguefcere tecto.
Sed quum multiuagæ decrefcunt cornua Lunæ
Diminui graciles: tali sunt lege coactæ.
Istarum partem piscator colligit altis
Fluctibus: & fulua manibus comprehendit arena:
Et partim innatas scopulis discerpit: at illas
Vndantes iaciunt turbati ad littora fluctus,
Vel in cœnoscas mittunt, pelluntq; lacunas.
Ast alias inter narratur uentre rapaci
Purpura, quæ tali piscantis fallitur arte.
Sunt similes calathis connexæ uimine denso
Iuncorum nassæ, strombos in uimina mittunt,
Vel pisces duro tectos sub regmine testæ:
Per thalamum calathi linguam dimittit acutam:
Quæ gracilis texto nassæ sub uimine gliscens
Tensa cibum, duos heu prendit lingua sopores,
Iuncis fixa tumet, & denso uimine cistæ
Arctior efficitur lingua, e curuamine texto
Non remeare potest, sed stat cruciata dolore,
Purpureo capitur uestes spar sura colore.
Durius haud ullum ponto certamen inesse,
Nec magis infaustum, quàm spongas cedere raras.
Fama refert: primo curam potiç; cibiç;
Accipiunt: molli nec somno membra resoluunt:
Vt piscatores aliij: quum promptus in undis
Se totum accingit duos perferre labores.
Non aliter dulcis uenit in certamina cantus
Et uoce & cythara Phœbeo munere doctus:
Omnes obseruant gestus, omnisq; uenustas

Est

Est curæ, ut dulces canat in certamine uersus.
Sic isti obseruant fundi sub marmor ituri:
Continuo ut teneant flatus, durentq; sub undis.
Sunt primo experti, cum respirare labore
Contigerit pelagi: quid possint æquore in alto:
Sed quum tam magno subeunt discrimine pontum:
Hi precibus diuos, qui regnant æquore in imo
Orant, ut liceat uitare ingentia cete:
Et quæ cœruleo nascuntur noxia ponto.
Si uideant piscem pelago cognomine sacrum:
Tunc animos soluant: non illo gurgite cete,
Noxia magnarum non cætera monstra ferarum
Apparent: fluctus gaudent tranare salubres.
Et puros: ideo sacrum dixere priores
Piscem: quo uiso gaudent, properantq; laborem.
Tunc hominem medijs accingunt ilibus aptum
Funibus intortis: palmas qui tollit utraq;
Et ponderosum plumbum gerit ille sinistra:
Arpam dextra tenet: niueum uehit ore liquorem,
Stat celsa in prora, fluctus speculatur in imos:
Et uastum pontum, & tantos sub mente labores
Evoluit: focij uerbis hortantur amicis:
Atq; animant ueluti erumpentem carcere promptum
Cur solem, & firmus cum sub discrimine tanto
Est animus, magno depressus pondere plumbi
Liuentis: fluctus quum raptim fertur ad imos:
Lymphis palladium fuscis diffundit oliuum:
Quod lucet, totis late quum spargitur undis.
Ac uelut obscura flammæ sub nocte refulgent.
Infixas scopulis spongas prospectat acutis:
Inter se iunctæ nascuntur caute uirenti,
Irrumpens spongas uibrata falce recidit,

P iij Vt.

OPP. DE PISCIB.

Vt messor: rumpitq; moras, fune q; sodales
 Admonet: ut fundo subito retrahatur ab imo.
 A spongis cæsis tetrum quæ spirat odorem,
 Distillat sanies, hominis quæ naribus hæret,
 Et sæpe extinguit, & rabo suffocat atro:
 Ocyor hinc dicto tumidis emergit ab undis.
 Tu lætus mœstusq; simul miserabere fessos
 Artus, & tanto confectum membra labore:
 Languida sub tanto sunt crura soluta timore.
 Inuilam & diram nactus sub marmore prædam,
 Nam miser (ah) fundo dum se demergit in imo:
 Offendit monstrum ingens, & funibus altum
 Concussit, socios miseranda in fata uocauit,
 Vt sese traherent: illi (miserabile uisu)
 Truncatum & lacerum corpus sub dentibus atris
 Educunt ponto, & iniquum immania cete,
 A quibus est socius mutilatus dente proteruo:
 Destituuntq; maris tractus, pestemq; locorum:
 In terram adducunt mœsti miserabile corpus,
 Reliquias plorant, socio tristantur adempto.
 Tot princeps generose maris narrauimus artes.

Peroratio operis

Illæ sæ placidas percurrant æquoris undas
 Naues, & uentis tumeant tua uela secundis,
 Exundet uastum semper tibi piscibus æquor.
 Inconculsa soli seruet radicibus imis
 Fundamenta tenens subter regnator aquarum.

FINIS LIBRORVM
 quinq; Oppiani de piscibus.

Di

BVS LIBER V. 60
 DISTICHA LAV
 RENTII LIPPII COLLENSIS AD

magnificum uirum Laurentium Medicen
 Florentinum.

Ad Laurentium Medicen.

Frigidit magnus numerosa uolumina lector,
 Post cœnam læta disticha fronte legit.

Ad eundem.

Hic te surripuit patriæ qui firmata misit,
 Lemmata qui misit, restituit patriæ.

Ad eundem.

Post patrias curas, post tanta negocia, si fas,
 Percurras oculis disticha pauca tuis.

Ad Angelum Siculum de Zacharo.

Aurea iactatis si cedere sæcula uobis,
 Quid mirum, e cannis dulcia mella fluunt.

De Lactuca ad eundem.

Surgentem Venerem mollis lactuca moratur,
 Deuoret erucas, qui cupit esse falax.

Lactuca loquitur.

Augustus per me releuat fastidia morbi,
 Et lactucinos Roma togata uocat.

De Rapo.

Sub pruna tostum mensis apponererapum
 Non pudeat, tetrico sic placuit Curio.

Ficus Africana loquitur.

Sum ficus Libyæ, per me Carthago superba
 Corruit, & per me tanta ruina fuit.

Faba

DISTICHA

Faba loquitur.
 Sum faba, si docti me damnant Pythagorei,
 At magnis Fabijs nomina tanta dedi.
 Porrum loquitur.
 Sum porrum, ualui uocem seruare Neronis,
 Inq̄ palatinis me numera dapibus.
 De cucumere.
 Hic tibi sit cucumis, terris dum Syrius ardet,
 Tales Tyberius dicitur esse dapes.
 Ad Angelum Siculum de carduo.
 Carduus in sicula mensa, quem inquit a fellus
 Ponitur, I siculas Angele tolle dapes.
 De allio.
 Radicem betæ comedas super igne perustam,
 Non animam reddent allia sumpta grauem.
 De cauliculis.
 Cauliculos teneros, si te delectat Apici
 Præceptum, uerno tempore carpe puer.
 De Betis.
 Betis Niliacam poteris confundere lentem,
 Ventosam betis (si sapis) adde fabam.
 De Mintha herba.
 Nunc est herba uirens, quondam formosa puella
 Creditur, & stygium detinuisse Iouem.
 Mintha loquitur.
 Non essent uobis minthæ redolentia phylla,
 Ni Pluto ad stygias me rapuisset aquas.
 De rosa alba facta purpurea.
 Per syluas Cytherea suum dum plorat Adonim:
 Purpureas fecit sanguine mœsta rosas.
 Quomodo inuentum tingere
 uestes purpura.

Mu

DISTICHA. 63

Murice consumpto canis ora infecta notauit
 Alcides: Tyrîæ uellera tinxit ouis.
 De Ocimo.
 Ambrosium quamquam spirabunt ocyma odorem,
 At cibus ambrosio dirus odore latet.
 De Cicuta.
 Rustice letiferam moneo uitare cicutam:
 Sustulit Actæum dira cicuta senem. .i. Socratem
 Iacynthus loquitur.
 Aut puer, aut quondam fueram fortissimus heros:
 Nunc flos, & mœstum littera nomen habet.
 De Moly flore.
 Accipias moly (magno si credis Homero)
 Ne cludent animum Thessala philtrea tuum.
 De Loto.
 Heu fugias loton: captos dulcedine loti
 Naricium socios destituisse ferunt.
 De Cocco, quo adulteratur purpura.
 Dant Galatæ cocci gramen pro murice nobis,
 Corrupta est cocco purpura galatio.
 De Cythiso.
 Carpent lasciuæ cythysum per prata capellæ:
 Sic pastæ referent ubera tenta domum.
 De dictamno herba.
 Collige dictamnon cretæa prouidus Ida:
 Tela cadent humeris irrita facta tuis.
 De Lauro.
 Missa triumphalem non tangunt fulmina laurum,
 Cingant belligeri tempora læta duces.
 Ad Elisæum coquum.
 Pectore anas, teneris alis gallina probatur:
 Anseris his tumidum (si sapis) adde iecur.

Q Ad

DISTICHA.

Ad Elifæum coquū de conficiendo sapore ex herbis.
Serpillum, betas, sampſucum tundis aceto:
Cum toſtis micis adde felina thymum.

Ad eundem.

Sume apium, porrum, coriandrum, ſemen anethi:
Cum ſale iunge oleum: ſcorpio ſic coquitur.

Ad Angelum Siculum.

Eſt ſatis, ut noſtris ponantur oluſcula menſis,
Ambroſias habeat menſa Sicana dapes.

Ad eundem de hortulo poſito in fenestra.

Hortus detineat lati tibi iugera campi:
In noſtro ſedem uix ityphallus habet.

Ad eundem de eodem horto.

Penſilis extollant horti miracula gentes:
Fornice ſub noſtro penſilis hortus erit.

De palma.

Pondere non premitur, ſed ſurſum palma reſurgit:
Hinc ſibi uictores ſigna ſuperba petunt.

Ad Angelum de laliſione fœtu onagri.

Angele: non Libyci capiat me fœtus onagri,
Hortus natiuas det mihi delicias.

Ficedula loquitur.

Quum me ficus alat, proprium eſt ficedula nomen:
Sumq; Melanchoryphus: quod mihi fuſcus apex.

Fiber loquitur.

Pro chara cupio teſtes abſcindere uita:
Nepereat, nimum nauita iactat onus.

De Elephanto.

Quis tollet ſuperos, quis numina ſancta negabit,
Quum fera perpetuos ſentiat eſſe deos?

Elephantus loquitur.

Non ſatis, armatas q; porto in bella phalanges,
Men

DISTICHA. 62

Menſaq; nectareas fulcit eburna dapes.
Fulcra toris, ſimulachra Ioui do, numen adoro:
Et mandit callum turba proterua meum.

Aquila loquitur.

Portaui puerum, qui miſcet uina tonanti,
Ob meritum in me fulmina nulla ruunt.

Aquila loquitur.

Sola queo Phœbi radios ſpectare nitentes:
Non aciem frangunt lumina clara meam.

De ceruo.

Viuacem admittant tua ſi contriua ceruum:
Peſtiferam febrem non timuiſſe licet.

De amore Iouis cum plurimis puellis.

Fit cyncus, taurus, ſatyrus, fit Iuppiter aurum:
Pro Leda, Europaq; Antiope Danae.

De amore plurimorum.

Graditus: Bacchus: Lynceus: Vulcanus amauit
Aſteropem: Creſſam: Nyctiopem: Venerem.

Proteus Carpathius uates.

Flamma, leo, taurus, porcus, bos, fit lupus, unda:
Necrupit uates uincula carpathius.

Hiſtoria Troiæ.

Phryx ardet: dat uela: Helenam rapit: armat Atrides,
Pugnatur: flammis pergama uicta ruunt.

De corona triumphali.

Texuit auratam melior fortuna coronam:
Nam prius ex lauro texta corona fuit.

De obſidionali.

Ob ſeſſam Pœno ſeruaui milite Romam
Quintus, natiuo gramine ſerta tulit.

Ciuica corona.

Tullius extinxit naſcentia fulmina belli:

Q ij Et

DISTICHA

Et data sunt merito ciuica ferta duci.
De castrensi & nauali corona.
Conscendit qui castra prior, uolucremq; carinam:
Gestabit comptis aurea ferta comis.
De corona ouali.
Ibat ouans Crassus contemptos uicerat hostes:
Contempta à magno mirtea dona uiro:
De Mirrhinis uasis.
Mirrhina purpureo candent distincta colore:
Densatur spissus sole cadente liquor.
De Mirrhinis.
Mirrhina diuersis maculis uariata probantur:
Talis uenturis imbrifer arcus aquis.
De Crystallo.
Crytalla argiuo de nomine iure uocata,
Concreta in magno frigore format aqua.
De simulachro Iouis facta à Phidia.
Phidiacæ finxere manus Iouis ora: rogatus
Exemplar, talem finxit Homerus ait.
Ad Laurentium Medicem.
Pyrgoteles gemma sculpsit, sed pinxit Appelles.
Pelæum iuuenem: quis tibi pictor erit?
De certamine Zeufis & Parrhasij.
Fallit aures Zeufis, Zeufis deluditur arte
Parrhasij: uolucres hic capit, ille uirum.
De Coralio ad Petrum.
Qui molli longe lato uiret æquore frutex:
Eductus duro cortice Petre rubet.
De Lyncurio.
Quid sit lyncurium, uerbi iunctura docebit:
Urinam lynci nomina iuncta sonant.
De Electro.

Nunc

DISTICHA.

Nunc alni, quondam fratrem luxere forores:
Elachrymis stillant semper electa pijs.
De Succino.
Lucida delitijs est succina gemma puellæ:
Arbore germana succina gemma fluit.
De Adamante.
Non adamas flammis, nec dura incude domatur:
Laurenti hircino sanguine conteritur.
De Iaspide.
Tu magno in populo facundo pectore dices,
Quum digitis iunctus pulcher Iaspis erit.
Ad Bernardinum theologum.
Quantula sunt hominum corpuscula, tantula rodit
Sarcophagus: molles heu fuge delitias.
De Chernite lapide pio, & sarcophago impio.
Chernites pius est, defunctaq; corpora seruat:
Impius absomit corpora sarcophagus.
Echeneis, quæ remora latine dicitur, loquitur in
hoc tetrastico.
Pellebant uelis, pellebant remige nauem:
Ventus erat: coeptum sum remoratus iter.
Solutus ego Acciacam potui retinere carinam:
Et potui Cai rostra tenere ducis.
Semipedalis ego: quis hæc corpuscula credat
In cursu tantas detinuisse rates?
Nautilus piscis loquitur.
Per freta dum cautus deducor imagine nauis:
Acsonides didicit ducere uela ratis.
De delphino.
Mulcetur cythera delphin: mulcetur amore:
Testes stelligeri sidera clara poli.
De Torpedine pisce ad Angelum.

Q. iij. An.

DISTICHA.

Angele (quis credat) fœda torpedine tacta,
 Contractas perhibent obriguiffe manus.
 De phoca uitulo marino.
 Carpe soporiferam pennam, pellemq; rigentem,
 Iam dormi, & nunc fulmina torta time.
 Sepia piscis loquitur.
 Atrum purpureo pro sanguine fundo liquorem:
 Deuoror, & nostro sanguine cartha madet.
 De Polypo.
 Paciferam Polypus cupide corrodit oliuam:
 Atq; pedes brumæ tempore segnis edit.
 Lucerna piscis loquitur.
 Est Lucerna mihi nomen, quod lingua refulget:
 Si noctu aspicias lumina uera putes.
 De Trigone seu pastinaca.
 Pestifer à cauda mucro se tendit acuta:
 Hoc Ithacum narrant occubuisse malo.
 Dactylus piscis.
 Dactylus illustrat radianti lumine pontum,
 Appositus mensæ, lumine mensa nitet.
 De Echinnno.
 Imbres & uentos cautus præfagit echinnus,
 Et nutans paruo pondere sistit onus.
 Loquitur echinnus.
 Spicula me uolunt totum defixa per orbem:
 Sed liquor in fracto cortice gratus erit.
 Rana loquitur.
 Dum caro deformis, poteras dixisse gyrinum,
 Mox formata magis garrula rana uocor.
 Thynnus loquitur.
 Quum fueram fœtus, primo cordyla uocabar:
 Post ego pelamis, post ego thynnus eram.
 Squas

DISTICHA. 64

Squatina piscis loquitur.
 Non satis est, nostri quod mandunt membra gulosi,
 Et niueum tergit aspera pellis ebur.
 Ad Angelum Siculum.
 Telupus Etrusci delectat uernula Tybris:
 At mihi murenam Sicilis unda ferat.
 Adeundem.
 Angele memphiticis tibi sit coracinus ab undis:
 Arnus millenos dat mihi pisciculos.
 Scorpius piscis loquitur.
 Exagito stimulis magnum delphina recuruis:
 Quem cogo magnas desiluisse rates.
 Accipenser loquitur.
 Infœlix, quod me mensæ coluere priores:
 Nunc fœlix, q; sum gratia nulla gulæ.
 De Scaropisce.
 Laudabunt mensæ scarum, q; ruminat herbas:
 Nec proprium gaudet dilaniare genus.
 Scarus piscis loquitur.
 Quondam carpathij fueram pius incola ponti:
 Nunc sum campanis incola littoribus.
 Scarus piscis loquitur.
 Si cibus herba mihi: si sparsi sanguine nuncq;
 Dentes: cur laceras mensa gulosa pium?
 De Siluro.
 Appetit omne animal grassator dente silurus:
 Et summa nantes per freta mergit equos.
 Scombrus loquitur.
 Sulphureus uideor liquidis cum cernor in undis:
 Extra undam adparent squamea terga mihi.
 Mugil piscis loquitur.
 Quum caput est tectum, credo mea membra latere:
 Per

DISTICHA.

Per Venerem præda fœmina uirq; sumus.
 Mullus piscis.
 Vix duo sum pondò, lautæ sed gloria mensæ:
 Crispinus pro me milia multa dedit.
 Salpa obscœnus loquitur.
 Salpa obscœnus ego dicor, nec decoquor unquam:
 Ni ferula cædens uerbera multa dabis.
 Mena piscis loquitur.
 Candidulus brumæ sum tempore: sole calente,
 Ostendam uobis squamea terga niger.
 Draco piscis loquitur.
 Sum draco: de mediâ surgunt mihi cornua fronte:
 Sape uides rostris antra cauata meis.
 De Arietepisce.
 Cornuaries pugnax pisces speculatur euntes:
 Squamigerum perdunt cornua fœua genus.
 Vrtica.
 Postquam pisciculos passâ sub fronde recepit:
 Corrugat frondes, pisciculosq; uorat.
 Spongia piscis.
 Incrementa mihi, & sensum natura parauit,
 Nam paruas conchas, pisciculosq; uoro.
 De Lolligine, miluo & hirundine piscibus.
 Lolligo, miluusq; rapax, & mitis hirundo,
 Vt celeres uolucres, per freta summa uolant.
 De Cancris.
 Vere nouis renouant cancri sua tergora crustis:
 Exuujs positis læta iuuenta redit.
 De Lepore pisce.
 Adducit uomitum tactu lepus: hanc fuge pestem
 Laurenti: secum dira uenena gerit.
 Stella piscis loquitur.

Sum

DISTICHA. 65

Sum similis stellæ candenti feruidus igne:
 Vruntur callis omnia tacta meis.
 De locusta inimica polypi.
 Formidat tantum polypum miseranda locusta:
 Aspectu ut polypilæsa repente cadat.
 De Cochlea.
 Contrahit, exerrat parua cornicula fronte:
 Et nuda ingreditur, contegiturq; domo.

FINIS DISTICHO
 rum Laurentij Lippij Collensis.

LAURENTIUS PETRO

Carbonello Hispano Regis Secretario.

NON arcere meos intra uiuaria pisces
 Possum: cœruleis iam spatiantur aquis.
 Non satis est liquidis Arni colludere inundis:
 Et Thybridis Tusco dissiluisse uado.
 Non satis Adriaci tentare pericula ponti:
 Et qua Tyrrheni labitur unda maris.
 Oceani refluos capitis fulcare meatus:
 Et Gaditanis reperere litoribus.
 Quarite Barchinonem musis belloq; superbam:
 Si licet in sicca ponere corpus humo.
 Petrus reptantes fulua spectabit harena,
 Demulcens blanda lubrica terga manu.
 Gaudebit madidas pelagi lustrare cohortes:
 Et sparfos toto gurgite pisciculos.
 Aegeos dicet pisces per marmor Iberum:
 Lippius antiquam duxit in Hesperiam.

R Phi

PLIN. DE PISCI.
PHILIPPVS POSCVS
ad Laurentium Lippium musa
rumamicum.

EXprimis Oppianum facundo carmine Lippi:
Fidus es interpres, gratus es eloquio.
Es facilis, nitidus, & qui caret indice lector:
Deneget alterius carmen ab ore flui.
Quodq; magis Graiis quod fontibus haustum est,
Non fluit in Latio flumine deterius.
Castigata satis sunt carmina, parce lituris:
Carpendum terricus nil Probus inueniet.
Non obrectator poterit, non inuida turba:
Non poterit librum carpere liuor aëdax.
Vt sumat Laurens latijs alieutica uerbis:
Festina: Mediceniam labor iste decet.

FINIS.

C.

BVS LIBER IX. 68
C. PLINII SECVN-
DI NATVRALIS HISTO-
riae Liber Nonus.

De aquatiliu natura. Caput I.

NIMALIUM QVAE TER-
restria appellauimus, hominum qua-
dam consortione degentia, indicata
natura est, ex reliqs, minimas esse uo-
lucres conuenit, quamobrem prius e-
quorum, amnium, stagnorūq; dicen-
tur.

Accremento, s. ip-
so, ut sit sensus,
In mari tam late
supino mollique
ac fertili, ipso, s.

Quae in mari maxima animalia. Cap. II.

SVnt autem compluria in ijs maiora etiā terrestribus.
Causa euidens humoris luxuria. Alia fors alitū, qui-
bus uita pendentibus. In mari autē tam late supino, mol-
liq; ac fertili accremento accipiente causas genitales e-
sublimi, semper que pariente Natura, pleraque e-
tiam monstrifica reperiuntur, perplexis, & in semet
aliter atq; aliter nunc flatu, nunc fluctu conuolutis semi-
nibus atq; principijs: ut uera fiat uulgi opinio, quicquid
nascatur in parte naturae ulla, & in mari esse, praeterque
multa, quae nusq; alibi. Rerum quidem non solum ani-
malium simulacra inesse, licet intelligere intuentibus
uuam, gladium, ferras, cucumim, uero & colore & odo-
re similem. Quo minus miremur equorum capita in tā
paruis eminerere cochleis.

accremento cau-
sas genitales acci-
piente. Hinc Ari-
sto. lib. 6. Anim.
cap. 17. inquit,
Profecto omne
genus piscium ce-
leriter adolescit,
& praecipue in pō-
to, quippe cum
ibi incrementum
singulis diebus
plane intelliga-
tur. Fertili igitur
propter accremē-
tum dixit.

De Indici maris beluis.

Caput III.

PLurima autem & maxima in Indico mari animalia,
pe quibus Balenae quaternum iugerum, pristres ducen-
tum cubitorum. Quippe ubi locustae quaterna cubita

uuam & c. sunt in
mari pisces qui
harū rerū simili-
tudinē referunt,
unde & nomen
acceperunt.

R ij im

impleant: Anguilla quoque in Gange amne tricenos pedes. Sed in mari beluae circa solstitia maxime uisuntur. Tunc illic ruunt turbines, tunc imbres, tunc deiectae motum iugis procelle ab imo uertunt maria, pulsatasque ex profundo beluas cum fluctibus uoluunt, & alias tanta Thynnorum multitudine, ut Magni Alexandri classis haud alio modo, quam hostium acie obuia, contrarium agmen aduersa fronte direxerit, aliter sparsis non erat euadere. Non uoce, non sonitu, non ictu, sed fragore terrenatur, nec nisi ruina turbatur. Cadara appellatur rubri maris peninsula ingens, huius obiectu uastus efficitur sinus xij. dierum & noctium remigio enauigatus Ptolomeo regi, quando nullius aurae recipit afflatum. Huius loci quiete praecipua ad immobilem magnitudinem beluae adolescunt. Gedrosi, qui Arbin annem accolunt, Alexandri Magni classium praefecto prodidere, in domibus fores emaxillis beluarum facere, ossibus tecta contiguare, ex quibus multa quadragenum cubitorum longitudinis reperta. Exeunt & pecori similes beluae ibi in terram, pastaeque radices fruticum remeant, & quaedam equorum, asinorum, taurorum capitibus, quae depascuntur sata. capitibus equorum. s. similes.

Physeter, de his Strabo lib. 3. qui bus inquit reflantibus nebulosae cuiusdam columnae uisio longe cernentibus offertur, unde & nomen eius pisci est inditum & πῶ τ' εἶ ποῦ & u, hoc est, a flando.

Quae in quoque oceano maxima. Cap. IIII.
Maximum animal in Indico mari priffes & balena est, in Gallico physeter, ingentis columnae modo se attollens, altioremq; nauium uelis diluuiem quandam eructans. In Gaditano oceano arbor in tantum uastis diuisa ramis, ut ex ea causa fretum nunc intrasse credatur. Apparent & rotae appellatae a similitudine, quater nis distinctae radijs, modiolos earum oculis duobus utrinque claudentibus.

Mod. earum, Modiolus: cum alias ac propriae lignum illud dicatur in rota pers

perforatum, per quod axis utrinque transit, cui & radii rotae infixi ad circumferentiam usque rotae extenduntur, quibus curuatura ipsius rotae fulcitur & innitur, hoc tamen loco modiolos accipere debemus. in rota pisce per translationem, similitudine uidelicet sumpta ab eo modio loqui in rota conspicitur, quos hic Plin. dicit rotarum piscium oculos. duos. utrinque claudere, ut qui nice foraminum in ipsis habeantur, imo speciem ueluti foraminum praebent. Alioqui patescerent & hic, ut in rotis curruum.

De Tritonum, & Nereidum, & Elephantorum, & arietum marinarum figuris.

Caput V.

Tiberio principi nunciauit Olyssiponensem legatio, ob id missa, uisum auditumque in quodam specu canentem Tritonem, qua noscitur forma. Et Nereidum falsa opinio non est, squamis modo hispido corpore, etiam in quo humanam effigiem habent. Namque haec in eodem spectata littore est, cuius morientis etiam ganitum tristem accolae audiuerunt longe. Et diuo Augusto legatus Galliae complures in littore apparere exanimis Nereidas scripsit. Authores habeo in equestri ordine splendentes, uisum ab his in Gaditano oceano marinum hominem, toto corpore absoluta similitudine, ascendere nauigia nocturnis temporibus, statimque degrauari, quas insederit partes, & si diutius permaneat, etiam mergi. Tiberio principi contra Lugdunensis prouinciae litus insularum, trecentas amplius beluas reciprocans destituit oceanus, mirae uarietatis et magnitudinis, nec pauciores in Santonum littore, interque reliquas elephantos & arietes, candore tantum cornibus assimilatis, Nereidas uero multas. Turamnius uero prodidit expulsam beluam in Gaditana littora: cuius inter pinnas duas ultimae caudae cubita xvi. fuissent, dentes eiusdem cxx. maximi dodrantium mensura, minimi semipedum. Beluae cui dicebatur exposita fuisse Andromeda, ossa Romae

Dodran. mensura. i. maxime ex dentibus quisque continebat mensuram dodrantis. i. mensuram pedis, minimus tertia parte pedis eiusdem.

R. iij. ap.

apportata ex oppido Iudææ Ioppæ, ostendit inter reli-
qua miracula ædilitate sua M. Scaurus, longitudine pe-
dum xl. altitudine costarum Indicos elephantos exce-
dente, spinæ crassitudine sesquipedali. .i. crassitu-
dine pedali & dimidia.

De balenis & orcis. Caput VI.

Balenæ & in nostra maria penetrât. In Gaditano o-
ceano non ante brumam conspici eas tradunt, con-
di autem estatis temporibus in quodam sinu placido &
capaci, mire gaudentes ibi parere. Hoc scire orcas, infe-
stam his beluam, & cuius imago nulla representatione
exprimi possit alia, quam carnis immense dentibus tru-
culentæ. Irrumpunt ergo in secreta, ac uirtulos earum et
foetas, uel etiamnum gravidas lancinant morfu, incur-
sûq; ceu Liburnicarum rostris fodiunt. Illæ ad flexum
immobiles, ad repugnandum inertes, & pondere suo os-
neratæ, tunc quidem & utero graues, pariendi ue poenis
inualidæ, solum auxilium nouere in altum profugere,
& se toto defendere oceano. Contra orcæ occurrere la-
borant, seseq; opponere, & incautas angustijs trucidare,
in uada urgere, saxis illidere. Spectantur ea prælia
cei mari ipso sibi irato, nullis in sinu uentis, fluctibus
uero ad anhelitus ictusque, quantos nulli turbines uol-
uant. Orca & in portu Ostiensi uisa est oppugnata à
Claudio principe. Venerat tunc, ex ædificante eo por-
tum, inuitata naufragijs tergorum euectorum e Gallia,
fatiansque se per complures dies, alueum in uado sulca-
uerat, accumulata fluctibus in tantum, ut circûagi nul-
lo modo posset, & dum saginam persequitur, in littus
fluctibus propulsa, eminente dorso multum super aquas
carinæ uice inuersæ. Protendi iussit Cæsar plagas mul-
tiplices inter ora portus, profectusque ipse cum præto-

In sinu, ubi sta-
bulantur Balenæ

ora, hoc est, ostia

tos

rianis cohortibus, populo Romano spectaculum præ-
buit, lanceas congerente milite e nauigijs assultanti-
bus: quorum unum mergi uidimus, reflatu beluæ op-
pletum unda: Ora Balenæ habent in frontibus, ideo-
que summa aqua adnatantes, in sublimè nimbos ef-
flant.

An spirent pisces, dormiantue,
& quibus piscibus branchiæ
non sint, & auditum illis
esse & odoratum.

Caput VII.

Spirant autem confessione omnium, & paucissima a-
lia in mari, quæ internorum uiscerum pulmonem ha-
bent: Quoniam sine eo nullum animal putatur spirare,
nec piscium branchiæ habentes anhelitum redde-
re, ac per uices recipere existimant: quorum hæc opi-
nio est: nec multa alia genera etiam branchijs carentia.
In qua sententia fuisse Aristotelem uideo, & multis per-
suasisse doctrinæ indaginibus. Nec me protinus hu-
ic opinioni eorum accedere haud dissimulo: quoniam
& pulmonum uice alijs possunt alia spirabilia inesse uis-
cera, ita uolente natura, sicut & pro sanguine multis
alijs humor. In aquas quidem penetrare hunc uita-
lem halitum quis miretur: qui etiam reddi ab his
eum cernat: & in terras, tanto quoque spissio-
rem.

Quænam ex marinis spirent, docet Aristoteles de natura animalium lib-
sexto capite duodecimo, ubi ea omnia spirare dicit, quæ fistulam habent, &
recipiunt aerem. Item de partu ani, libro tertio capite sexto, Spirant, inquit,
pedestria omnia, & aquatiliæ nonnulla, ut balena & delphinus &c.

Nec me protinus &c, hoc est, non dissimulo me huic opinioni non accede-
re, imo hanc illorum sententiam plane nego, Non dissimulo ergo, id est, aper-
te ac libere fateor me illorum opinioni & sententiæ non accedere, id est, non
subscribere.

na s

naturæ partem penetrare, argumento animalium, quæ semper defossa uiuunt, cui talpæ. Accedit apud me certæ efficaciam, ut credam omnia in aquis spirare naturæ suæ sorte, primum sæpe adnotata piscium æstiuo tēpo re quædam anhelatio, & alia tranquillo uelut oscitatio. Ipsorum quoque qui sunt in aduersa opinione, de somno piscium confessio. Quis enim sine respiratione somno locus? Præterea bullantium aquarum sufflatio, Lunæque effectum concharum quoque corpora auget sentia: super omnia esse auditum & odoratum piscibus, non erit dubium, ex aeris utrumque materia. Odorem quidem non aliudque infectum aera intelligi posse. Quamobrem de his opinentur, ut cuique libitum erit. Branchiæ non sunt Balenis, nec delphinis. Hæc duo genera fistulis spirant, quæ ad pulmonem pertinent. Balenis à fronte, delphinis à dorso. Et uituli marini (quos uocant phocas) spirant & dormiunt in terra: Item testudines, de quibus mox plura.

De delphinis. Cap. VIII.

Velocissimum omnium animalium non solum marinorum delphinus, sed ocyor uolucres, acrior telo, ac nisi multum infra rostrum os illi foret medio penè in uentre, nullus piscium celeritatem eius euaderet. Sed affert moram prudentia naturæ, quia nisi resupini atque conuersi non corripiunt, quæ causâ præcipue uelocitatem eorum offendit. Nam cum fame concitati, fugientem in uada ima persecuti piscem, diutius spiritum continere, ut arcu emissi ad respirandum emicant, tantaque uix exiliunt, ut plerumque uela nauium transuolent uento euntem. Agunt uere coniugia, pariunt catulos decimo mense, æstiuo tempore. Interdum & binos nutriunt uberibus, sicut Balena, atque etiam gestant foetus in infantia infir-

mos

mos: Quinetiâ adultos diu comitantur, magna erga partum charitate. Adolescunt celeriter. Decem annis putantur ad summam magnitudinem peruenire: uiuunt etiam tricenis, quod cognitum præscissa cauda in experimentum. Abduntur tricenis diebus circa canis ortum, occultanturque incognito modo: Quod eo magis mirum est, si spirare in aquis nequeunt. Solent in terram erumpere incerta de causâ, & statim tellure tacta moriuntur, multoque ocuis fistula obturata. Lingua est his contraturam aquatiliū mobilis, breuis atque lata, haud differens suillæ. Pro uoce gemitus humano similis, dorsum repandum, rostrum simum. Quæ de causâ nomen Simonis omnes miro modo agnoscunt, maluntque ita appellari. Delphinus non tantum hominis amicum animal, uerum & Musica arte mulcetur symphoniam cantu, & præcipue hydraulici sono. Hominem non expauescit ut alienum, obuiam nauigij uenit, alludit exultans, certat etiam, & (quis plena) præterit uela. Diuo autem Augusto principe Lucrinum lacum inuectus, pauperis cuiusdam puerum ex Baiano Puteolos in ludum literarium itantem, cum meridiano immorans appellatum eum Simonis nomine, sæpius fragmentis panis, quem ob id ferebat, allexisset, miro amore dilexit. Pigeret referre, nires Mœcenatis & Flauiani, et Flauij Alrij, multorumque esset literis mandata. Quocumque diei tempore in clamat, us a puero, quis occultus atque abditus, ex imo aduolabat, passusque manu præbebat ascensuro dorsum, pinne aculeos uelut uagina condens, receptumque Puteolos per magnum æquor in ludum ferebat. Simili modo reuens pluribus annis, donec morbo extincto puero, subinde ad consuetum locum uentitans, tristis & moerenti similis, ipse quoque (quod nemo dubitaret) desiderio ex

Spira

Arist. dicit lib. 4. de nat. an. cap. x omnia animalia sopore grauari & dormire.

corripiunt. s. piscis alios.

Nam maxima ex parte singulos edunt Arist. li. 6. cap. 12.

Hydr. sono. Hic sonus est uelut murmur quod per canales elicitur, unde & hydraulica instrumenta uocantur, organa musica, quæ per aquam sonantes excitant uoces, uocabulo ipso composito ab ὑδωρ quod aquam, & δελφίν quod tibiam significat.

Est & hyppō regi-
us, de quo Plin. li-
5. cap. 3, Diarrhy-
tus autem dicitur
est hippo propter
aquare irrigua
oppida Lybiae.
Iniuria primorū
compulerunt in
necem delphini
Hip, uenientes ad
aduisendum

Raf-oppidum in
Rhodo insula

Oppidū Etoliae

De Arione Hero-
dotus libro 1, hi-
storiarum, Gel, li-
16, cap. 19

pirauit. Alius inter hos annos in Africo littore Hippo-
nis Diarrhyti simili modo ex hominū manibus uescēs,
ferensq; se tractandū, & alludēs natātibus, impositosq;
portans, unguēto perunctus a Flauiano pconfulē Afrī-
cā, & sopitus (ut apparuit) odoris nouitate, fluctuatū
q; similis exanimi, caruit hominū cōuēratione, ut iniu-
ria fugatus per aliq̄t menses, mox reuersus in eodē mira-
culo fuit. Iniurię potestati inhospitales ad uisendū ueni-
entiū, Hipponenses in necē eius cōpulerunt. Ante hec si-
milia de puero in Iasso urbe memorant, cuius amore spe-
ctatus lōgo tēpore, dum abeuntē in litus auide sequit̄,
in harenā inuectus expirauit. Puerū Alexander Mag-
nus Babylone Neptunī sacerdotio p̄fecit, amorē illū
numinis propitij fuisse interpretatus. In eadē urbe Iasso E-
gesidemus scribit & aliū puerū Hermiā nomine, similis
maria perequitantē, cū repētina pcellae fluctibus exani-
matus esset, relatū, delphinūq; causam leti fatentē, nō re-
uersum in maria, atq; in sicco expirasse. Hoc idē & Nau-
pacti accidisse Theophrastus tradit. Nec modus exem-
plorū. Eadē Amphilochoj & Tarētini de pueris delphi-
nis q; narrant. Quae faciunt, ut credat̄ Arionē quoq; ci-
tharcedicā artis interficere nauitis in mari parātibus, ad
intercipiendos eius questus eblanditum, ut prius cane-
ret cithara, congregatis cantu delphinis, cum se iecisset
in mare, exceptū ab uno, Tænarū in litus prouectū. Est
prouinciāe Narbonēsis, & in Nemausiensi agro stagnū,
Laterna appellatū, ubi cū homines delphini societate pi-
scant, innumera uis mugilū stato tēpore angustis fauci-
bus in mare erūpit, obseruata æstus recipitatione. Qua
de causa p̄tendi nō queūt retia, quae molē ponderis ullo
mō tolerant, etiam si nō solertia insidietur tēpore. Simili
ratione in altū p̄tinus tendūt, quod uicino gurgite effici-
tur,

tur, locūq; solū pandendis retibus habilē, effugere festi-
nant, quod ibi animaduertē repiscantes. Concurrunt autē
multitudo tēporis gnara, & magis etiam uoluptatis hu-
ius auida, totusq; populus e littore, quanto pōt clamore
cōcier Simonē ad spectaculi euentū. Celeriter delphini
exaudiūt desyderia, aquilonū flatu uocē psequente, au-
stro uero tardius ex aduerso referēte. Sed tūc quoq; imp-
uiso in auxiliū aduolant. Propere apparet acies, quae p-
tinus disponit in loco, ubi cōiecta est pugna. Opponūt
se se ex alto, trepidosq; in uada urgēt. Tūc piscatores cir-
cūdant retia, furcisq; subleuāt. At mugilū nihilominus
uelocitas transilit. At illos excipiūt delphini, & occidit̄
se ad p̄sens cōtenti, cibos in uictoriam differūt. Opere
p̄liū feruet, includiq; retibus se fortiss. urgētes gaudēt
Atq; ne idipsum fugam hostiū stimulet, inter nauigia &
retia natantes uel homines ita fessim elabunt, ut exitus nō
appareat. Saltu, qd̄ est alīas blandiss. his, nullus conatur
euadere, nī submitantur sibi retia. Egressi protinus an-
te uallū p̄liantur. Ita pacta captura, q̄s interemere, diri-
piūt. Sed enixioris operae q̄ unius diei p̄miū, ut cōscij,
operiuntur in posterū, nec piscibus tantū, sed interiectu
panis ac uino faciuntur. Quae de eodē genere piscandi in
Iassio sinu cōsul Mutianus tradit, hoc differunt, q̄ ultro
neq; in clamarī p̄sto sint, p̄tesq; e manibus excipiant,
& suum quēq; cubantes cū delphinis socium habeant, q̄
uis noctu & ad faces. Ipsi quoq; inter se est publica soci-
etas. Capto à rege Cariae, alligatoq; in portu delphino,
ingens reliquorum conuenit multitudo, moestitia qua-
dam (quae posset intelligi) miserationem petens, donec
dimitti rex eū iussit. Quin & paruos semp aliquis gran-
dior comitatur ut, custos. Conspicūq; sunt iam defun-
cti importantes, ne laceretur a beluis.

De Turfionibus aquatilibus Cap. IX.

Delphinorum similitudinem habent, qui uocantur Turfiones. Distant & tristitia quidem aspectus. Abest enim illa lasciuia, maxime tamen rostris canicularum maleficientia assimilati. Tristi, hoc est, tristi colore, habitu & gestu ipso. Trifiones & tirsiones legitur apud Aristotelem lib. sexto capite duodecimo.

De Testudinibus quomodo capiuntur. Cap. X.

Testudines tantæ magnitudinis. Indicum mare emit tit, ut singularum superficies habitabiles casas integant, atq; inter insulas rubri præcipue maris his nauigēt cymbis. Capiuntur multis quidem modis, sed maxime euectæ in summa pelagi antemeridiano tepore blandito, eminente toto dorso per tranquilla fluitantes: quæ uoluptas libere spirandi, in tantum fallit oblitus sui, ut solis uapore siccato cortice, non queant mergi, inuitæq; fluitent, opportuna uenantium prædæ. Ferunt & pastū egressas noctu, auideq; saturatas lassari: atq; ut remearint matutino, summa in aqua obdormiscere, id p̄di stertentium sonitu, tumq; leuiter capi. Adnatate n̄m singulis ternos, à duobus in dorsum uerti, à tertio laqueum inijci supinæ, atq; ita ad terram à pluribus trahi. In Phœnio mari haud ulla difficultate capiuntur, ultroq; ueniunt stato tempore anni in annem Eleutherū effusa multitudinē. Dentes non sunt testudini, sed rostri margines acuti, superna parte inferiorem claudente pyxidum modo. In mari uiuunt conchylis, tanta oris duritia, ut lapides comminuant. In terram egressæ in herbis pariunt oua, autum ouis similia, ad centena numero. Ea q; defossa extra aquas, & cooperta terra, ac pauca pectore & complanata, incubant noctibus. Educant fœtus annuo spatio. Quidam oculis spectando quoque oua foueri ab ijs pu-

Cymbis, nauigis ex illarum testis fabricatis.

Inuisa, quia in mergi nequeant.

putant. Fœminam coitum fugere, donec mas festucam aliquam imponat aduersæ. Troglodytæ cornigeras habent, ut in lyra, annexis cornibus latis, sed mobilibus, q̄rū in natando remigio se adiuuant. Celetū genus id uocatur eximia testudinis, sed raræ. Namq; quasi scopuli præacuti Chelonophagos terrent. Troglodytæ autem ad quos adnatant, ut sacras adorant. Sunt & terrestres, quæ ob id in operibus chersinæ uocantur, in Aphricæ defertis, qua parte maxime sitiētib; harenis squalentrosido (ut creditur) humore uiuentes. Nec ibi aliud animal prouenit.

Quis primus testudines secare instituit. Cap. XI.

Testudinum putamina secare in laminas, lectosque & repositoria ijs uestire Carbilius Pollio instituit, prodigi & sagacis ad luxuriæ instrumenta ingenij.

Tegmenta aquatiliū. Cap. XII.

Aquatiliū tegmenta plura sunt. Alia corio et pilis ateguntur, ut uituli, hippopotami. Alia corio tantum ut delphini: cortice, ut testudines: silicum duricia, ut ostrea & conchæ: crustis, ut locustæ: crustis & spinis, ut echini: squamis, ut piscis: aspera cute, ut squatina, qua lignum & ebor poliuntur: molli, ut murenæ, alia nulla, ut polypus.

De uitulo marino. Cap. XIII.

Quæ pilo uestiuntur, animal pariunt, ut pristis, balæna, uitulus. Hic parit in terra pecudum more: secundo partus reddit initu. Canum modo coharet, & parit nunquam geminis plures, educat mammis fœtum. Non ante xij. diem deducit in mare, ex eo subinde assuefaciens. Interficiuntur difficulter nisi capite eliso. Ipsi in somno mugitus, unde nomen uituli accipiunt. Tenent disciplinam, uoceq; pariter & uisu populū salutant, in con-

S iij dito

Lyra & piscis & instrumentū musicum. Arist. lib. 4. capite nono. Chelenop. i. eos, qui testudinibus uestuntur, a χελων quod testudo, & αράχνη quod comedere significat nomine composito.

Apud Ari. li. 6. legitur, hic animal & concepit statim intra se, & parit. Secundas quoque emittit, & lac reddit etc.

dito fremitu, nomine uocari respondent. Nullū animal grauiore somno premitur. Pinnis quibus in mari utuntur, humi quoque uice pedum serpunt. Pelles eorum etiam detractas corpori, sensum æquorū retinere tradunt, sepeque æstu maris recedente inhorrescere: præterea dextre pinguium soporiferam inesse, sonosque allucere subdit. Depiscibus pilo carentibus, & quomodo (tam capiti, pariant, & quot eorum genera. Cap. XIII.

Pilo carentium duo omnino animal pariant, delphinus & uipera. Piscium species sunt septuaginta quatuor: præter crustis inuenta, quæ sunt tringinta. De singulis alias dicemus. Nunc enim naturæ tractantur insignium. alias dicemus, lib. xxxij. cap. ult.

De nominibus & naturis multorum piscium. Cap. XV.

Præcipua magnitudine Thygni. Inuenimus talenta xv. pendisse. Eiusdem caudæ latitudinem duo cubita & palmū. Sunt & in quibusdam annis haud minores, silurus in Nilo, esos in Rheno, attilus in Pado, in ertia pinguescens, ad mille aliquando libras, catenato captus hamo, nec nisi bouum iugis extractus: Atqui hunc minimus appellatus clupea, uenâ quandam eius in faucibus mira cupidine appetens, mor su exanimat. Silurus grassatur ubicumque est, omne animal appetens, equos in natantes sæpe demergens, præcipue in Meno Germaniæ aemne, propter Lisboū, & in Danubio. Mari extrahitur porcullo marino simillimus. Et in Borysthene memoratur præcipua magnitudo, nullis ossibus spinisue interstitis, carne prædulci. In Gange Indiæ platanistas uocant, rostro delphini et cauda, magnitudine autem xv. cubit. In eodem esse Statius Sebosus haud modico miraculo affert, uermes branchijs binis, lx. cubit., cœruleos, quæ nomē a facie traxerunt. His tantas esse uires, ut elephantos ad potū uenientes mordicus apprehensa manu eorum abstrahant. Thygni mares sub uentre non habent pinnam. Intranse magno ma-

Silurus sturio dicitur. Esos uel esox autē est lax. apud germanos. Clupeas uero Romanum uulgus luttas appellat. Gallia & Germania alosas, harū magna copia in Rheno per Aprilē & Maiū capitur, estque saporis non contemnēdi, quæ amittere dicunt ad primū tonitruum sonitum.

ripotum uerno tpe gregatim, nec alibi foeticant, Cordilla appellatur prius, quæ foetas redeuntes in mare autumnō comitatur. Limosæ uero à luto pelamides incipiunt uocari, & cum annuum excessere tempus, thynni. Hi membra tum cæsi, ceruice & abdomine commendantur, atque clidio, recēti dumtaxat, & tum quoque graui ructu, cetera parte plenis pulpamentis sale asseruantur. Melandrya uocatur, cæsis quernis assulis simillima. Viliissima ex his, quæ caudæ proxima, quia pingui caret. Probatissima ea, quæ faucibus: at in alio pisce, circa caudam exercitatis. Pelamides in apolectos particulatimque cōsecræ, in gna cybiorū dispartiant. Piscium genus omne præcipua celeritate adolescit maxime in Poto. Causa, multitudo anniū dulces inferturium aq̄s. Amiam uocant, cuius incrementum singulis diebus intelligit. Cum thynnīs hæc & pelamides in Pontum ad dulciora pabula intrant gregatim cum suis quoque ducibus, & primi omnium scōbri, quibus & in aq̄s sulphureus color, extra quæ ceteris. Hispaniæ cetarias his replēt, thynnīs non comēantibus. Sed in Pōtum nulla intrat bestia piscibus malefica, propter uitulos & puos delphinos. Thygni dextra ripa intrat, exeunt leua. Id accidere existimatur, quia dextro oculo plus cernunt, utroque hebetate natura. Est in Euripo Thraciæ Bosphori, quæ Propōtis Euxino iungitur, in ipsis europam asiaticumque sepantis freti angustijs, saxum miri candoris, a uado ad summa pluces iuxta Chalcedonē in latere Asiæ. Huius aspectu repēte territi, semper ad summum Byzantiū, pro montorium ex ea causa appellatum auricornu, præcipiti petunt agmine. Itaque omnis captura Byzantiū est, magna Chalcedōis penuria. m. paf. in eadem interfluentis Euripi. Opperiunt autē aq̄lonis flatum, ut secundo fluctu exeant e ponto, nec nisi intrantes pontum, Byzantiū capiunt. Bruma non uaganē; ubicumque deprehensi usque ad æquinoctium, ibi hybernant. Idē sæpe nauis gratia uelis euntia comitantes, mira quædam dulcedine præ ali-

Clidio. i. ingulo recenti non salio

Apolectus maxima ex pelamides. Plin. 32. cap. ult. Cybio uero est concisa pelamides.

In manu scripto exemplari legitur. m. paf. alias d. c.

quothorarum spacia, & passuum milia à gubernaculis non separantur, ne tridente quidem in eos sapius iacto territi. Quidam eos, qui hoc è Thynnus faciunt, pompilos uocant. Multi in Propontide gessuant. Pontum non intrant. Item soleæ cum rhombi intrent: nec sepia est, cū Ioligo reperiatur. Saxatiliū, turdus & merula defunt, sicut conchylia, cum ostrea abundant. Omnia autem hybernant in Aegæo. Intransiunt pontū soli non remeant Trichia. Græcis enim in plerisque nominibus uti par est, quādo alijs atq; alijs eisdem diuersi appellauere tractus. Sed hi soli Istrum annum subeunt, ex eo subterraneis eius uenis in Adriaticum mare defluunt: itaq; & illuc descendentes nec unquam subeūtes è mari uisuntur. Thynnorum captura est à Vergiliarum exortu ad Arcturi occasum. Reliquo tempore hibernolant in gurgitibus imis, nisi tepore reliquo euocati, aut plenilunij pinguescunt & intantum, ut dehiscant. Vita longissima his biennij. Animal est paruum, scorpionis effigie, aranei magnitudine. Hoc se & thynno & ei (qui gladius uocatur) crebro delphini magnitudinē excedenti, sub pinna affigit aculeo, tantoq; infestat dolore, ut in naues saepenumero exiliant. Quod & alias faciunt aliorū uim timentes. Mugiles maxime tam præcipue uelocitatis, ut transversa nauigia interim superiacent.

De augurijs & diuersitate piscium. Cap. XVI.

Sunt & piscibus præscita in hac parte auguria. Siculo bello ambulante in littore Augusto, piscis è mari ad pedes eius exiit, quo argumento uates respondere. Neptunum patrem adoptantem eum sibi, Sexto Pompeio repudiato (Tanta erat navalis rei gloria) sub pedibus Cæsaris futuros, qui maria tempore illo tenerent. Piscium foemina maioresq; mares. In quodam genere omni-

no

no non sunt mares, sicut in erythinis & chromibus. Omnes enim ouis grauidæ capiuntur. Vagantur gregatim serè cuiusq; generis squamosi. Capiuntur ante solis ortum, tum maxime pisciū fallitur uisus. Noctibus quidem illustribus æqueq; die cernunt. Aiunt & si iteretur gurges, interesse capture, itaq; plures secundo tractu trahi q; primo, gustu olei maxime. Dein modicis imbris gaudet, alunturq;. Quippe & harundines, quauis in palude prognata, non tamen sine imbre adolescunt, & alias ubicumq;. Pisces in eadem aqua assidui (nisi appluat) exanimantur. Prægelidam hyemem omnes sentiunt, sed maxime, qui lapidē habere in capite existimantur, ut lupi, coracini, sciæna, pagri. Cum asperæ hyemes fuere, multi cæci capiuntur. Itaq; his mensibus iacent in speluncis cõditi, sicut in terrestrium genere retulimus. Maxime hippurus & coracinus hyeme non capi, præter q; æstatis diebus paucis, & isdem semper. Item murena & orphus, conger, perca, & saxatiles omnes. Terra quidem, hoc est, uado maris excauato cõdi per hyemes torpedinem, psittam, soleamq; tradunt. Quidam rursus æstus impatientia, medijs feruoribus sexagenis diebus latent, ut glaucus, aselli, aurata. Fluuiatiliū silurus caniculæ exortu syderatur, & alias fulgure sopitur. Hoc & in mari accidere cyprino putat. Et alioqui totum mare sentit exortum eius syderis, quod maxime in Bosphoro apparet. Algæ enim & pisces superferuntur, ab imo uersa omnia.

De Mugili & alijs piscibus, & q; non isdem ubiq; placeant. Cap. XVII.

Mugilum natura ridetur, in metu capite abscondito, totos se occultari credentium. Isdem tamen tanta salacitas, ut in Phœnice & Narbonensi prouincia coi-

Tus

Soleæ, æstuant. saxat. quæ inter saxa stabulantur

Vergil. exor. qui fit tempore ueris, occas. arcturi in autumno.

Pom. hic fuit filius Pompei Magni

syder. sydere illo affligitur, i. morbo corripitur qui syderatio dicitur syderatur ergo, i. morbo torpescit, hoc malum & arboribus non minus quam accidit.

tus tempore, euiuarijs marem linea lōginqua per os ad brāchias religata, emissum in mare, eademq; linea retractum foeminae sequatur ad littus, rursusq; foeminam maris partus tempore. Apud antiquos piscium nobilissimus habitus accipenser, unus omnium, squamis ad os & fis, contra aquam nando meat, nullo nunc in honore est, quod quidem miror, cum sistrarus inuentu. Quidam eū elopen uocant. Postea praecipuam auctoritatem fuisse lupo & asellis Cornelius Nepos & Laberius poeta mirorum tradidere. Luporum laudatissimi, qui appellantur lanati a candore mollitiaq; carnis. Asellorum duo genera, callariae minores & bacchi, qui nō nisi in alto capiuntur, ideoq; praelati prioribus. At in lupis, in amne capti praefertuntur. Nūc scaro datur principatus, qui solus piscium dicitur ruminare, herbisq; uesci, non aliis piscibus, mari Carpathio maxime frequens. Promontorium Troadis Lecton sponte nunq; transit. Inde aduectos Tiberio Claudio principe Optatus Elipertius praefectus classis, inter Ostiensem & Campaniae oram sparfos disseminauit. Quinquennio ferē cura est adhibita, ut capti redderentur mari. Postea frequentes inueniuntur Italiae in littore, non ante ibi capti. Admouitq; sibi gula saporis piscibus satis, & nouum incolam mari dedit, ne quis peregrinas aues Romae parere miretur. Proxima est ijs mēsa generis duntaxat mustelarum, quas (mirum dictu) inter alpes lacus Rhetiae Bigrantinus aemulas marinis generat. Ex reliqua nobilitate & gratia maxima est, & copia nullis, sicut magnitudo modica, binasq; libras ponderis raro admodum exuperant, nec in uiuarijs piscinisq; crescunt. Septentrionalis tantum hos, & proxima occidentis parte gignit oceanus. Caetera eorū genera plura. Nam & alga uescuntur, et ostreis, & limo, et aliorum

aemulas, i. similes

pi

piscium carne. Barba gemina insigniuntur inferiori labro. Lutarium ex ijs uilissimi generis appellant. Hunc semper comitatur sargus nomine, alius piscis, & cenū fodiente eo, excitatum deuorat pabulum. Nec littoralibus gratia. Laudatissimi conchylum sapiunt. Nomen ijs Fenestella a colore mulleorum calciamentorum datum putat. Pariunt ter anno. His certe toties foetura apparet. Mullum expirantem uersicolori quadam & numerosa uarietate spectari, proceres gule narrant, rubentium squamarū multiplici mutatione palescētem, utiq; si uitro spectetur inclusus. M. Apitius ad omnem luxū ingenio mirus in sociorum garo (nam ea quoq; res cognomen inuenit) necari eos praecellens putauit, atq; eiecore eorum a lecē excogitare prouocauit. Id enim est facilius dixisse, q; quis uicerit. Asinius celerē cōsularibus, hoc pisce prodigus Claudio principe, unū mercatus octo milibus nummum: quae reputatio aufert transuersum animum ad contemplationem eorum, qui in cōquectione luxus cocos emi singulos pluris q; equos quiritabant. At nunc cocitriumphorum praetij paratur, & eorum pisces. Nullusq; prope iam mortalis estimatur pluris, q; qui peritissime censum domini mergit.

De mullo, salpa & salomone, & qui pisces branchias habeant. Caput XVIII.

MVIII⁷⁰. libr. in mari rubro captū Lic. Mutianus p didit. Quāti mercatura eū luxuria, suburbanis littoribus inuentū: Et haec natura, ut alij alibi pisces principatū obtineant: coracinus in Aegypto, zeus, idē faber appellat, Gadibus, circa Ebusum, salpa, obscenus alibi, & q; nuscq; proqui possit nisi ferula uerberatus. In Agrania salmo fluuiatilis marinis omnibus pfertur. Piscium alij brāchias multiplices habent, alij simplices, alij duplices. Iis aquā acceptam ore remittūt. Senectutis indicium squa (T ij

Mullei, calcei olim fuerunt regū Albanorum, ac deinde patriciorum, a mullando, i. luendo dicti.

Garum uel garnu liquamē est quod ex piscibus plerūque fit, nonnūquam ex carnibus ut Dios. id conficere docet, caret latino nomine, sed Auson. dixit illud, sociorum liquorem. Et alex est genus liquaminis, a ueteribus quoque pro pisce usurpatum. Quiritare est frequenter queri & ex postulare, a crebra quiritium appellatione.

marum duricia, quæ non sunt omnibus similes. Duo lacus Italiae in radicibus alpium, Larius & Verbanus appellatur, in quibus pisces omnibus annis Vergiliarum ortu existunt squamis conspicui, crebris atq; præacutis, clauorum caligarium effigie, nec amplius, quam circa eum mensem uiuuntur. clau. caligar. hoc est, clauorum, quibus calcei subfiguntur. Est enim caliga calciamenti militaris genus, unde & C. Caligula dictus est, q̄ in exercitu natus esset. Hinc de eo Ausonius: Caius, cognomen caligæ cui castra dederunt.

De Exocæto. Caput XIX.

Miratur Arcadia suum exocætũ, appellatum ab eo, q̄ in siccum somni causa exeat. Circa Clitoriũ uocalis hic traditur, & sine branchijs. Idem aliquibus adonis dictus. Exeunt in terram & qui marini mures appellantur, & polypi & murenæ. Quin & in Indiae fluminibus certum genus piscium, ac deinde resilit, nam stagna & amnes transeunt. Plærisc̄ & euidentis ratio est, ut tuto foetus ædant, quia nõ sint ibi qui deuorēt foetus, fluctusq; minus seuiant. Has intelligi ab his causas, seruariq; temporũ uices magis miretur, si quis reputet quoto cui q̄ hominum nosci, uberrimam esse capturam sole transeunte piscium signum. quoto, hoc est, q̄ paucissimis.

Digestio piscium in figuras corporum. Cap. XX.

Marinorum alij sunt plani, ut Rumbi, soleæ ac passeres, qui a rumbis situ tantum corporum differunt. Dexter resupinatus est illis, passerilæuus. Alij longi, ut murena, conger. Ideo pēnarum quoq; fiunt discrimina, quæ pedum uice datæ sunt piscibus. Nullis supra gnas, quibusdam binæ, quibusdam trinæ, aliquibus nullæ. In Fucino tantum lacu piscis est, qui octonis pennis natat. Binæ omnino longis, ut lumbricis & anguillis & con-

gris

gris. Nullæ, ut murenis, quibus nec branchiæ. Hæc omnia flexuoso corporum impulsu ita mari utuntur, ut serpentes terra, in sicco quoq; repunt, ideo etiam uiuaciora talia. Et è planis aliqua non habent pennas, ut pastinacæ, ipsa enim latitudine natant: & quæ mollia appellantur, ut polypi, quoniam pedes uicē pēnarum illis præstant.

De Anguillis. Caput XXI.

Anguillæ octonis uiuunt annis. Durant et sine aqua senis diebus aquilone spirante, austro paucioribus. At hyemem eadem in exigua aqua non tolerant, nec in turbida: ideoq; circa Vergilias maxime capiuntur, fluctibus tum præcipue turbidis. Pascuntur noctibus. Exanimes piscium solæ non fluitant.

Tempore uerno oriuntur Vergiliæ

De lacu Benaco. Caput XXII.

Lacus est Italiae Benacus, in Veronensi agro Mintiũ lannem transmittens, ad cuius emerfus annuo tēpore, Octobri feremēse, autumnali sydere, ut palam est, hyemato lacu, fluctibus glomeratæ uoluuntur, in tantum mirabili magnitudine, ut in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis, singulorum milium globi reperiantur.

hyemato. i. fluctibus uexato

De Murena. Caput XXIII.

MVrena quocumq; tēpore parit, cum cæteri pisces litato pariant. Oua eius citissime crescunt in sicco litore, elapsas uulgas coitu serpentium impleri putat. Aristoteles myrinum uocat marem qui generat. Discrimen esse, q̄ murena uaria & infirma sit, myrinus unicolor & robustus, dentesq; extra os habeat. In Gallia septentrionali murenis omnibus dextera in maxilla septem maculæ, ad formam septentrionis, aureo colore fulgent, duntaxat uiuentibus, pariterq; cum anima extinguuntur. Inuenit in hoc animali documēta seuitiæ Ves-

T iij di

vedius Pol. sagi-
nabat murenas
humano sangui-
ne.

dius Pollio eques Rom. ex amicis diui Augusti, uiua-
rijs earū immergens damnata mancipia, non tanq̄ ad fe-
ris terrarum nō sufficientibus, sed quia in alio genere to-
tum pariter hominē distrahi spectare nō poterat. Ferūt
aceti gustu præcipue eas in rabiē agi. Tenuissimū his ter-
gus: cōtra anguillis crassius, eoq̄ uerberari solitos tra-
dit Verrius prætextatos, & ob id multam ijs dicit nō in-
stitutam. De planis piscibus. Caput XXIII.

Planorum pisciū alterū est genus, quod pro spina car-
tilaginē habet, ut raia, pastinaca, squatina, torpedo,
& quos bouis, lamia, aquila, rana nominibus Græcia
appellat. Quo in numero sunt squali quoq̄, quibus nō pla-
ni. Hæc græce in uniuersum selache appellauit Aristotē-
les primus. Hoc nomine eis imposito, nos distinguere
nō possumus, ni cartilaginea appellare libeat. Omnia au-
tē carnosiora sunt talia, et supina uescuntur, ut in delphi-
nis diximus. Et cum cæteri pisces oua pariant, hoc gen-
solum, ut ea quæ cete appellant, animal parit, excepta
quam ranam appellant.

Græci uocant cō-
muni nomine pi-
sces magnos cete

De Echeneide. Caput. XXV.

Echeneis latinis
remora dicitur.

Est paruus admodū piscis assuetus petris, echeneis ap-
pellatus: hoc carinis adhærente, naues tardius ire cre-
dunt, inde nomine imposito: quam ob causam amato-
rijs q̄q̄ uenefitijs infamis est, & iudiciorū ac litū mora:
quæ crimina una laude pensat fluxus grauidarū utero si-
stens, partusq̄ cōtinens ac puerperiū: in cibos tñ nō ad-
mittit. Pedes eū habere arbitratur Arist. ita posita pēna-
rum similitudine. Mutianus muricē esse latiorē purpu-
ra, neq̄ aspero, neq̄ rotūdo ore, neq̄ in angulos prodeū-
te rostro, sed simplice, cōcha utroq̄ latere sese colligen-
te: quibus inharētibus plenam uentis stetisse nauē, por-
tantē nuncios à Períandro, ut castrarentur nobiles pue-
ri,

ri, conchasq̄ quæ id prestiterunt, apud Gnidiōrū Vene-
iæ colit. Trebius Niger sesquipedalē esse, & crassitudine
quinq̄ digitorū, naues morari. Præterea hanc esse uim
eius asseruati in sale, ut aurū quod deciderit in altissimos
puteos, ad motus extrahat.

De uarietate naturæ piscium. Caput XXVI.

Muntant pisces colorē, Candidæ hyeme menæ, & fi-
unt æstate nigriores. Mutat & phycis, reliquo tpe
candida, uere uaria. Eadē piscium sola nidificat ex alga,
atq̄ in nido parit. Volat hirundo, sanē perq̄ similis uo-
lucris hirundini.

De miluo pisce & dracone marino. Cap. XXVII.

Item miluus subit in summa maria, piscis ex argumen-
to appellatus lucerna, linguaq̄ ignea pos exerta, tran-
quillis noctibus relucet. Attollit cornua e mari sesqui-
pedalia ferē, cornuta, quæ ab his nomen traxit. Rursum
draco marinus captus, atq̄ immissus in harenam, cauer-
nam sibi mira celeritate excauat.

De piscibus sanguine carentibus. Cap. XXVIII.

Pisciū qdam sanguine carēt, de quibus dicemus. Sūt autē
triagña, in p̄mis q̄ mollia appellant, deinde cōtectā
crustis tenuibus, postreō testis inclusa duris. Mollia sūt
Iolligo, sepiā, polypus, & cetera eius generis. His caput
inter pedes, & in uentre, pediculi octonis omnibus. Sepi-
piæ & Iolligini pedes duo. Ex ijs lōgissimi & asperi, qui
bus ad ora admouēt cibos, & in fluctibus se uelut anco-
ris stabiliunt, cæteri cirri quibus uenantur.

Pennæ pedum ui-
ce piscibus datæ
sunt.

De Iolligine, et sepijs, et polypis, & nautilis. Ca. XXIX

Loligo etiam uolitat, extra aquā se efferēs, quod & pe-
lucunculi faciunt, sagittæ mō. Sepiarū generis mares
uarij & nigriores, constantiaq̄ maioris. Percussæ tridē-
te foeminae, auxiliantur, at foemina icto mare, fugit.

Am

Ambo autem ubi sensere se apprehendi, effuso atramento, quod pro sanguine his est, infusata aqua absconduntur. Polyporum multa genera: Terreni maiores quam pelagici, & omnes brachijs ut pedibus ac manibus utuntur, cauda uero quæ est bisulca & acuta, in coitu. Est Polypis in dorso fistula, quæ transmittunt mare, eam modo in dexteram partem, modo in sinistram transferunt. Natant obliqui in caput, quod prædurum est, suffocatione uiuentibus. Cæterum per brachia, uelut acetabulis dispersis, eo hausto quodammodo, cui adhærescunt, tenent supinè, ut auelli non queant. Vada non apprehendunt, & grandibus minor tenacitas. Soli mollium in siccum exeunt duntaxat asperum, leuitatem odere. Vescuntur conchyliorum carne, quorum conchas complexu crinium frangunt; itaque præiacentibus testis cubile eorum deprehenditur. Et cum alioquin brutum habeatur animal, ut quod ad manum hominis adnatat, in re quodammodo familiarari callet. Omnia in domum comportat, dein putamina rosa carne egerit, adnatantes pisciculos ad ea uenatur. Colorem mutat ad similitudinem loci, et maxime in metu. Ipsum brachia sua rodere falsa opinio est. Id enim à cõgris euenit ei; sed renasci sicut colotis & lacertis caudam, haud falsum. Inter præcipua autem miracula est, qui uocatur nauilos, ab alijs pōpilos. Supinus in summa æquorum peruenit, ita se paulatim subrigens, ut emissã omni per fistulam aqua, uelut exoneratus sentina, facile nauiget. Postea duo prima brachia retorquens, membranam inter illa miræ tenuitatis extēdit. Quæ uersificante in auras, cæteris subremigans brachijs, media cauda (ut gubernaculo) se regit. Ita uadit alto, Liburnicarum gaudens imagine, & si quid pauoris interueniat, hausta se mergens aqua.

De

De ozena, nauplio, & locustis. Cap. XXX.

Polyporum generis ozena, dicta à graui capitis odore, ob hoc maxime murenis eam consecretantibus. Polypis binis mensibus conduntur. Ultra bimatum non uiuunt. Pereunt autem tabe semper, fœminæ celerius, & ferè à partu. Non sunt prætereunda, & L. Lucullo Proconsul. Bætica comperta de polypis, quæ Trebius Niger e comitibus eius prodidit, auidissimos esse concharum. Illas ad tactum comprimi, præcidentes brachia eorum, ultroque ascam prædante capere. Carent cõchæ uisu, omni que sensu alio, quam cibi & periculi. Insidiantur ergo polypis apertis, impositoque lapillo extra corpus, ne palpatu eijciatur, ita securi grassantur, extrahunt uelue carnes. Illæ se contrahunt, sed frustra discuneatæ. Tanta solertia animalium hebetissimis quoque est. Præterea negat ullum esse atrocius animal ad conficiendum hominem in aqua. Luctatur enim complexu, & sorbet acetabulis, ac numeroso suctu detrahit eum. In naufragos urinantes uel im-

suctu. s. aquæ.

petum capit, sed si inuertatur, elanguescit uis. Exporritis enim se resupinati, mire omnibus marinis expetentibus odorem quoque eorum, qua de causa & nassis illinuntur. Cætera, quæ idē retulit, monstro propiora possunt uideri. Carteiæ in cetarijs assuetus quidam polypus exire e mari in lacus eorum apertos, atque ibi salsamenra populari, conuertit in se custodum indignationem, assiduitate furti immodici. Sepes erant his obiectæ, sed has transcendebat per arborem, nec deprehendi potuit nisi canis sagacitate. Hi redeuntem circumuasere noctu, cõciti que custodes expauere nouitatem. Primum omnium magnitudo inaudita erat, deinde color muria oblitus odore diri. Quis ibi polypum expectasset, aut ita cognosceret? Cum monstro dimicare sibi uidebantur. Namque & affla-

V tu

tuterribili canes agebat, nunc extremis crinibus flagel-
 latus, nunc robustioribus brachijs clauarū modo incus-
 sos, ægreq; multis tridentibus confici potuit. Ostende-
 re Lucullo caput eius, dolij magnitudine, amphararum
 xv. capax, atq; ut ipsius Trebij v̄bis utar, barbas, quas
 uix utroq; brachio cōplecti esset, clauarum modo toro-
 sas, longas pedum xxx. acetabulis siue caliculis urnali-
 bus peluū modo, dentes magnitudini respondētes. Re-
 liquiæ asseruata miraculo, pendere pondo dcc. Sepi-
 as quoq; & loligines eiusdem magnitudinis expulsas in
 littus illud, idem autor est. In nostro mari loligines qui-
 num cubitorū capiuntur, sæpe binum. Neq; his bimatu
 longior uita. Nauigeram similitudinē & aliam in Pro-
 pontide uisam sibi prodidit Mutianus: concham esse as-
 catij modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata. In
 hac condi Naupliū animal sepiæ simile, ludendi socie-
 tate sola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim
 uectore demissis palmulis ferre ut remis. Si uero flatus
 inuitent, easdē in usu gubernaculi porrigi, pandiq; con-
 charū sinus aura. Huius uoluptatē esse ut ferat, illius ut
 regat. Simulq; eandē descēdere in cluso sinu, fluctu hau-
 sto territam uisus forte tristi. Id enim ubi cōstat rumore
 nauigantiū, humana calamitas in causa est. Locustę cru-
 sta fragili muniūtur in eo genere, quod caret sanguine.
 Latent mensibus quinis: Similiter cancri, qui eodem tē-
 pore occultantur, & ambo ueris principio senectutem,
 anguū more exuunt renouatione tergorū. Cetera in
 aquis natant. Locustę reptantium modo fluitant. Si nul-
 lus ingruat metus, recto meatu cornibus, quæ sunt ro-
 tunditate præpilata, ad latera porrectis: iidem erectis
 in pauore oblique in latera procedunt. Cornibus inter
 se dimicant. Vnum hoc animal nisi uinum seruētī aqua
 ina

incoquatur, fluida carne non habet callum.

Callum, hoc est, gustatum siue saporem illum, quē sentiunt in uescendo sub-
 dentibus, cum callosam & duriolem carnē mandunt homines gulones. Qua-
 re recte dixit fluida carne non habet callum, quod fluida caro callo ueluti op-
 ponitur.

De cancris. Cap. XXXI.

Viuunt petrosi locis, cancri mollibus. Hyeme apri-
 ca littora sectantur. Aestate in opaca gurgitum res-
 cedunt. Omnia eius generis hyeme læduntur, autumno
 & uere pinguescunt, & plenilunio magis, quia nocte sy-
 dus tepido fulgore mitificat. Cancrorum genera, cara-
 bi, astaci, maia, paguri, heracleotici, leones, & alia igno-
 biliora. Carabi a cæteris cancris cauda distant. In Phœ-
 nice hippeæ uocantur, tantæ uelocitatis ut consequi nō
 sit. Cancris uita longa. Pedes octoni omnibus in obli-
 quum flexi. Fœminæ primus pes duplex, mari simplex.
 Præterea bina brachia denticulatis forcipibus. Superis
 or pars in primoribus his mouetur, inferiore immobili.
 Dextrum brachium omnibus maius. Vniuersi ubi as-
 liquando congregantur, os Ponti euincere non ualent:
 quam obrem regressi circumueūt, apparetq; tritum iter.
 Pinnother autē uocatur minimus ex omni genere, ideo
 opportunus iniuriæ. Huic solertia est inanium ostrearū
 testis se condere, & cum accreuerit, migrare in capacio-
 res. Cancri in pauore etiam retrorsum pari uelocitate re-
 deunt. Dimicant inter se, ut arietes, diuersis cornibus in-
 curfantes. Contra serpentium ictus medentur. Sole can-
 cri signum transeūte, & ipsorum (cum exanimati sunt)
 corpus transfigurari in scorpiones narratur in sicco.
 Ex eodē gñe sunt echini, quibus spinæ pro pedibus. In-
 gredi est ijs in orbē uolui, itaq; detritis sepe aculeis inue-
 niuntur. Ex his echinometræ appellant, quæ spinę longiss.

Pinnother dicitur
 quod pinnas ue-
 netur.

V ij ca

calices minimi. Nec omnibus idem uitreus color. Circa Toronem candidi nascuntur, spina parua. Oua, omnium amara, quina numero. Ora in medio corpore in terram uersa. Tradunt fauorem maris presagire eos, correptisq; operiri lapillis: mobilitatemq; pondere stabilientes, nolunt uoluntate spinas atterere. Quod ubi uiderent nautici, statim pluribus ancoris nauigia infrenant.

De Cochleis Cap. XXXII.

In eodem genere sunt cochleae, aquatiles, terrestresq;lexerentes se domicilio, binaq; ceu cornua protendentes contrahentesq;. Oculisq; caret, ideo corniculis praetentant iter.

De pectinibus, & unguibus, & murice, & concharum generibus. Cap. XXXIII.

Pectines in mari ex eodem genere habentur. Reconditi & ipsi in magnis frigoribus, ac magnis aestibus, unguesq; uelut igne lucentes in tenebris, etiam in ore mandentium. Firmioris iam testae murices, & concharum genera, in quibus magna ludentis naturae uarietas, tot colorum differentiae, tot figurae, planis & concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe caesis, in dorsum elatis, leuibus, rugatis, denticulatis, striatis, uertice muricatis in torto, margine in mucronem emissis, foris effuso, intus replicato, iam distinctione uirgulata, crinita, crispa, cuniculatis, pectinatim, imbricatim undata, cancellatis reticulata, in obliquum, in rectum expansa, praedensata, porrecta, sinuata, breui nodo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis, ad buccinam recuruis. Nauigant ex his Neritae praebentesq; concharum sibi partem, & alteram aurae oppositas, per summae aquorum uelificans. Saliunt pectines, & extra uolitant, seq; & ipsi carinant.

A Lunae mutatione haec similitudines sumuntur. Striatis. i. ueluti fulcatis & cauitis sparsim. Muricatis, muricis modo formatis, uirgulata, uirgulis distincta. Cancellatis, modo cancellorum, hoc est lignorum transuersim dispositorum.

Cu

Cuniculatis, cuniculorum modo. Sunt autem cuniculi fossae subterraneae, alias animalcula quaedam sic dicta, quod cuniculos, id est, fossas in terra defodiant, a leporibus non multum differentia, unde quidam eos tertiam leporum speciem affirmant. Carinant. i. carinae in modum formant. Hic illud ad notandum, quod plerasque ex his formulis citius quis animo imaginari possit, quam uerbis expresserit, in quo certe Plinius mirus ubique artifex habetur.

De diuitijs marinis. Cap. XXXIII.

Sed quid haec tam parua commemoro, cum populatio morum atq; luxuria non aliunde maior quam e concharum genere proueniat? lam quidem ex tota reru natura damnosissimum uentri mare est, tot modis, tot mensis, tot piscium saporibus, quibus pretia capientium periculo fiunt.

Quomodo nascantur, & ubi, & quomodo inueniantur margaritae. Cap. XXXV.

Sed quanta haec portio est reputantibus purpuras, conchylia, margaritas? Parum scilicet fuerat in gulas condimaria, nisi manibus, auribus, capite, toto corpore a feminis iuxta uirisq; gestarentur. Quid mari cum uestibus? Quid undis fluctibusq; cum uellere? Non recte recipit hic nos rerum natura nisi nudos. Esto, sit tanta uentri cum eo societas: quid tergori? Parum sit, nisi qui uestimur, periculis etiam uestiamur. Adeo per totum corpus animae hominis periculo quaesita maxime placent. Principium ergo, culmenq; omnium rerum pretij, margaritae tenet. Indicus maxime has mittit oceanus. Inter illas beluas tales tantasq;, quas diximus, per tot maria uenientes, tam longo terrarum tractu, etantis solis ardoribus, atq; Indicis quoq; insulis petunt, & admodum paucis. Fertilissima est Taprobane & Thoidis, ut diximus in circuitu mundi. Item Perimula promontorium Indiae. Praecipue autem laudantur circa Arabiam in Persico sinu maris rubri. Origo autem atq; genitura concharum, V in est

Populatio, emerfitio, ab hostibus sumpta translatione. Pretia cap. i. tanto periculo capiuntur pisces ut ob id pretia augentur. Pur. con. ut ex quibus colores colliguntur ad tingendum uestes, ad luxum magis quam ad usum.

Si non nudos reciperet nos hic natura, non recte nos reciperet, imo improbe nobiscum ageret. Ani. hom. i. uitae imo uoluptati hominis.

lib. 6. cap. 25.

est haud multum ostrearum conchis differens. Has ubi genitalis anni stimulauerit hora, pandētes sese quadam oscitatione impleri roscido cōceptu tradunt, grauidas postea eniti, par tūq; concharū esse margaritas, pro qualitate roris accepti: si purus influxerit, candorem cōspici: si uero turbidus, & fœtum sordescere: eundem pallescere, cœlo minante, conceptum, ex eo quippe constare, cœliq; eis maiorem societatem esse, q̄ maris, inde nubilum trahi colorem, aut pro claritate matutina serenum. Si tē pestiue fatientur, grandescere & partus. Si fulguret, cōprimi conchas, ac pro ieiunij modo minui. Si uero & tonuerit, pauidas ac repente compressas, quæ uocant phylsemata, efficere speciem, uerū inani inflatam sine corpore: hos esse concharum abortus. Sani quidē partus multiplici constant cute, non improprie callum ut existimari corporis possit, itaq; & purgantur à peritis. Miror ipsos tātum eas cœlo gaudere, sole rubescere, candoremq; perdere ut corpus humanum. Quare præcipuum custodiunt, pelago altius mer sœ, q̄ ut penetrent radij. Flauescunt tamen & illæ in senecta, rugisq; torpescunt, nec nisi in iuuenta constat ille, qui queritur, uigor. Crassescunt etiam in senecta, conchisq; adhærescunt, nec ab illis auelliqueunt, nisi lima. Quibus una tantum est facies, & ab ea rotunditas, auersis planicies, ob id tympana nominantur. Cohærentes uidemus in conchis hac dote unguentata circumferentibus. Cætero in aqua mollis unio, exemptus protinus durefcit. Concha ipsa cum manum uidet, comprimit sese, operitque opes suas, gnara propter illas se peti: manumque si præueniat, acie sua abscindit, nulla iustiore pœna, & alijs munita supplicijs. Quippe inter scopulos pars maior inuenitur, sed in alto quoque comitantur marinis canibus, nec tamen aures

cœlo minante. i. imminente pluuia.

Phylsemata ab inflando dicuntur, quod huiusmodi conchæ speciem efficiant, ut Plin. ait, inani, hoc est aere inflatam, ac perinde sine corpore ad modum bullarum, quæ ex crassa pluuia repente nascuntur in aquis, & repente euanescunt, phylsemata ergo bullæ sine inflatio.

foe

fœminarum arcentur. Quidam tradunt, sicut apibus, ita concharum examinibus singulas magnitudine & uetustate præcipuas esse ueluti duces, miræ ad cauendum solertiæ: has urinantium cura peti, illis captis facile cæteras palantes retibus includi. Multo deinde obrutas sale in uasis fictilibus, erosa carne omni, nucleos quosdam corporum, hoc est, uniones decidere in ima. Vbi atteri non dubium est, coloremque indiligentia mutari. Dos omnis in candore, magnitudine, orbe, leuore, pondere, haud promptis rebus, in tantum, ut nulli duo reperiantur indiscreti: unde nomen unionum Romanæ scilicet imposuere delitiæ. Nam apud Græcos non est, nec apud barbaros inuentores eius aliud q̄ margaritæ. Et in candore ipso magna differentia. Clarior in rubro mari repertus. Indicus specularium lapidum squamas affimilat, alias magnitudine præcellens. Summa laus coloris est exaluminatos uocari. Et procerioribus sua gratia est. Elenchos appellant fastigiata longitudine, alabastrosum figura in pleniorum orbem desinentes. Hos digitis suspendere, & binos alternos auribus, fœminarum gloria est. Subeunt luxuriae eius nomina & tædia exquisita perditioe portatu. Siquidem cum id fecere, crotalia appellant, ceu sono quoque gaudeant, & colliso ipso margaritarum. Affectantque iam & pauperes licitorem fœminæ, in publico unionem esse dictantes. Quin & pedibus, nec crepidarum tantum obstragulis, sed totis focculis addunt. Neque enim gestare iam margaritas, nisi calcent, ac per uniones etiam ambulent, satis est. In nostro mari reperiri solebant. Crebrius circa

Nisi calcent, Calcare margaritas, est eas addere calciamentis.

Bo

Bosphorum Thracium, ruffi ac parui in conchis, quas myas appellant. At in Acarnania, quæ uocatur, pinna gignitur. Quo apparet nõ uno conchæ genere nasci. Nã & Iuba tradit Arabicis concham esse similem pectini in secto, hirsutam echinorũ modo, ipsum unionem in carne ipsa esse grandini similem. Conchæ non tales ad nos afferuntur. Nec in Acarnania ante laudati reperiuntur enormes & feri, colorisq; marmorei. Meliores circa Actium, sed & hi parui: Et in Mauritaniæ maritimis. Alexander Polyhistor & Sudines senescere eos putant, coloremq; expirare. Eorum corpus solidum esse manifestum est, q; nullo lapsu franguntur. Non autem semper in media carne reperiuntur, sed alijs atq; alijs locis. Vidimusq; iam extremis etiam marginibus uelut ecõchia exeuntes, & in quibusdam quaternos quinosq;. Põdus ad hoc æui semuncię pauci singulis scrupulis excessere. In Britannia paruos atq; decolores nasci certũ est. Quoniam diuus Iulius thoracem, quem Veneri genitrici in templo eius dicauit, ex Britannicis margaritis factũ uoluerit intelligi. Lolliam Paulinam, quæ fuit Caij principis matrona, nec serio quidem aut solenni ceremoniarũ aliquo apparatu, sed mediocrium etiam sponsalium cœna, uidi smaragdis margaritisq; opertam, alterno textu fulgentibus, toto capite, crinibus, spiris, auribus, collo, manibus digitisq;, quæ summa quadringentes festerium colligebat: ipsam confestim paratam nuncupationem tabulis probare. Nec dona prodigi principis fuerant, sed auitæ opes, prouinciarum scilicet spolijs paratæ. Hic est rapinarum exitus, hoc fuit quare M. Lollius infamatus regum muneribus in toto oriente, interdicitur amicitia a Caio Cesare Augusti filio, uenenum biberet, ut neptis eius cccc. HS. opera spectaretur ad lucernas.

Coma

spiris, i. crinibus spiræ in modum inuolutis, spira autem dicitur funis nauticus in orbem conuolutus.

¶ S. festerium

Computet nunc aliquis ex altera parte, quantum Curius aut Fabricius in triumphis tulerint, & imaginetur eorum fercula, & ex altera parte Lolliam, unã imperij mulierculam accubantem, nõ illos curru detractos, q; in hoc uicisse malit. Nec hæc summa luxuriæ exempla sunt. Duo fuere maximi uniones per omne æuum, utrumque possedit Cleopatra, Aegypti reginarum nouissima, per manus orientis regum sibi traditos. Hæc cum exquisitis quotidie Antonius saginare epulis, superbo simul ac procaci fastu, ut regina meretrix lautitiã eius omnẽ, apparatusq; detrectans, quærente eo quid astrui magnificentiæ possit. Respondit, una se cœna centies festerium absumpturam. Cupiebat discere Antonius, sed fieri posse non arbitrabatur. Ergo sponsonibus factis. postero die, quo iudicium agebatur, magnificam alias cœnam, ne dies periret, sed quotidianam Antonio apposuit, irridenti, computationemq; exoptulanti. At illa corollarium id esse, consumpturamq; se ea in cœna taxationem confirmans, solamq; se centies festerium cœnaturam. Inferri mensam secundam iussit. Ex præcepto ministri unum tantum uas ante eam posuere aceti, cuius asperitas uisq; in tabem margaritas resoluit. Gerebatq; auribus tum maxime singulare illud, & uere unicũ naturæ opus. Itaq; spectante Antonio, quidnam esset actura, detractum alterum meruit, ac liquefactũ absorbuït. Iniecit alteri manum L. Plancus iudex sponsonis eius, eum quoq; paratũ simili modo absumere, uictumq; Antonium pronunciauit, homine irato. Comitetur fama unionis eius parem, capta illa tantæ quæstionis uictrice regina dissectum, ut esset in utrisq; Veneris auribus Romæ in Pantheo dimidia eorum cœna. Non ferent tamẽ hanc palmam, spoliabunturq; etiam luxuriæ gloria.

X Pri

Fercula dicuntur nonnunquam triumphalis pompæ gestamina, afferendo, quo nomine continentur simulacra deorum, oppidorũ, spolia hostiũ &c.

tabem, i. liquorẽ

Prior id fecerat Romæ in unionibus magnæ taxationis Clodius tragædi Aesopi filius, relictus ab eo in amplis opibus heres, ne in triumphatu suo nimis superbiat Antonius, penè histrioni comparatus: & quidem nulla spõsione ad hoc productus, quo id magis regium erat, sed ut erperiretur in gloria palati, quid saperent margaritæ: atq; mire placere, ne solus hoc sciret, singulos uniones conuiuís ad sorbendum dedit. Romæ in promiscuum ac frequentem usum uenisse, Alexandria in ditionem redacta. Primum autem cœpisse circa Syllana tempora minutas & uiles. Fenestella tradit manifesto errore, cū Aelius Stilo Iugurthino bello unionum nomen impositum maxime grandibus margaritis prodat. Et hoc tamen æternæ prope possessionis est. Sequitur hæredem, in mancipatum uenit ut prædium aliquod. Conchylia & purpuras omnis ora atterit, quibus eadē mater luxuria penè etiam margaritis pretia fecit.

De natura purpuræ & muricis. Cap. xxxvi.

Purpuræ uiuunt annis (plurimum) septenis. Latent sicut murices circa canis ortum tricenis diebus. Cōgregantur uerno tempore, mutuoq; attritu lentorē cuiusdam ceræ saluant. Simili modo & murices. Sed purpuræ florem illum tingendis expetitur uestibus, in medijs habent faucibus. Liquoris hic est minimi in candida uena, unde pretiosus ille bibitur nigra rose colore sub lucēs. Reliquum corpus sterile. Viuas capere cōtendunt, quia cum uita sua succum illum euomunt. Et maioribus quidem purpuris detracta concha auferunt, minores trapetis frangunt, ita demum rorem eum excipientes Tyrj. Præcipuus hic Asia, in Meningæ Africa, & Getulo littore oceani, in Laconica Europæ. Hinc falces securesq; Romana uiam faciunt, idemq; in pueritia.

Trapeta torcularia sunt, quibus oliuæ franguntur

uia est. Distinguit ab equite curiam, dijs aduocatur placandis, omnemque uestem illuminat: in triumphali misctetur auro, quapropter excusata & purpure sit infania. Sed unde conchylis pretia? Quis uirus graue in fucō, color austerus in glauco, & irascenti similis mari? Lingua purpure longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia: tāta duritia aculeo est. Aqua dulci enecantur, & sicubi flumini immerguntur: alioquin captæ, diebus quinquagenis uiuunt salua sua. Conchæ omnes celerrime crescunt, præcipue purpuræ: anno magnitudinem implent. Quod si hæcenus transcurrat expositio, fraudatam se protinus luxuria credat, nos indiligentiæ damnet. Quamobrem persequemur etiam officinas, ut tanquam in uictu frugum noscitur ratio, sic omnes (qui istis gaudent) præmia uitæ suæ calleant, Concharum ad purpuras & conchylia eadem quidem est materia, sed distat temperamento. Duo sunt generat: Buccinum minor concha, ad similitudinem eius buccini, quo sonus editur: unde & caussa nomini, rotunditate oris in margine incisa. Alterum purpura uocatur, caliculatim procurrente rostro, & caliculilatore introrsus tubulato, qua proferatur lingua. Præterea clauatum est ad turbinem usque, aculeis in orbem septenis ferè, qui non sunt buccino, sed utrisque orbes totidem, quot habent annos. Buccinum non nisi petris adhæret, circaq; scopulos legitur.

ut tanquam in uictu. Sensus est, ut sicut ratio frugum noscitur in uictu, id est, in uiuendi ratione, sic omnes qui istis delitiis gaudent, calleant præmia uitæ suæ. Tubuli sunt authoribus Varronio & Plinio, quibus aqueductus extruuntur, qui & ita disponuntur, ut alius in alium ire conuenireque possit. Clauatum, hoc est, aculeis clauorum modo prominentibus circumdatum.

X ij Quot

Quot sunt genera. Cap. XXXVII.

Purpuræ, nomine alio pelagiæ uocantur. Earum genera plura, pabulo & solo discreta. Lutense putrilimo, & algense enutritum alga, uilissimum. Vtrisque melius Teniense in Tenei maris ora collectum. Hoc quoque ramentum etiamnum leuius atque dilutius. Calculosæ appellatur à calculo maris, mire apto cōchylis, & lōge optimo purpuris. Dialutense, id est, uario solis genere pastum. Capitur autem purpuræ paruulis rarisque conchis textu, ueluti nassis in alto iactis. Inest ijs æsca, clusiles mordacesque conchæ, quales uidemus has semineces, sed reditas mari auido hiatu reuiuiscences. Appetunt eas purpuræ, porrectisque linguis infestant. At illæ aculeo extimulatae claudunt sese, comprimuntque mordentia. Ita pedes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Quo capiuntur tempore. Cap. XXXVIII.

Capi eas post canis ortum, aut ante uernum tempus utilissimum: quoniam cum scetificauere, fluxos habent succos. Sed id tingentium officinæ ignorant, cum summa uertatur in eo. Eximitur postea uena quam diximus cui addi sale necessarium, sextarios ferme in libras centenas. Macerari triduo iustum. Quippe maior uis tanto quanto recentior. Feruere in plumbo, singulisque aquæ amphoris centenae atque quinquagenae medicaminis libras æquari, ac modico uapore torreri, & ideo longinquæ fornacis cuniculo. Ita despumatis subinde carnisibus, quas hæsisse uenis necesse est, decimo ferme die liquatis cortina, uellus elutriatum mergitur in experimentum: et donec spei satisfiat, uritur liquor. Rubeus color nigrae deterior. Quinis lana potat horis, rursusque mergitur carminata, donec omnem ebibat saniem. Buccinum per se damnatur, quoniam fucum remittit. Pelagio admodum

fluxos, & ideo inutiles.

medic. i. succi, coloris & saniei. liquari pro aqua legendum putat Stephanus Aquæ aus, sed scriptum exemplar habet, æquari.

modum alligatur, nimiaque eius nigritia dat austeritatem illam, nitoremque qui queritur, cocci. Ita permixtis uiribus alterum altero excitatur aut astringitur. Summa medicaminum in libras uellerum, buccino ducente, pelagio cxi. Ita fit amethysti color eximius ille. At Tyrius pelagio primum fatiatur immatura uiridique cortina: mox permutatur in buccino. Laus ei summa, in colore sanguinis concreti, nigricans aspectu, idemque suspectu refulgens. Vnde & Homero purpureus dicitur sanguis.

Cortina uasis genus est rotundius tres pedes habentis.

Hom. lib. Od. 18.

Romæ quando usus purpuræ. Cap. XXXIX.

Purpuræ usum Romæ semper fuisse uideo, sed Romulo in trabea. Nam toga prætexta & latiore clauo Tulium Hostilium eregibus primum usum Hetruscis deictis constat. Nepos Cornelius, qui diui Augusti principatu obiit: Me, inquit, iuvene uioleacea purpura uigebat, cuius libra denarijs centum uenibat, nec multo post rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tyria, quæ in libras, denarijs mille non poterat emi. Hac Lentulus Spinter ædilis curulis primus in prætexta usus improbatur: qua purpura quis iam non, inquit, triclinaria facit: Spinter ædilis fuit urbis conditæ anno septuagesimo, Cicerone consule. Dibapha tunc dicebatur, quæ bis tincta esset, ueluti magnifico impendio, qualiter nunc omnes penè commodiores purpuræ tinguntur. In cōchylata ueste cætera eadem sine buccino, præterque ius temperaturæ. Aequè pro indiuiso humani potus excremento dimidia & medicamina adduntur. Sic gignitur laudatus ille pallor saturitate fraudata, tantoque dilucidior, quanto magis uellera esuriunt.

in li. cuius libra non poterat emi denarijs mille.

De pretio earum. Cap. XL.

Pretia medicamento sunt quidem pro fertilitate litrorum uiliora. Non tamen usque pelagij libras quinque

medic. coloris, tinctura.

X iij ge

genos nummos excedere; & buccini cētenos sciant, qui ista mercantur immenso. Sed alia sunt, nec habēt finem uitia. Iuuatq; ludere impendio, & lusus geminare miscēdo iterum, & ipsa adulterare adulteria naturæ, sicut te studines tingere, argentum auro confundere ut electra fiant, addere his æra, ut Corinthia.

De tingendo amethysteno, & ex cocco byssino

Cap. XLI.

Non est satis abstulisse gemmæ nomen amethystum, rursum absolutus inebriatur Tyrio, ut sit ex utroq; nomen improbum tyriamethystus, simulq; luxuria duplex. Et cum confecere conchylia, transire melius in Tyrium putant. Pœnitentia hoc primum debet inuenisse, artifice mutate quod damnabat, inde ratio est nata. Votum quoque factum e uitio portentosis ingenijs, & gemina demonstrata uia luxuriæ, ut color alius operiret alio, strauior ita fieri leuiorq; dictus. Quin & terrena miscere, coccoq; tinctū tyrio tingere, ut fieret bis byssinū.

Coccum Galatiæ rubens granum, ut dicemus in terrestribus, aut circa Emeritam Lusitanæ in maxima laude est. Verum ut simul peragatur nobilia pigmenta, anniculo grano languidus succus, idem à quadrimo euandus. Ita nec recentiuires, neq; senescenti. Abunde tractata est ratio, qua se uirorum iuxta, foeminarumq; forma credit amplissimam fieri.

De pinna & pinnothere, & aquatiliū sensu.

Caput xliij.

Concharum generis et pinna est. Nascitur in limosis subiecta semper, nec unquam sine comite, quem pinnothere n uocant, alij pinnothylacem; id est, squilla parua, alibi cancer dapis affectator. Pandit se pinna, luminibus orbis corpus intus minutis piscibus præbens. As-

sul-

sultant alij protinus, & ubi licētia audax creuit, implēt eam. Hoc tempus speculatus index, morsu leui significat. Illa ore compresso, quicquid inclusit exanimat, paritēq; socio tribuit. Quo magis miror, quosdam extimasse, aquatilibus nullū inesse sensum. Nouit torpedo uim suam ipsa nō torpens,mersa q; in limo se occultat, pisces qui securi natantes obtorpuere, corripiens. Huius iecori teneritas nulla præfertur. Nec minor solertia ranæ, quæ in mari piscatrix uocatur; eminentia sub oculis cornicula turbato limo exerit, assultantes pisciculos pertrahēs, donec tam prope accedant, ut assiliat. Simili modo squatina & rhombus abditi pinnas exertas mouent specie uermiculorum; itemque quæ uocatur raia. Nam patinaca latrocinatur ex occulto, transeūtes radio (quod telum est ei) figens. Argumenta solertiæ huius, quod tardissimi piscium hi, mugilem uelocissimum omnium habentes in uentre reperiuntur.

Index, comes uidelicet ille, qui pinnother siue pinnothylax dictus est.

Sub oculis, ante oculos, ob oculos.

De scolopendris, uulpibus, & glanis.

Caput xliij.

Scolopendræ terrestribus similes, quas centipedes uocant, hamo deuorato omnia interanea euomunt, donec hamum egerant, deinde resorbent. At uulpes marinæ simili in periculo glutunt amplius usque ad infirmam lineam, quæ facile prærodant. Glanus, qui & glanis uocatur, aures mordet hamos, nec deuorat, sed æscas spoliat.

Glutunt scilicet hamum. Infirma, infirmas lineæ partes, quæ quas. Glanius legitur in manu scripto exemplari.

De

Hyssinum quidam legendum putat, nam hyssinum est color cocci neo non absumi lis, a quo Græci restes hyssinobaphes appellant, hoc colore uide licet tinctas.

GRassatur aries, ut latro; & nunc grandiorum nauium in salo stantium occultatus umbra, si quem nadi uoluptas inuitet, expectat: nunc elato extra aquam capite, piscantiu cymbas speculatur, occultusq; adnatans mergit.

De his quae tertiam naturam habent, non animalium, non fruticum, & de urticis & spongijs.

Caput XLV.

EQuidem & his sensum inesse arbitror, qui nec animas elium, neq; fruticu, sed tertiam ex utroq; naturam habent, urticis dico & spogijis. Urticae noctu uagantur, noctuq; mutantur, carnosae frondis, lris natura, ut carne uescantur. Vis pruritu mordax, eademq; quae terrestris urticae. Contrahit ergo seq; maxime rigens, ac praenatante pisciculo frondem suam spargit, complectensq; deuorat. Alias marcenti similis, & iactari se passa fluctu algae uice, contactos pisces; attrituq; petrae scalpentes pruriturum inuadit. Eadem noctu pectines & echinos perquirunt. Dum admoueri sibi manum sentit, colorem mutat, & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumq; si fuerit interualli, absconditur. Ora ei in radice esse traduntur, excrementa per summa tenui fistula reddi. Spongiarum tria genera accepimus, spissum, ac praedurum, & asperum. Tragos id uocatur: minus spissum & mollius manon; tenue densumq;, ex quo penicilli, Achilleu. Nasuntur omnes in petris, aluntur conchis, pisce, limo. Intellectum inesse ijs apparet: quia ubi auulso rem sensere, contractae multo difficilius abstrahuntur. Hoc idem fluctu pulsante faciunt. Viuere a sca, manifesto, conche minutae in ijs repertae ostendunt. Circa Toronem uesci illis auulsa etiam ajunt, & ex relictis radicibus recrescere

Car. front. Nulla huic testa, sed corpus omni ex parte carnem praefert, Arist. libro 8 cap. primo.

Manon, i. rarum.

Torone oppidum Macedoniae

re. In petris cruoris quoq; inhaeret color, Africis praecipue quae generantur in Syrtibus. Maximae fiunt manae, sed mollissimae circa Lyciam. In profundo autem nec uetoso molliores. In Helle spoto asperae, & densae circa Maleam. Putrescunt in apricis locis, ideo optimae in gurgitibus. Viuentibus itemq; madentibus nigricans color. Adhaerent nec parte, nec totae, intersunt autem fistulae quaedam inanes, quaternae ferè aut quinae, per quas passici existimantur. Sunt & aliae, sed supernae concretae. Et subesse membrana quaedam radicibus earum intelligitur. Viuere constat longo tempore. Pessimum omnium genus earum est, quae aplysiæ uocantur, quia elui non possunt, in quibus maximae sunt fistulae, & reliqua densitas spissa.

Malea promontorium est in troade, ubi Graeci capta Troia naufragium fecerunt.

Aplysiæ a Theodoro quod non lauatur illotariæ dicuntur.

De caniculis marinis. Cap. XLVI.

CAnicularum maxima multitudo circa eas urinantes graui periculo infestat. Ipsi ferunt ut nubem quandam crassescere super capita animalium, planorum piscium similem, premetem eos, arcentemq; a reciprocando, & ob id stilos praecutos lineis annexos habere sese: quia nisi perfossae ita, non recedant, caliginis & pauoris (ut arbitror) opere. Nube enim & nebulam (cuius nomine id malum appellat) inter animalia illa haud ultra cooperit quisquam. At cum caniculis atrox dimicatio. Inguina & calces omnemq; candorem corporum appetunt. Salus una in aduersas eundi, ultroq; terrendi. Pauet enim hominem aequè ac terret. Et fors equa in gurgite. Ut ad summa aquae uertum est, ibi periculum anceps, adempta ratione contra eundi, dum conetur emergere. Et salus omnis in socijs: funem illi religatum ab humeris eius trahunt: hunc dimicans, ut sit periculi signum, laeua quatit, dextra apprehenso stilo in pugna est: modicus alas trahit

Multitudinem canicularum dicit nubis cuiusdam instar crassescere.

Y eius

ctus. Vt prope carinam uentum est, nisi præceleri repēte ui rapiant, absumi spectant. Ac sæpe iam subducti, e manibus auferuntur, si non trahentium ope conglobato corpore in pilæ modum, ipsi se adiuuere. Protendunt quidem tridentes illi, sed monstri solertia est nauigium subeundi, atq; ita eruto præliandi. Omnis ergo cura ad speculandum hoc malum infumitur. Certissima est securitas uidisse planos pisces: quia nunq̄ sunt, ubi maleficę bestię, qua de caussa urinantes sacros appellant eos.

De animantibus quæ silicea testa, & quæ sine uilo includuntur, & reliquis sordidis animalibus. Cap. XLVII.

Silicea testa inclusis fatendum est nullum esse sensum, ut ostreis. Multis eadem natura, quæ frutici, ut holdethurijs, pulmonibus, stellis. Adeoq; nihil non gignitur in mari, ut cauponarum etiam æstiuua animalia, perniciose molesta saltu, aut quæ capillus maxime coelat, existant, & circumglobata escæ sæpe extrahuntur: quæ caussa somnium piscium in mari noctibus infestare existimatur. Quibusdam uero ipsis innascuntur, quo in numero chalcis accipitur.

De uenenatis marinis. Cap. XLVIII.

Nec uenena cessant dira, ut in lepore: q̄ in Indico maris etiam tactu pestilens, uomitum dissolutionemq; stomachi protinus creat: in nostro ossa informis, colore tantum lepore similis: in Indis, & magnitudine, & pilo duriore. Tantum uiuus ibi capitur. Aequę pestiferum animal araneus, spinæ in dorso aculeo noxius, sed nullum usq; execrabilius quàm radius super caudam emittens trygonis, quam nostri pastinacam appellant. Quin conchylj magnitudine arbores infixus radici necat. Arma ut telum perforat & ferri & ueneni malo.

De

De morbis piscium. Cap. XLIX.

Morbos uniuersa genera piscium, ut cætera animalia etiam fera, non accipimus sentire. Verum egrotare singulos manifestum facit aliquorum macies, cum in eodem genere præpingues alij capiantur.

De generatione eorum mira.

Cap. L.

Quonam modo generent, desiderium & admiratio hominum differri non patitur. Pisces attritu uentrium coeunt, tanta celeritate ut uisum fallant. Delphini & reliqua cete simili modo, & paulo diutius. Fœmina piscis coitus tempore marem sequitur, uentrẽ eius rostro pulsans: sub partu mares fœminam similiter, oua uescentes eorum. Nec satis est generationi per se coitus, nisi editis ouis, inter se uersando mares & fœminæ uitale asperferint uirus. Non omnibus id contingit ouis in tanta multitudine, alioquin repleretur maria & stagna, cum singuli uteri innumerabilia concipiant.

uiras. i. semē pro
lificum.

Item de generatione, & qui pisces oua pariunt. Cap. LI.

Piscium oua in mari crescunt, quædam summa celeritate, ut murenarum, quædam paulo tardius. Plani piscium, quibus cauda non obest aculeique, ut testudines & Rãia, in coitu superueniunt. Polypi crine uero fœminæ naribus adnexo. Sepiæ & Ioligines linguis, componentes inter se brachia, & in contrarium nantes, & pariunt ore. Sed polypi in terram uerso capite coeunt. Reliqua mollium tergis, ut canes. Item locustæ & squillæ, cancri, ore. Ranæ superueniunt, prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, posterioribus clunes. Pariunt minimas

Y ij car

Chalcis dicitur infestatur uicio, ut pediculi sub brachijs innati quã multi interimant.

Trygonis pastinaca dicitur latius,

carnes nigras, quas gyrinos uocant, oculis tantū & cauda insignes; mox pedes figurantur, cauda findente se in posteriores. Mirumq; semestri uita resoluūtur in limū nullo cernente, & rursus uernis aquis renascuntur, quæ fuere natæ, perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eueniat. Et mituli & pectines sponte naturæ in harenosis proueniunt. Quæ durioris testæ sunt, ut murices, purpuræ, saluario lentore. Sicut acescente humore cuculices, atq; spuma maris incalescēte, cum admissus est imber. Quæ uero siliceo tegmine operiuntur, ut ostrea, putrescente limo, aut spuma circa nauigia diutius stante, defixosq; palos, & lignum maxime. Nuper compertū in ostrearijs, humorem ijs foetificum lactis modo effluere. Anguillæ atterunt se scopulis, ea strigmēta uiuiscūt, nec alia est earum procreatio. Piscium diuersa genera non coeunt, præter squatinam & raia, ex quibus nascitur priori parte raia similis, & nomen ex utroq; compositū apud Græcos trahit. Quædam omni tēpore anni gignuntur & in humore & in terra. Vere pectines, limaces, hirudines, eodem tempore euanescent. Piscium autem lupus et trichias bis anno parit, et saxatiles omnes. Multiter, ut chalcis: cyprinus sexies, scorpiones bis ac sargi, uere & autumnno. Ex planis squatina sola bis, autumnno & uergiliarum occasu. Plurimi piscium tribus mensibus, aprili, maio, iunio. Salpæ autumnno: Spari, torpedo squali circa equinoctium. Molles uere. Sepia omnibus mensibus. Oua eius glutino atramento ad speciem uuæ coherentia, masculus prosequitur afflatu, alias sterile scunt. Polypi hyeme coeunt, pariunt uere oua tortili uibrata pampino, tanta fecunditate, ut multitudinem oruorum occisi non recipiant cauo capitis, quæ prægnantes tulere. Ea excludūt quinquagesimo die, e quibus mul-

Spumæ generati-
onem docet Gale-
nus in secundum
Aphorismo. Hip-
pocratis librum.

ea strigm. id est,
fordes.

Ex squatina & ra-
ia nascitur alius
piscis qui dicitur
a Theodoro squa-
tinorata & item
squatraia.

Quædam omni-
sic quidē ego hūc
locum legendum
esse arbitror etiā
refragantibus ex-
emplaribus, quip-
pe qui apud Ari-
lib. 5, cap. x lego.
Murenā omni-
bus anni tempo-
ribus parere &
exire in terram
& cap. xii. septiā
quoque omni tē-
pore parere, quæ
& in terreno pa-
rit.

ta propter numerum intercidunt. Locustæ & reliqua tenuioris crustæ, ponunt oua supra oua, atq; ita incubant. Polypus foemina modo in ouis sedet, modo cauernam cancellato brachiorum implexu claudit. Sepia in terreno parit inter harundines, aut sicubi innata alga. Excludit quintodecimo die. Loligines in alto conferta oua ædunt, ut sepia, purpuræ, murices, eius deniq; generis, uere pariunt. Echini oua plenilunijs habent hyeme, & cochleæ hyberno tempore nascuntur. Torpedo octogenos foetus habens inuenitur, ea q; quæ intra se parit oua præmollia, in alium locum uteri transferens, atq; ibi excludens. Simili modo omnia quæ cartilaginea appellauimus. Ita fit, ut sola pisciū & animal pariant, & oua concipiant. Silurus mas solus omnium edita custodit oua sæpe & quinquagenis diebus, ne absumant ab alijs. Cæteræ foeminae in triduo excludunt, si mas attigit. Acus siue belone unus piscium, dehiscente propter multitudinem utero parit. A partu calefcit uulnus, quod & in Cæcilijs serpentibus tradunt. Mus marinus in terras scrobe effossa parit oua, & rursus obruit terra. Tricesimo die refossa aperit, foetumq; in aquam ducit.

Acuspiscis nomē

De uuluis piscium. Cap. LII.

ERythini & chanae uuluas habere traduntur; qui Trochos appellatur à Græcis, ipse se inire. Aquatiliū omnium foetus inter initia uisu carent.

De longissima uita piscium. Cap. LIII.

AEui piscium memorandum nuper exemplum accepimus. Pausilypum uilla est Campaniæ, haud procul Neapoli: In ea in Cæsaris piscinis à Pollione Vedio coniectum piscem, sexagesimum post annum expirasse scribit Anneus Seneca, duobus alijs æqualibus eius ex eodem genere etiam tunc uiuentibus; quæ mentio pisci-

Y iij nas

narum admonet, ut paulo plura dicamus hac de re, priusquam digrediamur ab aquatilibus.

De uiuarijs ostrearum, & quis ea primus inuenierit. Cap. LIII.

Ostrearum uiuaria primus omnium Sergius Orata inuenit in Baiano, ætate L. Crassi oratoris, ante Mar sicumbellum; nec gulæ causâ, sed avaritiæ, magna uectigalia tali ingenio suo percipiens, ut qui primus pensiles inuenit balineas, ita mangonizatas uillas subinde uendendo. Is primus optimum saporem ostreis lucrinis adiudicauit, quando eadem aquatilia genera alibi atq; aliubi meliora. Sicut lupi pisces in Tyberi amne inter duos pontes, rhombus Rauennæ, murenæ in Sicilia, elops Rhodi; & alia genera similiter, ne culinarum censura peragatur. Nondum Britannica seruebant littora, cum Orata Lucrina nobilitabat; postea uisum tanti in extrema Italia petere Brundisium ostreas, ac nelis esset inter duos sapes, nuper excogitatum, famem longæ aduersionis à Brundisio, compascere in Lucrino.

Eadem ætate prior Licinius Murena, reliquorum piscium uiuaria inuenit, cuius deinde exemplum nobilitas secuta est, Philippus, Hortensius, Lucullus exciso etiam monte iuxta Neapolim maiore impendio quam uillam ædificauerat, Euripum & maria admisit. Qua de causâ Magnus Pompeius Xerxem togatū eum appellabat. Quadraginta sestertijs piscinæ à defuncto illo ueniere pisces.

Quis primus murenarum uiuaria fecerit. Cap. LV.

MVrenarum uiuarium priuatim excogitauit C. Marius ante alios, qui cœnis triumphalibus Cæsaris dictatoris sex milia numero murenarum mutuo appendit. Nam permutare quidem pretio noluit, alia uerace.

mangoniz. i. ex politas.

ut Numantinus & Isauricus deni clarum gentium ita Sergius Orata & L. Murena captorum piscium lætabantur uocabulis.

appendit, hoc est diuendit.

ce. Huius uillam intra quomodocumque quadragies piscinæ uendiderunt. Inuasit deinde singulorum piscium amor. Apud Baulos in parte Baiana piscinam habuit Hortensius orator, in qua Murenam adeo dilexit, ut exanimam flectere credatur. In eadem uilla, Antonia Drusi, murenæ quam diligebat in aures addidit, cuius propter famam nonnulli Baulos uidere concupiuerunt.

De cochlearum uiuarijs, & quis primus instituit. Cap. LVI.

Cochlearum uiuaria instituit Fuluius Hirpinus in Tarquinienſi, paulo ante ciuile bellum, quod cum Pompeio Magno gestum est, distinctis quidem generibus earum, separatim ut essent albæ, quæ in Reatino agro nascuntur; separatim Illyricæ, quibus magnitudo præcipua; Africanæ, quibus fecunditas; solitanæ, quibus nobilitas. Quin & saginam earum cõmentatus est sapa & farre, alijsq; generibus, ut cochleæ quoq; altiles ganæa implerent, cuius artis gloria in eam magnitudinem perductæ sunt, ut octoginta quadrantes caperent singulorum calices. Author est M. Varro.

De piscibus terrenis. Cap. LVII.

Piscium genera etiamnum à Theophrasto mira produntur, circa Babylonis rigua, decedentibus fluuijs in cauernas, aquas hebetes remanere. Quosdam inde exire ad pabula pennulis gradientes, crebro caudæ motu, cõtraq; uenâtes refugere in suas cauernas, et in ijs obueros stare, capita eorū esse ranæ marinæ similia, reliquas partes gobi orū, brachias, ut cæteris piscibus. Circa Heracleam & Toronem, & Lycum annem esse multifaria. In ponto unum genus esse, quod extremas fluminum aquas sectet, cauernasq; sibi faciat in terra, atq; in ijs uiuat, etiã reciprocis annibus siccato littore. Effodit ergo, motu demum corporum uiuere eos apparet. Circa Heracleam eandem, eodemq;

Lycum

Quadrans hoc loco ualis uel menſuræ nomen est, calices restæ quibus teguntur.

Lycos amne decedente, ouis relictis in limo generari piscis, qui ad pabula petenda palpitet exiguis branchiis: quod fieri non indigo humoris: propter quod & anguilla diutius uiuere exemptas aquis. Oua autem in sicco maturari, ut testudinum. Eadem in Ponti regione apprehendi in glacie piscium quosdam, maxime gobiones, non nisi in patinarum calore uitalem motum fatentes. In his quidem, tametsi mirabilis, est tamen aliqua ratio. Idem tradit in Paphlagonia effodi pisces gratissimos cibus terrenos altis scrobibus, in his locis ubi nullae restagnent aquae, miraturque & ipse gigni sine coitu. Humoris quidem uim aliquam inesse quam puteis arbitratur, cum non nulli reperiantur pisces. Quicquid est, hoc certe minus admirabile talparum facit uita subterranei animalis, nisi forte uermium terrenorum & his piscibus natura est.

De muribus Nili. Cap. LVIII.

Verum omnibus his fidem Nili inundatio affert, omnia excedentem miracula. Quippe deturgente eo musculi reperiuntur inchoato opere genitalis aquae terraeque, iam parte corporis uiuentes, nouissima effigie etiam annum terrena.

De anthia pisce, & quomodo capiatur. Cap. LIX.

Nec de anthia pisce sileri conuenit. Itaque plerisque ad uertio credidisse, apud Chelidoniae insulas, quas diximus Asiae scopulos, in mari ante Tauri promontorium sitas, ibi frequens hic piscis, & celeriter capitur, uno genere, paruo nauigio, & concolori ueste, eademque hora, per aliquot dies continuos piscator enauigat certo spatium, aescamque proijcit. Quicquid ex eo mittitur, suspecta fraus praedae est, cauensque quod timuit (cum id saepe factum est) unus aliquando consuetudine inuitatus anthias, aescam appetit. Notatur hic intentione diligenti, ut

Quid si legas mutetur.

author spei, conciliaturque capturae. Neque enim est difficile, cum per aliquot dies solus accedere audeat, tandem & aliquos inuenit paulatim comitator. Postremo greges adducit innumeros, iam uetustissimis quibusque assuetis piscatorem agnoscere, & cibum e manu capere.

Tum ille paulum ultra digitos in aescam iaculatus hamum, singulos inuolat uerius quam capit, ab umbra nauis breui conatu abscedens, ita, ne caeteri sentiant alio intus excipiente centonibus raptum, ne palpitatio ulla aut sonus caeteros abigat. Conciliatorem nosse ad hoc prodest, ne capiatur. Parcit piscator fugitiuo in reliquum gregem. Ferunt discordem socium duci socii insidiatum pulchre noto cepisse malefica uoluntate, agnitum in macello a socio, cuius iniuria erat, & dati damni formula, ex aedito condemnatum. Addidit Mutianus aestimata lite decem libris. Idem Anthiae cum unum hamo teneri uiderint, spinis quas in dorso septratas habent, lineam secare traduntur: eo qui tenetur extendente, ut praecidi possit. At inter sargos, ipse qui tenet, ad scopulos lineam terit.

decem lib. subaudi, condemnatum esse, qui socio iniuriam fecerat.

De Stellis marinis. Cap. LX.

Praeter haec claros sapientia auctores uideo mirari stellam in mari. Ea figura est, parua admodum caro intus, extra duriore callo. Huic tam igneum feruorem esse tradunt, ut omnia in mari contacta adurat, omnem cibum statim peragat. Quibus sit hoc cognitum experimentis, haud facile dixerim. Multo mirabilius dixerim id, cuius experiendi quotidie occasio est.

De stella Aristo. lib. ix. cap. quin.

De dactylis, eorumque miraculis. Cap. LXI.

Concharum genere sunt dactyli, ab humanorum unguum similitudine appellati. His natura in tenebris remoto lumine, alio fulgore clarere, & quanto magis humorem habeant. Lucere in ore mandentium, lucere

Z in

in manibus, atq; etiam in solo, atq; ueste, decidētibus guttis: ut procul dubio pateat, succi illam naturam esse, quā miremur etiam in corpore.

De inimicitijs & amicitijs inter se aquatiliū.

Caput LXII.

Sunt & inimicitiarum atq; concordiaē miracula. Mugil & lupus mutuo odio flagrant. Conger & murena, caudas inter se prærodentes. Polypum in tantum locusta pauet, ut si iuxta uiderit, omnino moriat. Locustam conger, rursum polypum congeri lacerant. Nigidius auctor est, prærodere caudam mugili lupum, eosdemq; statim mensibus concordēs esse. Omnes autē uiuere, quibus caudæ sic amputentur. At e contrario amicitiaē exemplā sunt, præter illos, de quorum societate diximus. Balenæ musculus quandoq; prægrauis superciliorum pondere obrutis eius oculis, infestantia magnitudinem uadæ prænatans demonstrat, oculorumq; uice fungitur.

Quot sint animalium omnium in mari uiuentium, hoc est, aquatiliū genera: ex lib. xxxij. in quo de medicinis ex aquatilibus ex instituto tractat Plinius, cuius quidem libri hoc caput est ultimum & xi.

Peracta. s. arte mendendi ex piscibus

Peracta aquatiliū dote, non alienum uidetur indicare per tot maria tam uasta, & tot milibus passuum terræ infusa, extraq; circūdata mensura penè ipsius mundi, quæ intelligantur animalia cētum septuaginta sex omnium generum esse, eaq; nominatim complecti, quod in terrestribus uolucrisq; fieri non quirit. Neque enim omnis Indiae Aethiopiaeque aut Scythiae, desertorum uenimus feras aut uolucres, cum hominum ipsorum multo plurimae sint differētia, quas inuenire potuimus. Accedat his Taprobane, insulaeque aliae oceani fabulose narratae

ratae. Profecto conueniet, non posse omnia genera in cōtēplationem uniuersam uocari. At hercule in tanto mari oceano quaecūq; nascuntur certa sunt, notioraq; (quod miremur) quæ profundo natura mer sit. Vt beluis ordiamur, arbores, phiseteres, balenæ, pristēs, tritones, nereides, elephantī, homines qui marini uocantur, rotes, orca, arietes, musculi, & alij piscium forma, arietes, delphini, celebresq; Homero uituli. Luxuria uero testudines, & medicis fibri, quorum e genere luras nuscq; mari accepimus mergi, tantū marina dicentes, iam caniculæ, dromones, cornuta, gladij, ferræ: cōmunesq; mari, terræ, amni, hippopotami, crocodili. Et amni tantū ac mari thynni, thynnides, siluri, coracini, perca. Peculiaris autem maris acipenser, aurata, asellus, acarne, aphyra, alopebias, anguilla, araneus, box, batis, banchus, batrachus, belonæ, quos aculeatos uocamus, balanus, coruus cytharus. Chromborum genera, cyprinus, chalcis, cobio. Callarias asellorum generis, ni minor esset. Corias siue parianus, siue saxitanus à patria Batica, lacertorum minima. Ab his Mæotici, cybium (ita uocatur concisa pelamis, quæ post xl. dies epōro in Mæotin reuertitur) Cordyla, & hæc pelamis pusilla, cum in pontum e Mæotide exit, hoc nomen habet) cantharus, calyonymus, siue uranoscopus, cinædi soli piscium lutei: Gnide, quam nos urticam uocamus. Cancrorum gna, chamætrachea, Chamæleos, chamæpelorides generis uarietate distantes & rotunditate. Chamæglyciamerides, quæ sunt maiores quam pelorides, colycia, siue corophia. Concharū genera, inter quæ & margaritifera cochleæ, quarum generis pentadactylus, melicembales, echinophora dicuntur, quibus cantant. Extra has sunt rotundæ

Z ij in

in oleario usu cochleæ, cucumis, cynopus, cammarus, cynosdextia, draco. Quidam aliud uolunt esse dracunculum. Est autem graculo similis. Aculeos in branchijs habet ad caudam spectantis. Sic & scorpio lædit dum manu tollitur: erythinus, echeneis, echinus. Elephantilocustarum generis nigri, pedibus quaternis, bisulcis, præterea brachia duo, binis articulis, singulisque forficulis denticulatis. Fabri siue zeus, glaucisci, glanius, gongerres, galeos, garus, hippos, hippuros, hirundo, haliplicumon, hippocampus, hepar, helacathenes. Sunt læctorum genera, loligo, uolitans, locustæ, lucernæ, liparis, lamyrus, lepus, leones, quorum brachia cancris similia sunt, reliqua pars locustæ, nullus, merula inter saxatiles laudata, mugil, melanurus, mena, meryx, murena, mys, myllus, mystus, murex, oculata, ophidion, ostrea, otia, orycton. Hic est pelamidum generis maximus, neque redit in Meotin, similis Tritoni: uetustate melior. Orphus, orthroriscus, phager, phycis, saxatilius, pelamis, earum generis maxima apolectus uocatur, durior Tritone, phorcus, phytharus, passer, pastinaca. Polyporum genera, pectines maximi & nigerrimi æstate. Laudatissimi Mitylenis, Tyndaride, Salonis, Altini, antij in insula Alexandria in Aegypto, pectunculii, purpuræ, parcidæ, pinna, pinnotheræ, rhina, quam squatinam uocamus, rhombus, scarus: principalis hodie. Solea, sargus, scylla, sarda (Ita uocatur pelamis longa ex oceano ueniens. Scomber, salpa, sparus, scorpæna, scorpios, scia deus, sciæna, scolopendra, smyrus, scepani, strombus, solen, siue aulos, siue donax, siue onyx, siue dactylus, spondylus, smarides, stella, spogia. Turdus inter saxatiles nobilis, Tomus, thurianus, quæ alij xiphiam uocant, thessa, torpedo, tethæa. Triton pelamidum generis magni,

ex

Hepar, in manu scripto exemplari est, heparcotinus.

ex eo uræa cybia fiunt: Vrenæ, uua, xiphicæ. His adijcimus apud Ouidium posita nomina, quæ apud neminem alium reperiuntur: sed fortassis in Ponto nascuntur, ubi id uolumen suprem. s suis temporibus inchoauit, Bogyrum in scopulis uiuentem, orphum rubentem, rhacinumque pullum, pictas mormyras, aureique coloris chryson. Præterea paruum teragum, & placentem cauda labrum, eopodas lati generis. Præter hæc insignia piscium tradit channen ex seipsa concipere, glaucum æstate nunquam parere, pompilius qui semper comitetur nauigiorum curfus, chrominqui nidificet in aquis. Helopem quoque dicit esse nostris incognitum undis. Ex quo apparet falli eos, qui eundem acipenserem existimauerunt. Helopi palmam saporis inter pisces multi dedere. Sunt præterea a nullo autore nominati, sudis latine appellata, a grecis sphyræna rostro similis nomine, magnitudine inter amplissimos rarus, sed tamen non degener: & pernae comcharum generis, circa Pontias insulas frequentissima. Stant uelut stillo crure longo in harena defixæ, hiantesque qua limpitudine est, pedali non minus spatio. Cibum uenantur. Dentés in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo grandis caro est. Et hyænampiscem uidi in Aenaria insula captum, caput exerentem. Præter hæc purgamenta aliqua relatu indigna, & algis potius annumeranda quæ animilibus.

Finis noni libri de piscibus.

Z iij Cas

uræa cybia. i. sal famenia caudæ proxima.

PLIN. DE PISCE
C. PLINII SECVN
D I N A T V R A L I S H I S T O

riae Liber XXXII. de medicinis ex aquati
libus.

P R O O E M I V M.

Entum est ut ad summa naturę, exem
plorumq; per rerū ordinem, & ipsum
sua sponte occurrit immensum poten
tię occultę documentum, ut prorsus
nec aliud ultra quęri debeat, nec par
aut simile possit inueniri, ipsa se uincē
te natura, & quidem numerosis mo
dis declarante. Quid enim uiolentius mari uentis ue, &
turbīnibus ac procellis, quo maiore hominum ingenio
in nulla sui parte adiuta est quam uelis remisq; Adda
tur his & reciproci æstus inenarrabilis uis, uersum que
totum mare in flumen.

De echeneide pisce, & mirabili eius propri
etate, & torpedine, & marino lepore, & mi
rabili rubri maris. Cap. I.

TAmen omnia hæc, pariterq; eodem impellentia, us
nus ac paruus admodū pisciculus echeneis appel
latus, in se tenet, Ruant uenti licet, & sæuiant procellę,
imperat furori, uiresq; tantas compescit, & cogit stare
nauigia: quod non uincula ulla, non ancorę pondere ir
reuocabili iactę. Infrenat impetus, & domat mundi ra
biem nullo suo labore, non retinendo, aut alio modoq;
adhærendo. Hęc tantilla, est satis contra tot impetus,
ut uetet ire nauigia. Sed armatę classes imponunt si
bi turrium propugnacula, ut in mari quoque pug
nes

B V S L I B E R XXXII. 92

netur uelut emuris. Heu uanitas humana, cum rostra il
la ære ferroq; adictus armata, semipedalis inhibere pos
sit, ac tenere deuincta pisciculus. Fertur Actiaco Marte
tenuisse prætoriam nauim Antonij, properantis circū
ire & exhortari suos, donec transfret in aliam. Ideoq; Cę
sariana classis impetu maiore protinus uenit. Tenuit &
nostra memoria Cęsar principis ab Astura Antium remi
gantis: ut res est, etiam auspicalis pisciculus. Siquidem
nouissime tum in urbem reuersus imperator, suis telis
confossus est. Nec longa fuit illius morę admiratio, sta
tim causā intellecta, cum et tota classe quinqueremis so
la non proficeret, & exilientibus protinus qui id quare
rent, circa nauim inuenere adhærentem gubernaculo,
ostenderuntq; Cęsar, indignanti hoc fuisse, quod se reuo
caret, quadringentorumq; remigum obsequio contra se
intercederet. Constabat peculiariter miratum, quomo
do adhærens tenuisset, nec idem polleret in nauigium re
ceptus. Qui tunc, posteaq; uidere, eum limaci magnę si
mitem esse dicunt. Nos plurimorum opiniones posu
imus in natura aquatiliū, cum de eo diceremus. Nec
dubitamus idē ualere ad omnia genera, cū celebri & cō
secrato etiam exemplo apud Gnidiam Venerē, cōchas
quoq; eiusdem potentię credi necesse sit. E nostris qui
dam latinis remoram appellauere eum. Mirumq; e Gre
cis, alij lubricos partus atq; procidentes cōtineri ad matu
ritatē alligato eo (ut diximus) prodiderūt: Alij sale ad
seruatū ad alligatūq; grauidis ptus soluere, ob id alio no
mine odinolyontē appellauere. Quocūq; mō ista se ha
beant, quis ab hoc tenendi nauigia exemplo, de ulla po
tentię naturę atque effectu, in remedijs sponte nascētia
rerū dubitare debeat: Quin & sine hoc exēplo, p se satis
esset. Ex eodē mari torpedo etiā, pcul & e lōginq; uel si
hasta ygaue attingat, quū uis pualidos lacertos torpescere
quā

Caligulę Cęsar.

libet ad cursum ueloces alligari pedes facere prodia-
tur. Quod si necesse habemus fateri hoc exēplo esse uim
aliquam, quæ odore tantum & quadam aura sui corporis
afficiat membra, quid non de remediorum omnium
momentis sperandum est? Non sunt minus mira quæ de
lepore marino traduntur. Venenum est alijs in potu, aut
in cibo datus, alijs etiam uisus. Siquidem grauidæ si o-
mnino aspexerint foeminam ex eo genere duntaxat, statim
nausea & redundatione stomachi uitium fatentur,
ac deinde abortum faciunt. Remedio est mas, ob id in-
duratus sale, ut in brachialibus habeant. Eadē res in ma-
ri & tactu quidem nocet. Vescitur eo unum tantū ani-
malium, ut non intereat, nullus piscis, & tenere scit tan-
tum, & ingrator uiliorq; fit. Homines quibus in pastu
est, piscem olent, hoc primo argumento ueneficium id
deprehenditur. Cætero moriuntur totidem diebus, & q̄
uixerit lepus. Incertiq; temporis ueneficium id esse, au-
tor est Licinius Macer. In India affirmant non capi uiuē-
tem, inuicemq; ibi hominem pro ueneno esse, ac uel digi-
to omnino in mari tactum mori. Esse autem ampliorem
multo, sicut reliqua animalia. Iuba in his uoluminibus
quæ scripsit ad C. Cæsarem Augusti filium de Arabia,
tradit uitulos marinos ternas heminas capere: Cetos
sexcentorum pedum longitudinis, & trecentorum sexa-
gintra latitudinis in flumen Arabiæ intrasse. pinguiq; es-
ius negociatores. & omnium pisciū adipe camelos per-
ungi in eo situ, ut a silos ab his fugent odore.

De ingenijs & mansuetudine quorundam pisci-
um, & ubi ex manu ædant, & ubi respon-
dantur ex piscibus. Cap. II.

Mihi uidentur mira & quæ Ouidius prodidit pisciū
ingenia, in eo uolumine, quod halieuticon inscri-
bit

Brachialia dicun-
tur brachiorum
cum ornamenta,
tum tegumenta.

bitur. Scarum inclusum nassis non frōte erumpere, nec
infestis uiminibus caput inserere, sed auersum caudæ i-
ctibus crebris laxare fores, atq; retrorsum ita erūpere.
Quem luctatum eius si forte alius scarus extrinsecus ui-
deat, apprensā mordicus cauda adiuuare nixus erumpē-
tis. Lupum piscem rete circumdatum harenas arare cau-
da, atq; ita conditū transire rete. Murenā maculas ap-
petere ipsas, consciam teretis ac lubrici tergi, tum multi-
plici flexu laxare, donec euadat. Polypum hamos appe-
tere, brachijsq; complecti non morfu, nec prius dimitte-
re, q̄ æscam circumroserit, aut harūdine leuatum extra
aquam. Scit & mugil esse in æsca hamum, insidiasq; nō
ignorat: auditas tamen tanta est, ut cauda uerberando
excutiat cibos. Minus in prouidendo lupus solertiæ ha-
bet, sed magnum robur in pœnitendo. Nam ut hæserit
in hamo, tum multuoso discursu laxat uulnera, donec ex-
cidant insidiæ. Murenæ amplius deuorant hamum, ad-
mouentq; dentibus lineas, atq; ita erodunt. Pytheas id
tradit. Idem infixam hamo inuerrere se, quoniam sit dor-
so cultellato, spinaq; lineam præsecare. Licinius Macer
murenas tantum foemini sexus esse tradit, & concipe-
re e serpentibus, ut diximus, ob id sibi lo à piscatoribus
tanquam serpentibus euocari & capi, pingue scere lacta-
tu, fuste nō interimi, easdem ferula protinus. Animam
in cauda habere certum est, eaq; icta celerrime exanima-
ri, at capitis ictu difficulter. Nouacula & ferrum, quæ pi-
sce tacta sunt, olent. Durissimum esse piscium cōstat qui
orchis uocetur, rotundus est, & sine squamis, totus que
capite constat. Miluago quotiens cernatur extra aquā
uolitans, tempestates mutari, Trebius niger author est.
Xiphiam, id est, gladium, rostro mucronato esse, ab hoc
naues perfossas mergi in oceano ad locum Mauritanæ,
a qui

maculas ipsius
retis. i. foramina

lact. quidam le-
gere malunt ia-
ctatu. i. uexatio-
ne.

qui Cotta uocetur, non procul à Lixo flumine. Idem Iohannes gines euolare aqua tradit, tanta multitudine ut nauigia demergant. E manu uescuntur pisces in pluribus quidē Cæsaris uillis. Sed quę ueteres prodidere in stagnis, nos in piscinis admirati in Eboro Sicilię castello, non procul Syracusis. Item in Labra Gnidij Iouis fote anguillas: & hæ in aures additas gerunt. Similiter in Chio iuxta senū delubrū. In Mesopotamię quoq; fonte Cabura, de q; diximus. Nam in Lyciæ Limyra fote Apollinis, quem Dinum appellant, ter fistula euocati ueniunt ad augurium. Diripere eos carnes obiectas, lætum est consultantibus, caudis abigere dirum. Hierapoli Syrię in lacu Venneris ædituorum uocibus parent uocati, exornati auro ueniunt, adulantes scalpuntur, ora hiantia manibus inferendis præbent. In Stabiano Campaniæ ad Herculis petram, melanuri in mari panem abiectum rapiunt: ijdemq; ad nullum cibum, in quo hamus sit, accedūt. Nec illa in nouissimis mira, amarissimos esse pisces ad Pelen insulam, & ad Clazomenas. Contra, ad scopulum Sicilię ac Leptin Africę & Eubocam & Dyrrachium. Rursus ita salso, ut possint falfamenta existimari, circa Cephaleniam & Ampelon & Paron, & Deli petras. In portu eiusdem insulę, dulces. Quas differentias pabulo constare non est dubium. Appion maximum pisciū esse tradit porcum, quem Lacedæmonij orthragoriscum uocant. Grunnire eum cum capitur. Esse uero istam naturę accidētiam, quod magis miremur, etiam in locis quibusdam appposito occurrit exemplo. Siquidem falfamenta omnium generum in Italia Beneuenti recentia effici constat. Pisces marinos in usu fuisse protinus à condita Roma, author est Cassius Hemina, cuius uerba de ea re hic subiiciam: Numa constituit, ut pisces qui squamosi

non

non essent, ni pollucerent patrimonía, commētus ut cōuiuia publica & priuata, cœnæque ad puluinaría facilius compararentur, ni qui ad polluctum emerent, pretio minus parcerent, ea que præmercarentur. Quantum apud nos Indicis margaritis prætium est (de quibus suo loco satis diximus) tantum apud Indos in Corallio. Nā ista per suasionem gentium constant. Gignitur quidem & in rubro mari, sed nigrius. Item in Persico uocatur lace. Laudatissimū in Gallico sinu, circa Orchadas insulas. Et in Siculo circa Heliam & Drepanum. Nascitur apud Grauiscas, & ante Neapolim Campaniæ, maximeque rubens, sed molle, & ideo uilissimum Erythris. Forma est ei fruticis, color uiridis. Bacca eius candida sub aqua ac molles. Exemptæ confestim durantur & rubescunt, quasi corna satiuæ specie atq; magnitudine. Aiunt tactu protinus lapidescere, si uiuat. Itaq; occupari, euellique retibus, aut acri ferramento præcidi. Hac de causa coraliū uocitatum interpretantur. Probatissimum quàm maxime rubens, & quàm ramosissimum, nec scabrosum, aut lapideum, uel rursus inane, aut concuum. Authoritas baccarum eius non minus Indorum uiris quoque prætiosa est, quàm foemini nostris uniones Indici. Auruspices eorum uatesque in primis religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur. Itaque & decore & religione gaudent. Priusquam hæc notescerent, Galli gladios, scuta, galeas adornabant eo. Nunc tanta penuria est uendibili merce, ut per raro cernatur in suo orbe. Surculi infantia ad alligati, tutelam habere creduntur: Contraq; torminū ac uellicæ, & calculorū mala in puluerem igne redacti, potiq; cū aq; auxilianf. Simili mō ex uino poti, aut si febris sit,

a ij ex

Pollinc. et pollin
cū legitur ex ca
rigatione Herm.
sed in quo tamen
duo uerba Budæ
us mutanda. exi
istimat, ita ut
pro pollincerent
pollucerent, pro
pollinctum pol
luctum legatur.
Quem ego secur
tus. si autem dic
tur pollucere pa
trimonia, qui de
cimam facultatū
suarum in erog
ationes pias uoue
runt. Proprie aut
pollucere est Her
culi sacrificium
facere, quod fieri
solebat lautissi.
ideo pollucibili
ter a Plauto in
Mistellaria pro
laute & splend
deponitur, et pol
lucibilis cœna a
Macrob. pro opi
para & splend
da usurpatur. Er
go ni polluceret
pat. i. nō estima
rentur pretio pa
trimoniorū, uel
ne taxaret deci
mā partē patrim.

ex aqua somnum afferunt: Ignibus diu repugnant. Sed eodem medicamine sæpius potu tradunt lienem quoque absumi. Sanguinem reijcientibus excreantibus uementur. Cinis eorum miscetur oculorum medicamentis. Spissat enim ac refrigerat. Ulcerum caua explet. Cicatrices extenuat. Quod ad repugnãtiam rerum attinet, quam Græci antipathiam uocãt, nihil est uenenatius uel quam in mari pastinaca, utpote cum radio eius arbores necari dixerimus. Hanc tamen persequitur galeos. Idem & alios quidem pisces, sed pastinacas precipue. Si cut in terra serpentes mustela. Tanta est auiditas ipsius ueneni. Percussis uero ab ea medetur & hic quidem, sed & mulus ac lafer.

De ijs quibus in terris & in aquis uictus est, & de castoreis medicinae & obseruationes.

Cap. III.

Spectabilis naturæ potentia in his quoque, quibus & in terris & in aqua uictus est, sicut & fibris, quos castores uocant, & castorea testes eorum. Amputari hos ab ipsis cum capiuntur negat Sestius diligentissimus medicinae. Quinimo paruos esse substrictosque, & adherentes spinæ, nec adimi sine uita animalis posse. Adulterari autem renibus eiusdem qui sint grandes, cum ueri testes parui admodum reperiantur. Præterea ne uescas quidem esse, cum sint geminæ, quod nulli animalium. In ijs folliculis inueniri liquorem & asseruari sale. Itaque inter probationes falsi esse folliculos geminos ex uno nexu dependentes, quod ipsum corrumpi fraude, conspiciētibus gumi cum sanguine aut ammoniaco: quoniam ammoniaci coloris esse debeant, tunicis circumdati liquore ueluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, friabiles. Efficacissime e ponto Galatiæ, mox Africae. Sternitur

tas

tamenta olfactu mouent. Somnum conciliant cum rosaceo & peucedano peruncto capite: & per se poti in aqua, ob id phreneticis utiles. Item lethargicos odoris suffitu excitat. Vuluarumque exanimationes uel subditi, & menses ac secundas ciunt, duabus drachmis ex aqua cum pulgrio poti. Medentur & uertigini, opisthotonis, tremulis, spasticis, neruorum uitijs, ischiadicis, stomachicis, paralyticis, perunctis omnibus: uel triti ad crassitudinē mellis cum semine uiticis ex aceto aut rosaceo. Sic & contra comitiales sumpti: poti uero contra inflationes, tormina, uenena. Differentia tantum contra genera est mixtura. Quippe aduersus scorpiones, ex uino bibuntur: aduersus phalangia & araneos, ex mulso, ita ut uomitione reddantur: aut ut retineantur cum ruta. Aduersus chalcidicas, cum myrtite. Aduersus cerasten & presteras, cum panace, aut ruta ex uino. Aduersus cæteros serpentes, cum uino. Dari binas drachmas satis est, eorum quæ adijciuntur singulas. Auxiliantur priuatim contra uiscum ex aceto. Aduersus aconitum ex lacte, aut aqua. Aduersus elleborum album ex aqua mulsa nitroque. Medentur & dentibus infusi, cum oleo triti in aurem a cuius parte dolent. Aurium doloribus melius si cum meconio. Clari tatem uisus faciunt cum melle Attico inuncti. Cohibent singultus ex aceto. Urina quoque fibri resistit uenenis, & ob id in antidota additur. Aduersatur autem optime in sua uesica, ut aliqui existimant.

De testudine, & multorum piscium medicinae, & obseruationes. Cap. III.

Ceminus similiter uictus, in aquis terrarum & testudinum, effectus quoque pari honore habendi, uel propter excellens in usu pretium, naturæque proprietatem. Sunt ergo testudinum genera, terrestres, marinae, luta-

a iij riae,

Sestius. Adde, & Dioscorides, & alii non pauci classici scriptores, unde notandi hinc ueniunt, Isidorus in suis etymologiis & Albe Magnus, & ante hos Seruius Grammaticus, qui castora a castrando dictum putant, cum Græca uox castor, quod animal Latinis fiber appellatur.

riæ, & quæ in dulci aqua uiuunt. Has quidam e Græcis Emydas appellant. Terrestrium carnes suffusionibus propriè, magicisque artibus refutandis, & contra uenena salutare produntur. Plurimæ in Africa. Hæc ibi amputato capite pedibusque, pro antidoto dari dicuntur; & ex iure in cibo sumptæ, strumas discutere ac lienes tollere: Item comitiales morbos. Sanguis earum claritatem uisus facit, suffusionesque oculorum tollit. Et contra serpentium omnium & araneorum & similitum, & ranarum uenena auxiliatur. Sanguine seruato in farina pilulis factis, & cum opus sit, in uino datis. Felle testudinum cum Attico melle glaucomata inungi prodest, & scorpionum plagis instillari. Tegumenti cinis urino & oleo subactus, pedum rimas ulceraque sanat. Squamæ e summa parte derasæ, & in potu datæ Venærem cohibent. Eo magis hoc mirum, quoniam totius tegumenti farina accendere traditur libidinem. Vrinam earum aliter quam in uesica dissectarum, inueniri posse non arbitror, & intra eam esse. Hæc quoque portento facta à magis demonstratur, aduersus aspidum ictus singulare remedium. Efficacior est tamen, ut aiunt, cimi cibus admixtis. Oua durata illinuntur strumis, & ulceribus frigore aut adustione factis. Sorbentur in stomachi doloribus. Marinarum carnes admixtæ ranarum carnibus, contra salamandras præclare auxiliantur. Neque est testudine aliud salamandræ aduersus. Sanguine alopetiarum inanitas & porrigo, omniaque capitis ulcera curantur. Inarescere autem eum oportet, lenteque abluui. Instillatur & dolori aurium cum lacte mulierum. Aduersus comitiales morbos manditur cum polline frumenti. Miscetur autem sanguis heminis tribus ace-

ti

ti, hemina uini addita his, & cum hordeacea farina, aceto quoque admixto, ut sit quod deuoretur fabæ magnitudine. Hæc singula & matutina & uespertina dantur, dein post aliquot dies uespera. Comitibus instillatur ore, deductis labris his qui modice corripiantur. Spasmo cum castoreo clystere infunditur. Quod si dentes per annum colluuntur testudinum sanguine, immunes à dolore fiunt, Et anhelitus discutit, quasque orthopnæas uocant, ad has in polenta datur. Fel testudinum claritatem oculorum facit, cicatrices extenuat, tonsillas sedat & anginas, & omnia oris uitia. Priuatim nomas ibi, item ardentium testium. Naribus illitum comitiales erigit, attollitque. Idem cum uernatione anguuium aceto admixto, unice purulentis auribus prodest. Quidam bubulum fel admiscunt, decoctarumque carnium testudinis succum, addita æque uernatione anguuium. Sed diu in uino testudinem excoquunt. Oculorum quoque uitia omnia fel inunctum cum melle emendat. Suffusiones etiam marinæ felle, uel cum fluuiatilis sanguine & lacte mulierum capillus inficitur. Fel & contra salamandras, uel succum decoctum bibisse, satis est. Testudinum est tertium genus in cœno & paludibus uiuentium. Latitudo his in dorso pectori similis, nec connexo, incurua calyce, ingrata uisu. Ex hac quoque aliqua contingunt auxilia. Tres namque in succensa sarmenta coniectæ, & diuidentibus se tegumentis rapiuntur, tum euulsa carnes earum coquuntur in aquæ congio sale modice addito, ita decoctarum ad tertias partes succus, paralytim & articulares morbos sentientibus bibitur. Detrahit ite fel pituitas, sanguinemque uisiatum.

Comitibus hoc loco pro his accipitur, qui morbo comitali obnoxii sunt. uernatione pro serpentum exuuiis, quod uerno tempore quotannis exire solent serpentes, posuit. Suffusiones, s. emendantur.

Si

Sistitur ab eo remedio alius aque frigide potu. Ex quarto genere testudinum, quę sunt in omnibus, diuulsarum pinguis cum aizoo herba tusa, admixto unguento & semine lilij, ante accessiones perunguntur ægri, præter caput, mox conuoluti calidam aquam bibunt, quartanis liberari dicuntur. Hanc testudinem quintadecima luna capi oportere, ut plus pinguium reperiatur. Verum ægrum sextadecima luna perungi tradunt. Ex eodem genere testudinum sanguis instillatus crebros capitis dolores sedat: item strumas. Sunt qui testudinum sanguinem cultro æreo supinarum capitibus præcis, excipi nouo fictili iubeant. Ignem sacrum, cuiuscumque generis sanguine illini. Item capitis ulcera manantia, & uerrucas. Idem promittunt testudinum omnium fimo panos discuti. Et, licet incredibile dictu sit, ut aliqui tradunt, tardius ire nauigia, testudinis pedem dextrum uehementia. Hinc deinde in morbos digeremus aquatilia, non quia ignoremus gratiorem esse uniuersitatem animalium, maiorisque miraculi: sed hoc uilius est, uitę contributa habere remedia, cum aliud alij profit, aliud alibi facilius inueniatur.

De aquatilibus, quomodo remedia in morbos digesta sunt. Et primum contra uenena & uenenata animalia. Cap. V.

Venenatum mel diximus, ubi nasceretur. Auxilio est piscis aurata in cibo. Vel si ex melle syncero fastidium crudelitasue quę sit grauiissima incidat: testudinem circumcisus pedibus, capite, cauda, decoctam, antidotum esse, author est Pelops, scincumque Appelles. Qui esset scincus, diximus. Sapius uero quantum ueneficium præstaret menstruis mulierum. Contra omnia ea auxiliatur, ut diximus, nullus: Item contra pastinacam & scorpiones

Pani sunt de genere tumorum.

Lib. 19. cap. 8.

nes terrestres marinosque, & dracones, & phalangia illius sumptus ue in cibo. Eiusdem recentis e capite cinis contra omnia uenena, priuatim contra fungos. Mala medicamenta inferri negant posse, aut certe nocere, stella marina uulpino sanguine illita, & affixa limini superiori, aut clauo æreo ianua. Draconis marini, scorpionumque ictus, carnibus eorum impositis. Item araneorum morsus sanantur. In summa contra omnia uenena, uel potu, uel ictu, uel morsu noxia, succus eorum exiure decoctorum, efficacissimus habet. Sunt & seruatibus piscibus medicina. Salsamentorum cibus prodest a serpente percussis, & contra bestiarum ictus, mero subinde hausto, ita ut ad uesperam cibus uomitione reddatur. Peculiariter a chalcide, ceraste, aut quas sepas uocant, aut elape, dipfadeue percussis. Contra scorpiones largius sumi, sed non euomi salsamenta prodest, ita ut sitis toleretur, & imponere eadem plagis conuenit. Contra crocodilorum quidem morsus non aliud presentius habetur. Priuatim contra presteris morsum sarda prodest. Imponuntur falsamenta & contra morsum canis rabiosi: uel si non sint ferro uisæ plagę, corporaque clysteribus exinanita, hæc per se sufficit. Et contra draconem marinum ex aceto imponitur. Idem & cybio profectus. Draco enim marinus ad spinę suę (qua ferit) uenenum, ipse impositus uel cerebro toto prodest. Ranarum marinarum ex uino & aceto decoctarum, succus contra uenena bibitur, & contra ranę rubetę uenenum, & contra salamãdras. Fluiuatiles, si carnes edantur, ius ue decoctarum sorbeatur, profunt & contra leporem marinum, & contra serpentes supradictas. Contra scorpiones ex uino. Democritus quidem tradit, si quis extrahat ranę uiuenti linguam, nulla alia corporis parte adhaerente, ipsaque dimissa

Profectus. i. com
moditates.

Profectus. i. com
moditates.

b. fa

Ita opus non est
set tormentis.

sa in aqua, imponat supra cordis palpitationem mulieri
dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsurâ.
Addunt etiamnum alia magi, quæ si uera sunt, multo ue-
tiliores uitæ existimantur ranæ, quam leges. Namq; ha-
rundine transfixa natura per os, si furculus in mensuris
is defigatur à marito, adulterorum tædium fieri. Carnis
bus earum uel hamo additis, præcipue purpuras certū
allici. Iecur ranæ geminum esse dicunt, obijciq; formi-
cis oportere, eam partem quam appetant contra omnia
uenena esse pro antidoto. Sunt quæ in uepribus tatum
uiuunt, ob id rubetarum nomine, ut diximus (quas græ-
ciphrynos uocant) grandissimæ cunctarum, geminis
ueluti cornibus plenæ ueneficiorum. Mira de his certas-
tim tradunt authores. Illatas in populum silentium fie-
ri. Officulo quod sit in dextro latere in aquam feruentē
deiecto, refrigerari uas, nec postea feruere, nisi exēpto.
Extēplo id inueniri obiecta rana formicis, carnibusq;
erosis singula in oleum addi. Et aliud esse in sinistro late-
re, quo deiecto feruere uideatur, apocynon uocari. Ca-
num impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia
addito in potionem. Venerem adalligatum stimulare.
Rursus a dextro latere refrigerari seruētia. Hoc & quar-
tanas sanari adalligato in pellicula agnina recenti, ali-
asq; febres. Amorem inhiberi eo. Item ex his ranis lien
contra omnia uenena, quæ fiant ex ipsis, auxiliatur. Cor-
uero etiam efficacius est. Coluber est in aqua uiuens, hu-
ius adipem & fel habentes, qui crocodilos uenentur, mi-
re adiuuari produntur, nihil contra belua audente. Ef-
ficacius etiam nū, si herba potamogeton misceatur. Can-
cri fluuiatiles triti potiūq; ex aqua recentes, seu cinere ad-
seruato, contra uenena omnia pro sunt, priuatim contra
scorpionum iectus cum melle asinino; uel si non ad sit, ca-
prino, uel alio quocunq;. Addi & uinū oportet, Necant

eos triti cum ocimo admoti. Eadē uis contra uenenatos
rū omnium morsus, priuatim scytalen & angues, & con-
tra leporē marinū, ac ranam rubetam. Cinis eorum ser-
uatus prodest paucis. Prodest periclitantibus ex canis
rabiosi morsibus. Quidam adijciunt gētianam, & dant
in uino. Nam si iam pavor occupauerit, pastillos uino
subactos deuorandos ita præcipiūt. Decē uero cancris
cū ocini manipulo adalligatis, omnes qui ibi sunt scor-
piones ad eum locū coituros magi dicūt: & cum ocimo
ipsos cinerem uel eorū percussis imponunt. Minus in o-
mnibus his marinis pro sunt, ut Trasillus author est. Ni-
hil autē æque aduersari serpētib; q; cancos, sueq; per-
cussas hoc pabulo sibi mederi. Cum sol sit in cancro, tor-
queri serpentes. Ictibus scorpionum carnes fluuiatiliū
cochlearū resistunt crudæ uel coctæ. Quidam ob id sal-
sas quoq; adseruant: Imponunt et ipsis plagis. Coracini
pisces Nilo quidem peculiare sunt. Sed nos hæc omni-
bus terris demonstramus. Carnes eorum aduersus scor-
piones ualent impositæ. Inter uenena sunt piscium por-
ci marini spinæ in dorso, cruciatu magno læsorū, reme-
dium est limus ex reliquo piscium eorū corpore. Canis
rabidi morfu potum expauescētibus faciem perungūt
adipe uituli marini. Efficacius si in medulla hyænæ, &
oleū lentisco & cæra misceatur. Murenæ morsus ip-
sū capitis cinere sanantur. Et pastinaca contra suum i-
ctum remedio est, cinere suo ex aceto illito, uel alterius.
Cibi causa extrahi debet e dorso eius quicquid simile est
croco, caputq; totū. Et hanc aut & omnia testacea modice
collui in cibis, quia saporis gratia perit. Leporis marini
uenefitiū restinguūt poti hippocampi. Contra dorycniū
echini maxime p sunt: & ijs q succū carpathi biberint, p-
cipue eius iure sumpto. Et cancri marini decocti ius cō-
tra dorycniū efficax habetur. b ij De

PLIN. DE PISCI

De ostreis, & purpuris, & alga, & eorum re-
media. Cap. VI.

Peculiariter uero contra leporis marini uenena & o-
strea aduersantur. Idem uidetur, nec potest uideri sa-
tis dictum esse de ijs, cum palma mensarum diu iam tri-
buatur illis. Gaudent dulcibus aquis, & ubi plurimum
influunt amnes, ideo pelagia parua & rara sunt. Gignū-
tur autem in petrosis, carentibus q̄ aquarum dulciū ad-
uentū, sicut circa Grynū & Myrinam. Grandescūt sy-
deris quidem ratione maxime, ut in natura aquatiliū
diximus. Sed priuatim circa initia æstatis multo lacte
prægnantia, atq̄ ubi sol penetret in uada. Hæc uidetur
caussa, quare minora in alijs locis reperiuntur. Opaci-
tas enim prohibet incrementum, et tristitia minus appe-
tunt cibos. Variant coloribus. Ruffa in Hispania, fusca
in Illyrico, nigra & carne & testa Circaeis. Præcipua ue-
ro habentur in quacunq̄ gēte spissa, nec salua sua lubri-
ca, crassitudine potius spectanda quam latitudine. Neq̄
in luto capta, neq̄ in harenosis, sed solido uado, spondy-
lo breui, atq̄ non carnosio, nec fibris laciniōso, ac tota in
aluo. Addunt peritiores notam, ambiēte purpureo cris-
ne fibras, eoq̄ argumento generosa interpretantur cal-
liblephara appellātes. Gaugent & peregrinatione, trās
ferriq̄ in ignotas aquas. Sic Brundusina in Auerno cō-
pasta, & suum retinere succū, & a Lucrino adoptare cre-
duntur. Hæc sint dicta de corpore. Dicemus & de natio-
nibus, ne fraudentur gloria sua littora, sed dicemus aliē-
na lingua, quæq̄ peritissima huius censura in nostro æ-
ro fuit. Sunt ergo Mutiani uerba quæ subiiciam: Cyzie-
cena maiora Lucrinis, dulciora Britānicis, suauiora E-
dulicis, acriora Lepticis, pleniora Lucensibus, sicciora
Coryphantenis, tenuiora Istricis, candidiora Circeien-
sis.

Calliblepharon
medicamentum
est, quo fucantur
ornanturque pal-
pebra.

Ab Edulio mōte.

BVS LIBER XXXII.

libus. Sed his neq̄ dulciora, neq̄ tenuiora esse uilla com-
pertum est. In Indico mari Alexandri rerum authores
pedalia inueniri prodidere. Nec non inter nos nepotis
cuiusdam nomēculator Tridacna appellauit, tantæ am-
plitudinis intelligi cupiens, ut ter mordenda essent. Eo-
rum dos in medicina hoc in loco tota dicitur. Addidit
q̄ luxuria frigus obrutis niue, summa montium, & ma-
ris ima miscens. Mollunt aluum leniter. Eadem cocta
cum mulso, tenasmo qui sine exulceratione sit, liberāt.
Vesicarum ulcera quoq̄ repurgant. In conchis suis co-
cta, siue uti clausa uenerint, mire distillationibus pro-
sunt. Testæ ostreorum cinis uiam sedat, & tonsillas ad
mixto melle. Eodem modo parotidas, panos, mamma-
rumq̄ duritias, capitum ulcera ex aqua, cutemq̄ mulie-
rum extendit. Inspergitur & ambustis. Et dētrificio pla-
cet. Pruritus quoq̄ & eruptionibus pituitæ ex aceto
medetur. Crudæ si tundantur, strumas sanant & pernio-
nes pedum. Purpuræ quoq̄ contra uenena prosunt. Et
algam maris theriacen esse Nicander tradit. Plura eius
genera uti diximus, longo folio & rubente, latiore alia,
& crispo. Laudatissima, quæ in Creta insula iuxta terrā
in petris nascitur: tingendis etiam lanis ita colorem alli-
gans, ut elui postea non possit. E uino iubet eam dari.

Ad alopecias, & capillos, & ad oculorum,
uitia. Caput VII.

Alopecias replet hippocampinus cinis nitro & adis-
ape suillo mixtus, aut syncerus ex aqua. Præparata
autem sepiarum crustæ farina cutē replet, & muris ma-
rini cinis cum oleo. Item echini cū carnibus suis crema-
ti cinis. Fel scorpionis marini. Ranarum quoq̄ triū (si
uina in olla crementur) cinis cum melle: melius cū pi-

b. iij. ce

Pedalia, pedis
mensuram habet
tia.

Tenasmus crebra
est sed inanis ege-
rendi uoluntas.
distil. i. fluxioni-
bus, ut est cathar-
rus, branchus, &
coryza, hæc ta-
men sic differunt
quod coryza di-
citur, cum pitui-
ta nares tantum
obsidet, grauedo
latine dicta, ca-
tharrus cum fau-
ces palatumque,
at branchus cum
guttur & arteriā.
Sed ut Hippocr.
omnia hæc cory-
zas dicit, ita lati-
ni distillationes.
Theriacen. i. ma-
dicam.

reliquida. Capillum denigrant sanguifugæ, quæ in nigro uino diebus xl. computruere. Alij in aceti sextarijs duobus sanguifugarum sextarium in uase plumbeo iubent putrefcere totidem diebus, mox illini in sole. Sornatius tantam uim habere tradit, ut nisi oleum ore contineant qui tingunt, dentes quoq; eorum denigrari dicat. Capitis ulceribus, muricum uel purpurarum testæ cinis, cum melle utiliter illinitur, conchyliorum (uel si non urantur) farina ex aqua, doloribus. Castoreum cum peucedano & rofaceo. Omnium piscium fluuiatilium, marinorumq; adeps liquefactus oleo admixto melle, oculorum claritati plurimum confert. Item castoreum cum melle. Callionymifel cicatrices sanat, & carnes oculorum superuacuas consumit. Nulli hoc piscium copiosius, ut existimauit Menander quoq; in Comædijs. Idem piscis & uranoscopus uocatur ab oculo, quæ in capite habet. Et coracini fel excitat uisum. Et marini scorpionis ruffi cum oleo uetere, aut melle Attico incipientes suffusiones discutit; inungi ter oportet intermissis diebus. Eadem ratio albugines oculorum tollit. Mullorû cibo aciem oculorum hebetari tradit. Lepus marinus, ipse quidem uenenatus est, sed cinis eius in palpebris pilos inutiles euulsos cohibet. Et ad hunc usum utilissimi minimi. Item pectunculi sal si triti cum cedria. Ranæ q; dryophytas & calamitas uocant, sanguis earum cum lachryma uitis, si euulso pilo palpebris illinatur. Oculorum tumorem ruboremq; sepia cortex cum lacte mulieris illitus sedat, & per se scabritias emendat. Inuertunt itaq; genas id agentes, & medicamentum auferunt post paulum, rofaceoq; inungunt, & pane imposito mitigant nocte. Eadẽ cortice & nyctalopes curant in farina trita, & ex aceto illita. Extrahit & squamas cinis eius. Cicatrices oculorû cum melle sanat, pterygia cum sale et cadmia

Nullus piscis hoc piscium genere fel habet copiosius.

intermis. diebus .i. per interualtũ.

cum ced. subaudi pice, uel resina a cedro arbore, unde manat.

rosa. s. oleo.

singulis drachmis. Emēdat & albugines oculorû iumētorû. Adhiciunt & officulis eius genas (si terant) sanari. Echini ex aceto epinyctidas sanant. Eundẽ cõburi cum uiperinis pellibus ranisq;, & cinerẽ aspergi potioni iubent magi, claritatẽ uisus promittētes. Ichthyocolla appellatur piscis, cui glutinosum est coriũ, idẽq; nomẽ glutino eius. Hic epinyctidas rollit. Quidam ex uētre non ex corio fieri dicunt. Ichthyocolla ut glutinũ taurinũ laudatur. Pontica candicans & carēs uenis squamisq;, & q; celerrime liquecit. Madescere autẽ debet concisa in aqua, aut aceto nocte ac die. Mox tundi marinis lapidibus, ut facilius liquecat. Vtilem eam in capitis doloribus affirmant, & teranothris. Ranæ dexter oculus dextro, sinistro leuus suspensũ e collo natũ coloris panno lippitudines sanant. Quod si per coitũ ranæ eruantur, albuginẽ quoq;. Alligati similiter in putamine ouii. Reliquæ carnes impositæ sugillationẽ rapiunt. Cancræ etiam oculos adalligatos collo, mederi lippitudini dicunt. Est parua rana in harudineticis & herbis maxime uiuēs, muta ac sine uoce, uiridis, si forte hauriatur, uentres boũ distendens: huius corporis humorẽ penicillis dera sum claritatẽ oculis inunctis narrat afferre, ipsasq; carnes doloribus oculorû superponunt. Ranas etiã quindecim cõiectas in fictili nouo iucis cõfigunt qdam, succũ earũq; ita effluerit admiscēt lachrymæ, q; ex alba uitate emanat, atq; ita palpebras emēdant, inutilibus pilis exēptis, acu instillantes hũc succũ in uestigia euulforũ. Meges psilothrũ palpebrarũ faciebat in aceto enecans putrescentes, & hoc utebat in multis uarijsq; per aquationes autũni nascentibus. Idẽ p̄stare sanguifugarũ cinis ex aceto illitus putatur. Cõburi eas oportet in nouo uase. Idẽ reniæ iecur siccatũ p̄dere. X. iij. cũ oleo cedri nõ perunctis pilis. ix. mensibus.

Ichthyocolla glutinum, quod ex corio piscium efficitur.

Tetanothra medicamenta sunt ad leuigandã atque erugandã hominis curam.

De aurium, & dentium remedijs, & ad cutis uitia. Cap. VIII.

AVribus utilissimum bati piscis fel recens, sed in uete aratum uino. Item banchi, quem quidam myxona uocant. Item callionymi cum rosaceo infusum, uel castoreum cum papaueris succo. Vocant & in mari pediculos, eosque tritos instillari ex aceto auribus iubent. Et per se conchylio infecta lana magnopere prodest. Quidam aceto & nitro madefaciunt. Suntque qui praecipue contra omnia aurium uitia laudent garum excellentis sociorum cyathum mellis dimidio, amplius acethi cyathum in calice nouo lenta pruna decoquere. Deinde spuma penis deterfa, & postquam desierit spumare, tepidum infundere. Si tumeant aures, coriandri succo prius mitigandas, inde praecipuunt. Ranarum adeps instillatus, statim dolores tollit. Cancrorum fluuiatilium succus cum farina hordeacea aurium uulneribus efficacissime prodest. Parotidas muricum testae cinere cum melle, uel conchyliorum ex mulso curantur. Dentium dolores sedantur ossibus draconis marini scarificatis gingiuis. Cerebro caniculae in oleo decocto adseruatoque, ut ex eo dentes semel anno colluantur. Pastinacae quoque radio scarificare gingiuas, & in dolore utilissimum. Coteriturque is, & cum elleboro albo illitus, dentes sine uexatione extrahit. Salsamitorum etiam in fictili uase combustorum cinis, addita farina marmoris inter remedia est. Et cybia uetera eluta in nouo uase, deinde trita profunt doloribus. Aequae prodesse dicuntur omnium salsamentorum spinae combustae tritaeque & illitae. Decoquuntur & ranarum singulae in aceti heminis, ut dentes ita colluantur, contineaturque in ore succus. Si fastidium obstaret, suspēdebat pedibus posterioribus eas Sallustius Dionysius, ut ex ore uirtus

deflueret in acetum feruens, idque e pluribus ranis. Fortioribus stomachis ex iure edendas dabant. Maxillaresque ita sanari dentes praecipue putant, mobiles uero supra dicto aceto stabiliri. Ad haec quidam ranarum corpora binarum praecisis pedibus in uini hemina macerant, & ita colluunt dentes labentes iubent. Aliqui totas adalligant maxillis. Alii denas in aceti sextarijs tribus decoxere ad tertias partes, ut mobiles dentes stabilirent. Necnon xxxvi. ranarum corda in olei ueteris sextario sub aereo testo discoxere, ut infunderent per aurem dolentis maxillae. Alii iecur ranarum decoctum & tritum melle imponere dentibus. Omnia supra scripta ex marina rana efficaciora. Si carioli & foetidi sunt, centum in furno areferi per noctem praecipuunt, postea tantundem salis addi atque fricari. Enhydrys uocatur a Graecis coluber in aquis uiuens. Huius quatuor dentium superioribus in dolore superiorum gingiuas scarificant, inferiorum inferioribus. Aliqui canino tantum earum contenti sunt. Vtuntur & cancrorum cinere, nam muricum cinis dentifricum est. Lichenas & lepras tollit adeps uituli marini. Murenarum cinis cum mellis obolis ternis, iecur pastinacae in oleo decoctum. Hippocampi & delphini cinis ex aqua illitus. Exulceratione sequi debet curatio, quae perducit ad cicatricem. Quidam delphini iecur in fictili torrent, donec pinguitudo similitudine olei fluat, ac perungunt. Muricum uel conchyliorum testae cinis maculas in facie mulierum purgat cum melle illitus, cutemque erugat, extenditque septenis diebus illitus, ita ut octauo candido ouorum foueantur. Muricum generis sunt quae uocant Graeci colycia, alii corythia, turbinata eque sed minora multo, efficaciora etiam & oris halitum custodientia. Ichthyocolle erugat cutem, extenditque in a-

Hae testa & hoc testu dicitur, ut sit testum, quod Graeci libanum uocant, unde panis testaceus is dicitur apud nos quem illi libanum dicunt.

c. qua

qua decocta horis quatuor, dein contusa, colluta, & subacta ad liquorem usque mellis. Ita præparata in uase nouo conditur, & in usu quatuor drachmis eius, binæ sulphuris, & anchusæ totidem, octo spumæ argenteæ adduntur, aspersaque aqua teruntur unâ. Sic illita facies post quatuor horas abluuntur. Medetur & lentiginis cæterisque uitijs ex ossibus sepïarum cinis. Idem & carnes excrescentes tollit & humida ulcera.

Promiscuæ medicinæ ex aquatilibus. Cap. IX.

Plora. i. scabies.

PSoras tollit rana decocta in heminis quinque aquæ marinae. Excoqui debet, donec sit crassitudo mellis. Fit & in mari halcyoneum appellatum, ex nidis (ut aliqui existimant) halcyonum & cæcum. Alij e sordibus spumarum crassescens. Alij elimo, uel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera. Cinere est spissum, odoris asperi. Alterum molle, lenius, odore ferè algæ. Tertium candidioris uermiculi. Quartum pumicosius, sporigeque putri simile, penè purpureum. Quod optimum, id & Milesium uocatur. Quo candidius autè, hoc minus probabile est. Vis eorum, ut exulcerent, purgent. Vfus tostis & sine oleo mire lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & sulphuris duobus obolis. Halcyoneo utuntur & ad oculorum cicatrices. Andreas ad lepras cancri cinere cum oleo usus est. Attalus thynni recentioris adipe ad ulcera. Murenarum muria, & capitum cinis cum melle sanat strumas. Pungi piscis eius qui rana in mari appellatur, officulo de cauda, ita ut non uulneret, prodest. Id faciendum quotidie, donec percurentur. Eadem uis & pastinacæ, radio, & lepori marino imposito, ita ut celeriter remouearur. Echini testis contusus, & ex aceto illitus. Item scolopendræ marinæ emelle. **Cancris fluuiatiles contriti uel combusti ex melle, mirifice**

ce prosunt, & sepïæ ossa cum axungia uetere contusa & illita. Sic & ad parotidas utuntur, & scari piscis marini cineribus. Quin & testis cadi falsamentarij tussis cum axungia uetere, muricæque cinere ex oleo ad parotidas strumasque. Rigor ceruicis mollitur cum marinis, qui pediculi uocantur, drachma pota. Castoreo pota cum pipere ex mulso mixto ranis decoctis ex oleo & sale, ut sorbeatur succus. Sic & opisthotono medentur, tetano, spasticis uero pipere adiecto. Anginas menarum falsarum ex capitibus cinis ex melle illitus abolet, ranarumque decoctarum ex aceto. Succus hic & contra tonsillas prodest. Cancris fluuiatiles triti singuli in hemina aquæ anginis medentur gargarizati, aut uino, aut calida aqua poti. Vna medetur garum cochlearibus subditum. Vomices siluri recentes, salsi uel in cibo sumpti adiuuant. Vomitiones nulli inueterati triti in portione concitant. Suspiriosis castoreum cum ammoniaci exigua portione ex aceto mulso ieiunis utilissime potatur. Eadem portio spasmos stomachi sedat ex aceto mulso calido. Tussis sanare dicuntur piscium modo è iure decoctæ in patinis ranæ. Suspensæ autem pedibus, cum distillauerit in patinam salua earum, exenterari iubentur, abiectisque interaneis, condiri. Est rana parua arborem scandens, & ex ea uociferans: in huius os si quis expuat, ipsam que dimittat, tussi liberari dicitur. Præcipiunt & cochleæ crudæ carnem tritam bibere ex aqua calida in tussis cruenta.

Quin & testis, subaudi, utuntur.

Suspiriosis, id est, asthmaticis. Spasmos stomachi. Huiusmodi spasmus tingulus est.

c ij Ad

PLIN. DE PISCI

Ad iocineris uitia laterumq̄, & ad stomachi
& alui, & urinæ, & calculorum uitia, & ad
alia quædam promiscuæ medi
cinæ. Caput X.

Iocineris doloribus scorpio marinus in uino necatur,
Iut deinde bibatur. Conchæ longæ carnes ex mulso po
tæ cum aqua parî modo, aut si febres sint, ex aqua mul
sa. Lateris dolores leniunt hippocampi tostî sum
pti, tethæq̄ similes ostreæ in cibo sumptæ. Ischiadico
rum muria siluri clystere infusa. Dantur autem conchæ
ternis obolis dilutæ in uini sextarijs duobus per dies xv
Aluū emollit silurus e iure, & torpedo in cibo. Et olus
marinum simile satiuo, stomacho inimicum aluum facil
lime purgat. Sed propter acrimoniam cum pingui car
ne coquitur: & omnium piscium ius. Idem & urinas cit,
e uino maxime. Optimū e scorpionibus & Iulide, & fax
atilibus, nec uirus respicientibus. Coqui debent cum ane
tho, apio, coriandro, porro, additis oleo & sale. Purgat
& cybia uetera, priuatimq̄ cruditates, pituitam bilem
q̄ trahit. Purgant & Myaces, quorum natura tota hoc
loco dicitur. Aceruantur muricum modo, uiuuntq̄ in
algoris, gratissimi autūno, & ubi multa dulcis aqua mi
scetur mari, ob id in Aegypto laudatissimi. Procedente
hyeme, amaritudinem trahunt, colorēq̄ rubrum. Horū
ius traditur aluū & uescas exinanire, interanea distrin
gere, omnia adaperire, renes purgare, sanguinem adipe
que minuere. Itaq̄ utilissimi sunt hydropicis, mulierum
purgationibus, morbo regio, articulari, inflationibus.
Item prodesse felli pituitæq̄, pulmonis, iocineris, sple
nis uitijs, rheumatismis. Fauces tærum uexant, uoces q̄
obundunt. Ulceraq̄ quæ serpunt, aut sint purganda,
sanant. Item carcinomata. Cremati autem, ut murices,
&

articulari, s. mor
bo, quem Græci
ischiada uocant,
a coxendice siue
coxarum uerte
bro.

BVS LIBER XXXII. 105

& morsus canum hominumq̄ cum melle, lepras, lentig
ines. Cinis eorum potus emendat caligines. Gingiu
rum & dentium uitia, eruptiones pituitæ, & contra do
rycniū, aut opocarpathon antidoti uicem obtinent. De
generant in duas species, in Mytulos, qui salem uirusq̄
resipiunt, myscasq̄, quæ rotunditate differūt, minores
aliquanto atq̄ hirtæ, tenuioribus testis, carne duriones.
Mytuli quoq̄ (ut murices) cinere causticā uim habent,
& ad lepras, lentigines, maculas. Lauantur quoq̄ plum
bi modo ad genarum crassitudines, & oculorum albu
gines, caliginesq̄, atq̄ in alijs partibus sordida ulcera,
capitisq̄ pustulas. Carnes uero eorum ad canis morsus
imponuntur. Et pelorides emollit aluum. Item casto
rea ex aqua mulsa, drachmis binis. Qui uehementius uo
lunt uti, addunt cucumeris satiuî radicis siccæ drachmā
& aphronitri duas. Tethæ torminibus & inflationib.
succurrunt, inueniuntur hæ in folijs marinis sugentes,
fungorum uerius genereq̄ piscium. Eadem & tenasmū
dissoluunt, renumq̄ uitia. Nasitur & in mari ab sinthi
um, quod aliqui seriphum uocant, circa Taposirin max
ime Aegypti, exilius terrestri. Aluum soluit, & noxijs
animalibus intestina liberat. Soluunt & sepia: in cibo
dantur cum oleo, & sale, & farina decoctæ. Menæ salæ
cum felle taurino illitæ umbilico, aluum soluūt. Ius pi
scium in patina coctorum cum lactucis, tenasmū discu
tit. Cancri fluuiatiles triti ex aqua potî, aluum sistunt, u
rinam ciunt in uino albo. Ademptis brachijs calculos
pellunt tribus obolis cum myrrha triti, singulis eorum
drachmis. Ileos & inflationes castoreum cum dauci se
mine & petroselini quantum ternis digitis sumatur, ex
mulsi calidi cyathis quatuor. Tormina uero cum aceto
uino mixto. Erythini in cibo sumpti sistunt aluum. Dy
c iij sen

Taphosirin legen
dum esset ex Ste
phano de urbib.
qui oppidum in
Aegypto esse di
cit, in quo Osiris
sepultus fuit, un
de & nomen hêt.
Apud Strabo. ue
ro Taposiris, qui
duas eius nomi
nis urbes ponit,
alteram ad mare
alteram non ad
mare. i. mediterr.
Omnes in Aegy
pto fuerunt.

fentericis medentur ranæ cum scylla decoctæ, ita ut pã
stillifiant. Fel siue cor earum cum melle tritum, ut tra-
dit Niceratus. Morbo regio falsamentum cum pipere,
ita ut reliqua carne abstineatur. Lienî medetur soleapia
scis impositus: Item torpedo: Item rhombus uiuus, de-
in remittitur in mare: Scorpius marinus necatus in ui-
no, uesicæ uitia & calculos sanat. Lapis, qui inuenitur
in scorpionis marini cauda pondere oboli potus. Enhy-
dridis iecur: Blenniorũ cinis cum ruta. Inueniuntur & in
bachipiscis capite ceurlapilli. Hi poti ex aqua calculo-
sis præclare medentur. Aiuntq; & urticam marinam in
uino potam prodesse. Item pulmonem marinum deco-
ctũ in aqua. Oua sepia urinam mouent, renumq; pitui-
tas extrahunt. Rupta, cõuulsa, cancri fluuiatiles triti in
asinino lacte maxime sanant. Echini uero cum spinis su-
is contusi, & in uino poti calculos. Modus singulis hæ-
mina bibitur donec proficit, & alias in cibis ad hoc profi-
ciunt. Purgatur uesica & pectinum cibo. Ex his mares,
alij donacas, alij aulos uocant, fœminas onychas. Uri-
nam mares mouent. Dulciores fœminæ sunt & unico-
lores. Sepia quoque oua urinam mouent, renes pur-
gant. Enterocelæ lepus illinitur tritus cum melle, iecur
quoque aquatici colubri. Item hydri tritum potum que
calculosis prodest. Ischiadicos autem liberant falsamẽ-
ta ex siluro infusa clystere, euacuata prius aluo. Sed fe-
dis attritus cinis e capite mugilum mullorumque. Com-
buruntur autem in fictili uase. Illini eum melle debent.
Item capitis menarum cinis ad rhagadas, & ad condylo-
mata utilis, sicut pelamidum falsarum capitem cinis,
uel cybiorum cum melle. Torpedo appositâ prociden-
tis interanei morbum ibi coerct. Cancrorum fluuiatis-
lium cinis ex oleo & cera, rimas in eadem parte emen-
dat.

sedis attritus, id
est, intertrigines,
ab interterendo,
quod malum ac-
cidit plarumque
in fœminis interi-
oribus aliisque
corporis partib.
ex longo equita-
tu, aliaue causa.

dat. Item & marini cancri polline. Panos coracini falsaa
menta discutunt. Scienæ interanea, & squamæ combus-
ta. Scorpio in uino decoctus, ita ut foueantur ex illo.
At echinorum testæ contusæ & ex aqua illitæ, incipienti-
bus panis resistunt. Muricum uel purpurarum cinis u-
troq; modo, siue discutere opus sit incipientes, siue con-
coctos emittere. Quidam ita componunt medicamen-
tum: ceræ & thuris drachmas xx, spumæ argenti xl, ci-
neris muricum x, olei ueteris heminam. Profunt per se
falsamenta cocta. Cancri fluuiatiles triti, uerendorum
pustulas discutunt. Cinis ex capite menarum: item car-
nes decoctæ & impositæ. Similiter per cæ falsæ e capite
cinis melle addito. Pelamidum capitis cinis, aut squatis-
næ piscis cutis combusta. Hæc est, qua diximus lignum
poliri, quia & emari fabriles usus exeunt. Profunt &
smarides illitæ: Item muricum uel purpurarum testæ ci-
nis cum melle, efficacius crematarum cum carnibus su-
is. Carbunculos uerendorum priuatim falsamenta co-
cta cum melle restringunt. At testem (si descenderit)
cochlearum spuma illini uolunt. Urinæ incontinen-
tiam Hippocampi tosti, & in cibo sæpius sumpti emen-
dant. Item Ophidion pisciculus congru similis cum li-
lij radice. Pisciculi minuti ex uentre eius, quos deuo-
rauerit, exempti & cremati, ita ut cinis eorum bibatur
ex aqua. Iubent & cochleas Aphricanas cum sua car-
ne comburi, cinerem que ex uino signino dari. Poda-
gris articularibusq; morbis utile est oleum, in quo deco-
cta est rana, & ipsius intestina, & rubetæ cinis cum adi-
pe uetere. Quidam & hordei cinerem adijciunt, triũ rerũ
equo pōdere. Iubet & lepore marino receti podagrã fri-
cari. Febrinis q; pellibus calciari, maxime pōtici fibræ.
Item

Incontinentia ur-
rinæ laborant,
qui in somno u-
rinam reddere so-
lent uel inuiti, id
quod pueris plæ-
rumque accidit.

Item uituli marini, cuius cinis & adeps prodest. Item & bryon, de quo diximus, lactucae simile, rugosioribus folijs, sine caule. Natura est ei stiptica. Impositum lenit impetus podagrae. Item alga, de qua supra dictum est. Obseruaturque in ea, ne arida imponat. Perniones emendat pulmo marinus. Cancricumque marini cinis ex oleo. Item fluuiatiles cancri triti, sicque cinere & oleo subacti, & siluri adeps. Et in articulis morborum impetus sedantur subinde recentes impositae, quas quidam dissectas iubent imponi. Morbos abigit ius mytilorum & conchatum comitiales: & ut diximus, coagulum uituli marini bibunt cum lacte equino a sininoue, aut cum punici succo. Quidam ex aceto mulso. Nec non aliqui per se pilulas deuorant. Castoreum in aceti mulsi cyathis tribus ieiunans datur. His uero qui saepius corripiuntur, clystere infusum mirifice prodest. Castorei drachmae duae esse debent, mellis & olei sextarius, & aquae tantundem. Ad praesens uero correptis olfactu subuenit cum aceto. Datur & mustelae marinae iecur. Item muris uel testudinum sanguis.

Ad febres omnium generum, & contra diuersas infirmitates. Cap. XI.

Accessio est paroxisimus. i. tempus quo peius aegri in morbis habent. a primo statim insultu usque ad tempus declinationis.

Febrium circuitus tollit iecur delphini gustatum ante accessiones. Hippocampi necantur in rosaceo, ut perungantur aegri in frigidis febribus. Et ipsi adalligantur aegris. Item ex asello pisce lapilli, qui plena luna inueniuntur in capite, alligantur in linteolo. Pagri fluuiatilis longissimus dens capillo adalligatus, ita ut quinque diebus eum, qui alligauerit, non cernat aeger. Ranae uero in triuio decoctae oleo abiectis carnibus perunctos liberant quartanis. Sunt qui strangulatas in oleo ipsas clam adalligent, oleoque eo perungant. Cor earum adalligantur.

gatum frigora februm minuit. Et oleum, in quo intestina decocta sint. Maxime autem quartanis liberant, ablatiis unguibus ranae adalligatae, & rubetae. Iecur eius uel cor adalligatur in panno leucophaeo. Cancrici fluuiatiles triti in oleo & aqua perunctis ante accessiones in febribus profunt. Aliqui & piper addunt. Alij decoctos ad quartas in uino e balneo egressis bibere suadent in quartanis. Aliqui uero sinistrum oculum deuorari iubent. Magi quoque oculis earum ante solis ortum adalligatis eegro, ita ut caecas dimittant in aquam, tertianas abigi promittunt. Eisdemque oculos cum carnibus luscinae in pelle ceruina adalligatos, praestare uigiliam somno fugato tradunt. In lethargumque uergentibus coagulo balenae, aut uituli marini ad olfactum utuntur. Aliqui sanguinem testudinum lethargicis illinunt. Tertianis mederi dicitur, & spondylus per se adalligatus. Quartanis cochleae fluuiatiles in cibo recentes. Quidam ob id asseruant sale, ut dent tritas in potu. Strombi in aceto putrefacti, lethargicos excitant odore. Profunt & in cardiacis. Cachecticis, quorum corpus macie conficitur, testudinae utiles sunt cum ruta ac melle. Hydropicis medetur adeps delphini liquatus, & cum uino potus. Grauior tati saporis occurritur tactis naribus unguento, aut doloribus, uel quoquo modo obturatis. Strombi quoque carnes tritae, & in mulsi tribus heminis pari modo aquae aut si febres sint, ex aqua mulsa datae profunt. Item succus cancrorum fluuiatiliu[m] cum melle. Ranae quoque aquaticae in uino uetere & farre decoctae, ac pro cibo sumptae, ita ut bibatur ex eodem uase: uel testudo decisis pedibus, capite, cauda, & intestinis exemptis, reliqua carne ita condita, ut citra fastidium sumi possit. Cancrici fluuiatiles ex iure sumpti, & phthificis prodesse traduntur.

leucop. qui ex albo fulcoque constat.

Cachectici, quorum corpora sumpto cibo non reficiuntur.

d Ad

Aduſta ſanantur cancri marini uel fluuiatilis cinere, & ea quæ feruenti aqua combuſta ſunt. Hęc curatio etiam pilos reſtituit cum cancrorum fluuiatilium cinere, putantq; utendum cum cera & adipe urſino. Prodeſt & febrinarum fellis cinis. Ignes ſacros reſtinguunt ranarum uiuentium uentres impoſiti, pedibusq; poſterioribus pronas ad alligari iubent, ut crebriore anhelitu profint. Utuntur & ſilurorum capitum cinere, ſalſamentorum ex aceto. Pruritus ſcabiemq; non hominum modo, ſed & quadrupedum efficaciffime ſedat iecur paſtinacæ decoctum in oleo. Neruos præciſos purpurarum cauum quo ſe operiunt, tuſum glutinat. Lethargicos coagulum uituli adiuuat in uino potum oboli ponderis: Item ichthyocollæ. Tremulos iuuat caſtoreum, ſi ex oleo perungantur. Mullos in cibo inutiles neruis inuenio fieri. Sanguinem piſcium putant cibo ſiſti, polyporuſo illitoque. De quo & hæc traduntur, muriam ipſam ex ſe emittere, & ideo non debere addi in coquendo, ſecari harundine. Ferro enim intingi, uitiumque detrache natura deferente. Ad ſanguinem ſiſtendum & ranarum illinunt cinerem, uel ſanguinem inarefactum. Quidam ex ea rana (quam Græci calamiten uocant) quoniam inter harundines fruticesq; uiuat, minima omnium & uiridiſſima, cinerem fieri iubent. Aliqui & naſcentiũ ranarum in aqua, quibus adhuc cauda eſt, in calice nouo combuſtarum cinerem, ſi per nares fluat, injiciendum. Diuerſus hirudinum, quas ſanguifugas uocant, ad extrahendum ſanguinem uſus eſt. Quippe eadem ratio earum, quæ cucurbitarum medicinalium, ad corpora leuanda ſanguine, ſpiramenta laxanda, iudicatur. Sed uitium, quod admiſſe ſemel deſyderium faciunt circa eadẽ tẽpora anni ſemp eiuſdẽ medicinæ. Multi podagris

quo

quoq; admittendas cenſuere. Decidunt ſatietate, & pōdere ipſo ſanguinis detractæ, aut ſale aſperſæ. Aliquādo tamen ad ſaxa relinquunt capita, quæ cauſſa uulnera inſanabilia facit, & multos interimit, ſicut Meſſalinum e conſularibus patricijs, cum ad genua admiſiſſet. Inueniunt uirus remedio uerſo, maximeque ruſſæ ita formidantur. Ergo ſugentia ora forficibus præcidunt, ac ueluti ſiphonibus deſluit ſanguis, paulatimque morientium capita ſe contrahunt, nec relinquuntur. Natura earum aduerſatur cimicibus, & ſuffitu necat eos. Fibrinorum pellium cum pice liquida combuſtarum cinis, narium profluuiã ſiſtit, ſucco porri mollitus. Extrahit tela corpori in hærentia. Sepiarum teſtæ ex aqua, ſalſamentorum carnes, cancri fluuiatiles triti, ſiluri fluuiatilis, qui & alibi quam in Nilo naſcitur, carnes impoſitæ reſcentes ſiue ſalſæ. Eiuſdem cinis extrahit, & adeps, & cinis ſpinæ eius uicem ſpodij præbet. Uicera quæ ſerpunt, & quæ ex his excrescunt, ex capite menarum cinis uel ſiluri coerces. Carcinomata percarum capita ſalſarum, efficacius, ſi cineri earum miſceatur ſal, & cunila capitata, oleo que ſubigantur. Cancrini marini cinis uſti cū plũbo, carcinomata compeſcit. Ad hoc & fluuiatilis ſufficit cum melle, linea que lanugine. Sed aliqui malunt aſumen melque miſcere cineri. Phagadenæ ſiluro inueterato, & cum ſandaracha trito, cacoethe & nomæ & putreſcentia cybio uetere ſanantur. Vermes uero innati, ranarum felle tolluntur, ſiſtulæ aperiuntur, ſiccantur que ſalſamentis cum linteolo immiſſis, intra que alterũ diem callum omnem auferunt, & putreſcentia ulcerũ, quæ que ſerpunt, emplaſtri modo ſubacta & illita.

Nome præter alia ſignificat & paſturam. Hinc nome apud medicos ulcera dicuntur de paſcentia corpus, ipſumque deuorantia quodammodo. Linea lanugine. i. ipſius lini, quod cum primum e terra erumpit, uidetur barbam præ ſe ferre, quam hic uocat lanuginem.

d ii Et

Salpe piscis, bos
alias appellatur.

Ad thymi. Apud
Celsum tria legū
tur carcinomatīs
quod malum no
stri cancerum di
cunt, genera. Pri
mum cacoethes
cum ulcus quidē
pressum est, sed
quæ circa sunt in
tenduntur & in
tumesūt, secūdu
sine ulcere est. ter
tium uocatur thy
mum.

Et salpe expurgat ulcera in linteolis conceptis. Item echinorum testæ cinis. Carbunculos coracinorum falsamenta illita discutunt. Item mullorum falsamenti cinis. Quidam capite tantum utuntur cum melle, uel coracinorum carne. Muricum cinis cum oleo tumorē tollit. Cicatrices fel scorpionis marini. Verrucas tollit glani iecur tritum. Capitis menarū cinis cum allio tritus. Ad thymia crudis utuntur. Fel scorpionis marini ruffi. Smarides trite illite. Alex deferuefacta unguū scabritiam, cinisq; e capite menarum extenuat. Mulieribus lactis copiam facit glauciscus ei iure sumptus, & smarides cum ptisana sumptæ, uel cum sœniculo decoctæ. Mammæ ipsas muricum uel purpuræ testarum cinis cū melle efficaciter sanat. Cancrī fluuiatiles illiti, uel marini pilos in mamma, uel muricum carnes appositæ tollūt. Squatinæ illitæ crescere mammas non patiuntur. Delphinī adipe linamenta accensa excitant uulvæ strangulatu oppressas. Item scombrī in aceto putrefacti. Percarum uel menarum capitis cinis admixto sale & cum isa, oleoq; uulvæ medetur. Suffitione quoq; secundas extrahit. Item uituli marini adeps instillatur igni naribus in termortuarum uulvæ uitio, & cum coagulo eiusdem in uellerere impositus. Pulmonis marini cinis adalligatus, egregie profluuiā purgat. Echini uiuentes tusi, & in uino dulci poti, sistunt & cancrī fluuiatiles triti in uino poti q; Item siluri suffitu præcipue. Africi faciliores partus fieri dicuntur. Cancrī ex aqua poti profluuiā sistere: ex hyssopo purgare. Et si partus stranguletur, similiter poti auxiliantur. Eosdem recētes uel aridos bibunt ad partus continendos. Hippocrates ad purgationes, mortuosq; partus utitur illis cum quinis lapathi radicibus, cum ruta & fuligine tritis, & in mulso datis poti. Item

in

in iure cocti cum lapatho & apio, menstruas purgationes expediunt, lactisq; ubertatem faciunt. Item in febris, quæ sit cum capitis doloribus, & oculorum palpitacione. Mulieribus in uino austero poti prodesse dicuntur. Castoreum ex mulso poti purgationibus prodest. Contraq; uulvam olfactum cum aceto & pice, aut subditum pastillis. Ad secundas etiam uti eodem prodest cum panace in iij. cyathis uini. Et a frigore laborantibus ternis obolis. Sed si castoreum fibrum ue supergrediatur grauida, abortum facere dicitur, & periclitari partus si superferatur. Mirum & quod de torpedine inuenio. Si capiatur cum luna in libra fuerit, triduo asseruetur subdio, faciles partus facere, postea quoties inferatur, adiuuare. Et pastinacæ radius adalligatus umbilico, existimatur idem facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare dimissa. Inuenio apud quosdam ostracium uocari, quod aliqui onychen uocant, hoc suffitum uulvæ pœnis mire resistere. Odorem esse castorei, meliusq; cum eo ustum proficere. Vetera quoq; ulcera & cacoethes eiusdem cinere sanari. Nam carbunculos & carcinoma ta in mulierum parte præsentissimo remedio sanari tradunt cancro scemina, cum salis flore contuso post plenā lunam, & ex aqua illito. Psilothrum est thynni sanguis, fel, iecur, siue recentia, siue seruata. Iecur etiam tritum, mixtaq; cedria plumbea pyxide asseruatum. Ita pueros pubescere negauit mango Salpæ obstetrix. Eadem uis est pulmonis marini: Leporis marini sanguine & felle, uel si in oleo lepus hic necetur: Cancrī scolopendræ marini cinis cū oleo: Vrtica marina trita ex aceto scillite. Torpedinis cerebrum cum alumine illitum xvi. luna. Ranæ parvæ (quam in oculorum curatione descripsimus) sanies efficacissime psilothrum est, si recens illina

Est etiam cancer
mas.

Salpe mulieris
nomen.

Cinis, subaudi,
est psilothrum,
quod medicamē
tum dicitur expi
latorium.

d iij tur,

tur, & ipsa arefacta ac tusa, mox decocta tribus heminis ad tertias, uel in oleo decocta areis uasis. Eadem mensura alij ex quindecim ranis conficiunt psilothrum, sicut in oculis diximus. Sanguisugæ quoque tostæ in uase fictili, & ex aceto illitæ, eundem contra pilos habent effectum. Et suffitus urentium eas, necat cimices inuectas. Castoreo quoque cum melle pro psilothro usi pluribus diebus reperiuntur. In omni autem psilothro uellendi prius sunt pili. Infantium gingiuis dentitionibusque multum confert delphinii cum melle dentium cinis, & si ipso dente gingiuae rangantur. Ad alligatusque idem pauores repentinos tollit. Idem effectus & caniculæ dentis. Vlcera uero quæ in auribus, aut ulla corporis parte fiunt, cancrorum fluxu uatiliu succus cum farina hordeacea sanat. Et ad reliquos morbos triti in oleo perunctis profunt. Siritasque infantium spogia frigida cerebro humefacto rana inuersa ad alligata efficacissime sanat, quam aridam inueniri affirmant. Mullus in uino necatus, uel piscis rubellio, uel anguillæ duæ, ite uua marina in uino putrefacta, ijs qui inde hiberint, tædium uini affert. Venerem inhibet echeneis, & hippopotami frontis e sinistra parte pellis in linteo ad alligata, fel ue torpedinis uiræ genitalibus illitur: Concitant cochlearum fluuiatiliu carnes sale adseruata, & in potu ex uino data: Erythini in cibo sumpti: iecur ranæ dryophytes et calamitæ in pellicula gruis ad alligatum, uel dens crocodili maxillaris annexus brachio, uel hippocampus, uel nerui rubetæ dextro lacerto ad alligari. Amorem finit in pecoris recenti corio rubeta ad alligata. Equorum scabiem ranæ decoctæ in aqua extenuat, donec illini possit: aiuntque ita curatos non repeti postea. Et salpe negat canes latrare, quibus in offa rana uirua data sit. Inter aquatilia dici debet calamoch

nus

Canicula hic piscis nomen

nus, latine adarcha appellata. Nascitur circa harundines tenues e spuma aque dulcis ac marine, ubi se miscet. Vim habet causticam, ideo acopis additur contra perfrictionum uitia. Tollit & mulierum leuigines in facie. Et calami simul dici debent. Phragmitis radix reces tu sa luxatis medetur, & spinæ doloribus ex aceto illita. Cyprii uero, qui & donax uocatur, cortex alopethis medetur uftus, & ulceribus ueteratis. Folia extrahunt, que infixa sunt corpori & igni sacro. Paniculæ flos, si aures intrauerit, exurdat. Sepiæ atramento tanta uis est, ut in lucerna addito Aethiopus uideri ablato priore lumine, Anaxilaus tradat. Rubeta decocta & in aqua potu data, suu morbis medetur, uel cuiuscunque ranæ cinis. Pulmone marino si confricetur lignum, ardere uidetur, adeo ut facula ita praualeat.

Pannicula coma harundinis.

De spongiarum natura iterum, & de medicinis ex ipsis, ex lib xxxi.

Cap. XI.

Spongiarum genera diximus in naturis aquatiliu marinarum. Quidam eas ita distinguunt. Alias ex his mares existimauere, tenui fistula, spissioresque, perforbentes, & quæ tinguntur in delitijs aliquando & purpura. Alias foeminas, maioribus fistulis ac perpetuis. E mari bus duriores alias, quas appellant tragos, tenuissimis fistulis æque densissimis. Candidæ cura fiunt e mollissimis recentes per æstatem tinctæ salis spuma, ad lunam & pruinam sternuntur inuersæ: hoc est: qua parte ad hæserit, ut candorem bibant. Animal esse docuimus, etiam cruore in hærente. Aliqui narrant & auditu regi eas contrahi ad sonum, exprimentes abundantiam humoris, nec auelli petris posse, ideo abscindi, & saniem emittere. Quin & eas, quæ ab aquilone sunt geni

Pro regi rigere a liqui legendum putant, ut significet horrere, quia mox sequitur contractaque, nãquod riget protinus contrahitur.

tæ,

ta, præferunt cæteris. Nec usq̄ diutius durare spiritum medici affirmant. Sic & prodesse corporibus, quia nostro suum misceant, & ideo magis recentes, magisq̄ humidas: Sed minus in calida aqua, minusq̄ unctas, aut unctis corporibus impositas. Et spissas minus adhærere. Mollissimum genus earum penicilli, oculorū tumores leuant ex mulso impositi. Item abstergendæ lipitudinī utilissimī. Eam, quæ tenuissima est, mollissimā quoq̄ esse oportet. Imponuntur spongiæ ipsæ epiphoris ex posca, & aceto calido ad capitis dolores. De cætero recentes discutunt, molliunt, mitigant; ueteres conglutinant uulnera. Vfus earum ad abstergenda, fouenda, operienda à fotu, dū aliud imponatur. Vlcera quoq̄ humida & senilia imposita siccant. Fracturæ & uulnera spongijs utilissime fouentur. Sanguis rapitur in secundo, ut curatio perspicī possit. Et ipsæ uulnerum inflammationibus imponuntur, nunc siccæ, nunc ex aceto inspersæ, nunc euino, nunc ex aqua frigida. Ex aqua uero cælesti impositæ, secl̄a recentia non patiuntur intumescere. Imponuntur & integris partibus, & fluxione oculi laborantibus, quæ discutienda sunt, & ijs, quæ apostemata uocant, melle decocto perunctis. Item articulationibus, alias aceto salso madidæ, alias e posca. Si ferueat impetus, ex aqua. Eadem & callo salsa madidæ. At contra scorpionum ictus ex aceto. In uulnerū curatione & succidæ lanæ uicem implent, nunc ex uino & oleo, nunc ex eadem. Differentia hæc, q̄ lanæ emolliunt, spongiæ contercent, rapiuntq̄ uitia ulcerum. Circumligantur & hydropicis siccæ, uel ex aqua tepida poscaue, ut cunq̄ blandioribus opus est, opeririue aut siccare cutem. Imponuntur & his morbis, quos uaporari oporteat, feruenti ex aqua perfusæ expressæq̄ inter duas tabulas. Sic & impositæ

Nostro suum, i. nostro spiritui suum.

Alii legunt pro operienda, aperienda.

Callo imponuntur salsa, s. aqua.

eadem, s. salsa aqua.

uapor, ut sunt mulierū morbi.

sitæ stomacho profunt, & in feбри contra nimios ardores. Spleneticis e posca, ignibus sacris ex aceto. Efficaciores quādo aliud imponi oportet, sic ut sanas quoq̄ partes spatio se operiāt. Sanguinis profluuiū sistunt ex aceto, aut frigida. Liuorem ab ictu recentem, ex aqua salsa calida sapius mutata. Tolluntq̄ testium tumorem doloremq̄ ex posca. Ad canum morsus utiliter cōcisæ imponuntur ex aceto, aut frigida, aut melle, abunde subinde humectandæ. Africanæ cinis cū porri sectiui succo, sanguinem reijciētibus haustu salis ex frigida prodest. Item cinis cum oleo uel aceto fronti illitus, tertianas tollit. Priuatim Aphricanæ ex posca tumorem discutit. Omnium autem cinis cum pice crematarum, sanguinē sistit uulnerum. Aliqui rarastatum ad hoc cum pice uerunt. Et oculorum causa comburuntur in cruda olla figulini operis, plurimum proficiente eo cinere cōtra scabrias genarum, excrescentesq̄ carnes, & quicquid opus sit ibi destringere, spissare, explere. Utilius in eo uersu lauare cinerem. Præstant & strigilum uicem, lintheolorumq̄ affectis corporibus. Et contra solem apte protegunt capita. Medici inscitia ad duo nomina eas redigere, Africanas, quarum firmius sit robur, Rhodiacasq̄, ad fouendum molliores. Nunc autem mollissimæ circa muros Antiphelli urbis reperiuntur. Trogus author est, circa Lyciam penicillos mollissimos nasci in alto, unde ablata sint spongiæ. Polybius susper agrū susspesos quietiores facere noctes.

Ad duo nomina i. dun genera.

e Pau

*Nihil deum
intendit ad expen-
sanam in hunc
libellum. an. 1702. Cpa.
an. 1702. die 18. Aprilis
an. 1702.*

P. IOVII DE PISCI-
PAVLI IOVII NO-
VOCOMENSIS MEDICI,
de Romanis piscibus Libellus, ad Ludouicum
Borbonium Cardinalem amplissimum.

SVades Reuerēdissime ac Illustrissime Domine, qui
etiam iure optimo compellere potes, ut ea literis tra-
dam, quę de Romanis piscibus erudite atq; subtiliter su-
ere disputata, quum te & Ioannem Lotharingum præ-
clarissimi ingenij Cardinalem Clemens Pontifex fami-
liari conuiuio, ueluti animum remissurus, hylariter ex-
cepisset. Res est cognitu, tractatuq; difficilis, cum pro-
pter infinitam ferē naturę piscium uarietatem, quę me
& plerosq; alios admodum curiosos hactenus irrito la-
bore fatigauit, tum propter incredibilem scriptorū di-
screpantiam, qui ex multiplici linguarū uarietate per-
petuas huiusmodi studijs tenebras offuderunt. Quibus
de causis necesse est, ut animus rei difficultate permo-
tus, totum hoc munus, quod maioribus doctrinæ, exa-
ctiorisq; neruis esset extendēdum, haud mediocriter re-
formidet. Sed ea est dignitas, amplitudoq; tua, & morū
suauitas cum singulari optimarum literarum cupidita-
te coniuncta, ut honoris mei uel gloriolę, si qua ingenu-
is studijs parta est, iacturam plane facere, quàm honestis-
simo desyderio tuo penitus deesse malim. Verum tu po-
stea iudicaueris, an ego qui rem tam difficilis argumen-
ti & maiorem omnino ingenij facultatē postulantis sus-
cepi, impudentiæ culpa uacauerim, quum eius nomi-
nis ueniam iam deprecer, ut officio sus & perhumanus
appaream. Proinde hunc libellum ab acrioribus censo-
ribus minus seuerē iudicari uelim, quando eum festiua
qua

quadam hylaritate ueluti ludibundus, dū multi per hęc
Saturnalia alea, ceterisq; uoluptatibus uacarent, anti-
quis meis earū rerum obseruationibus memoria repeti-
tis, excogitauerim, & aliqua ex parte perfecerim. Eritq;
hic male feriatu hominis ingenuus labor, fortasse prælu-
diū iusti, absolutiq; operis, si qui literis ac industria pol-
lent, proposita oculis, & a me quasi per Transennam cō-
monstrata, accuratius contemplari, ac uberioribus in-
terpretationibus illustrare uoluerint. Ego certe hoc
munere, & tibi in primis, & illis gratum fecisse uidebor,
animusq; etiam meus tanq; amceniore diuerticulo re-
creatus ad institutas absoluendę historię lucubratiō-
nes & firmior & alacrior reuertet. Exhibet enim in publi-
cum propediem huiusmodi laboriosissimi operis pri-
ma Decas non sine aliqua spe immortalitatis, &

tum quidem multo auctior & ornatior, si

eam tibi & Francisco regi tuo, quem li-

beralibus studijs delectari audi-

uimus, aliquando placuis-

se cognouero. Va-

le ex Vatica-

no III.

Calendas A-

prilis, M. D. XXIII.

e ij Lic

P. IOVII DE PISCI
LIBELLI DE PISCI
BVS CAPVT PRIMVM.

In gulorum pisciū nomina, naturamq; in-
dagare, sicuti infiniti prope laboris est, &
doctrinæ haud mediocris, ita presentis nō
erit instituti, quum Græci authores qui na-
tura rerum abdita diligentissime perscu-
rati sunt, sua que nomina singulis rebus indiderunt, de
toto aquatilis genere uarijs uoluminibus abunde cō-
scripserint. Neq; ipsum Plinium ciuem meum penitus
imitabor, qui ut Græcorū inuenta Romanis litteris ex-
primeret, tota natura ubiq; mirifice representata, nō mo-
do conclusi maris, ac fluminum pisces, uerū etiam ipsas
belluas toto oceano fugientes persecutus est. Itaque no-
strorum litorum finibus nō abscedam, atq; n̄ tantum pi-
sces, equibus Romæ generosa parantur obsonia, e Tyr-
rheno mari, fluuijs, ac lacubus Italiæ citabuntur. Neq;
mirum curiosis esse debuerit, si quæ ueteres prodidere,
nostræ tēpestatis piscationi, omni ex parte, minime con-
senserint: Nam, & si easdem semper animantium speci-
es perpetuo naturæ ordine terra mariq; fuisse, nequaquā
sit dubitandum, multa tamen uarijs de causis uariata,
atq; immutata uidentur. Insani siquidem principes quib;
opus ludibrio erant, sicuti hominum, ita & piscium
colonias aliquando deduxere, ut luxuria inproptu has-
beret, quæ paulo ante frustra concupisset, & nouos inde
incolas ipsa litora mirarentur. Scarum enim illum præ-
nobilem in Græcia piscem, quē Ennius poeta, ob excel-
lentiam Iouis cerebrum uocitabat: Optatus Tiberij Cæ-
saris libertus, ut ante eū Lucillus, cerasum, Campanis
litoribus importauit, cuius sobolē uel penitus interisse
uel

BVS LIBER I.

uel, ut credi par est, longo patrij maris desyderio abdu-
ctum, in Græciam remeasse putamus. Acipenser quoq;
illeregum mensis usurpatus, & conuersa in caput squa-
marum serie insignis, eadem ratione, quod fortasse fue-
rit inquilinus, hac ætate proculdubio euanuit. Peregri-
nantur enim sua sponte pisces, sæpiusq; natalibus locis
demigrant, tædioq; litorum, uel ab innata lasciuia, ad
quarendas nouas sedes per immensa pelagi spatia dese-
runtur. Nouos etiam pisces retibus exceptos piscato-
res admirati sunt, quos de extremis maris recessibus, i-
misq; profundis gurgitibus prouenire, uel per Gadita-
nas fauces in nostrum a vastissimo oceano irrupere cre-
dendum est, sicuti etiam certis annorum curriculis inu-
sitati generis aues e diuersa terrarum regione in Italiam
aduolasse traduntur. Multa quoq; piscatoriæ artis instru-
menta defecere, quum eius præcepta, aut per manus tra-
di, aut literarum memoriæ, intercidentibus ueterum li-
bris, demandari nequiuerint, & contra nouæ fraudes, a-
liæq; insidiæ a recentioribus sint excogitatae, quæ res nō
mediocrem ad dinoscendos pisces difficultatem attulif-
se uidetur, ita ut existimare liceat quosdā pisces, uno ar-
gumēto quod nusq; appareant, uitare retia, atq; astu no-
strorum artes ludificari, aliquos uero frequentius, q̄ an-
tiquis euenerit, capi, de quorum nomine nunc maxime
dubitemus. Constat nonnullos pisces, alias in nullo cen-
su, quod mire principum gule placuissent, summam per
aliquod tempus publica quadam assentatione claritatē
obtinuisse, qui postmodum extincta cum his regibus ra-
ritatis opinione, quum omnes saporem ipsum equali ac
libero totius populi iudicio metirentur, uilissimo demū
pretio uendunt, uel in publico mercato. ~~Megaronie piscis adma-
dampifer & dicitur Bonifex conuina dicitur & dicitur~~
e iij publi-

publica inanis in gremio, vel deperdit in ditione, in hunc modum
 ue in fidei hunc gremio, in p...
 non forte piscario, in p...
 Nec mirum esse debet, quum
 diuersum alij atq; alij palatum habeant, numerosioraque
 obsonia mari petantur, q̄ terra, siquidem non modo uolucres,
 cæterasq; syluarū animantes fœcudissima maria gignunt,
 sed ex ipsi piscibus etiam instrumenta, stupenda uarietate,
 quæ homines imitentur, in fabriles usus abũde præbeant,
 nihil q̄ animo concipi uel oculis uideri possit, intra hoc
 cœlum (quo nos tegimur) quod ipse Neptunus pater, in
 opulentissimis profundi regnis non habeat, & benigne
 largiatur. Sed & maior piscium copia, maiorq; uarietas,
 q̄ nunc conspici contingat, antiquitus Romæ uisebatur,
 quum in summo luxus fastigio peregrini pisces à remotissimis
 Ionij, Siculiq; litoribus peterentur: ob idq; expeditissimi
 myoparones essent instituti, quorum remigio quicquid
 Brūdusij, Messanæ, Tarentiq; excelleret, Romanis
 culinis protinus inferret, eosq; tum maxime sapidos
 pisces æstimarent, quos & maximo piscantium labore, &
 summis sumptibus quæsiuissent. Sed hoc certe parum fu-
 erit, Ionij incolas perforatis inclusos caueis captiuos tra-
 here, adnitentibusq; remis ac uelis lōginqua uerrere ma-
 ria, ut magnæ Græciæ obsonia non recentia modo, uerū
 adhuc spirantia Romani lurcones absumerēt. Quum in
 quibusdam Cæsariibus ea quoq; pruriētis gulæ petulātia
 fuerit, ut in maritimis regionibus pisces fastidirent,
 quos postea in montanis, locisq; mediterraneis quum es-
 sent, ueluti fordescēte uenatione per dispositos equos,
 & quidem multa timentium seruorum diligentia addu-
 cicurarent. Ad inuentæ quoq; fuere piscinæ, quas ad ma-
 re insano quidem sumptu extruebant, ut ~~fontium~~ a-
 liquando uentorum rabies & hac quoq; hominum indu-
 stria

Hinc illud Hora.
 Tres mihi conui-
 uæ prope dissen-
 tire uidentur, Po-
 scentes uario mul-
 tum diuersa pala-
 to.

stria uinceretur, nec castigari luxuria posset, etiam si Ae-
 olus atque Neptunus, cæteraque ponti numina, in sen-
 sa ac intesta epulantibus esse uoluissent. Itaque nullo an-
 no tempore, nullisque in locis, etiam a mari procul re-
 motis, egregij Romanis mensis pisces defuere. Siquidē
 studium eius rei, curamque illam, inueterati gētis mo-
 res excoluerant: quando nulla uel frigidulo (ut poetice
 dicam) digna equite cœna censeretur, quæ marinis
 dapibus caruisset. Nos uero contra, nisi lege coacti pi-
 scibus uestimur, quū certis diebus uolucrum aut qua-
 drupedem esitasse, piaculum sit. Ita ut, si animi religio-
 ne soluerentur, nunquam profecto pisces ipsos, sed ca-
 pum, perdicem ganeones, pro mulis, auratis, ac lupis se-
 cturos appareat, atque hos tantum fortasse, quum gula
 quotidianis expleta ferculis, noua sibi ad inuitādam
 famem diuerticula quæsiuerit. Tantumque abest, ut pi-
 sces cupidius affectemus, ut quadragenis illis uerni iei-
 nij diebus, neque deorum metu, neque infamia permo-
 ti, aliquando ad uorandas carnes, detestanda cupidita-
 te rapiamur. Quibus de causis effectum est, ut negle-
 cta piscatione, uetera piscium nomina penitus exoleue-
 rint. A nostris enim uere tantum ipso, enixe, certatimq;
 piscantibus omnis generis pisces minime capiuntur.
 Etenim pisces pro uarietate temporum modo uagantur,
 modo latibula quærunt, in quibus se condant, neque il-
 lorum captura est, nisi certis feretemporibus. Clupeæ
 ad prima statim ueris signa, quum ciconiæ aduentant,
 subire Tyberim solent, inclinante uere nusquam appa-
 rent. In Lario etiam lacu Pïgus piscis ille clauis cali-
 garibus insignis, ut Plinius refert, non alias unquam a
 me, hoc etiam curiose quærente, conspici potuit, quam
 Ver

Vergiliarum ortu, quibus maxime diebus Turdi gregatim ab alpibus in uineta deuolare consueuerunt. Sed id præsertim in causa est, cur sæpius fallamur & difficile uera ea uocabula deprehendamus, quod alijs atq; alijs nominibus diuersilitorū tractus (ut Plinianis uerbis utar) eosdem pisces appellēt. Nec mirum, quum rē Romanam, ita uolentibus fatis, barbaræ nationes afflixerint, ipsa q; Europa externarum gentium repleta colonijs, iam pridem ueras literas, & antiquam dignitatem amiserit.

De Capidolio. Caput I I.

Maximus inter pisces qui hæc litora attingant, Capidolius ab Romanis appellatur. Vñ ex his, paucis ante annis, uasta corporis magnitudine, oculis ac dentibus truculentum, irata maria ingentibus propulsum fluctibus humilia in uada detruserunt non longe à Grauisicis in ora Tuscorum. Inhæsit multa reciprocantis pelagi iactatione fatigatus arenæ, quam pondere suo impetuq; sulcauerat. Neq; inde sua oppressis mole circumagere sese præ inertia, aut euadere potuit, quum maria modo tantis inflata fluctibus, subsequuta tranquillitate, frustra eluctantem frequentibus prægrandis caudæ flexibus, fugamq; in altum multo gemitu molientem, quieto, uado soq; in litore destituisent. Ergo perpetuis ueluti circumuallatus aggeribus, crebro multoq; reflatu indignabundus & expirans circumfusis populis prædæ atq; spectaculo fuit, mēbratimq; securibus cæsus, & subditus prælis in lucernarum usus liquorem præbuit. Tãta erat beluæ uastitas, tantaq; eius dorsi altitudo, ut facile utrinq; pariter equitantibus mutuuum aspectum eriperet. Fuere miraculo ingētia ossa in templorum uestibus lis suspensa, & in his præsertim oculorum receptacula, quæ

quæ orbem prægrandis dolij æquabant. Sed ea res mox in prodigium uersa est, sicuti tristi admodum euentu statim apparuit. Quum enim æstiuui soles foeda putrescentis belluæ uiscera feruoribus excitata sanie corrupissent (quãquam aggesta materia teterrimi odoris fastidio cremaretur) breui tamen adeo foetido, noxiocq; uapore regionem suapte natura pestilentem infecit, ut ea inauditi spectaculi uoluptas multis incolarum funeribus eo autumno constiterit. Non multis quoq; ante annis alia eiusdem generis bellua non lōge ab Arni fluminis ostio, sequente austri flatibus tempestate, uadis illi fa est, quam morbo ac senio multa q; agitatione cōfectam similis ac colarum concursus dissecuit, extractisq; ad spectaculū costis, spinæq; spondylis, continuo concremauit, ne graui eo halitu aer adfectus insalubrior redderetur. Capidolium à Plinio Orcam uocatum esse crediderim, quã spectante populo Romano Claudius Cæsar Ostiensis in portu longo plagarum ordine conclusam, ueluti maximo in circo, uel ipsa Naumachia, Prætoriana classe inuectus, circumfusoq; milite, expugnauit atq; confecit, nec minore quidem spectaculi gloria, q; antea serpentem ad Bagradā Attilius Regulus admotis castris, & directis catapultis atq; balistis oppresserit. Orcæ cum balænis continenter bella gerunt, & toto oceano cruentissimis inter se prælijs dimicant, utraq; Gaditanum fretum aliquid quando ingrediuntur. Est & in oceano cetarij generis Rota, quam uidit Lusitania classis, dum extremum Aethiopiæ promōtorium superaret, geminas dorso rotas gestare uidebatur, ad earum similitudinem quæ frumentarias molas impellente uento editioribus in locis circumducunt. Extinuere tantæ belluæ congressum periti nauatæ, qui modo ignoti maris immensos fluctus, certa q; pe

uidit nostra, s. tempestate.

f ris

ricula contempserant, satiusq; uisum conuersis uelis fugam capere, quam expectare belluam, terribili fragore uasta, spumo sacq; maria proscindentem, & superbo fremitu ueluti conspectis hostibus praeliumcientem. Neque eam terruere excussa nauibus tormeta, quorum botibus ea maria resonabant, fugientesque procul dubio immanis bellua uastis maendris adnatando fuisset consecuta, uentis ac uelis celeritate cedentibus, nisi mirabunda substitisset, quippe qua perpetuam intendentibus fugam satis gloriosa infectatione, uictoriam expressisse uideretur. Conspicitur & Physter piscis extra colinas herculeas, Flator ab Latinis appellatus, qui frequenti flatu praetaltas undas euomere solet: ita ut procul nauigiorum uela ob spumantis aquae candorem appareant. Ea belluae superiore biennio quibusdam Caesarianis e Britannia in Hispaniam traicientibus magnum terrorem incussere, quum Gallorum nauigia ea uelorum specie e longinquo representassent, qui tum ardente bello, ea maria infestis classibus obsidebant. Sed iam oceano suas belluas relinquamus, quum fercula mensarum potius, quam naturae maris tam multa miracula simus narraturi.

De boue bellua & Canicula.

Caput III.

Sed antequam ad eos pisces, qui conuiujs inferuntur, proposito ordine ueniamus, Bos ille ingentis latitue corporis, natantium hominum deuorator, minime erit praetereundus. Is admirabili calliditate in mari nostro grassatur, portusq; & exculta aedificijs litora saepius frequentat, inde occultis & quasi torpens simulata segnitia natantes adoritur. Bendinellus Saulus Cardinalis saepius referre solebat, se admodum adolescentem cum alijs eius etatis sodalibus natandi studio, non longe a portu

tu in mare altius prouectum, in huiusmodi belluam incidisse, quae sedato ac maxime tranquillo in mari quieta & immobilis distincte atq; perspicue uisebatur, cuius aspectu adeo expauerit, ut timore praepediente ab solita natandi peritia pene destitutus, aegre se receperit. Aethiopem uero qui peregregius erat urinator, quicq; ipsis adolescentibus corpora eorum ac animos maris periculis paulatim insuefaciendo, natandi artem tradebat, subfidenti in insidijs belluae obuium celeri natatu prodijisse, siue ut pauentium mentes, eius monstri incursum consternatas, despecto periculo confirmaret, uel ut ipse ad referendum miraculum belluae effigiem propius intueretur. Sed belluam praedae intentam illum temere adnatatem immani exceptu hiatu confestim deuorasse, neq; alia infelicitate peruentis Aethiopsis aedita signa, praeter spumam cruentam, agitato in mari ebullientem, ita ut prius multiplici & peracuta dentium serie confixus, q; deuoratus esse crederetur. Oppianus homicidam boue elegantissime descripsit, cuius sententia a Lippo pulcherimis uersibus latine tralata est, quum caeteri authores de hoc nullam ferementionem fecissent. Est & infestantibus ipsa canicula, quae mortiferis potius dentibus mordicus homines dilacerat, quam deuoret, quum capite tantum saeua, castigatum habeat uentrem, & in praelongam ac tenuem exeat caudam, cuius astus, natura

ramque multo simul metu, multa que au-

dacia memorabilem, si referre cona-

rer, insulssime facerem, quum

Plinius incomparabili e-

legantia breuita-

teq; ut miri eius ingenij

mos fuit, suo loco eam expresserit.

f ij De

EX omnibus piscibus, qui lautioribus apponuntur mensis, nullus est toto mari uel anibus ipso Sturione procerior atque saporiosior. Siquidem ubique terrarum & maximum pretium & summam dignitatem hac etate semper obtinuit. Maria hunc gignunt, sed cum flumina maxime nobilitant, pinguescit enim dulcium aquarum haustu, subagrestemque illum sapor em exiit, qui præalto in mari concipitur. Magnos amnes per quos libenter subit, & in Rheno propterea in Nilo, Tanai, & Danubio, Padoque fluminibus maxime reperitur. Caput eius rostratum est, & ad effigiem quadratæ pyramidis protensum. Os illi est sine maxillis, sine dentibus, diuersum penitus ab reliquorum piscium forma, idque sub mento in ipsa prope iuguli parte ad similitudinem fistulæ harundinæ rotundum, semperque patens, & chartilagineum & summe candidum, cuius hiatus in procerioribus hasta brachij crassitudine haud facile impleret. Cæterum totum caput duratius & callosa chartilagine, quam certis ossibus constat, quod ex lento quodam & præpingui mucore concretum esse uidetur. Naribus autem omnino quæ illi pertenues sunt supra rostrum, refrigerantur, quibus branchijs omnino latis careant, & si quam hauriendo recipit aquam, illam eodem prono ore statim regerit. Toto autem dorso crassiores quædam squamæ ossæ duritie, certo numero ordineque distinctæ, intercurrente spinæ acie ad elegantiam eminent, uti in magnificentioribus ualuis hodie uis demus, quas ferrei atque inaurati clauicerta serie confixi decentissime figurant, cæteræ corporis partes cuticulari & scabro admodum operimento potius quam perpetuis squamis integuntur, idque ad subuiridis atrique coloris speciem. Quo nomine autem ab antiquis Sturio fuerit appellatus, haud facile diuinauerim, quando grauissimi nostra tempestatis scriptores uarijs sententijs inter se dissentiant, quæ quidem magno etiam interuallo à ueritate discrepant. Et has quidem sententijs uanis innixas coniecturis aliquanto facilius erit confutare, quam uerum certumque nomen celebratissimi piscis in medium afferre. Satis tamen fuerit, curiosos de alienis erroribus admonuisse, ut aliud ipsi accommodatius ac melius inuestigent, si nos fortasse minus proprium nomen inuenisse uidebitur. Rhabdæ Volaterranus, qui laboriosissimum cunctis de rebus uolumen condidit, arbitratus est eum hodie Sturionem esse, qui apud Græcos Labrax, apud Latinos uero Lupus fuerit, cuius opinionem plerique Romanæ Academiæ proceres & ante alios Thomas Phædrus & Portius Camillus omnibus conuiujs probauerunt, his maxime adducti argumentis, quod lupus Tyberinus longe omnium piscium apud Romanos esset laudatissimus, & is maxime qui cloacas urbis intraret, atque inter duos pontes caperetur, qua una modo conditione Sturiones omnium iudicio summam saporis commendationem accipiant, sicuti eos Horatius & Iuuenalis, itemque M. Varro & Plinius & Macrobius celebrarint, referre etiam ad pisci nominis coniecturam, Sturiones hodie à nostris piscatoribus Lupos appellari, solereque eos capto eo pisce, quum retia trahunt, clariore uoce præ lætitiâ, lupi nomen ingeminare. Quæ coniecturæ multis rationibus mihi admodum frivole uidentur, quum id genus argumenti apud dialecticos fallacissimum sit: lupi Tyberini sunt delicatissimi, sed Sturiones Tyberini sunt delicatissimi, igitur Sturiones sunt lupi. In hoc enim non comparatur totum lutorum genus cum alijs piscibus, sed eorum qui in Tyberi capiuntur, ab his qui in al-

pel

pellatus, haud facile diuinauerim, quando grauissimi nostra tempestatis scriptores uarijs sententijs inter se dissentiant, quæ quidem magno etiam interuallo à ueritate discrepant. Et has quidem sententijs uanis innixas coniecturis aliquanto facilius erit confutare, quam uerum certumque nomen celebratissimi piscis in medium afferre. Satis tamen fuerit, curiosos de alienis erroribus admonuisse, ut aliud ipsi accommodatius ac melius inuestigent, si nos fortasse minus proprium nomen inuenisse uidebitur. Rhabdæ Volaterranus, qui laboriosissimum cunctis de rebus uolumen condidit, arbitratus est eum hodie Sturionem esse, qui apud Græcos Labrax, apud Latinos uero Lupus fuerit, cuius opinionem plerique Romanæ Academiæ proceres & ante alios Thomas Phædrus & Portius Camillus omnibus conuiujs probauerunt, his maxime adducti argumentis, quod lupus Tyberinus longe omnium piscium apud Romanos esset laudatissimus, & is maxime qui cloacas urbis intraret, atque inter duos pontes caperetur, qua una modo conditione Sturiones omnium iudicio summam saporis commendationem accipiant, sicuti eos Horatius & Iuuenalis, itemque M. Varro & Plinius & Macrobius celebrarint, referre etiam ad pisci nominis coniecturam, Sturiones hodie à nostris piscatoribus Lupos appellari, solereque eos capto eo pisce, quum retia trahunt, clariore uoce præ lætitiâ, lupi nomen ingeminare. Quæ coniecturæ multis rationibus mihi admodum frivole uidentur, quum id genus argumenti apud dialecticos fallacissimum sit: lupi Tyberini sunt delicatissimi, sed Sturiones Tyberini sunt delicatissimi, igitur Sturiones sunt lupi. In hoc enim non comparatur totum lutorum genus cum alijs piscibus, sed eorum qui in Tyberi capiuntur, ab his qui in al-

f iij to

refri. s. respirando
do & expirando
aerem.

to degant mari, differentia exprimitur. Ridiculū enim esset etiam apud mediocriter intelligētes, parasitōs Lacciam, Spigolam, atq; Lampetram in Tyberi pariter captos, qui mox latine nominabuntur, uno praelato Sturione in secundis dignitatis gradibus collocare, quū Sturionio non semper sit gratissimus, utpote qui in medijs tantum solstitij feruoribus laudetur. Poggius doctioris Poggii filius in senectute non modo eruditus, sed usq; ad iracundiam in conditura ferculorum morosus, & uehementis parasitus, quum Sturionem apud antiquos Lupum fuisse & ipse crederet, in pontificijs, quas maxime sectabatur, coenis, dicere solebat, ueteres in sulsum habuisse palatum, q̄ tantopere Lupum celebrassent, eum enim carnes habere cum præduras, tum multa glutinosioris succi exuberantia insuaueis, quæ prius appetentes fatient & expleant, quàm delectent. Propterea nō domini, sed familiæ potius mensis apponendum esse censebat, uno tantum excepto capite, cuius elixi & leucophago conditi latebras & recessus omnes ipse furcula simul ac digitis auidissime scrutabatur. Sed ne in refellendis eorū argumentis nimium immoremur, dicamus Lupum alium esse piscem à Sturione, Spigolā uulgarī nomine nūcupatum, quo probato, Sturionem illis sine nomine relinquemus. Spigola hodie apud Romanos est, qui in Venetia Varollus, Lupacius in Liguria, in Hetruria Araneus, & Lupus in Hispania uocatur. Romanus inter Tyberinos captus pontes, omnium consensu palmā obtinet, constat enim piscatorum testimonio, qui pluris illum quàm in alto captum mari, lautorum obsonatoribus uendunt. Is admodum uorax subire cloacas solet, & mediæ cryptas intrare Suburræ, ut ait Iuuenalis, circa sterquilinā et eiectionis sordes moratur, obuia queq;

de

deuorat, nec piscibus ullis, uel corruptissimis æscis parat, paucis ante mensibus quum in foro piscario ingens Spigola exenteraretur, oblongus serpens in uentre repertus est. Quibus de causis in Tyberi mirum in modū pinguescit & adolescit, nec abnuerim etiam Sturiones subire amnem, & pinguioribus aquis gaudere, eosq; tanto sapidiore esse, quanto magis à maris litoribus recesserint. Sed hac ratione lupus & sturionio idem esse minime probatur, quum utraq; differentia ambobus æque conueniat, subire enim amnem Tyberinum, & ea passione gaudere atq; pinguescere, proprium potius spigolæ, q̄ sturionis esse uidetur, quoniam non comparamus sturionem in alto captum, cū eo quem in Vrbe expiscamur, quum nunquam ferè sturionio uel certe rarissime in præalto mari capiatur, ut piscatorum testimonijs clareprehendimus, at contra spigola & ex alto mari & ex amne Tyberi quotidie hamis uel retibus extrahat. Ita ut Horatium id innuisse clare admodum existimemus, quum dicit: Vnde datum sentis, lupus hic Tyberinus an alto Captus hiet, pontes ne inter iactatus, an amnis Hostia sub Tusci, laudas insane trilibrem Mulum, in singula quem minuas pulmenta necesse est, Ducite species uideo, quid pertinet ergo Proceros odisse lupos, quia scilicet illis Maiorem natura modum dedit, his breue pondus. Ieiunus stomachus raro uulgaria temnit. Patet igitur Lupos capi & in alto, & in pōtes, qđ euidentiss. in spigolis hodie cōtingit. Facit etiā ad cōiecturam non contēendam, illud, Captus hiet: Quis enim unq; sturionem uidit hiantē, quū os sub rostro habeat, & immobile & angustum, qđq; nullo uel uertebrae uel ductilis mādibulę beneficio dilatari pōt, in spigola autē sit repandum & latum,

uti

uti semper in ipsis uideamus, soleantq; ad elegantiam obsonatores malo Arancio lassatas illas hiantis oris maxillas adimplere. Neq; illud obstiterit quod dicere solebat Amiterminus pertinax grammaticus, qui perpetuas cum syllabis lites exercuit, Horatium scilicet dixisse proceros odisse lupos, ut significaret paruos maioribus esse prastantiores, quod ad amissim Sturionibus ipsis congruere uideatur, quando lurcones & diligentissimi quicq; ganeonũ paruos Sturiones, quos Porcelletas appellent, repudiatis maioribus consecuntur. Plurimum enim a poetæ sensibus bonus ille grammaticus aberrabat: Nam Horatius proceros lupos cum seipsis minoribus non cõparauit, sed cum mulis trilibribus, sicuti paulo post apertissime declarat, dicens maiorẽ à natura modum lupis esse datum, qui mulis parum crescentibus sit denegatus: uerum is tum egregie & magno quidem cõioco, quum superbe contederet, à nobis coarguebatur: interrogantibus enim quem nam antiquitus piscem fuisse Spigolam putaret, quam adeo libenter ipse edere solebat, si lupo Sturio diceretur, respondebat illam esse squillam, ridẽdo quidem errore, ut in proprio capite de Squilla, quum de Iuuenalis uersibus ageretur, diffuse narabimus. Sed id me plurimum mouet, qd Spigola hodie in Hispania Lupus appelletur, quæ una terrarum latinã linguam magna ex parte incorruptam conseruauit, ipsiq; Ligures proximum latino eius piscis nomen pronuncient. Cæterum ad tollendam huius quæstionis ambiguitatem Aristotelis sententiam adducemus: ait enim Lupum esse squamigerum, & quaternis pinnis innatare, qd differentia ipsum Sturionem excludere uidetur, quum non squamis, sed cute potius aspera contegatur, nec quaternis pinnis ad natandi usum instruat. Præterea Ga

le

lenus in tertio de Alimentis: Lupum ait, subtiliorem generare sanguinem, & propterea cum perdicis carnibus quadam similitudine conuenire, quod nemo sanus medicus sturioni attribuere audebit, quum crassum potius humorem adgeneret, & ualde lætum, quod uiscofum dicunt, ipsisq; aptius adultæ uitulæ carnibus, qd perdicum leuissimis pulpis æquiperetur. Cornelius quoq; Celsus ad corroborandam Galeni auctoritatem, Lupum & mulum inter pisces leuioris esse alimentum apertissime dicit, quod & nostra quoq; experientia cotidie comprobatur. Porro ipse diuus Ambrosius in Hexahemero, teneritudinem in Lupo mirifice laudat, sicuti Plinius in eodem molliciem extollit, quum nec sturionis prætenteræ sint carnes, & luporum longe tenerrime consensu omnium habeantur. Putauere etiam Plinium quum lupos à candore lanarum lanatos dictos asserat, de sturione intelligere uoluisse, qd sturionum carnes plurimũ albicare uideantur quasi lupi, uel argentearum squamarum candore, uel summo illa lactearum carniũ albore, ceteros omnẽs pisces non superent. Illud quoque Martialis: Laeneus euganei Lupus excipit ora Timauĩ, eorum opinionem aperte redarguit, quoniam Timauus flumen in finibus Aquileiensem, cuius ostia celebrata à Vergilio, hodie magna ex parte extenuata, oblimataq; sturiones nõ habet, qui tamen Varollis & Troctis abundat. Quod si dicatur Martialem pro Timauo Medoacum, qui hodie Patauinorum Brenta est, accipere uoluisse, Eadem ratione respondemus, quum Brenta manifeste, aut nullos, aut certe paucissimos, & quidem minutulos sturiones ferat, ita ut Martialis celebraturus sturionẽ infulse admodum ad Timauum recurrisse uideatur, quum in propinquo Padum haberet, et sua magnitudine insignẽ, & mul

g ta

ta sturionum copia longe clarissimum. Ad certiorē quoque opinionis nostræ fidem pertinere uidetur, id quod à piscatoribus non sine miraculo de spigolis hodie recitatur, quos ut hamo hæserint, statim discurrere magno nisu, dilatareque uulnera referunt, ut hamorum insidiæ excarnificato sponte gutture excidant, atque eo modo in libertatem se uendicare, id quod distincte Plinius ipse Aristotelem secutus, commemorat. Ex aduerso autem constat sturiones solis retibus capi, nunquam uero hamis, præsertim si cubito maiores fuerint, eos que piscatores referunt magno impetu plagarum sæpe maculas dilatare & abrumper consueuisse, proptereaque accidere, ut hamis non capiatur, quoniam sturiones lambendo, sugendoque potius, quam uorando, inepto ad escam corripendam ore ipso sine contouer sia alantur. Cæterum id me plurimum admonet, ut lupum sturionem esse non posse certissime credam, quoniam & lupi omnium ferme scriptorū testimonio, & spigolæ hodie, hamorum lineas dentibus ferratis abrodere soleant, quod sturiones ipsos, quum dentibus manifeste careant, efficere posse nemo sanus affirmauerit. Extat quoque apud Columellam dictum illud Philippi admodum luxuriosum, qui apud hospitem Cassino in oppido lupum sibi in cœna appositum gustabundus expuit, addens, peream, inquit, nisi piscem putauit, quasi uellet inuenire, solos Tyberinos lupos piscis nomine dignos esse, cæteros autem lupos inter quiscuilias potius quam inter pisces esse reponendos, ex quo ego plane conijcio, illum lupum sturionem esse minime potuisse, quando eius tractus amnes qui sunt in Cassinate agro & in Arpinatium finibus, sturiones non ferant. Quisnam autem fuerit ille lupus M. Philippi palato ingratus, docebimus, quum detroctis agetur. Secunda opinio de nomine Sturionis Franciscum

scum Philelphum principem habuit, in qua etiam nunc quosdam ex nostris Transpadanis exoletæ admodum eruditionis, esse uideo. Is ut erat inter imperitos audax, utpote qui rudi illa tempestate Græcarum literarum notitia clarus atque insignis euaserat, Sturionem latine esse Attulum, pluribus per totam Italiam epistolis super ea re scriptis diuulgauit, indoctos appellans non sine uerborum contumelia, qui secus ac ipse crederet, de uerbo uocabuli sentire uoluissent: sed tantum abest, ut uerum nomen inuenerit, ut ipse dum alios in scitiæ bonarum literarum arguere contendit, in alium aliquanto grauiorem errorem pueriliter sit lapsus. Scribit enim sturionem nullo modo lupum esse, quoniam lupus sine contouer sia, is hodie sit piscis, qui ab omnibus Lucius appellatur, quoniam Lycos græce, lupus sit, qui postmodum immutata litera in lucium, deprauantibus latinis abierit. Exprimuntque Philelphus effigiem illius lucij oblongi piscis, extenti capitis & oris maxime denticulati, qui furuas per transuersum fascias habet, dorsum item atrum, & uentrem admodum candidum, qui que amnis ac lacubus totius Italiae maxime sit familiaris, quasi præpoperus senex non animaduertit lupum quæ drupedem lycum, piscem uero Labraca à suis Græcis appellari. Sed per deos immortales, quæ nam in sania fuerit, lupos tantopere ab omnibus authoribus commendatos, dicere eosdem esse, qui uulgo Lucij uocitentur, quum Lucij plebeia potius inter obsonia censeantur, quam Romæ nobilium usurpentur mensis, ita ut nunquam, nisi in summa marinorum penuria, sicut aliquando accidit piscatione tempestatibus sublata, in mensam ueniant, & id tum etiam ad honestandum potius patinam, ut dicunt, quam ad conuiuas eo edulio conciliandos. Dicebat Pogius Lucio, etiam ex Cimino la-

g ij cu

cu, & ei quidem præpingui nullam unquam inesse gratiam, nisi quum solus in maxima conuiuiarum inedia prædijs apponeretur. Miror quoque tantæ lectionis hominem apud Aufoniū ea carmina minime lectitasse, quibus Lucius ignobilis piscis aliis à Lupo, apud Belgas & Britanos frequēs nominatur, ut proprio capite de Lucio mox dicemus. Neque mirū esse debet, si Lucius apud antiquos parum celebratus esse uideatur, quum paucos præter unum Aufonium, authores curiosus etiam lector sit inuenturus, qui de lacuum & fluuiorum piscibus fecerint mentionem, quando lupum inter marinos pisces, qui tamensumina subeant, ab omnibus adnumerari, lucium uero nunquam intrare maria, uno totius Europæ consensu manifestissime constat. Cæterum Philephus Sturionē antiquitus fuisse Attilum assererat, unius Plinij auctoritati innixus, qui in nono Naturalis historię, quum de Thynnorum magnitudine loqueretur, dicit: Sunt & in quibusdam amnibus haud minores, Sylurus in Nilo, Esos in Rheno, Attilus in Pado inertia pinguescens, ad mille aliquando libras catenato captus hamo, nec nisi bo um iugis extractus. Quibus adductis uerbis, Attilum non posse esse alium à sturione putauit, quum sturiones illos prægrandes, qui in Pado caperentur, piscium eius amnis longe maximos arbitraretur, quod manifeste falsissimum est. Nam Attilus is est, qui à Ferrariensibus Adelus seruato antiquiore uocabulo nuncupatur, piscis inquam ipso sturione amplior, & effigie, sapore, pretio, & tota fere natura ab eo dissimilis, atque adeo diuersus, ut in prouerbiū Ferrarię uenerit, quum duas inter se res maxime distantes significare uolūt, eas sic differre, ut sturionem ab Attilo dicant, uti nuper nobis etiam confirmauit Ferrariensium legatio, ab Alfonso Atestino ad Cle
men

mentem Pontificem missa, cuius erant principes Casellius uis celebris iureconsultus, & Antonius Costabilius grædæus senex, usu rerum & uitæ splendore insignis. Tertia opinio Sturionem apud Plinium Torfionem fuisse affirmat, cuius præcipuum authorem Theodorum Gazam extitisse complures arbitrantur. Eam paucis ante annis acerrime defendebat Longolius Gallus singularis doctrinæ iuuenis, & qui proculdubio summum latinæ eloquentiæ fastigium fuisset adeptus, nisi mors immatura eum in medio optimorum studiorum cursu sustulisset. Adducebatur ea maxime ratione, quod Pliniū uidebat sturionis formam atque naturam in capite de Torfionibus expressisse, quum dicit: Delphinorum similitudinem habent, qui uocantur Torfiones, distant & tristitia quidem aspectus, abest enim illa lasciuia, maxime tamen rostris canicularum maleficientia assimilati, horum enim uerborum testimonio: Sturiones iidem qui torfiones esse uidebantur, atque ea præsertim coniectura, quod quum minoremque in delphinis uideamus, cum aspectu ipso, tum natam lasciuiam præ se ferant, etiam fistulam habeant, uti in delphinis conspicitur, quanquam diuerso modo à natura sit indita. Nam delphini per suam expirationem & refrigerantur fistulam, ea autem pro ore sturiones utuntur, quum uti supra diximus, & per nares & paruas branchias aerem pro uitalibus refrigerandis attrahant. Notitiumque hoc Sturionis nomen, antiquo Torfionis uocabulo primum alludere, ipse Longolius arbitraretur. Quibus adductis argumentis Theodorus Gaza, ut erat in transferendis Græcorum sensibus, Plinianorum uerborum obseruator atque imitator diligentissimus, apud Aristotelem in octauo de historia animalium, Phocenam Torfionē uerterit, ueluti ab ipso Plinio uo
g iij ca

cabulum mutuatus. Cæterum si bona cum uenia bonis mortuis licet refragari, nos docebimus Theodorū Torſionem pro Sturione nequaquam accepisse, uel si acceperit, plurimum errauisse, Pliniū quoque per Torſionē ipsum, quem nūc quærimus, sturionem significare minime uoluisse. Siquidem Gaza quū Aristotelem latine interpretaretur dicentem in octauo de historijs animalium: In ponto fera nulla est, præter delphinū & phocenam. Pro phocena Torſionem dixit, quem phocenam sciebat ab Aristotele inter uiuiparos pisces esse connumeratū, quū Aristoteles alios piscium esse ouiparos, alios autem uiuiparos, id est, qui catulos parerent, dixisset. Nemo autem a deo imperitus est, ut nesciat sturiones esse ouiparos, ut ex cotidiano usu deprehenditur, & ex falsamentis Caurijs, quæ ex ouis sturionum sine contouersia conficiuntur. Neque enim credendum est, tantæ eruditionis ac diligentie hominem, uti fuit Theodorus, a deo pueriliter fuisse hallucinatū, præsertim quū hunc ipsum locū aliter à Plinio fuisse conuersum animaduertet, qui pro phocena non torſionem, sed uitulum marinū substituerit, ut diligenter Hermolaus in castigationibus annotauit. Præterea apud Aristotelem phocena sturio esse non potest, quum in sexto de natura animalium, ubi eius effigiem exprimit, clarissime dicat, phocenas omnino carere branchijs, sed branchiarum loco fistulam habere, quod sturionibus minime accidit, quoniam præter fistulam oris, uti diximus, branchias manifeste habent, quanquam paruas & angustas, si illas tantæ molis pisci comparemus, ita ut sturio nullo modo phocena esse possit. Subiungit quoque Aristoteles Phocenam nasci in ponto, quod de sturione minime dixisset, quando sturiones omnibus ferè in maribus facile reperiantur, magnamque eorum copia-

piam

piam insignes fluuij alant, siue in mare nostrum, siue in ipsum oceanum euoluantur. Quod uero Plinius Torſionem sturionem esse putauerit, minime crediderim uel hoc uno argumento, quod sturionis & magnitudine & frequentia, & ipso denique pretio admodum celebrati piscis, ab ipso Plinio nullam præterquam hoc uno in loco, mentionem factam esse uideamus, quum uel mínimos & in edulij etiam prædamnatos pisces, non modo in nono peculiari aquatiliū libro, sed in alijs obiter locis sæpius nominet atque depingat. Vnde putandū est Plinij torſiones, sicuti Aristoteles assererat, in ponto Euxino potissimum uersari, nec temere per alia maria, extra Helle ponti, Thracij ue Bosphori angustias euagari. Porro Plinius, si uerba Aristotelis consideremus, pro phocena torſionem intellexisse uidetur, qui torſio eodē teste, maleficus est, quoniam canicularum rostris assimilest, & ipsa quoque phocena ab Aristotele ueluti maxime malefica feræ nomine nūcupatur. Sed sturio quomodo maleficus esse possit, non uideo, quum dentibus omnino careat, sic fortasse à natura formatus quoniam piscibus non alatur. Ridiculum enim esse dicere sturionem in pisces grassari per ipsam tantum lasciuiam. Nam magni pisces alios persequuntur, ut interemptis ueluti proprio pabulo uelcantur. Sed ut hanc in ueteratam de torſione opinionem penitus conuellamus, paulo post alium à Torſione & quidem sæpius ab ipso Plinio celebratum piscem sturionem esse monstrabimus. Quarta opinio Hermolai Barbari fuit, uiri nobilissimorum studiorum gloria insignis, qui rogatus sententiam in tanta eruditorū dissensione, per epistolam Paulo Cortesio respondit: Sturionem antiquitus Hyccam fuisse, ex testimonio Athenæi hac coniectura adductus, quod Hycca porcum significet

et, Sturionem autem porcelletam, quum præsertim sit paruus, appellari à nostris magna eius nominis conformitate. Nihil enim melius hæcenus inuenerat Hermolaus, utpote qui ingeniosus & prudēs ineptas iam de lupo, Attulo ac Torsione opiniones repudiaret. Potuit eū eum mouere Ambrosius, qui in Dominica passione dicit, Gutto siue Gulo Porcellum amat, ut comedat, quasi per porcellum Ambrosius Hyccā expresserit, & in Hexahemero ait, Iudeos marinis porcis uesci, quibus terrestribus non uescantur. Sed hæc coniectura frigida admodum uidetur, quum aliū sit in mari porcus piscis, diuersus à sturione, hodieq; plures obæsi pisces, & qui præpingue abdomen habet porci à piscatoribus appellantur, sicuti thynnū à Strabone & à Polybio porcū appellatum esse uidemus. Cæterum ipse Hermolaus in corollario quod Dioscoridis interpretationibus appendit, Iulidas ait uocatos esse porcos, qui tamen longe diuersissimi sint à sturionibus, Syagrim quoq; piscē appellari potuisse à nomine suis. Athenæus quoq; qui Hyccā autoritate Callimachi, sacrum ueluti ob saporis excellentiam appellari dicit, mentionem de alio pisce intulit, quem hyn, id est, suem uel aprum nuncuparint. Alij etiā Græcorum porcum marinum Psammata uel Psammatin cognominatum putant, ut clare appareat Hermolaum, Hyccam sturionem esse, pro constanti in ea epistola affirmare minime debuisse, præsertim quū in castigationibus Plinianis, & in ipso corollario, de nomine Sturionis plurimū ambigere uideat. Quē mō Tomū Thurianū posse esse dicat à Thurij oppido Italiæ in Brutiorum ora, ut ipse opinatur dictum, alludente uocabuli similitudine, præsertim quū Athenæus asserat Tomū Thurianū in Italia delicatissimū esse obsonium, modo eū putet

ret esse Galeoten uel Xyphiam Strabonis auctoritate, modo eū dictū fuisse affirmet Scyllam & Lamiā & Carchariam, ad extremū uero tot nominum diuersitate perplexus fateatur, uel Sturionē antiquitus his appellationibus uocatum esse, uel sic dictum à Thuriano Tomo delicatissimo obsonio, quod tantopere à Græcis celebratur. Sed illud me præsertim mouet, q̄ nemo auctorum, quos legerim, præter unum Athenæum de Hycca pariter & Tomo Thuriano fecerit mentionem, quādo sturio celebratissimus piscis, ut sæpius dixi, certo claroque nomine fuerit appellandus. Verū hæc nostra inuenta, quæ ludendo excogitauimus, in bonam partem alectoribus accipi uelim, atq; eo animi cādore quo scripsimus à doctioribus perpendi. Non enim is sum, qui obrectationi alienæ laudis eruditior uideri uelim, quum ulla in parte cum his, quos supra redargui, uel ingenio, uel eruditione minime sim conferendus. Igitur in tanta eruditorum altercatione licebit & mihi propriā attulisse opinionem, ita tamen ut cum præfatione prius attester, me tamdiu in ea sententia perman surum, donec aliud, quod magis arriserit, diligentiores inuenerint. Dicamus igitur Sturionem ab antiquis Silurum fuisse appellatum, quem pro Glani Theodorus apud Aristotelem interpretatur, sed de hoc, quum plures apud me certiores sint coniecturæ, hoc uno tamen maxime argumento adducor, ut Sturionē opiner esse Silurum, quoniam mirum hercle uideatur, quod hac ætate, quis nam piscium antiquitus Silurus fuerit, penitus ignoremus, qui adeo in mari ac fluuijs testimonio Aristotelis, Plinij, Athenæi, & Ausonij sit celebratus, ex aduerso autē de Sturionis antiquo nomine plurimum dubitemus, qui sit omnium ferè totius orbis fluuiorum incola longè remotissimus. Neq; enim

credendum est, ueteres adeo insulsi fuisse gustus, ut arbitremur eos sturionē minime cognouisse, aut silurū ipsū ueluti aliquo naturæ defectu, tota eius generis extincta sobole, penitus euanuisse. Silurus auctore Plinio atque Aufonio fluuiatilis pariter ac marinus est, & quidē prægrandis, sed præcipua magnitudine in Nilo & Gange, ueluti amnium maximis, cæterum carne prædulci, nullis ossibus uel spinis interlitis, rostro itē, caudaq; delphino simillimus, ita ut cōpellare eos libeat, qui propterea torionē sturionem esse uolebant, q̄ effigie ac rostro delphinis assimilaretur. Id uero me etiā plurimum mouet, q̄ in Nilo, Borysthene, atq; Danubio, uti Plinius de Siluris ait, etiam nunc frequentissimos sturiones esse cognoscamus: Nam in omnibus Nili ostijs & superius prope Memphim Aegypti sturionem expiscantur. In Borysthene uero, qui hodie Neper est amnis, Phasiq; & in ipso Tanai apud Tanam emporiū tanta eorum est copia, ut cæteriā ibi institutæ sint officinæ, in quibus ea salsa & menta ex sturionum ouis salitis, quæ Cauiaria dicimus, itēq; ipsa schinalia ex summo sturionis spinali dorso, sale, fumoq; inueterata conficiantur. In Danubio autē adeo frequentes sunt, & magni, ut ex eo minores etiam amnes subeant, qui in ipsum influunt, sicuti Drauam, Sauum, & Tybiscum, & ut mirum non sit eos etiā Menim amnem subire, sicuti Plinius ait, propter Lisboū, in quo Siluri, ut in Danubio, innatantes equos deprimant. Menim autem cum Hermolao eum amnem esse putauerim, qui alio nomine dicitur Oenus, is Sueuorum gentem e Vindelicia ab austris, qui Norici sunt, diuidit, Danubioq; miscetur, ita ut ab Istro Istrionem piscem hūc esse dictum putem, quo in amne sit insignis, ut hodie uidemus & Athenæo placet, qui silurum Istrianum siue Danubianum

anum honoris atq; excellentiæ caussa ubiq; nominatur. Sed audiamus Aufonium de Siluro in Mosella canentem, qui ignobiles etiam Tincas minime præterit:

Nunc pecus æquoreum celebrare magne Silure
 Quem uelut actæo perductum tergora oliuo
 Anniculam delphina reor, sic per freta magnum
 Laberis, & longi uix corporis agmina soluis,
 Aut breuibus defensa uadis, aut fluminis uluis,
 Aut quum tranquillos moliris in amne meatus
 Te uirides ripæ, te cærule turba natantum,
 Te liquidæ mirantur aquæ, diffunditur alueo
 Aestus, & extremi procurrunt margine fluctus
 Talis atlantico quondam balæna profundo.

Quid enim certius notari, exprimi uel potuit his uersibus q̄ pro sturione silurus: qui & magnus & fluuiatilis pariter ac marinus, & delphino similis, ac ipso terгоре uerum olei colorem referre uideatur. Conueniunt profecto hæc omnia sturioni, & quidem ad amussim, ita ut necesse sit eos qui id negauerint, & afferre aliquem magnum piscem ex his fluminibus pro siluro, qui sit à sturione diuersus, & alium ostendere apud Aufonium, per quem Poeta sturionē uoluerit demonstrare. Non enim credibile est, eum qui minimos quoq; fluuiatiles propria nomenclatura persecutus est, ipsum sturionem proculdubio uel sua magnitudine uel dignitate annicularum regem adeo somniculose præterisse. Illud quoque opinioni nostræ aliqua ex parte suffragatur, quod in Canariæ insulæ amnibus (ea ad Atlanticum uergit oceanū) multi ac optimi sturiones piscatione capiuntur, uti Hispani, Lusitaniq; referunt, qui dum nouas incognitas terras inusitata ac admirabili nauigatione p̄ immensū

h ij oces

oceanum quærunt, Fortunatis in sulis aquationis gratia quotidie applicant. Cuius Canariæ amnes ipse Plinius Siluris abundare commemorat, neque mirum est, quibus piscis omnium magnorum amnium sit familiaris, uti in Thamesi Britannia, alijsque amnibus qui in oceanum erumpunt, manifeste conspiciuntur. Hispania autem omnis Sturionem, Sulium appellat, ita ut parum ea uox à Siluro qui item & Sulius dicitur, abesse uideatur. Quando, ut ante dictum est, una terrarum Hispania ueterem Romanæ linguæ sonum, atque ipsa uocabula non sine rubore dedissent Italiae retinuerit. Quomodo autem Siluri in Sturiones abierint, nuper docuit, & quidem, ut arbitror, foelicissime inuenit Michael Syluius apud Clementem Pontificem Lusitaniæ regis legatus, qui uti est optimarum literarum atque omnis antiquitatis scientissimus testatur Sulios longe optimos, omnium confessione in Asturia reperiri, unde Asturiones dicti sint, ueluti ab regione nobilissimos producente nouum cognomen, uetere repudiato nomine retulisse uideatur. Diuus quoque Ambrosius opinioni huic nostræ assipulatur, quum dicit: Silurus de aliorum piscium uermibus uiuit. Sturiones namque uti diximus, grandiusculos pisces deuorare nequeunt, quum ore sub rostro à natura constituto, non facile nisi minutissimos corripiant, & propterea solis scitionibus nutriantur, ut etiam Albertus Magnus asserit, apparetque hodie in his euisceratis, in quorum uentriculo, qui per angustus est, nunquam deuorati pisces reperiuntur. Subdit tamen Ambrosius, inutilis sæpe præda piscantium, ut uideatur inædulis Silurum minime commendare, sed ego, in syllabam temere à librarijs additam putauerim, si quidem Silurus apud Athenæum dicitur sapidissimus, quum enim Latum piscem Siculo in mari

fre

frequentem uellet laudare, à carnis candore suauitateque eum Danubiano Siluro comparauit. Neque illud Plinij parum conuenire Sturioni autumauerim, quum dicit: Silurus carne p̄dulci, nullis ossibus spinis ue interstitis, quibus Sturionem habere ossa manifeste appareat. Existimo enim Plinium intelligere uoluisse Silurum una tantum perpetua, qua traicitur, spina esse contentum, nullasque subinde spinas (uti in alijs accidit) à spondylis oriri, quibus tota caro, corporisque ambitus ueluti costis sepiat, delicataque illa pulpa multo cum fastidio tum periculo comedentium contineantur. Ceterum, uti ego arbitror Sturiones non eo in pretio fuere antiquioribus, ut nostris temporibus uidemus, siue quod eius caro per se dura, & multo mucore pinguedinis repleta, celeriter sui desiderij primis mensæ congressibus auferat, siue quod per grauis ac molesta tenuioribus stomachis esse deprehendatur. Videtur & nonnullis Iuuenalem, uilem omnino piscem silurum annotasse quum dixit: Uedere municipes fracta de merce Siluros, sed uenditorum potius uilem quam mercem ipsam, hoc est, Crispinum ab Aegypto, Iuuenalem inuuisse crediderim, qui Siluros fractos, id est, membratim caesos, uti hodie uidemus, aliquando in humiliore fortuna uenditarit. Quo in loco Iuuenalis, Georgius Merula oculatissimus grammaticus, Siluros non esse multum ab similes à sturionibus arbitratur, utpote qui iam animaduertent illos qui Lupum, Attilum ue, Torsionemque & Hyccam, Sturionem dicerent, à ueritate plurimum errauisse. Quantum autem pertinet ad piscis naturam, dicimus eum tarde concoqui, & propterea ex eius excretionibus multam generari pituitam. Vitium eius carnis aliqua ex parte tolleretur, si in tabellas pollicis digiti crassitudine secaretur, torrereturque in craticula, & quidem ex præ-

h iij ces

cepto Galeni, oleo, sale, acetoq; leni, atq; iterata aspergit ne inditis, sed qui palato potius q̄ stomacho studere uidentur, elixum eum cum leucophago passim comedunt. Is quum toto fer' ecapiatur anni circūitu, æstate tamē ad ultra longe probatissimus æstimatur. Siluri felle cū Attico melle permisto suffusos boum oculos ueteres inungebant, ut Aetius affirmat, qui medicæ artis præcepta græco sermone conscripsit. Sed id potius ex eius humoris acredine, q̄ ab occultiore Siluri piscis proprietate prouenire putauerim, quum etiam ex felle quadrupedū ac uolucrum & inter alias perdicum, agris hominum oculis nota collyria iniicere soleamus.

De Vmbrina Caput V.

SECUNDUM siluros sciencia grandibus primam saporis obtinet claritatē. Eam M. Varro & Columella Vmbram appellant, quam & Ennius quoq; celebrauit, ut ex Apuleio deprehenditur dum ait: Melanurum, Turdū, Merulamq; Vmbramq; marinam. Hæc tota latioribus squamis integitur, denticulata est, & Aristotelis, Plinijq; autoritate in capite lapidem habere consuevit, agilis est & plurimum uorax. Propterea Ausonius ait, celer Vmbrina natu capitur cum siluris frequēter circa ostia fluuiorum & in alto etiam, quod siluris non contingit, ipsa quoq; diebus canicularibus pinguescit, pari q; ferē p̄tio cum siluris æstatis tempore uentundatur, eam hodie Romani Vmbrinam uocant. Capita Vmbrarum, sicuti & silurorum Triumuiris rei Romanæ conseruatoribus dono dantur, qui piscatores in ueterata quadam consuetudine eorum caputum tributū nomine uestigales fecerunt. Capiti enim summa inest gratia, autoritate etiam Arcestrati, qui in parandis obsonijs, quod eorum ingenio sissimus esset artifex, Dedalus à Græcis appellabatur

Is

Is Vmbrini capitis nobilem quandam condituram uē apud Athenæum uidere est, multis carminibus expressit, propterea hodie etiam, quum pretio parari non possint, gulosi ea capita q̄ auidissime cōsestantur. Extat adhuc in ore quorundam facetorum ridenda fabula de Tamisio, q̄ Romanis aulicisq; salibus erat insignis, sed gulæ adeo prostitutæ, ut infamis haberetur. Is quum per feruum, qui in foro piscario in eam curam intentus excubare solebat, ingentis Vmbræ caput Triumuiris delatū esse cognouisset, in Capitoliū protinus ascendit, ut simulato apud magistratum negotio, sermoneq; de industria protracto, prandium captaret. Verum illud Triumuirū iam Riario Cardinali donandū decreuerant, ita Tamisius quū limine curiæ efferri ingenti coronataq; parina caput illud nobile conspexisset, primo deceptus consilio, illud subsecutus est præmisso seruo, qui uestigijs de ferētium ministrorum insisteret. Nec multo post quum Riarianis ædibus inferretur, bene habet, salua res est, inquit Tamisius, opipare excipiemur: erat enim in primis mensæ Riarianæ, que longe omnium semper lautissima fuit, familiaris. At Riarius, ut erat natura munificus, maximum, inquit, hoc Triumuirale caput maximo debetur Cardinali, statimq; Federico Sanseuerino proceritatis admirandæ Cardinali transmittitur, colligit extemplo togam Tamisius, Riarium intempestiuæ munificentia incusans, in mulamq; resilit, & munus ad Sanseuerianam domum consequitur. Idē pari liberalitate facit Federicus, caput que ipsum splendidis exornatum uerbis, aurataq; illatumpatina Chisio publicano ditissimo deferri iubet, q̄ ei multo ære alieno, grauibusq; usuris obstructus erat. Volitat tertia iam spe auidā frustratus gulam æstuans Tamisius, festinabundusq; incallescēte iam die

die in transtiberinos hortos quos ipse Chisius magnificentiſſimos extruebat, contendit. Ibi q̄ fessus admodum & multo sudore madidus, q̄ grauis sit abdominis, quarto à fortuna decipitur, quippe qui Chisium caput illud recentibus floribus redimitum adamoto scorto, cui ab forma eruditus q̄ illecebris Imperiæ cognomen fuit, ut extemplo deferretur curantem reperit. Flectit itaq̄ indignabundus habenas retro, nec tamen subiratus gulæ, quæ herculeos labores attulerat, & ad Imperiam iã multo sole Sixtini Pontis semitam exurente adequitat. Ad extremum anhelantis gulæ eã uis atq̄ libido fuit, ut qui per totam urbem fuerat raptatus, idem & togatus & senex cum scorto admirante noui hominis aduētum, nullo pudore discubuerit, sic ut mirari desinamus Apitiũ, qui ut ait Athenæus, cum Linterni Astacos cancos piscaretur, audisset q̄ lōge maximos & nobilissimos in litore Africo reperiri, eo prope stimulante gula, insigni nauigio delatus est. Statimq̄ prius q̄ in terram descenderet, occurrentibus ibi piscatoribus cum Astacis, quod famæ expectationi q̄ minime respondissent, protinus conuersis uelis, nec salutata quidem Africa in Italiam ad grandiores Astacos sit reuersus. Cæterum eadē prope Vmbrinæ ac Siluro carniū conditio, utræque enim, ut diximus, non mediocriter imbecillioribus stomachis negotium facere consueuerunt.

De Thynno. Caput VI.

Thynni multitudine sua omnibus litoribus sunt notati, gregatim uagantur, ob id in Euripis maxima eorum est captura. Irrumpunt Maio mense in mare nostrũ ab Atlantico oceano cogentibus Xyphijs, hoc est, Spathis piscibus, qui telo à rostris prominente instructi, eos toto mari persequuntur. Simplicissimi sunt pisciũ, propterea

pterea uel inanibus terriculamētis acti facile uadis atq̄ litoribus intruduntur, eo modo Gaditanus populus infinitam eorum multitudinē magno quæstu solenni que spectaculo retibus extrahit. Saturantur inde captorum recentibus pulpis circumfusæ gētes, reliqua illorũ multitudo cetarijs infertur, saliturq̄, asseruati uero mēbra tim cadis celebri mercimonio per omnem ferè Europã diffunduntur. Verum solo abdomine ualent, quæ pars à Romanis Tarētellum dicitur, quod etiam Tarentino in sinu, ubi opima piscium omnium captura est, Thynnifale asseruentur, reliquæ corporis partes, utpote quæ pingui succo admodum careant, in ignobilis populi usum ueniunt, quæ Melandrya à Plinio nuncupatur. Primus ab ipso statim ouo Thynnorum fœtus Cordylla dicitur qui mox in Limarias euadit, ex Limarijs autē adolescentibus Pelamides fiunt, sic à Luto dictæ, quas nunc etiam Palamias uocamus, quum uero pelamides pedalem excessere magnitudinē, in Thynnos abeunt, porro ex thynnīs, ut Athenæo placet autoritate Sostrati, quũ in summum excreuerint, Orcyni infesti cæteris piscibus efficiuntur. A deo enim Thynni augentur, ut Plinij testimonio, caudæ eorum latitudinis duorum cubitorum reperiantur, qui postea quindecim talentis pependerit. Sed huic opinioni aduersari uidetur Aristoteles, quum asseueret Thynnos biennio uitam finire, idq̄ esse compertum uerisimili admodum ratione, quoniam certo anno cum piscatoribus Limariæ defecissent, Thynni etiã sequenti anno defecerunt, ueluti omnibus ferme captis Limarijs nullæ reliquæ superfuerint, quæ in Thynnos adulescere potuerint, ita ut credam Thynnos biennij ætate excedentes alijs nominibus appellari, ut Orcynus & Pompilus nauigiorum comes, quæ de genere Thynnorum esse Plinius

nus arbitratur. Circa ortum caniculæ Oestrumpatiuntur, parua animante sub pinnis aculeum infigente, quo dolore incitati, nauigia plæruncq; transuolant. Idem accidit Xyphijs, quos modo nominaui. Capiuntur ij circa Zephyrium quod extremum est Italiae promontoriū Spartiuentum à nautis hodie nuncupatum. Retulit Ioannes Marius Cataneus Nouariensis multarū literarum notitia insignis, qui Locrensi in litore Xyphiorum piscationi interfuit, eos tanta esse ingenij docilitate, ut græcancum sermonem, quo ille magnæ Græciæ tractus utitur, ab Italico distinguere uideantur, id q; admirandis argumentis deprehendi, quum græcas uoces minime referant, ad Italicarum uero sonū repente diffugiant, qd̄ complures Brutij testati sunt. Ii in oceano Indico, in tantam augētur magnitudinem, ut ualidissimis rostris Lusitanarum nauium latera ad sesquipalmum aliquando perforarint. Xyphij bonitate & pretio Siluris ferme sūt æquales, uerū hæc litora raro adeunt, ueluti qui perpetuis maris aestibus, ut in freto accidit Siculo, gaudere uideantur: propterea Xyphij forma, ut in alijs fiet piscibus pictura nō exprimeretur, q̄ eum uidere hæcenus mihi nō cōtigerit. Sed Thynni pariter ac Xyphij, quū Oestrumpatiuntur, ueluti noxij damnantur mensis. Ceterū thynni eximie pinguescunt, adeo ut porci iure ipso nuncupentur, cū etiam, ut Polybius tradit, in profundis litoribus, ut porci solent, glandibus uescantur. Thynni recēti pulpa iuxta uētre, ipso q; pingui sumine, sicuti palato grati, ita stomachis languidioribus, quibus nausē pariunt, ualde inimici: circa uero dorsum & caudam contraria ratione, quemadmodum ab nimia ariditate parum delectant, ita superfluo nudati humore minus officiant. Falconius Etruscus plebeius ganeo, sed eruditioris gulæ, quum

quum in Hispania cetarijs præesset, nouā ac sapidissimū obsonij genus ē Thynnorum uentre cōmentus est, circūciso abdomine umbilicos enucleando, & sale, acetoque & feniculo inclusos cadulis condiendo, ita ut mox id cibarij genus pleriq; appetere, ac propter iucunditatē mirarentur, quem modo ut inutilem ex officinis euerre consueuissent. Sed in uniuersum saliti Thynni, sicuti uim alleuandi inter mortui gustus mirificam habent, ita multa bile aggenerata, sanguinem incendere, iecinora q; adurere consueuerunt. Recentes pulpæ rectissime coquuntur in uino corsicano & oleo, pipere etiam cum cepis minutatim cæsis superaddito, quod genus condimentum Azeminum Ligures uocant. Pelamides autem multum nutriunt & urinam cient, sed tarde coquuntur auctor Athenæo, qui tamen eas salitas stomachis cōferre testatur. At Thynnorum iecinoribus mira proprietates esse traditur ad prohibēdam puerorum lanuginem, improbo quidem Mangonum inuēto, qui quum mares castrare durum atq; crudele nimis ducerent, ipsa tamen uirilitalis initia retardare, ueluti proposita pleniorē libidine contendebant. De Lechia. Caput VII.

Est & alius generosus piscis magnitudine atq; colore medijs inter Thynnū & Vmbra, quē Ro. pariter & Ligures Lechiā appellant. Eā aliq; Centrinā antiquitus fuisse arbitratur, quoniam pugnacissima sit, & atris solidioribusq; aculeis, quanq; nō omnino lōgis circa dorsum armata, ut Oppianus de Cētrina exp̄sserit. At Lechia corio integit minime squameo, sicuti in thynnis uidemus, sed leui & splendido, quod argenteum est, & cœruleo colore perfusum, caudæ uero pinna crescentis lunæ figuram efficit, concaua illa rotunditate ad circini ductum effigiata. Eius etiam generis, quæ latiorē habet

bet uentrem, uulgo piscatores Lopidam & alium Lopi-
da aliquanto minorē Stellam appellant. Ego Lechiā an-
tiquitus fuisse Amiam putauerim, quā Plinius cū Thyn-
nis exire Pontum asserit, nam tota specie maxime Thyn-
nis cognata esse uidet, & Oppianus audaces Amias ap-
pellat, quas comparat Thynnīs, & inire prælia cum del-
phinīs dicit. Aristoteles quoq; Amias carniuoras esse,
& ferratos habere dentes, branchiasq; coniectas, testat,
quæ branchiæ adeo patulæ mihi minime uidentur in Le-
chia, uti in alijs, ueluti Vmbris & Lupis & Coracinis cō-
spicimus. Sed ut de hoc nihil certi proferam uerba Op-
piani me mouent, qui dicit Amias hirudinum more del-
phinorum exfugere sanguinē, quod Lechijs attribui iu-
re non potest, quū & in tripedalem crescant magnitudi-
nem, & peracutis dentibus, solidisq; aculeis sint instru-
ctæ, quibus armis non fugendo, sed pugnando per uul-
nera & cadem de delphino uictoriā consequantur. Ve-
rum hoc de minoribus fortasse Amijs dixisse Oppianū
aliquis existimabit. Illud quoq; Aristotelis de Amijs pa-
rum Lechijs conuenire uideretur, ait enim propterea ami-
as sic dictas, q; gregatim uagentur, Lechias autem solita-
rias sæpius capi manifestū est, quod raro accideret, si tur-
matim uti Thynni, & plariq; alij pisces per altum & li-
tora deferrentur. Ceterum ut Amiam hodie Lechiā esse
credamus, etiā id argumento esse potest, q; Amiæ & p-
tenera & gustui suauissima carne à Græcis authoribus
esse traduntur, nam uti citat Athenæus, & Epicharmi; q;
de Sirenibus scripsit, & Archippi antiquissimi poetæ car-
mina extant, quibus Amiæ ab ipsa gratiore pinguedine
magnopere commendantur, ipse quoq; Arcestratus,
qui uniuersam terram, cunctaq; maria peragrassè uisus
est, ut gulæ delicias, singula ubiq; ædulia explorando, gu-
stauit

stando q; diligenter exquireret. Amiam ueluti nobilissi-
mum piscē in nuptijs Hebes celebrauit, docuitq; solen-
ni præcepto eam fœlicissime coqui, si cōspersa origano,
& inuoluta iunco, cucurbitæq; folijs ad prohibendū suc-
ci delicatioris effluuium mitioribus flammis torrere.
Modo autem constat Lechiā laudatissimo sumine &
sapore præpinguium pulparū esse pretiosam, cuius ca-
pita, sturionum, umbrinarumq; capitibus Romæ omni-
um iudicio præferuntur. Probatissima autem in Ligu-
stinis litoribus capit. Ottobonus Fliscus genere ac ho-
spitalitate illustris, quum Genuæ essem, festiuo matro-
narum conuiuio tricubitalē nobis apposuit Lechiā, que
non modo Romanorum sed & Pelagiorum piscium o-
mniū laudes magno interuallo superauit, ita ut aliq; sub-
tilioris gulæ homines pulparū suauitate lecti semæsa
ex Lechijs obsonia in contumeliā auium atq; quadru-
pedum, in alterum diem reponi sibi plerunq; præcipi-
ant. Quo fit ut Lechiā proculdubio fuisse amiam fate-
amur, quū nullum qui insigni sapore præstet, piscē sine
certo Latino nomine simus relicturi, & nullus ab ipsa le-
chia piscis hodie nobis occurrat quē Amiæ nomine ap-
pellare audeamus. Neq; enim mihi persuaderi potest,
ut eam in illorum sententiā, qui Lechiā eum esse piscē
credunt, quem pro sturione Hyccam putauit Hermola-
us, eo leui argumento, q; Hycca præposito articulo, sicut
nunc Italiæ ueterem elocutionem amittentis mos est,
in Lechiā abijisse uideatur. Porro Icesius in libro de mate-
ria, Amias ab optimo succo teneritudineq; commenda-
uit, aitq; non multa cum difficultate in uentriculis secer-
ni, sed non multum omnino præbere nutrimentum.

De Coruo. Caput VIII.

Coruum eundem esse & Coracinum Theodorus Ga-
i iij za

za existimare uideretur, ueluti à Coruo Coruulus, siue coracinus descendat, cui Hermolaius & Volaterranus res fragantur. quoniam auctoritate Athenæi Coracinus à uerbo græco, quod genas oculosq; frequenter mouere significat, non autem à coruo, qui græce sit Corax, dictū existiment. Ego autem secus ac Volaterranus putat, Coruum genere ipso à coracino minime differre arbitror, ea maxime ratione, q; de Coruo nullam ferè à probatis scriptoribus mentionem fieri constat, auctoritate uero omnium antiquorum Coracinus sit & latus piscis & subniger & squamosus, quæ differentiæ ei, quem nos hodie Coruum appellamus, manifeste consentiunt: nam Coruus gibberosus est, & proportionè cæterorum squamosorum admodum latus uideretur, uti accidit coracinis, quos Parmenio Rhodius, qui scripsit de re coquinaria, ut allegat Athenæus, Platistaticos à latitudine corporis appellauit. Nigrificantes quoq; in Coruis pinnas conspiciamus, quas Aristophanes in lib. de palustribus, coracinis attribuit. Sunt enim Pelagij & fluuiatiles coracini. Verū hæc nostra flumina nullos aut certe rarissimos ferunt, in Nilo tamen Plinio Martialeq; auctoribus, & in amne Bethulterioris Hispaniæ reperiuntur, Gadibus uero & circa fretum Herculeum laudatissimi simul ac maximi, pares Niloticis capiuntur, quos Zeos, & item Fabros à colore atræ fuliginis appellabant. Coracinus ex his est piscibus, qui commode atq; foeliciter salitur, sicuti Galenus in libro de alimentis refert, eum salitum Eutidemus apud Athenam, qui de salsamentis scripsit, Sarpedam uocari affirmat. Ita ut Persius idem intellexisse uideatur cum dicit: Sarpedamq; aduehe ponto.

Nos uero cum æstate frequentius quàm hyeme, ut Plinius auctor est, eum capiamus, seruati oleo ad mediam

CO

cocturam mergere, & extractum protinus sale acetoq; in sportulis myrti folijs certo ordine substratis reponere solemus, qua industria aduersus omnem caloris contumeliã per hebdomadas asseruatur. Coracinus & præsertim Niloticus prædulces habet carnes, quem uero proximis litoribus expiscamur, tripedalem ad summã non excedit magnitudinem, sed carne & aridiuscula, & ob id ab his qui gulæ delitiosus student, parum laudata. Athenæus elixo tostum meliorem esse testatur, nos uero contraria consuetudine, quum recentes & grãdes nanciscimur, æneis excoquimus cacabis simpliciter in aqua, extractumq; uirentibus petroselinii folijs coronamus, sicuti etiam sit in Umbrinis, quas & sapore & squamarum latitudine plurimum referunt. Neq; id ineptatione, nam duriores eorum pulpæ omnem penitus saporis gratiam amitterent, nisi aliquo iuris lenocinio ab innata illa durtie mollirentur. Cæterum quanquam concocti sunt difficiles paralyticis tamen mire conferunt, ut auctor est ille Plinius qui de Medicina librū conscripsit. In coracini capite lapillus inuenitur, quem puorum collo pro amuletis suspensum regio morbo aduersari, ignobiles quidam auctores tradiderunt.

De Spigola siue Lupo. Caput IX.

Lupum antiquitus fuisse, quem Romani Spigolam, Varollum Veneti, Etrusci Araneum, Hispani Lupum, Ligures uero Lupacium appellant, in capite de Siluro diffuse monstrauius. Solertissimum piscium habetur, idem & delicatissimus, præsertim è Tyberi, & inter duos pontes, quod aquæ subiecti fluminis ab multis cloacarum effusionibus pinguiorem æscam subeuntibus præbeant. Lupus hamo captus,

uul

uulnera cōtempo dolore fortissime laxat, & excusso ha-
mo protinus refugit; inclusus uero retibus in uadis
fulcum crebro motu caudæ reiectis harenis facit, atq; ita
subterlabitur, ut Oppianus author est, & hodie piscato-
res, maioribus etiā miraculis additis, uno consensu fa-
tentur. Propterea ab ipsa uehementiā Græcis Labrax
appellatur. Parit bis in anno Lupus, ut Aristoteli pla-
cet. Summa inest saporis gratia hyeme captis, & Ianua-
rio præsertim mense, tunc enim & teneritudine, uti di-
uus ait Ambrosius, & mollitie, candoreq; ut Plinius as-
seuerat, maxime commendantur. Luporum aliqui sunt
lanati uel lanei a candore, ut Plinio Martiali q; uidetur,
aliqui uarij, ut Columellæ placet, qui in piscinis, ait, in-
cludi posse Lupos sine macula, quos secer nit ab his qui
uarij sunt, ita ut proculdubio credam uarios maiores a-
pud Ambrosium esse de genere Luporum, quos & Tro-
ctas appellat. Troctam enim esse Lupini generis appa-
ret, ut aspectu, mutuaq; nature collatione perspicitur, ut
latius in capite proprio de Trocta differemus. Cæterū
luporum carnes in ratione ualitudinis a Galeno mirifi-
ce laudantur, q; subtiliorem generent sanguinem, & per-
dicis carnibus æquiparentur. Athenæus autē Lupos a-
it boni esse succi, & non multi nutrimenti, quorum tamē
superfluitates non facile secernantur, sed Cornelius Cel-
sus Lupos sicuti & mulos leuioris esse alimentū testatus
est.

De Cephalo. Caput X.

MVgiles Græco nomine Cephalos Romanis uocāt,
qui in plura genera partiuntur. Aliqui enim a ca-
pitis amplitudine Capitones, aliqui a prominulis inferi-
oribus labris Labeones, qui hæc cognomena Romanis
familiaribus indiderunt, alij itē Cestres, alij Bachi, alij demū
Myxini & chelones & Leuchisti & Mucones appellan-
tur.

tur. Capitones mense Decembri grauescere ait Aristos-
teles, qui id genus pisciū & in mari & in stagnis & in flu-
minibus gigni, ut uidemus, asseuerat. In uniuersum mu-
giles sunt uelocitate admirabili, ut sagittæ arcu emissæ,
quum lasciuiunt, uel retia saltu transiulant, esse uidean-
tur, e mari aliquando amnes, & ex fluuijs ipsa maria in-
grediuntur. Animal est minime maleficum, utpote quod
alga tantum ac herbis, atq; his quæ in profundo uado ac-
ripis sunt, qui squilibus nutriatur, propterea cæteri pisces
qui minime in alios grassari solent, mugilem, ut sanctū
ac optimum in honore habent & uenerantur. Probat es
os Galenus, qui marinis fluctibus exercentur, eos uero,
qui in stagnis & fluminibus urbiū sordes & sterquilinia
alluentibus maxime detestabiles asseuerat, q; ex eo ali-
mento admodū feculento uitium contrahāt. Dorionis
quoq; autoritate marini fluuijs præponuntur, sed
ij præsertim sunt pessimi, qui sua sponte in stagnis atque
paludibus ex limo nasci dicuntur, ut sunt qui in Etruria
ex Prillino lacu apud Orbatellum ad mediterranea de-
feruntur, ita ut & illos etiā uituperare liceat, quos Pa-
dusæ atq; ipsi lutulenti Fossæ Clodiæ canales, uiscere p-
tenere Ferrariensibus & Venetis copiosissime præbēt.
Icestus græcus author Atheneo perq; familiaris, idem &
coquus & medicus, Cephalos & gustui gratos & lauda-
bilis succi esse asserit. Galen. uero eos tardissime & mul-
to quidem uentriculi cum labore digeri atq; secer ni præ-
dicat, præcipitq; in eorum conditura debere addi herbā
Origanum, cuius uirtute facilior excursus ad uentrē in-
feriorem fieri uideatur, eos tamen salitos minus noxios
esse testatus est. Nos uero Cephalos omnes plenius eos
in cena comedētibus dolorem capitis, quem morbum
medici recentiores Cepheam dicunt, post paucas ho-

ras inducere saepe deprehendimus, maxime si ad lautiores coenas stomachi tenuiores accesserint.

De Aurata. Caput XI.

Veteres non modo Auratam piscem in honore habuerunt, sed & Sergij Romani patritij luxuriosa eius piscis aestimatione perpetuum familiae cognomentum fecere: siquidem à mari, Auratarum, aliorumque pelagiorum piscium semina atque uiuaria in mediterraneos lacus deferebant, ut in obsequium popinarum tralata maria uiderentur, quae praeciosa edulia dulcioribus denegata undis improbo opulentiorum studio, cotidianis coenis copiose suggereret: sic Auratas, Lupos et Murenas suburbanis lacus, Sabatinus, & Ciminius, & multo remotiores Vulsinensis & Velinus aliquando procreauerunt, quae seminaria degeuerante sobole, quum externi pisces parum foeliciter alienis in sedibus prouenirent, paulatim interiere. Ex Auratis quae toto passim mari mira fecunditate progignuntur, Tarentinam antiquiores praetulerunt, sed eam maxime quae illata Lucrinis stagnis cocharum aestu pinguesceret, ut ait Martialis illo in carmine: Non omnis laudem pretiumque Aurata meretur, Sed cui solus erit Concha Lucrina cibus. Nonnulli optimorum studiorum laude insignes existimant inter Auratas scarum illum antiquis pretiosissimum piscem à piscatoribus uendi, qui dentes humanis similes, & ad ruminandas maris herbas plurimum idoneos habeat, maximeque squamarum specie Auratis assimiletur, ceterum ego crediderim eum non facile à nobis deprehendi errore uendentium, qui similitudine decepti, neque animaduersa saporis nobilitate in foro piscario eum Auratis & Sargis commiscere consueuerint, consensu tamen piscatorum Zaphirus piscis, sic à cyaneo eius gemmae colore dictus

inter Auratas longe sapidissimus existimatur, qui fortasse scarus antiquis fuerit. Porro Auratae aestate raro, hyeme autem frequentissime capiuntur, quae tum laudatiores existunt. Ipsae inter ceteros pisces peculiari quadam dote singulari & saporis simul & salubritatis gratiam obtinent, auctore Cornelio Celso, qui eas in ratione agrorum alendorum leuioris nutrimenti existimauit. Recte coquentur si ex praeepto Galeni, eas in craticula subditis mitioribus prunis, oleo & sale, acetoque conasperferis.

De Dentice. Caput XII.

Synodontes pisces Latini Dentices uocant, proximos Auratis & Pagris: habent enim prominulos dentes, & sunt lati, subrubraque uarietate conspicui: appellatur & hic Sinodus à Graecis, alio nomine Chorax, id est, uallatus, uti est perpetua extantium dentium serie septus. Athenaeus eum in fretis longe optimum esse ait, qui & salubrior est Galeno auctore, quum in uniuersum meliores euadant, quos plurima iactatione, inquieti aestu saepe maria fatigarint: eum Actius Syncerus Neapolitanus huius aetatis poeta nobilissimus in lusiis piscatorijs celebravit quum dicit: Dat Rhombos Sinuessae, Dicaearchi litora Pagros, Herculeae Mulum rupes, Synodontas Amalphis. Synodum Latini ueteres pariter ac neotericum uulgo Denticem appellant, probantque eum ex Illyrico Dalmatiaeque litoribus, & praesertim ex Salona atque Tragurio, quae gentes concisum in frustra, & semicoctum multo croceo & perspicuo gelu condiunt, cadisque includunt, ita ut toto ferme anno per omnem Italiam, & Romae idem aduectitius & recentissimus habeatur. Id genus autem obsonij Medici magnopere detestantur, & ante alios Petrus Aponensis, qui rudi illa tempestate diuini conciliatoris cognomentum in ea optimarum literarum strage peremerit

Is enim pisces semel coctos asseruatosq; & præsertim uasorum conclusos operculis mortiferam qualitatē adquirere, mandentesq; certo plerumq; ueneno inficere, ratione atq; experimento deprehendisse affirmauit.

De Fragolino Caput XIII.

A Vratas sequuntur Pagri, siue Phagri, Fragolini uulgo dicti, ex his qui assantur piscibus longe probatissimi: sunt enim & gustui gratiores, & stomacho nequaquam molesti, utpote qui rationabiliter febricitantibus ipsis conceduntur: nā præter id quod de omnibus saxatilibus Auicenna intellexit, Pagri nullam uiscosi lenticq; humoris exuberantiam habent, qui etiam ipso iure conceduntur, quoniam quum uniuersum piscium genus frigida atq; humida sit naturæ, humida frigidaq; cibaria febricitantibus Hippocratis autoritate debentur, ut aliquando mirer quosdam scrupulosiores medicos, quū febris adsit, totum prope piscium genus prædamnare.

Phagros Romani & magna pars Tyrreni litoris accolarum Fragolinos, Veneti Albores, ipsi uero Ligures, antiquo seruato nomine Pagros appellant, quos, quum se squipalmi magnitudinem exceßerint, in Dentices siue Sinodontas euadere communis piscatorum consensus existimauit. Hi pisces à colore ipso (apparēt enim rubro uino madefacti) Erythrinis & Iecinoribus piscibus assimilantur auctore Pseusippo ut ait Athenæus. Cuius testimonio manifeste reprehenduntur, qui Fragolinos Oppiano atq; Aristoteli Erythrinos esse putant, q̄s Theodoros Gaza latine Rubeculas interpretatus est, quum ibi Athenæus Phagros Erythrinis cōparet, qui sint genere diuersi, sed in ipso colore conueniant. Verū id me plurimum mouet, ut ab illorum opinione recedā, q̄ Aristoteles & Plinius Erythrinos uel Rubeculas grauidas &

& plenas ouis, toto anni tempore capi asserant, quum in eo genere mares non sint, quod Fragolinis minime accidit, qui passim pluribus anni mensibus sine ullo ouorū uestigio comeduntur. Illud quoq; accesserit ad confirmandam opinionem, nam dum grato palato Fragolinorum capita exugimus, plerumq; tenuior lapillus dētibus importunus occurrit, sicuti Aristoteles & Plinius eorum capitibus inesse testantur. Videmus etiam eorum corda triquetra figuræ similia, ut antiqui prodidere. Pagri ex sententia Icesij, uere ipso, Arcestrati autem, exortu Caniculæ sunt præstantiores, nos autem hyeme eos longe sapidissimos experimur, sed ad summam saporis gratiam accersendam, ganeonum iudicio tres omnino conditiones requirere dicuntur, scilicet ut sint, & recentes, & frixi, & frigidi, ita tamē ut Arancij mali succo ac modico pipere torpescerent eorum pulpæ aliqua ex parte molliantur & excitentur.

De Salpa. Caput XIII.

SAlpa piscium pulcherrimus nomen retinet, atq; omnibus notus est, siquidem eum à ceruice in caudā per argentea latera, aureæ, rubentesq; lineæ certis distincte interuallis decentissime depingunt. Vnde Græci antiquiores Mnaseæ Colophonio, q̄ poema uarium edidisset, Salpæ cognomentum indiderint. Frequens est & procerus in Balearico mari, & præsertim ad Ebussum insulam à copiosissimis salinis celebratā. Appellatur ab aliquibus, ut Plinius auctor est, obscœnus piscis, q̄ percoqui non possit, nisi serula uerberetur. Solitarius est, paritq; bis in anno luporum more. Natura astutus esse perhibetur, & longe omnium liquidissime audit, æstate melior est, & e toto mari circa Mitylenem probatissimus. Cæterum ille Arcestratus, qui in coquinaria à Græcis alter

Theognis uel Hesiodus existimatus est, Salpā semper malum nobili carmine pronunciauit, ita ut mirum minime uideatur, si hodie quoque is piscis, qui tā operose atque eleganter à natura depingitur, ab optimatum mensis utinuisus & mendax sit repudiatus.

De Sargo Caput XV.

In hac maria sargus nō semper (quanquam sit notus) lenauigat, qui Brundusij Ennij poetę testimonio longe optimus habetur, præsertim si prægrandis fuerit, nāque quos Romæ habemus, Auratam magnitudine uix excedunt, quam etiam latitudine atque argenteis squamis referunt. Sargus autumnō & uere parit, ut ait Aristoteles, is alios minime comitatur ueluti superbus. Nullam inesse gratiam litoralibus, ait Plinius, quod mirum uideat, quum is maxime circa litora capiatur, ut in libro de historijs animalium Aelianus latissime disseruit, ubi Sargos ait caprarum esse amatores, eosque propterea facile capi ad earum umbram, quam in extremis litorum marginibus, & scopulis collocatæ aduersus solares radios in æquora projiciant, & extendant, atque ea specie, amore præferuidi facile alliciantur. Optimus est Sargus occidente Oryonis sydere, tum enim uites foliorum honore spoliantur. Archestratus in popinalibus delitijs mihi sapius allegandus, Sargum siccæ carnis esse, ac ob id assatum eum & calidū, caseo aceroque conditum probat, sicuti uno edicto omnes siccoris pulpæ pisces condiciendos præcipit, secus ac in præpinguibus & teneris sit necesse, qui solo sale atque oleo inditis, in craticula sapidissime percoquantur.

De Capone. Caput XVI.

Capō litoribus nostris familiaris, Venetis autem ignotus, caput habet ualde magnum, & illud quidem
enor

enorme, quadratum, & nullis uestitum pulpis. Oculi in eo sunt admodum rigentes, extēta supercilia, os languidum, minuti dentes, sub mento autem oblongæ ac rubentes pinnae ad impexæ barbæ similitudinem, cætero autē corporis trunco rotundus est & teres, decrescitque in caudam æqualiter extenuatus quousque in postremam desinat caudæ pinnam. Porro uentrem habet ualde candidum, sed puniceo colore mulorum similitudine uariatum, dorsum autem flauescere potius quam rubescere uisdetur, solidis quoque & albicantibus constat pulpis, sed quæ tamen aliquanto salubrior sit quam sapidior, eruditiorebus præsertim gnatonibus, qui illū ueluti aridiusculū aspernantur. Reperiuntur & alij capones, qui bifurcata habent rostra, & dorsum ossis squamis armatum, quos in genere Caponum piscatores ipsi mares esse testantur. Ego autem aliud genus esse crediderim. Cæterum hæc est uera & expressa Caponis effigies, quæ dum piscium antiquiora uocabula queritarem, mihi haud temere de singulis dubitanti, non mediocrem negotium fecit, quū modo illum à magnitudine capitis de genere capitonū aludente recenti nomine, esse putarem, modo Orphū ab oculorum aspectu & rubro colore arbitrarer, modo Erythrinus siue Rubecula ob eundem puniceum colorem esse uideretur. Nulla enim ex recentium appellacione antiqui nominis coniectura adferebat, ut pro certo possem aliquid eruditorum auribus dignum affirmare, quum Romani eum Caponem, Organum Ligures, Galli uero Roscettum, quod eorum lingua rubecum sonat, appellent. Sed Capitones de genere Mugilum, uas namque subinde eius nominis coniecturam esse deprehēdimus, sicuti existimare uideat Volaterranus, qui imprudenter Caponem putauit esse Labeonem. Orphum uero
ma

maiores esse pisces, & unica etiam traiectione spina, quod in ceteris rarissime accidit, & denique tardissime eum mori, si etiam cultro medius diuidatur, auctoritate Aelianus, Athenaei & Oppiani clare constat. Erythrinum quoque esse non posse eadem ratione apparet, qua opinionem de Pagro refellimus, quoniam is toto anno grauidus, ouis quoque plenissimus capiatur. Capones autem magna ex parte uentre uacuo reperiantur. Sed nos eum proculdubio de mulorum genere esse putamus, parati mutare sententiam, si acutiores meliorem attulerint. Siquidem multum expressissime refert & capitis effigie & ipso colore puniceo, qui nullis alijs in piscibus excepto capone & mulo, ea claritate conspicitur. Aliqui enim barbam habent, quae barbati & barbatuli a multis, & praesertim a Cicerone dicitur. Quod autem duo sint Mulorum genera apud Athenaeum plane perspicitur, antepone enim barbati mulum imberbi mulo, sicuti Sophron poeta iudicabat. Plinius quoque id muli genus, quod est diuersum ab his quae gemina barba capillari insigniuntur Alutarium appellauit, quod barbatorum comparatione uilissimum erat. Volaterranus in hoc decipi uisus est, quoniam mulos barbatos eos esse, quos uulgius Barbos uocat, arbitrans, Barbos scilicet uiuaces illos, & ab ouorum malitia ualde noxios, quum Barbatum sit marinus, hic uero Barbus sit fluuialis. Ab Ausonio enim Barbus uiuax celebratur qui etiam eo argumento, quod tarde moriatur, de genere mulorum barbatorum esse non potest, quoniam muli teste Plinio, sicuti & nos saepius uidimus, cum primum extracti retibus fuerint, protinus expirent, contra uero Barbi uenales in lacubus ligneis, ut in Ticinensi foro uidere est, diutissime uiuant. An autem alutarius is sit qui caponum cupatur, in medio relinquemus. Nec etiam absurdum fo-

re.

ret, si pro Capone Cytharus acciperetur. Natura enim qualitateque pulparum, ut Galenus innuit, Cytharum a Capone non multum differre deprehendimus.

De Laccia. Caput XVII.

Laccia piscis Romanae academiae doctissimos quosque diu tor sit, quum in urbe longe sapidissimus haberetur, nec facile reperirent quo nam latino uocabulo foret appellandus, adeo ut ipse Pomponius Laetus grammaticorum eius aetatis princeps, & Platina idem ab ingenij monumentis & diligens historicus, & cocus industrius, temere Lupum esse crediderint, duplici quidem errore, quando & quid Laccia antiquitus fuerit, & qui sit hodie Lupus Tyberinus, penitus ignorasse uideantur. Is piscis subtilissimis coniectus est squamis, & argenteo fulgore conspicuus, pulparum uero mollicie, saporeque admodum delicatus, uerum adeo frequentibus ac molestis spinulis praetenerae eius carnes impediuntur, ut in conuiujs illarum tadio atque periculo summe suauitatis gratiam amittant. Subeunt Lacciae Tyberim amnem ad prima ueris signa, sed tum strigosa & ab quadam marinae saluginis ariditate parum amabiles, quae mox paucorum dierum mora Tyberinis in undis mirifice pinguescunt, raro cubitalem superant magnitudinem, et incipiente statim aestate in maria reuertuntur, sicut reliquo tempore rarissime appareant. Praeter ipsum Tyberim, Arnus, & Umbro in Etruria, in Campania uero Liris & Volturnus laudatissimas praebent, in Pado quoque reperuntur haud ignobiles, in Galliae uero, Hispaniaeque omnibus longe maximae, sed quas sapientiores parasiti Tyberinis minime esse comparandas existiment. Hispani Saualos, Alosas Galli & Campani, Erusci autem & Veneti uetere seruatō nomine Clupeas appellant; apud Aristotelem ue-

I ro

ro Strabonem, Aelianum, Oppinatum, & Athenæum Thriffas legere est, quam uocem Alofam interpretatur Theodorus Gaza & Gregorius Tiphernas, ita ut idem esse & Thriffum & Alofam, & Clupeā, quam modo Romani Lacciam appellent, manifeste appareat, quoniam Aufonij poetæ Alofa, quum dicit: Stridentes cytocis obsonia plebis Alofas, Romanæ Lacciae, uti Galli referunt, omnino simillima sit, & Clupeæ Veneræ atq; Etruscæ, idem esse cum Laccijs censeantur. Verbanus lacus, qui hodie maior cognomine nuncupatur, item & ipse Laris Acones pisces ferunt, effigie ac sapore Laccijs persimiles, uerū magnitudine inferiores, utpote qui ad summum, pedalem mensuram non excedant. Vere quoque sunt graciles natura à Laccijs plurimum diuersa, autumno autem q̄ optimi, neq; illud obstiterit quod à plarisq; dicitur, Clupeam eandem & Lacciam esse non posse, quando Clupea tantæ (ut uidemus si Laccia sit) nobilitatis piscis ab antiquis authoribus Latinis parum celebratus esse uideatur, nam unus mihi pro omnibus Ennius poeta amplissime satisfacit quum dicit:

Omnibus clupea præstat, mustela marina,

- Mures sunt Aeni, aspera ostrea plurima Abydi,
- Mus Mitylenæ est. Celebrat etiam alios pisces, sicuti uidere est in his carminibus quos Apuleius in Apologeticocitauit. Id uero accidisse crediderim, quoniam Clupea toto ferme anno delitescant, tantumq; per angustum illo adolescentis ueris tempore, quo solum insigni sapore præsent, ueluti in ostentationem sui, amnes subeundo capiuntur, ita, ut acute & perurbane dixerit Hieronymus. Videa idem summus et religiosissimus poeta, quum in conuiuium de Polyporum, Luporumque prudentia differeretur, neminem Clupea pisce prudentiorem sibi

ui

uideri, quoniam non alias, nisi quum obesus esset, appareret, & quidem opportunissimo tempore, quando uere ipso, per sacras leges sublatis carniū obsonijs, ipsi pisces in summo honore à Christianis habeantur. Caterū Lacciae uberrime nutriunt, sed glutinosioris alimēti excrementa in stomachis non facile atteruntur, propterea ab ipsis exhalationibus intempestiuam somnolentiam inducere, & sitim augere existimantur, præsertim si appetentibus ad explenda, uel mediocris etiam gulæ desideria, minime defuerint, quod paucis, uel certe ipsis tantum è summo ordine nobilibus, ob eius piscis graue pretium, raritatemq; contingit.

De Trigla. Caput XVIII.

LAtini ueteres Triglam à Græcis appellatam, multū Luocauere, à colore Muleorum calciamētorum, quæ languidum ruborem illum, uti in Persici & Ciclamini herbæ in uersis folijs conspicimus, representat, ut referēte Plinio, Fenestella existimauit. Triglae uero nomē ob id à Græcis fuisse inditum. q̄ Dianæ Hecati dicaretur, q̄ sit triformis, unde Vergilius dixerit, Tria uirginis ora Dianæ. Ea uero de caussa Dianæ sacrificari testatur Athenæus, quoniam Triglae lepores marinos hominibus mortiferos, uti uenatici canes uenatricis deæ auspicijs persequantur. Eam Romani hodie, quum iam uetus latinū nomen exoleuerit, Græco uocabulo Triglam appellāt. Fuit is antiquorum prodigio luxu adeo insignis & pretiosus, ut sapius argenti puri pondere à priuatis etiam Quiritibus emeretur, quum pedis longitudinem superaret. Galenus ut erat acerrimus Romanæ luxuriae castigator, unius eius piscis æstimatione plerumque miratus est eorum gulam, qui tantulum piscem tanti emerent, Cui eruditi Ganeones subtilissime

I ij re

respondebant, proceriores propterea quæri, quæ in maioribus & maiora capita & ampliora iecinora, ad condenda uaria pulmenta inueniretur, ut ex Horatiano carmine, quum dicit: Mulum in singula quem minuas pulmenta necesse est. & ex Plinij uerbis, qui alecem ex iecinoribus mulorum confici affirmat, manifesteprehenditur. Trigla ter in anno parit, nec amplius, quonia ter foetis uermiculus innascat, qui genitalia semina protinus abodat. Triglae admodum sunt uoraces, ita ut humanis etiam cadaveribus uescantur, sicuti in hanc sententiam expressit Oppianus, quum dicit: Trigla uorat foedas sordes, & mergit in aluum Omnes illuues ponti. Probandantur Muli qui barbati sunt duplici crine a mento defluente: altera species ignobilis, Alutarium uocatur: in Thasi infulę litoribus optimi & maximi euadunt, apud nos hyeme & suburbano in mari capti maxime laudantur. Ligusticis enim & Venetis, itemque Neapolitanis, non ea saporis gratia, quam sæpe multo grandiores in conuiuia ueniant. Galenus ait Triglae carnem neque pinguem, neque lentam, aut uiscosam esse, sed duram atque friabilem, propterea gratam gustui, & digestionem facilem, & in genere alimentum naturam hominum congruentem & maxime accommodatam, sed eam Plinius neruis inutile existimauit, recte atque salubriter in craticula coquitur, quæ longe sapidior erit, si petroselini subfricta folia, atque instillatus cum oleo Arancinus succus accesserint. Apitius nepotum ille maximus gurges in Garo, quod ex salitorum Scombrorum muria liquamẽ erat, uiros mulos, ut sapidiores euaderent, enecauit. Trigla si in uino suffocetur, idque a uiro protinus ebibatur, impediendæ Venereis potestatem habere Athenæus, auctoritate Therapsidicis affirmauit, qui & mulieres quoque, si illud itidem potauerint, minime posse concipere, testatus est.

De Sauro, Trachuro, & Scombro. Cap. XIX.

Saurus antiquum nomen adhuc retinet, nec pedis magnitudinem excedit, minores frictura nomine ueniunt. Sunt enim multa piscium genera, quæ ob paruitatem in sartagine frictoria feruenti oleo coquantur, sicut Triglae, Bocæ, Scombri, Trachuri, Pagri, & Auratæ, & propterea uno nomine frictura uulgariter appellatur, Sauros Galenus a carniū mediocritate laudauit, quæ mediae sint inter duras & molliores. Athenæus quoque eos sapidissimos esse ait, si exëptis branchijs, caseo, sale, atque origano condiantur. Trachina & ipsa etiam in frictura numerum refertur, quam Trachurum, ut Oppiano uidentur, esse putamus, uel ut Athenæo placet, Trachidæ eo argumento, quod infestam & prope letalem spinam in ceruicibus habeat, & binas item alias, & quidem acutissimas ab auribus prominentes. Hic piscis oblongus est ac tenuis, & falcatus in uentrem, cuius latera lineæ frequentes & obliquæ uergentes ad coeruleum colorẽ pulcherrime describunt. Scombrum uero nostri Lacertum appellant, quia a Venetis antiquo nomine nuncupatur. Cornelius quoque Celsus eum pro Lacerto accipere uidetur, ex quo salsamentum fieri ait, interpretetiam Galeni antiquior & ineptior, Saurum Lacertum appellauit. Scombri & oblongi & exiles sunt, & sulphureo colore conspicui, præsertim quum in aquis uagantur, uere pinguescunt, quo tempore Venetijs inter delicatiora obsonia reputantur. Romæ autem ab innata quadam siccitate sunt ignobiles. Icessus minores scombros maioribus antepõnit, quos bono succo nutrire uentres autumat, sed qui tamẽ difficilis secretionis habeantur.

De Asello & Merula. Caput XX.

Asellum proprio nomine Ligures, Romani uero scar-

P. IOVI DE PISCIB.

num & Merluzum appellant, capite est admodum lato, pressoque, ut in Gobijs uidemus, ore autem maxime deticulato ac patulo, cætero corpore est oblongior, squamæ sunt admodum minutæ, & uergentes ad cinereum colorem, sicuti in asellis quadrupedibus conspiciuntur. M. enim Varro Merulam, Turdum, Vmbramque, & asellum à colore quem referant, ait appellari. Aselli dum estiuæ soles feruescunt, ardoris impatientia latitant, sicuti Glaucus & Aurata, nec quoties pariant, inueniri potuit, ut ait Aristoteles. Eorū genera sunt duo, maiores banchi, qui in bipedalem magnitudinem augentur, & minores quos Callarias uocant. Plinius eos in capite lapillum gerere, & delicatos esse commemorat. Galenus uero cum saxatilibus æqualem habere carnem attestatur. Sunt & Surdi subuiri di colore & frequentibus guttis, ut in uolucris uidemus, uarietate atque insignes, itemque Merulæ, Coccyges à Græcis appellatæ, quæ ab medio quodam colore inter atrum atque subfuluum Merulis auibus assimilantur, sed in aquatiliū genere, non eam habent saporis nobilitatem quam turdis & merulis auibus ueteres attribuere. Siquidem & Turdi admodum insulsi sunt, & Merulæ, ut Athenæus ait, difficillime concoquantur, in quarum conditura Archestratus ille poeta parasitus, cum caseo, maloque granato, & sale atque oleo Silphium admiscuit, quod, ut Hermolao placet, laferpitij genus est, sed quomodo is succus concretus & odoratus in conditura piscium conuenire possit, alij uiderint. Sunt & Phycides Tincarum uiridium colorem atque effigiem referentes (Fici uulgo nuncupantur) qui procerum patinas raro implent, quum inspidissimi sint.

De

BVS LIBER I.

De Boca. Caput XXI.

Dorsumpicturatum habet Boca, piscis notus omnibus ferme litoribus, atque uno tantum nomine nuncupatus, dictus est à uoce, propterea quod facer sit Mercurio eloquentiæ deo, sicuti cytharus Appollini, Dianæ Trigla, Libero patri Cittulus, Veneri Aptua, & ipsi Nepruno Pompilus nauigiorum comes. Aristophanes autem Byzantius, ut Athenæo placet, Bocam potius Boopam appellari debuisse asserit, quoniam is piscis prægrædes habeat oculos, sicuti & Silurum potius Sciurum a crebro motu caudæ nuncuparit. Cæterum Boca fecundissima sunt, & gregatim capiuntur, solentque eas piscatores in oleo acetoque semicoctas cum myrto plurimam in canistris asseruare, quæ postmodum in remotissimas à mari Italiae regiones mercimonij causa deferuntur.

De Gobio. Caput XXII.

Gobio uel Gobius Venetijs frequens, et pingui tenebritudine delicatus, rarissime Romæ conspicitur, pro squamis uariam cutem habet & ualde lubricam. Candicantes nigris, Plinio authore, præferuntur, uirides autem sunt pessimi, semipedalem longitudinem non excedunt, circa litora parere solent, ut Aristoteli placet, & uadose potius in mari ac æstuarijs quam in alto, uel ubi fluctus scopulis alliduntur, quamque & eius generis maiores sint ex saxatili genere, quæ & Caulinos & Cothonas, ut Hermolao uidet, Siculi uocauerunt. Icesius Gobios multi esse sicuti & facilis digestionis asserit, sed qui & exiguum simul & malum præbeant nutrimentum. Gale. autem dicit Gobiones circa arenosa litora et saxosa promontoria esse, et gustui gratos, & in prima & secunda digestionem facile secerni, contra uero qui ostijs fluuiorum & stagnis caperentur, ualde detestabiles. Sunt etiam fluuiales Gobij ex Verbano præsertim

tim & Lario lacubus, qui insignes habentur, ipsis iecino-
ribus palato gratissimis, eos & Strincios & Botetriffias
Insuabres appellant. In Etruria quoque in Marina præfer-
tim amniculo, qui ex Apennini iugis apud Pratū oppi-
dum in Arnū euoluitur, locij sunt pisciculi delicia-
res, Gobionibus admodum similes, qui quum effigie il-
lam mire exprimant, etiam in tantula carne eundem sa-
porem habent. De Scorpena. Caput XXIII.

Scorpionem & Scorpenam Aristoteles diuersos face-
re uidetur: idem & putauit Athenæus qui citat Ari-
stotelem: unde Herimolaus quoque ipse in corollario ni-
hil pro certo affirmarit. Cæterum Scorpenam ferme o-
mnes uernaculo nomine nuncupamus piscem subrufū,
uariūque, & multis armatum aculeis, cute autem mini-
me squamea, sed Gobionis similitudine lubrica, qui, ut
ait Ambrosius, ueneno aculeo sit truculentus, eorum
unum genus pelagium est, alterū palustre, illi rufescūt, ij
uero nigricant, qui & minus probantur. Pariunt bis in
anno, in uniuersum Icesij auctoritate uentrem leniunt,
facile secernuntur, & quum multo abundant succo, mul-
tum etiam alimentū præbent. Epicharmus in nuptijs he-
bes, Scorpenam ait esse solitariū, et marina uesci alga,
minores qui semipedalem longitudinem non excedūt;
maioribus anteponuntur iudicio Arcestrati, qui fuit
obsoniorum structor longe subtilissimus.

De Perca & Melanuro. Cap. XXIII.

Perca pelagias Romæ raro uidemus, assimilatur he-
Mænis ipsis, quæ hodie Menulæ dicuntur, nam sub-
furvas habent zonas, quibus ipsæ toto corpore squamo-
sæ & argenteæ distinguuntur, in dorso impares eminet
aculei tenui inter semembrana coniuncti. Propterea A-
thenæus Percam ait spinis esse coronatam, & insigni ua-
rie

rietate conspicuam. Pulchre quidē sunt, grateque gustui,
& languentibus salubres. Plinius inter saxatiles eas cō-
numerat, & ex ijs qui hyeme capiuntur. Dux & magi-
ster Percarum est Melanurus, qui alio nomine Oculata
dicitur à magnitudine oculi, ut Theodorus interpreta-
tur, uariū est, & frequentibus guttis conspersus, nō ab-
similis Auratæ, uerum natura, ut Aeliano placet, pisciū
& timidissimus idem & cautissimus, nā ex ipsa maris trā-
quillitate piscatorum aduentū præcognoscit, mergitque
se profundissimo mari, si uero in summas aquas fuerit e-
natandum, agit circa scopulos, & mira sagacitate in spu-
mis latitat, quas infracti scopulis fluctus continue exci-
tant. Cornelius Celsus Oculatā in genere alimentū maxi-
me probauit. Numenius uero Melanuros uim obstruē-
darum uenarum habere, & multo Sargis sapore & suc-
co inferiores esse testat, ita ut Melanurus alius ab Ocula-
ta esse uideatur, sicuti sensisse Plinium putamus, qui O-
culatam Soleis atque Passeribus admiscuit, & in eodē uer-
su utriusque mentionem separatim facit, quod & diligen-
tissimus Hermolaus animaduertit, quū in hoc pisce aut
Plinium aut Theodorum errauisse arbitraretur. Id ue-
ro Gazam mouere potuit, quoniā Aristoteles, quum de
Scaro mentionē faceret, semper Melanurum illi coniu-
xit, idemque fecisse Celsus uideretur, nam scarum semper
cum Oculata nominauit, quasi quum Melanurum dicti-
onem græcam reformidaret, Oculatam pro Melanuro
substituerit, qui piscis à Latinis, uti hodie Venetijs & a-
libi Ochialis propter oculorum magnitudinem nuncu-
patur, non autē is à nigricie caudæ, sicuti Græci appella-
bāt, Nigricauda uel Atricilla uocetur. Sed Melanurus,
qui Neapoli frequens est, Romæ raro conspicitur, sicut
nemini mirū esse debeat, si eius ueram effigiem instituto
m pi

picturæ operæ minime referemus. Cæterum Percæ, ut ait Aristoteles, in fluuijs & lacubus etiã uersantur. Iiq; hodie in Gallia summam obtinent dignitatem alendis febricitantibus, appellantq; eos Galli antiquo nomine Percas, quos celebrauit Ausonius Gallus, quum dixit in Mosella: Necte delitias mensarum Perca silebo, Amnigenas inter pisces dignande marinis, Solus puniceis facilis contendere Mulis. In Italia autẽ laudatissimi sunt e Lario lacu, quos Nouocomenses ipsi Percecos appellant. Eos fama est fuisse aduectitios & inquilinos, tralatis scilicet seminibus e lacu Eupylis, qui Lambrum emittit amnẽ, ut meminit Benedictus Iouius frater in Larianis lusibus ad Minitiũ Caluum: Eupylis exigua sum Percecos ortus in unda,

Meq; peregrinũ Larius inde tulit. Sed Eupylis multo minores, q̃ Larius Percecos producit, quoniam magna ex parte uel influentium aquarum defectu, uel occultiore aliquo hiatu terræ haustus multis ante annis exaruit, abijtq; in tres minores lacus aquis in depressiora loca subsidentibus, qui a Licino foro uetere oppido, quod & ipsum interijt, plebis Licini Lacus hodie nuncupantur. In Lario Percæ ad pedalem crescunt magnitudinẽ, croceas pinnas habent, & maturescenibus præsertim uuis ab ipso pingui & præteneris interaneis magnopere commendantur. Medici ferẽ omnes Gallia Cispina Percas egris robustioribus apponere non dubitant, præsertim si crudarum uuarum succo, quem agrestã uocant, diligentissime condiantur. Diocles quoq; medicus in libro de salubribus, ut Athenæo placet, Percam e saxatilibus qui molliores habeant carnes, ut sunt Turdi, Merula, Gobij, & Phycides, plurimum laudauit.

De Rhombo & Passere. Caput XXV.

Hactẽ

Hactenus de squamosis piscibus, nunc de planis agemus, qui spinas habet, & de his quæ ab Aristotele Selaches, q; spinis careant, & a Plinio carthilaginata appellantur. In his principatum obtinet Rhombus, sic dictus fortasse ab instrumento Thessalico magico, quod Rhombum, id est, rotundum sit: est enim hic piscis longe latissimus, & ouali figura rotundior, quæ forma in instruendis aciebus Rhombi nomine a scriptoribus rei militaris appellatur, unde Martialis: Quamuis lata gerat patella Rhombum, Rhombus latior est tamen patella. Graeci authores Rhombum Psittæ nomine uocarunt, ita ut Psitta genus ad Rhombum, Passerem & Soleam esse uideatur. Aristoteles namq; Rhombi nusq; meminit, sed Passeres, sic hodie nuncupati a Romanis, magnitudine saporeq; & figura etiam oblongiore a Rhombis differunt, in eo quoq; dissimiles, quoniam dexter situs sit resupinus Rhombis, leuis autẽ Passeribus & Soleis. Cæterum Rhombus inter planos obtinet principatum, quẽ nobilis quidam aulae procerum circa popinales delitias ingeniosissimus aquatilem Phasianum appellare solebat, non absurda quidem comparatione, sicuti & Soleas Externis, Lampetras Coturnicibus, Lupos altilibus Capis, Sturiones uero Patonibus adæquauit, ut ex coquarijs commentarijs, quæ eius coci nomine circumferuntur, licet intueri. Capitur Rhombus toto anno, & circa pinguiorem arenam & arenulas, extremasq; litorũ margines natat trasuersus, cõuoluitq; se certis flexibus Strabonum more, ut situs oculorũ uitium emendet, sua que potius latitudine q̃ pinnarũ adminiculo fretus cursum dirigit, omnium profecto & temporum & locorum piscis, idemq; & delicatus & salubris, hyeme tamen q̃ estate, & in Italia Rauennæ, q̃ alibi multo laudatior. Rhombus in ij bos

borum pulpæ sunt candidæ, & presso quodam humore succulentæ, quæ affatim & salubriter alunt, modo in prima concoctione, quæ celebratur in stomacho, superflue earum partes perfectissime secernantur. Galenus in aliis conualescentibus Rhombos in iure simplici cum modico sale, porris & anetho intritis percoquebat. Sanis autem, & his qui sensum appetentis stomachi deiectionem habuissent, tostos in crate, acetosque conspersos, uel frixos cum Garo ac uino apponere consuevit.

De Solea. Caput XXVI.

Sequitur Solea, Lingulaca à M. Varrone nuncupata, ab Athenæo autem Buglossus, quod bouinæ linguæ effigiem imitetur, hodie in lautioribus conuiujs, in summa etiam cæterorum piscium copia, magnam obtinet claritatem. Probatum hyeme & frixa Arancij mali succo, pisereque conspersa. Maxima in Belgicis Oceani litoribus reperitur, nostrates pedalem longitudinem raro superant. Solea maleficos pisces defugiunt, eaque solum frequentant loca, in quæ belluæ minime accedunt, ita ut argumentum sint maleficos non esse, ubi ipsæ, ueluti solutæ metu uagentur. Solea leuissimum adgenerat nutrimentum in stomacho, facile concoquitur, & in secundis uenarum & iecinoris digestionibus nulla ferme noxiarum superfluitatum excrementa relinquit.

De Citula, siue sancti Petri pisce. Cap. XXVII.

Pisces ex genere planorum, similitudine Istricis ipsa dorsifacie aculeatum, capite extento, ore latissimo, cuius maxillæ ex perspicua membrana constare uidentur. Romani Citulam & sancti Petri pisces, uti & Veneti, Ligures autem Zaphirum appellant. Sunt in eius utroque latere gemini orbes, qui bina imprimentium digitorum uestigia esse uidentur. Saporem, pretio, & effigie, si caput

put absideris, ipsi Rhombos per similes. Quo autem nomine Latini ueteres, Græcique illum appellarint, pro constanti affirmare non ausim. Quibusdam uidetur esse Chalchis de genere Rhomborum apud Columellam. Putaui ego illum esse Achantiam, qui sit de genere Galeorum apud Athenæum, sic dictus quod spinosus sit, & certe si Galei prolem ore suscipiunt, ut eam ab inuadentium piscium iniuria tueantur, hic piscis ante omnes, os habet aptissimum, ut ea pietatis in filios officia commodissime prestentur. Acanthæ certe Oppiano e genere Galeorum sunt & aculeati, sed is fortasse est qui à nobis Colubus piscis appellatur, infimæ plebis obsonium, qui oblongus est, & carthilaginatus, spinamque habet in dorso. Aliquando quoque dubitatum, an esset Cytharus, quem sepius Galenus cum Rhombos nominauit, asserens Rhombos sapidiores & meliores esse Cytharis, ut manifeste in mensa utriusque collatione deprehendimus: Inuenio tamen apud Athenæum pisces Citulum dici Libero patri, sicuti Cytharus Apollini, Triglam Hecati, Apud Veneri, qui, si nominis coniecturam sequemur, profecto Citula Romanus antiquorum Græcorum Citulus esse poterit.

De Torpedine. Caput XXVIII.

Torpedo effigie, potestateque admirabilis, sic dicitur, quoniam capta in retibus, priusquam attingatur, piscatorum manus stupefaciat, propterea Veneti eam Sgramsum, quod est, torpescens membri affectus appellant, Romani autem modo Battipotā, modo Foterisiam, frequentius uero Oculatellā dicunt, quod in eius dorso quinque ocellos subnigros ipsa natura depinxerit. Subrufa est, pna parte, supina autem candida. Auerroes, cæteri que philosophi, Torpedinem ea qualitate manus adficere, qua ferrum à magnete lapide pertrahatur, existimarunt. At

Galenus Torpedinem inter pisces, quibus uescimur, in tertio de alimentis nominauit, quanquam ea hodie à plebe, egentissimisq; hominibus tantum comedatur.

De Raia & alijs. Caput XXIX.

Sunt etiam e planis Raia & Squatina, & item compositi ex utriusq; Rhinobates siue Squatraia, quæ foedæ sunt aspectu, atq; æsu admodum iniucundæ, quum inter sordidæ plebis atq; pastorum obsonia censeantur. Raia rum fel auribus sanandis aptissimum est. Squatarum autem scabrum tegumentum, ad poliendum ebur propter asperitatem ab artificibus expetitur: ex eo cultellorum & falcatorum ensium uaginas Turcæ, Barbariq; maritimi admodum pulchras conficere solent, quas Sagrinas appellant. Est etiam huius generis Pastinaca, idem & Turtur & Trigon, quæ à mortifero aculeo lethalis ab Oppiano dicitur, quo Ulysses ictus à filio perierit, hodie Bruccus dicta. Hæc simul & Raia & supra citati pisces e mustellino sunt genere, prolem tamen ore (ut alij solent eius speciei) suscipere nequeunt propter caudarum asperitatem. De congro Caput xxx.

Post planos pisces oblongi & lubrici citabuntur, & ante alios conger subalbus & teres, qui ingentis anguillæ speciem præ se fert. Hunc Icesius ait omnibus gregalibus piscibus duriores, & ob raritatem carniū tenuissime nutrire, neq; laudabilem præbere succum, eum tamen stomacho minime esse molestum aut incommodum. Idq; Galenus affirmat, qui dicit congro parum afferre nutrimenti, cæterum facillime eorum carnes digerit atq; secerni, ita ut mirer Albertum magnum, quum dicit congro natia quadam proprietate lepram morbum generare. Congros in immensam crescere magnitudinem apud Sicyonem Peloponnesiam Eudoxus tradit, ita ut currum

rum longitudine superent. Porro Archestratus in libro de legibus uentris, Congros in Italia longe optimos iudicauit, quod mihi nequaquam uerisimile uidetur. Quando neq; hodie aulæ principes, neq; ipsi cupediore congrum magnifaciant, soli q; Hispani Romanæ urbis inquilini, eum exoticis quibusdam pularijs incoctum, in summo honore habere uideantur. De Murena, Cap. xxxvi.

Murenae toto mari sunt frequentes, sed in Siculo longe maxima atq; optima, eas Columella Flutas appellauit, q; summis in aquis fluitent, unde accidat, ut in nimis solis ardoribus exusta cute sese mergere nequeant, amissaq; flexuosi motus agilitate capiantur. Sunt maculosa, et in collo aliquot stellas ad formam septentrionis habere dicuntur, quæ statim morientibus euanescent. Mira in ijs sagacitas, nam ut se captas sensere, hamum auerissime deuorant, dentibusq; lineam protinus abrodunt & effugiunt. Veteres Romanos à uiuacitate potius q; à saporis præcellentia Murenas aestimasse crediderim, quoniam magna eorum copia in cotidianos usus, uiuarijs inclusa diutissime poterat asseruari, cæteris piscibus, aut tædio carceris, aut uitio piscinarum facile pereuntibus. Cõstat enim C. Hircium ex uiuarijs epulo triumphali, dictatori Cæsari sex milia Murenarum mutua appendisse. Mansuescunt, & de manu hominis æscã accipiunt. Crassus ille, cognomento diues, Murenam altilem adamauit, adeo ut fato functam aliquando luxerit, & tumulo indiderit. Extat quoq; illud falsissimum Crassi dictum, quum L. Domitio admodum ridenti, atq; admiranti, q; mortuam desleret Murenam respondit, Mirum quidem esse q; extinctum piscem lachrymis prosequeretur, sed multo quidem admirabilius, q; ipse tres à se elatas uxores non lugeret. Extulerat enim tres uxores.

Do

Domitius, quas quidem ueneno, ut dotibus potiretur, sustulisse dicebatur. Aliquæ etiã fœminæ in delitijs Murenas habuerunt, ut Antonia Drusi, quæ uni spectatæ mæ fuetudinis gemmas in aures addidit. Vescuntur humanis carnibus Murenæ, id est Vedij Pollionis crudelitate uerũ esse apparuit, qui damnatos seruos in uiuarium de mergebat, ut illi non extemplo sed paulatim in minutissimas discerpti partes, murenarum morsibus absumerentur. Ferunt Murenas in cauda uitalẽ spiritũ habere, propterea illas aliquãto celerius interimĩ, si in extrema caudæ parte potius quã in capite fustibus uerberentur. Sanga Romanus poeta lepidus, quũ Pyrgorum in litore piscaremur, docuit murenas ab antiquis exossari, Plauti aucthoritate, ut eorũ carnes nullis impeditæ spinis gratiores redderentur, ingentemque ille murenam binis bacillis utraq; manu comprehensis mediã astringendo detergendoque, recte et festiue admodum exossauit. Serpentes cũ murenis coire, quas sibilo e profundis in litus euocet, D. Ambrosius & cõplures antiquorum tradunt, cui opinioni Athenæus refragatur auctoritate Andreae, qui de his quæ falso creduntur, librum ædidit. Murenæ toto anno pariunt, estque de genere earum Murus robustior & grandior, & unicolor, Larici ligno colore persimilis, ut Aristoteli uidetur, quẽ Myrinũ Plinius appellat. Inuenitur & murena fluuiialis multo minor, quæ unã tantum habet spinã, & Gallaria, auctoritate Dorionis, ab Athenæo nuncupatur, ita ut arbitrer hãc minorem murenã intelligere uoluisse Athenæũ pro ea, quæ à nobis Lampetra uocitetur, sed de hoc mox diffuse differemus. Murenarũ carnes non minus nutriunt quã anguillarũ atque congrorum, ut Icesius asserit. Verũ ab duritiẽ quadã innata, & extenaci humore laboriosissime digeruntur, sed

sed à lactibus eximijs summã commendationẽ accipiunt, quibus Heliogabalũ Cæsarẽ insana prodigalitate, quũ in mediterraneis esset, aulam omnem ac rusticos pauisse Lampridius in historijs affirmauit.

De Acu. Caput xxxij.

EST & Acus de longorum genere, quæ à Græcis Rhapsis & Bellona dicitur, rostrum habet gruis uel ciconiæ similitudine, colorẽ uero argenteũ, spinã autẽ, ut Albertus magnus annotauit, uiridis coloris: Hic piscis sero parit, & per æstatem tantũ, utero dehiscente tempore partus, secus ac cæteris accidat piscibus, qui ipso uulua foramine pariunt, ut Aristoteles existimauit, Humidũ, bonumque succum eius carnes præbent, sed tardiuscule ceterorum comparatione concoquuntur.

De anguilla. Caput xxxiij.

ANGUILLAS, quæ anguibus assimilẽtur M. Varro dicitas existimauit: nascuntur ex limo, algarumque putredine imis in lacubus & fluuijs nullo coitu, nullaque fœtura, ut ait Aristoteles: uiuacissime sunt, quoniam branchias habent perangustas, unde etiã fit, ut turbidas aquas difficillime tolerant. Reperiuntur & in mari anguillæ secũdis annibus deuectæ secus ac alijs cõtingat piscibus, qui e mari subire amnes, allecti aquarũ dulcedine cõsueuerunt: & eæ quidem multo sapidiores uidentur, quã ipsæ prognatæ nutritæque in amnibus, ueluti quæ uiscosum, lentumque illum habitũ penitus exuant salfarũ aquarũ egregio temperamento. Neque tñ credendum est, in alto ac profundo mari dulciorem deesse humorẽ, quo maxime pisces foueantur: Nam ut ait Aristoteles, in profundis uadis aquarũ dulcium uenæ perennes existũt, & in ipsa marinarũ aquarum mole portio certa dulcioris humoris reperitur, quum maris aqua, neque simplex sit, neque ut

n alijs

aliqui uoluerunt, purum elementū, argumento sunt uasa cerea e nauigijs in altū demissa, q̄ paucarū horarū spatio dulci aqua p̄ meatus subtilissimos recepta, manifestissime replētur, ut Democritus ante Aristotelē, & utroq̄ posterior Theophrastus, experimento deprehenderūt. Ceterū anguillā in mari rarissime, frequēter uero in omnibus ferme fluuijs ac lacubus Italiae capiūtur. Sed in gentes et sapidissimas alit̄ Vulsinensis lacus, quarū incredibilem multitudinē capi uidimus in excipulis ad egressum Martae amnis fabricatis, cū Alexāder Farnesius cardinalis Leonem Pōtificem in eam amoeniss. regionē ab urbe uenandi studio secedentem regali magnificentia suscepisset. Anguillas omni ex loco, omniq̄ tpe, & praesertim circa solstitium, medici detestant̄. Stomachis enim & renibus sunt inimicae, sed p̄cipuum sentiunt nocumētum ex earum obsonijs, qui arenulas mingere consueuerūt, qm̄ illae anguillari glutinō in calculos cogi & astringi uideantur. Podagra quoq̄ laborantibus manifeste officiant, nec ullis morbis medētur, sic ut inique fecisse natura uideatur, q̄ tam suauem refutandis, expuendisq̄ piscibus saporem indiderit. Ceterum anguillas minime noxias, sed quae p̄pter exilitatem cōmmodē ueribus torrerī non possunt, gignit Serius Cremonensis agri fluuiolus, qui in Adduā excurrens, Vidā poetae paternas possessiones interluit.

De Lampetra Cap. xxxiiij.

Suereunt Arnū & Tyberim Lampetrae, atq̄ in ijs praesertim amnis ad generosum habitum adulescunt, Anguillis, uel paruis potius murenis assimilantur: sunt enim lubricae & nigricantes, tendente tamen earum parte prona ad caeruleum colorem, utroq̄ autem gutturis latere foraminulenta, si quidem septenis paribus fistulis

lis mirabili ordine a natura fabricatis acceptam aquā emittunt, quum branchijs omnino careant, nec cubitalē excedere magnitudinem soleant. Omnibus autem Galliae Cisalpinarū uuluis, ip̄sisq̄ praesertim Ticini atq̄ Adduae emissarijs multae reperiuntur pretiosae admodum, quanq̄ minimi digiti crassitudinem rariss. superent. Sed Romanis praecipua nobilitas a magnitudine atq̄ sapore adeo, ut denis saepe aureis singulae ueniant, ip̄so praesertim uere quo maxime probantur: Neq̄ enim dum ieiunamus & frugi esse debemus, luxuria castigatur. Retulit Platina in culinarijs suis duorum Cardinalium luxu, superbiaq̄ certatium obsonatores centum aliquādo argenteorum nummū uni Lampetrae pretium fecisse, quū in foro piscario ambitiosius cōtendendo eum piscē pertinaci atq̄ insana profusione ueluti ad hastam licitarentur. Lampetram neoterici quasi a lambēdis petris dictā putant, quam Graecis Galeum, Latinis uero mustelam fuisse arbitramur. Eam Ennius poeta pretiosissimis aequallem facit, & Plinius bonitate Scarō proximam esse testatur, & Ambrosius gustu suauē uocat. Porro Galeorum plura sunt ḡna, ut apud Aristotelē, Athenaeum, Oppianūmq̄, ac ip̄sum praesertim Galenum licet intueri: dicunt enim piscis Mustela e Galeis, siue ex mustelino genere, ut Theodorus Gaza passim interpretatur, prole ore suscipere & rursus emittere, ut illam a piscium maleficorum inuitia tueatur. Ceterum Galenus in tertio libro de alimentis Philotinum reprehēdit, qui Galeum in ordine duras habentium carnes collocabat, quum Galaxius sitis piscis e genere Galeorum, quem Latini mustelā appellant, piscis, inquit, & mollis & apud Romanos gloriosus. Neque enim ille uetus pariter ac ineptus Galeni interpret unq̄ pro Galeo Mustelam interpretatus est.

n ij Quod

Quod profecto Theodorus fecisset, qui semper nominibus Græcis, pro uirili, latina uocabula reddere consueuit. Icesius pariter in lib. de materia, e genere galeorum meliores & molliores Asterias appellauit, ita ut fortasse putandum sit eum pro Asteria lampetrâ inuere uoluisse, q̄ lampetra quasi a maculis, quâmq̄ obscurioribus stellata sit, & mollis & delicata. Inuenio quoq̄ nonnullos authores, qui paruam murenâ pro lampetra intelligant, ut ait Athenæus autoritate Dorionis, apud quē fluuiialis murena, quæ marina sit, multo minor Gallaria nuncupatur, quoniam unam t̄m habeat sp̄inam. Pōt quoq̄ accidere, ut idem sit Gallaria Athenæi, & gloriosus galaxius Galeni, unius literæ cōmutatione, neq̄ mirum esse debet, quum utriusq̄ authoris græci codices corruptissimī habeant. Albertus quoq̄ Magnus lampetram, murenâ paruam appellauit, ~~quâ quorundam somnia~~ ~~in hoc~~ minime t̄m hoc somniasse putandus est, quum ex ueterum potius cōmētarijs laboriosissime excerptis, q̄ a multo nobilioris ingenij acumine, tot tantaq̄ uolumina cōdiderit. Id uero me plurimum mouet, ut Galeū p̄tio sum apud Græcos, nostratē hanc lampetram nō esse existimē: quoniam is Galeus, qui Rhodi longe om̄ delicatissimus est, ab Archestrato in eo libro, quo uitam querit Sardanapali, dicitur esse Accipenser, qui Plinio autore, rarus inuentus est, & squamis ad os uersis conspicuus. Verum ipsi Græci infinita quadam nominum cōgerie Accipenserem appellant, ut qui mō Ellopē, mō Callionymum, mō Anthiā, & pulchrum, & Callichthyn, quē etiam ministri cum tibijs coronati cōuiujs inferrent, eum uocare cōsueuerint. Sed ut arbitrer Lampetram antiquitus fuisse mustelam, Plin. aptissime suadet, quum dicit in lacu Rhetiæ Brigantino mustelam esse marinæ æ-

mu-

mulam: Namq̄ is hodie lacus Hydrius est in Tridētino-
rum sinibus, qui proculdubio antiquitus fuit Briganti-
nus. Is emittit amnē Clisium, in q̄ lampetres reperiuntur.
Sebinus quoq̄ Brixianorū lacus Brigantino proximus,
q̄ hodie Hiseius dicitur, & Olliū amnē emittit, ut plures
eius accolæ mihi affirmarūt, aliquando lampetras Etrus-
cis ac Rom. specie, saporeq̄ simillimas præbuit. Neq̄
propterea dixit Plin. marinæ æmulā, quæ captam mari in-
telligere uelit, marinæ enim sunt, quæ in Arno ac Tybe-
ri capiunt. Distant siquidē lōgo interuallo pulparū bo-
nitate ab his quas in alto mari expiscari aliquando sole-
mus, quū subaridæ agrestesq̄ sint, ita ut exprimere Plin-
ius uoluerit Mustelas, q̄ nunq̄ mare attigerint, sapore
cōmendandas dulcibus in aq̄s reperiri. Neq̄ enim Plin-
ium Lāpetras paruas (quas Lāpetroccias uocamus)
marinis cōparare uoluisse credendū est: nā si de paruīs
intellexisset, ad Brigantinum ignobilē lacum, & ipsis ab-
strusum in alpibus minime fuisset recurrendum, quum
utī supra diximus, tota Gallia Cisalpina in omnibus flu-
uiois ac riuīs copiosissime reperiant. Vnde uero Lam-
petram antiqui mustelam appellarint, incertum est. Ve-
rum ego piscē illum à lōgitudine candoreq̄ uētris, & a
tergoris superioris subluteo colore (utī in quadrupedi-
bus mustelis uidemus) dictum esse putauerim. Fuere a-
liqui eruditiores nostræ tēpestatis, q̄ Lampetram apud
Plinium Lumbricum fuisse crederēt, quum in. ix. dicat:
Dux omnino sunt pinnæ lōgis piscibus, ut lumbricis et
anguillis & cōgris, quum & Lāpetræ sint lōgæ, & lum-
bricis terrestribus certo cōfinio assimilētur. Verum lo-
cum ibi deprauatum esse ostēdit Alcyonius uir doctus,
quum Plin. eadē uerba ab Aristotele mutuatus esse ma-
nifesteprehēdatur. Verba autē Arist. hæc sunt ex lib.

n. iij. primo

primo de nat. anim. Quæ autem in genere natantium pedibus carent, hæc aut pinnis natant, ut pisces, quorum aliquæ quaternas, binas scilicet parte prona & binas supina habent, ut Aurata, ut lupus, Alij binas tantum, qui longi leuesque sunt, ut anguilla & congrus, aut nullas omnino habent, ut murena, sed ita mari utuntur, ut terra serpentes, modoque simili repunt in humore. Theodorus autem uertit leuisbus loco lubricis, quando quidem in mendosam Plinij lectionem incidit, nec satis animaduertit, quo pacto castigare eam oporteret, ut librariorum uicio lubricis dictionem in Lumbricis addito, m, litera abijisse omnino credendum sit. Porro Hermolaus in castigationibus Plinianis nihil de Lumbricis disseruit, in corollario autem apud Dioscoridem, quum mustelam nominaret, quis nã is piscis apud neotericos esset, cautissime subtrahit, ut prope qui de eo pisce nihil certi adhuc se cooperisse meminerat. Quod si hæc nonnullis qui in explorata ueritate morosi sunt, minime satisfecerint, operæ pretium erit eos Lubrici nomen pro pisce apud aliquem idoneum authorem reperire, quod certe nunquam (nisi fallimur) uel accuratissima lectione poterit inueniri. At si lubricus erit piscis, qui lapetra dicitur, testimonio alicuius fortasse authoris ab inferis reuocati, quis demum contra piscis erit ipsa mustela ab antiquis tantopere celebrata, quum nullus ferè sit piscis palato gratissimus, cui suum nomen, idemque antiquum non reddiderimus. Lapetræ igitur suauissimæ sunt, Martio tantum Aprilique mensibus tantum, nam incipiente æstate durefcit neruis interior, qui illis pro spina est: cæterum delicatior quædam condimento multo maiorem, quam ab ipsis pulpis, nobilitatem accipiunt. Necare enim eam in Cretico uino solent, eique myristica nucem claudere, & foramina illa totidem Cariophyllis adimplere, in teganoque

con-

evolutam in spiras additis auellanis tritis, medulla panis, oleo, uino Cretico, aromatibusque ad temperatiores prunas certis momentis sedulo excoquere, quo condimento Leo, X. in minore fortuna, ioci causa, ut conuiuium exhilararet, Marianum Cucullatum salsum & ridiculum hominem memorabili impostura decepit: Namque furnem instar lampetræ incoctum, multoque illo iurulentum immersum grandi in patina apposuit, ut notam omnibus eius edacitatem, gulamque eluderet, qui iam magna pultrij parte absumpta pseudolapetram aggressus, diu, multumque cum ea maxillis ac dentibus inhaerente colluctatus, cachinum cunctis tollentibus facetissime respondit: Vtinam sic mihi sæpius illudatis, nam in hoc condimento non modo funes, sed & ipsas catenas, quibus infani uobis similes uinciuntur, & cum uoluptate quidem absumerem. Cæterum lapetrarum pulpis nullam uim noxiã inesse putandum est, quando & duricie & lento pingui, prorsus expoliata sint, quibus maxime conditionibus pisces stomachis incommodi esse consueuerunt. Dicere autem eas ab occultiore potestate neruis aduersari, impudentis uel scrupulosioris ingenij esse putamus.

De Trocta. Cap. xxxv.

Quid Trocta Romanis antiquitus fuerit, haud facile affirmauerim, quando unus tantum latinis Ambrosius, solus ex omnibus graecis authoribus Aelianus Troctam nominarint, & id quidem admirandum est, quum omnium qui dulcibus in aquis generentur, hic piscis longe nobilissimus æquali cunctarum gentium iudicio censeatur, quobrem in hoc presertim pisce condonandam mihi ab eruditis ueniam existimo, si ingenuè me nondum eius uocabulum a ueteribus usurpatum reperisse, minime inficiabor. Sed Troctam de luporum genere fuisse apud antiquos credide-

rim

rim, uti Moderatus Columella curioſos atq; oculatos le
ctores admonere uidetur, quum lupos ſine macula piſci
nis includi poſſe aſſeueret, alios q; eſſe lupos dicat, qui ua
rii appellentur, ita ut luporum alij ſint ſine macula, id eſt,
marini, qui & amnes ſubeant, alij uarij, hoc eſt, fluuiati
les, qui dulcibus in aquis generentur, unde & Troctam
ab aliquibus inglorijs authoribus Varium maiorē appel
lari uidemus: certe Trocta admodum uaria eſt, nigrican
tibus maculis totum dorſum ſpecioſe pingentibus. Spi
gola uero unicolores potius atq; argenteae eſſe uident,
quantq; & ipſae ueluti ad retinendā Lupini generis appel
lationē, ſub atris punctis, ſed minoribus & languidiori
bus, q; in Troctis uideamus, notatae ſint. Neq; enim ar
bitrandum eſt Columellam per lupos traductos in Ci
minum & Sabatinum lacus, uel Troctas uel Lutios intel
ligere uoluiffe, ſupua caneum enim fuiſſet Troctas indi
diſſe, q;um maximam copiam ſuburbani amnes omni tē
pore ſuggererēt, ut ex Reatinis, Sublaqueanisq;, & ex
ipſo Tyburtino Aniene quotidie uidemus. Præterea,
neq; Romanæ luxuriæ neq; admirabilioris magnificen
tiæ fuiſſet, alios q; pelagios piſces illis in lacubus diſſemi
naſſe: de marinis enim Columella loquebat, & quidē no
biliffimis, ut de auratis & murenis ſimul cum lupis ipſis
clare teſtatus eſt, quos tñ oēs deficiente paulatim eorum
sobole, quum diu naturæ repugnare nequerint, penitus
interiſſe manifeſte uidemus. Impbumq; illud factum &
dictum luxurioſum Philippi apud Caſſinatē hospite cer
tiſſimam facit cōiecturam, lupum illum, quē ut inſulſiſ
ſimi ſaporis expuerat, & pbro ſubinde fuerat pſecutus,
fuiſſe Troctam, quum in illis amnibus Caſſinatium, So
ranorum & Arpinatium Troctae plurimę capiant, quas
ſpigolis tyberinis pinguioribus minime comparandas
Phi

Philippus eſſe iudicabat. Plinius quoq; aliquos lupos à
candore lanatos appellari dicit, & illud quidē proprie
& erudite: nam lupos, id eſt, Troctas in uniuerſum ſecū
dum carnes rubefcere, Spigolas autē pelagias pariter ac
tyberinas in ſigni candore albicare clariff. conſtat. Cæte
rum Troctam non facile in Tyberi reperies, ſicuti nec ip
ſam Spigolam alijs in amnibus urbi propinquis. Cur
autē ſolus Aelianus Troctam ampliore elogio celebra
rit, ppter ea id accidiſſe putauerim, quod ille fuerit Præ
neltinus, apud quos Troctae plurimae ſubiectis in amni
bus capiant. Qua etiam ratione D. Ambroſium antiſtia
tem Mediolan. ueluti Larianis Troctis aſſuetum, uulga
to etiam tum eius piſcis nomini inſeruire uoluiffe, credē
dum eſt. Sed Aelianus Troctam e gñe marinorū facit, q
cū delphinis pugnare ſoleat, ſic ut id nomē noſtrate tro
ctae parū cōuenire uideatur: eā dicit cōtinuos habere dē
tes, & eos quidē inciforios, captamq; hamo nō retroce
dere, ſed cōtinue ſequi, ut eo deglutito, inferiusq; demif
ſo, lineā abrodat, ppter ea à piſcatoribus hamos anſae lō
gioris fuiſſe excogitatos, ſaltatrixq; ab eo Trocta appel
latur, qd & nos hodie uidemus, nā eas aduerſus amnes,
uel e pruptiſſimis etiam cautibus decedentes incredibili
impetu ſubire cōpertum eſt: ab Nare enim fluuio in Ve
linū lacum, q hodie pedelucus eſt, ſtupenda uelocitate,
uolucrum mō ascendere creduntur, qui lacus ab altiffi
mo mōtis uertice certis primo coarctatus anguſtijs, &
mox tota aquarū mole præcipitatus, nec ſubiectis qui
dē cautibus madefactis, ueluti e cœlo in ipſum profluen
tē Narem effunditur. Nos q; Troctas maiores audiui
mus in Larij ripis laſciuo excurſu extremas harenę mar
gines aliquando ad iuſti paſſus longitudinē proſulcaſe
ſe. Troctae longe om̄ maximae centum aliquando librae

rum pondo Lario in lacu progignuntur, & quidem omni alio, uel marino etiā pisce saporiores, præfertim si Maio mense & in Breſciæ torrentis ostio capiant; mortuæ paucissimis horis summam illam saporis gratiam amittunt, quā ob pingue illam teneritudinē quæ ocyssime cōputrescunt. Coquuntur cōcisæ in tabellas in lebetibus lapideis torno fabricatis, simplici in aqua, multo sale indito, aliaque subinde accersita cōdimēta penitus aspernantur. Musco enim quædam pruinae simili paulo post spōte emisso, rubentes pulpæ protinus efflorescunt, ita ut quum refrixerint multo gratiores esse uideantur. Morus tñ nobilis parasitus, qui plurima eruditioraque in obsonijs pulmenta cōmentus est, Troctam cubitalē in prepinguis capiiure coquendā esse censebat, sicuti & phasianum adustum, quē mediocriter in eodē capi iure elixare, ac demum ad auertendam ariditatē, quæ torrendo cōciperetur, omenti hædini reticulo multis Cariophylorum clauis cōfixo inuolutum ad mitiorē prunarū uaporē in ueru percoquere cōsueuit. Soleo ego plerūque mirari quædam, qui ut sapientiores uideantur, Benacinum Carpionē, Padanum Silurum, & e mari plures pisces Larianis Troctis uel anteponere, uel exæquare solent, & itē Soranæ Troctæ in eo gñe principatum attribuant, quū maxime fallantur. Neque enim obsoniorū adeo imperitus esse possunt, ut temere de hac re iudicare sim existimandus, quum ex supero inferoque mari, cunctisque prope totius Italiæ lacubus ac fluminibus nobilissimos pisces lautis saepe cōuiujs gustauerim, & certa cōparatione cōtulerim, sed fortasse euenit, ut homines ea maxime præbent esculenta, quibus à pueritia insueuerint, uti nobili accidit Florentino, qui quum in cœna Leonis Pontificis pelagij pisces uario discumbentium iudicio certatim atque impense laudanda

darentur, extollatis, ut lubet, inquit, cōuiuæ marinos pisces, ego certe Thrasymeniam Tinca conditam Leucophago, his uestris Triglis, Spigolis & Rhōbis ptulerō: quod dictum ut in sulsum, omnibus præ risu lachrymas excussit, & in puerbium paulo post receptum, auctori, qui antea ignotus erat, maximā attulit claritatē. Assueuerat enim ille Tincae pisci, quia Florentinis mediterraneis hominibus, sacri præfertim ieiunij tpe, in summo honore habetur. Troctæ pinguiore, ut sunt Larianæ, multo succo replere corpora, genitalēque humorem copiose suggerere dicunt, uti Auicenna de omnibus prope piscibus, si recētes & calidi comedantur, uno edicto pronunciauit, ægris tñ euidentissimè nocēt, utpote quæ tarde, laborioseque in stomachis atterantur & secernantur. At fluuiales, quæ ad uerso torrentiū impetu fatigantur, atque occurrentibus in æqualium uadorum petris illis castigatiora sumina & aridiusculas carnes ostendunt, Medici blandiores ægris apponere cōmendareque nō dubitant. Quas etiam in paralyticorum cibarijs magnopere laudauit ille Plinius, qui elegantē librū de morbis atque remedijs cōscripsit. Fuit is proculdubio Plinius naturalis historiæ scriptore, & Plinius Cecilio posterior, uocatusque est Plinius. Valerianus medicus, cuius marmoreū sepulchrum Comi, ubi Pliniorum familia floruit, in templo D. Probinii, aquæ sacræ labello suppositum, & pulcherrimis incisum characteribus cōspicitur.

De Tinca. Caput XXXVI.

Tinca nomen nouitium & recens esse uideatur, quando eius piscis prisca auctores, uno excepto Aufoniusque meminerint. Est tñ celebratus apud Ciceronē quædam facetus orator Placentinus, cognomine Tinca, qui fortasse ab eo pisce sit cognominatus, quemadmodum Florentiæ Laurētius Medices senior, uti erat purbanus, cuiusdam celebris familiæ ciui se domi tinca ingentē exq̄sita arte

Etiam falso iactanti, Tincæ cognomē, quod illi postea fuit æternum, indiderit. Ego uero palustres hos pisces nullo in pretio apud antiquos fuisse putauerim, & propterea nullis literarū monumentis fuisse celebratos, meque plurimum mouet Ausonius, qui Tincas & Lutios ignobilissimis piscibus adnumerauit, neque eū uetera uocabula subditis nouitijs nominibus suppressere credendum est, quāceteri oēs pisces ab eo ueteri nomine celebrentur. Sed Tincæ quæ plebeius sit piscis, sicuti tota ferme Italia cōspicimus, & Ausonij quoque testimonio notū est, quū dicit: Virides uulgi solatia Tincas, aliquando tñ in lauroz mensas uenit, & ex his Romæ p̄sertim Mariscana e Fucino lacu, qui nunc Celanus dicitur. Fucinianæ labræ inferius tritum hñt, qd' eius generis inditium est, quippe quæ plurimum saxoso eius in lacus uado uoluentur. Fert & laudatissimas puus ille lacus quirtodecimo ab urbe lapide apud Bacanam syluam, quā Antonino Pio notam itinerario esse uidemus, quibus nō mō plebeij, sed splendidi etiam optimates sapius uescantur. Nobilis ille inter aulae proceres lōge om̄ætatis nostræ popinalis lautitiæ studiosissimus, qui ducenta milia aureorum nummū, in uentrē se cōdidisse aliquando gloriatus est. Tincas Baecanianas autumnō captas, alio, laridoque contritis, additisque odoratis oleribus & multo aromate, in teganis ad uaporē tepidioris furni felicissime proquebat. Fert & Tincas, quæ minores, sapore tamē minime cōtemnendofanctæ Praxedis lacus, in Latij, Sabinorumque finibus, quæ Regillus antiquus fuit, illa nobili deuictis Samnitibus pugna celebratus, sed eæ cum Rais & Squatinis, cæterisque uilissimis piscibus apud Pantheon ignobili foro infamis hominibus uenundantur. Platina in culinarijs suis fœde lapsus est, quum Tincas antiquitus Mænas fuisse

existimauit, quæ sine cōtrouersia ij, sunt pisces, qui Menuia uel Girulia Veneris appellantur, pisces inquam noti & Ciceronis auctoritate uilissimi. Cæterū medici tincis omnibus uim quandā inesse ad progignendam febrem existimant, quā maxime in cœnosis degant, et putrescentis limi sordibus uescantur. Verum eas scissas per dorsilongitudinem, pedumque & manuum plantis applicatas ardentis febris feruoribus plurimum aduersari quidā putarunt ex fœcta Iudæorum, quæ sordide admodum, & ridendibus alijs talia experirentur, aliquando tñ ipsi estuantibus exoptata blandimenta foeliciter attulisse cōperiti sunt. De Lutio. Caput XXXVII.

Lutius nuscip̄ mari, ubique autem stagnis ac lacubus cū Tincis frequētissime reperitur, qua una ratione, qui eum antiquitus Lupum fuisse existimant, manifeste conuincuntur. Ausonius quoque Lutium nominat cum Tincæ, quem tamen ab olido nidore ingratum mensis esse testatur, propterea nō facile dijudicauerim, an is sit qui Lutius ab Italis, à Gallis uero Broscettus dicitur, quā is in gratos secundæ classis ipsorum fluuiatum, in Gallia Belgica censeatur. Venditant eum omni tpe uiuum, in tantemque ligneis uiuarijs Britani, uentremque illis ultracultris aperiuunt ad ostentandam eorum pinguedinem, quæ plagis exprimitur, ut emptores aspectu suminis alliciantur, neque refutati propterea cōmoriuntur, coeunt enim protinus patentia uulnera Tincarum contactu, quæ earum tenaci illuuiæ, ueluti glutinoso medicamine solidentur. Thrasymenus lacus eius generis lōge maximos atque optimos nutrit, bicubitales enim aliquando excelsere magnitudinem, post Thrasymenios e Cimino, qui hodie Rusifloni lacus dicitur (fuit is uicus antiquus rus Syllanum) laudatores Romæ habentur; nam quæ præ-

o iij bet

bet Bracciani lacus, qui olim Sabatinus fuit, & sapore et magnitudine sunt inferiores. Effigie lutij, quod delupo ageretur, adamussim expressimus, ita ut posterius, quod ego piscem lutium nominarim, minime sint dubitaturi, hic piscis admodum salubris omnium medicorum iudicio putatur. Ceterum ab insulsa quadam pulparum siccitate nullam unquam in optimum mensis laudem uel commendationem adeptus est, ita ut non nostrates lutij cum Gallicis dignitate minime sint comparandi, & te, tuosque conuiuas lautissime Ludouice aliquando deceperint, quod obsonatores Galli incerto adhuc agresti illorum sapore dum emerent, sola perceritatis specie ducerentur, non enim maximi semper optimi, nam in omni genere piscium media aetas, quam nondum summam magnitudinem impleuit Cornelij Celsi autoritate commendatur. Ceterum Lutiorum mandibulae roste, in pulueremque redactae, si auri potestatem cum trino fumant, in uesica & renibus calculos frangere consueuerunt.

De Rayna siue Barbaro Caput XXXVIII.

Alunt singuli Italiae lacus suos pisces, qui ceteris eius generis anteferantur: Nam sicut in arboribus, ceterisque animalibus uidemus, sic et in ipsis aquatilibus contingit, ut alia atque alia aquae diuersis piscibus occultiore quadam proprietate, uel a terreno, uel a passione, uel ab ipso demum coelo prorsus accersita, non solum ad maiorem corporis amplitudinem, sed etiam ad ipsam saporis felicitatem plurimum conferre uideantur. Probare enim ficus est Liguria solemus, Etrusca persica Vestruianas uuas, a Clodia fossa, Padique ostijs melopepones, Apulas amygdalas, Campana malagranata, Picentes oliuas, Romano agro poma apia, Sabino pira mustea, Tarentinas iuglandes, Castaneas est Clauenna Rheticis proxima alpibus, Nursina rapa, & ex Umbria expetita
Ro

Romae terra tubera, ex animantibus item boues Insubres, iuuenas Romanas, Tuscos apros, uitulas Surrentinas, haedos Umbros, arietes Pistorienses, gallinas Parauinas & colubas Interamnenses a magnitudine saporeque plurimum commendamus. Larius igitur lacus ob longitudinem a Vergilio maximus nuncupatus, pisces longe omnium maximos gignit, Troctas centum aliquando librarum pondere & Barbaros ducentarum, sed barbari illi ingentes uideri potius liquidis ac perspicuis in undis quam capretibus possunt, quum ea impotenti impetu plerumque dilacerent, subeunt solstitij diebus umbrosos specus, in rupibus Licinianis, quae sunt in aduersa Larij ripa contra Insulam, Euripumque illum gemmeum a Caecilio Plinio celebratum. Eos industrius quidam sacerdos sagittis arcubalista emissis, quum in profundo quiescentes, fuscinis atque tridentibus attingi non possent, uulnerare conabatur, neque tamen sagittae longo alligatae funiculo, nisi auersis officiebant, quum illa squamarum serie thoracati earum ictus facile repellerent. Sunt & in Mantuano lacu, qui res stagnante Mincio amne late diffunditur, Barbari pisces sapore longe optimi, Nam Lariani sola magnitudine sunt insignes, raro enim bipedalem excedere magnitudinem solent, lati sunt, & ingentium subauratarum squamarum specie, rotundoque item labro auri colorem referente, pinnaeque pariter subcroceis longe pulcherrimi, eos Veneti Raynas, ipsi uero Ticinenses, Placentinique, & ceteri Padici accola Carpenas appellant. Humidiores carnes, sed tamen innoxias habent, quae non tenaci sed aequo potius humore abundant. Lingua autem maxime ualere dicuntur, nam & sapore praestat, & uim habet augendae Veneris, sicuti in Tincarum & Anatum linguis experimur.

De Polypo, Sapia & loligine, Caput xxxix.

Præter

Præter squamosos pisces, & lubricos, & planos, est etiam mollium genus, sic dictum, quoniam ad tactum molle sentiatur, ut sunt Polypi, Loligines, & Sepiæ. Cõstat Polypus corpore admodum paruo, & in medio ad emitte dam aquam fistulato, quod plures brachijs & crinibus instruitur, quibus, uti est omnium ferme piscium solertissimus, obuia quæque comprehendit, ligat, inuoluit, atque flagellat, & ipsis denique ostreis siliceo tegumento egregie munitis insidias molitur. Sunt enim ei cirri multiplices, plurima in extremis prætenturis acceptabula, itemque frequentes pediculi, manusque plicatiles, quibus admiranda facinora, dum uenatur, edere consuevit: hiantibus siquidem conchis lapillum imponit, ut illis sese occludendi facultatem eripiat. Leonem, quædam Murenæ chelarum forcipibus necat, cirris inuoluit, complexumque fugendo paulatim interimit. Repit quoque frequenter in terram, oleas ascendit, & in ædificia aliquando transgreditur. Refert Plinius Polypum insignis audaciæ ac magnitudinis in ceteris Hispaniæ irrepisse noctu ad lacus ligneos, salamentaque exedere, & populari consueuisse, ad extremum præfectis fures obseruantibus, latratu canum deprehensum, expugnatumque totius familiæ concursu, atque ægretelis ac tridentibus fuisse cõfectum, cuius cadaver ad insignis pugnæ memoriæ Trebius Niger proconsuli Lucullo transmissit. Polypus ultra bimatum non uiuit, quem expirare in Venere aliqui prodiderunt. Caput eorum chartilagine constat, quæ celeriter durefcit, immaturamque illis senectam adferre solet. Carnes polyporum Galeni atque Athenæi auctoritate duræ sunt, & difficillimæ digestionis. Si uero concoquantur, non omnino malum, aut exiguum præbent alimentum. Salsugine autem sua Venetis pruritus excitat, & mirifice languidis atque

de

defessis auxiliantur. Afferuntur Venetias ex Illyrici Dalmatiæque ora sale inueterati, quorum acceptabula & extremitates cirrorum a senibus ad parandam sobolem expetuntur. Alexis poeta in Pamphila, ut citat Athenæus, quum incitamenta Venetis percenseret, Bulbū & Polypū ante alia celebrauit. Plinius quoque ille, qui de Medic. libere conscripsit, ut alibi diximus, Polypos cardiacis conferre arbitratus est. Sæpia autem & loligo in hoc differunt, quod Sæpia latior, loligo longior est: hæc rubrū, illa nigrum in timore liquorem emittit. Inest loligini, quæ hodie Calamariū dicitur, gladiolus perspicuus & Chrystallo per similis: Sæpia autem corpulentiam quandam hæt inter spinam & os mediam naturæ fungosæ atque friabilis. Vtriusque sicuti & in polypo, sunt barbæ, crines, & acceptabula, sed aliquanto breuiora, quibus æscam corripunt: corporæ uero aluæ aliquanto capaciores quam in Polypis, quod natura prolixioribus postea capillamentis in Polypo cõpensarit. Sæpia, ut ait Athenæus in lib. de medicina piscium, elixa uentri confert, succus eius subtilē reddit sanguinē & mouet crismper hæmorrhoidas. Oua autem eius auctore Plinio urinam cient, renumque pituitas detrahunt. In uniuersum uero mollium genus difficillime in stomachis cõcoquitur, si autem coquatur plenius nutrimentum præbet. Quare ratione, ut ait Athenæus, Venetis excitare dicuntur, nam in concoctionibus primis, quum maxime laboratur, uentum plurimum generari necesse est, quo maxime uirilia inflenur, & Venus ipsa, uel in senibus queque languidula, reuiuiscat. Nobis uero manifeste cõpertum est, quæcumque obsonia ex mollibus piscibus conficiantur, in stomachis studiosorum, aut ociosorum ægerrime coqui, multaque subinde incõmoda corporibus adferri, quoniam primæ digestionis uicia in hepatis, ac uenarum secretionibus

p bus

bus recte corrigi nō possunt, necq; sanguis ad idoneā puritatē elaborari, qua maxime de caussa, Clementi Pōtifici Max. ex huiusmodi mollibus obsonia appetenti, in mensa palam totum eorum genus sēpissime sim detestatus.

De Locusta. Caput XL.

Mollibus piscibus crustacei succedunt, inter quos locusta primam obtinet dignitatē, eā Aristoteli Carabū esse Theodorus existimauit. Oppianus autē pro Carabo leonē intelligit, qui Theodoro sit Cammarus; nā ubi praliū Carabi cum Murena multis uersibus elegantissime describit, Carabus dēticulato forcipe instructus exprimitur, quo murenæ collū corripiat. Cæterum sine controuersia locusta est carabus, q̄q; ut ait Hermolaus, hæc nomina confundantur. Pedibus siquidem eius forcipes defunt, ut ait Aristoteles. Præterea locustā corpore rubenti, aculeato & aspero esse constat, ut ex Suetonio etiam apparet, qui Tyberium ait, apud Capreas piscatori faciem Locusta perfricari iussisse, q̄ ille à tergo insulae per deuiā atq; aspera, ut locustam dudū captam offerret, ad se improuisus erepisset. Cōtra uero Cammarus, qui Leo apud Plinium est, uti etiam nunc uulgari appellatiōne nuncupamus, & forcipes habet p̄o manibus, & corpore leui atq; cœruleo, multisq; subnigris maculis splēdet, ut Arist. pulcherrime depinxit, et nos quotidie uidemus, quem etiam Astacū appellauit Oppianus, nos uero Cammaros appellamus eos qui dulcibus in aquis reperiuntur, ad paruorum leonum effigiem, qui dum coquuntur, protinus rubescunt. Eorū maxima habet copia in Gallia Cisalpina, q̄ est frequētibus amniculis irrigua. Sunt & Maiā grandiores, rotundiore uētre, gressu in terra segnes, in aquis autem uelocissimæ, Veneti Granceuolas uocant, quarum rotūdiōribus testis specula inclu-

det.

dere ad elegantia solēt. Sunt & Paguri, Granciporri hodie nuncupati. Item Squillæ, siue Chelis, quas Oppian. cæteri q; oēs Græci Carides appellant, eas mirum in modum cōmendauit Apitius in coquinario opere, Romani hodie Cammerugas & Pernocias uocant. Sunt qui arbitrentur Squillas esse id cancrorum genus, quod gibbum Aristoteles appellauit, uidentur enim Squillæ ad modum Gibbæ. Quid autem sit squilla Iuuenali illo in carmine: Aspice q̄ longo distentat pectore lancem Que fertur dño squilla. Ego putauerim illū crustaceorū nomina cōfudisse, uoluisse q; intelligere pro Squilla Locustā aut leonē, q̄ dn̄is apponi cōsueuerint, per Cammaros autē illos scilicet paruos designasse, q̄ locustarum ingentium collatiōne, ueluti minutuli, ignobilioribus conuiuis apponerentur, in uniuersum crustacea ab ouis commendatiora sunt, pinguescere q; solēt plenilunijs; authore aut Gal. totum crustatorū genus ob carniū duriciē difficillime cōcoquit, salsum q; humorē adgenerat, sed a liquanto mitiorē ipsi testaceis, de q̄bus mox agemus. Cancri autē & cancelli, q̄ caudā non hñt, latoq; corpe & ualde rotundo cōstant, qui q; colore rufescunt, & appensi lineis apd̄ facellum Hadriani pōtis uenundantur. Hæc t̄cicis & lenta febre laborantibus mire conueniunt, q̄niam humidum, leue q; & ualde refrigerans alimentum p̄bent, præsertim si (uti præcipit Galen.) in aqua prædecocti magna ex parte sal suginē innatam exuerint: hunc cancrum, qui græce est carcinus, si in patella uratur uiuus, sub canis syderis ortum, quum sol in leonē Zodiaci transit, à rabido cane commorsis mirifice auxiliari Aeschirion Galeni præceptor affirmauit. Pelops autē Medicus Galeno etiā familiaris idā q̄litate materiæ ipsius cancri, non autem à peculiari eius naturæ proprietate

p ij pro

peruenire testatur, cuius opinione nemo ferè secutus est. Sed Dioscorides intellexit de fluuialibus cancris, quos cum uite alba concrematos admista gentiana, rabie affectis prospere semper exhibuit.

De Ostreis & alijs testaceis. Caput XLI.

E Testaceorum gñe Romæ in pretio habentur Ostrea, Pectunculi, & Tellinæ. Ostrea mittit Corsica, sed raro & sæpe olida, qm̄ aduersis tēpestatibus impedita nauigatione, uel prædonibus Mauris intercluso mari, nõ facile ad urbem perueniunt. Ea uero quæ à Pisauri litore paucis ante annis afferbantur, extincta uel uti earum progenie penitus abierunt. Ostrea, quum Romana res magnitudinis atq; luxuriæ fastigium teneret, à Brundisio in Lucrinum lacum transportabantur, quæ ueluti ea peregrinatione gaudentes, adoptatæq; dulcibus aquis mirifice pinguescebant. Fuereq; Ostrea adeo in honore ipsis gulæ proceribus, ut in remotissimas à mari regiones ligneis lacubus apportarentur. Refert Athenæus Apitium nobilem parasitum, qui superioris nomine appellari promeruit, uasis summa industria fabricatis ad Traianum in mediterraneis Mæsupotamiæ cõtra Parthos bellum gerentem recentissima Ostrea detulisse: ea maxime probantur, q̄ magnarum nauium carinis adhærent, & ab urinatoribus de manu colliguntur. In uniuersum Ostrea, ut ait Galenus falsum humorẽ aggenerant, & præsertim si cruda comedantur, propterea tentiginẽ in salacibus plurimum adaugent, aluum quoq; ea mouere Plinius Med. asserit, qui & eorum testas ambustas disentericis prodesse, frixam uero eorum carnem à ueneno comesti leporis marini liberare testatur. Plinij autẽ naturalis historiẽ scriptoris autoritate, stomachum reficiunt, fastidijs medentur, molliũt leniter aluũ, tenasmo-

ni-

nicos iurant, & Veneris prurimum sal sagine sua uehementer incitant, coctaq; in testis distillationibus p̄sunt. Affinem Ostreis Pectines siue Pectunculi, q̄s hodie Cõchulas dicimus, naturã atq; saporem habent. Sunt striatæ & subrubra carne, & in Tarentino sinu laudatissime, & grandiores quæ auriti Pectines latine appellantur, unde Horatius dixit: Pectinibus patulis iactat se molle Tarentum. Sequuntur parua illæ conchulæ à ueteribus latinis Mytili, à Romanis autẽ hodie Græco nomine Tellinæ nuncupatæ, quæ bellariorum locum obtinent, sunt enim gratæ gustui, uerum arenulis scatent, et propterea calculosis officiant. Cinerem earum casum pilorum in palpebris prohibere Oribasius affirmat. Sunt & alia cõcharum gñe prope infinita, ut Purpuræ, Buccinæ, Aures, Digi, Vngues, Patellæ, Cochleæ, quæ consulto p̄terimus, q̄niam suburbano in mari rarissime capiuntur. Est & echinus non ingratus principum mensis spinoso castaneæ tegumento assimilatus, cuius generis est Echinometra multo maior, in alto tantum mari progenitus, quem Aristot. urinæ distillationibus efficacissime mederi testatus est, uenit & inter mensarum delicias Vertibula siue Vrtica, callus quidam ad magnitudinem iuglandis, cuius durities, ut ait Aristot. media est inter testam & corium, colore subpallido & rubenti, ea frequenter in Pyrgorum litore ad Centumcellas reperitur, quam sicuti palato iucundissimam, ita & stomachis minime in salubrem esse cõiicimus. De falsamentis. Cap. xliij.

SUperest ut de falsamentis pauca attingamus, quæ a deo in honore apud Græcos fuerunt, ut Athenienses Chereptili, q̄ falsamenta uenditabat, filios in gratiã patris ciuitate donarint. Romani quoq; huic rei plurimũ studuerunt, ut ex Plinio licet cõiectari, Garum ante alia

p iij in

in pretio fuit, liquamen ex salitorum Scōbrorum muria cōfectum, qđ in uarios culinæ usus ueniebat, conficiebatur optimum in Aphrica, qđ sociorum quoq; appellatū est. Sed id hodie penitus exoleuit. Maxima nunc gratia est Cephalorū ouis, q̄ geminis folliculis circumcisa parte suminis, recentibus cephalis eximunt, q̄ græco nomine passim Oa Taricha, id est, salita nuncupatur. Secundum Oa Taricha eminet cauiarium qđ ex sturionum ouis in pōto cōficitur, ita ut salita in massam ingentē cogantur, & cadis includantur, cruda ea comedimus, uel in panis crustulis ad prunas ustulatis, modico emigne sal fumenta in uniuersum indigēt, authoritate Athenæi, q, quum de celeriter factis loquimur, in puerbium cessisse ait, Citius q̄ sal fumenta coquantur, sicuti de Asparagis Latini usurparunt. Cauiaria Iulio secundo Pon. Max. mirifice placuerunt, qđ deiectum ei ciborū gustum sepius alleuassent, & siti, uinisq; pariter, ut in senibus accidit, mire lenocinari uiderentur. Sunt etiam in summa cōmendatione ex ipsis sturionum pulpis Spinalia, sic uulgo nuncupata, q̄ laricinis lignis assimilantur. Laudant & Moronem, ignoti nobis piscis p̄dura frustra, ualdeq; rubentia, q̄ Mæotidis paludis accolæ mercimonij causa transmittunt, ea prius exedi cōmode non p̄nt, nisi aquæ calidæ pfusione molliantur. Sardæ quæ Plinio, Theodoroq; sunt Trichia, itemq; q̄ uocantur uulgo aleces aliquanto Sardis minores, in magnouso alēdis familijs existunt. Sunt ñ digitales pisciculi, q̄ lōge optimi in Liguria saliantur: eas aliqui Apuas esse uoluerunt, quæ authoritate om̄ ferē antiq̄rum ex limo fiunt, & in magna copia apud Pyreum Athenarum portum capiuntur. Ex Cimbricis quoq; litoribus Aringhæ, pedales pisces in cratibus, sale ac fumo inueterati, nobis afferuntur, quibus Hermo-

la

laus cum eas citaret proprium nomen nō indidit, utpote qui Alecis uocabulum ab illis gētibus usurpatum nō probabat. Adducuntur q̄q; ex finibus Gothiæ atq; Noruegiæ cubitales Merlucciæ, adeo duræ & extentæ, ut fistibus assimilētur, quas in delitijs Germanorum, qui urbem incolunt, esse uidemus. Sed Thynnīs præcipue forra omnia & tabernæ sal fumentariorum replentur, de quibus late in proprio capite differuimus. Salmones etiam Gallia Belgica quotannis mittit, sed in plebis usum, quū saliti pristina nobilitatem amittant. Cæterū ex salitis palma, om̄ confessione etate nostra obtinēt carpiones ex Benaco lacu, qui subfrixi modice saliantur, referunt ñ Troctarum saporem, atq; ipsam corporis speciē, nam & pulpæ eorum rufescunt, & argentea tergora uarijs punctis depinguntur. Sed quæ in Troctis nigra sunt, in carpionibus rubra cōspicimus, ita ut is piscis, qui Ausonio Salar uocatus est, proculdubio esse uideatur, quum in Mossella dicit: Purpureisq; Salar stellatus tergora guttis. Nullibi q̄ in Benaco ex omni Italia carpiones gignuntur, propterea factum esse crediderim, ut antiqui qui de piscibus scripserunt, ueluti de ignoto pisce potius q̄ de ignobili nullam fecerint mentionem. Porro omnis generis sal fumenta sanguinem inflamant, bilem augent, & strangurijs obsunt: his uero qui multa insulsa pituita repletum habent stomachum, siccando, detrahendoq; auxiliantur, immoderate uero his utentes, uel etiam senes ipsos uehementer ad Venerem incitant, repletiq; authores tradiderunt.

FINIS.

Anno M. D. XXXIIII, Argentorati.

